

คู่มือการฝึกอบรม หลักสูตรเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน ระดับบริหาร

ตามกฎหมายกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการ
ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2549

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน
กระทรวงแรงงาน

คู่มือการฝึกอบรม หลักสูตรเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน ระดับบริหาร

ตามกฎหมายกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการ
ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน
พ.ศ. 2549

จัดพิมพ์โดย

สวัสดิการกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

สงวนลิขสิทธิ์

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

กระทรวงแรงงาน

หนังสือ **คู่มือการฝึกอบรมหลักสูตรเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหาร**
ตามกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการ
ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2549

ISBN : 978-974-9914-66-3

จัดทำโดย กองความปลอดภัยแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน
18 ถนนบรมราชชนนี แขวงฉิมพลี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร 10170
โทรศัพท์ : 0 2448 9128-39, 0 2448 8338 โทรสาร : 0 2448 9141

จัดพิมพ์โดย สวัสดิการกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน
สงวนลิขสิทธิ์

พิมพ์ครั้งที่ 16 (มิถุนายน 2560)

จำนวน 20,000 เล่ม

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัดแสงจันทร์การพิมพ์
188/4-5 ซอยแสงจันทร์ 67 ถนนเจริญกรุง แขวงยานนาวา
เขตสาทร กรุงเทพมหานคร 10120
โทรศัพท์ 0-2211-4058

ราคาเล่มละ 50 บาท

คำนำ

กระทรวงแรงงานได้รับพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งกำหนดว่าในระหว่างที่ยังมิได้ออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ให้นำกฎกระทรวงที่ออกตามความในหมวด ๘ แห่ง พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาบังคับใช้โดยอนุโลม

กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหาร และการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งออกตามความในหมวด ๘ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหาร ต้องผ่านการฝึกอบรมตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่อธิบดีประกาศกำหนด ดังนั้นเพื่อให้การฝึกอบรมหลักสูตรเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหาร เป็นไปตามมาตรฐานและมีแนวทางการฝึกอบรมที่ชัดเจน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจึงได้จัดทำ คู่มือการฝึกอบรมหลักสูตรเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหารขึ้น เพื่อเป็นเอกสารประกอบการฝึกอบรม คู่มือเล่มนี้ได้นำเสนอเนื้อหาที่จำเป็นและเหมาะสมกับเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหารอันจะเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือการฝึกอบรมเล่มนี้ จะช่วยให้เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหาร สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่ การลดการประสบอันตรายและสูญเสียของสถานประกอบกิจการและสังคมโดยรวม

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

ภาค
๑

.....

บทนำ

กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน กำหนดให้นายจ้างในสถานประกอบการกิจการดังต่อไปนี้ ต้องแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหาร

1. การทำเหมืองแร่ เหมืองหิน กิจการปิโตรเลียมหรือปิโตรเคมี
2. การทำ การผลิต ประกอบ บรรจุ ซ่อม ซ่อมบำรุง เก็บรักษา ปรับปรุง ตกแต่ง เสริมแต่ง ดัดแปลง แปรสภาพ ทำให้เสีย หรือทำลายซึ่งวัตถุหรือทรัพย์สิน รวมทั้งการต่อเรือ การให้กำเนิด แปลง และจ่ายไฟฟ้าหรือพลังงานอย่างอื่น
3. การก่อสร้าง ต่อเติม ติดตั้ง ซ่อม ซ่อมบำรุง ดัดแปลง หรือรื้อถอนอาคาร สนามบิน ทางรถไฟ ทางรถราง ทางรถไถดิน ท่าเรือ อุโมงค์ สะพานเทียบเรือ ทางน้ำ ถนน เขื่อน อุโมงค์ สะพาน ท่อระบาย ท่อน้ำ โทรเลข โทรศัพท์ ไฟฟ้า ก๊าซหรือประปา หรือสิ่งก่อสร้างอื่นๆ รวมทั้งการเตรียมหรือวางฐานรากของการก่อสร้าง
4. การขนส่งคนโดยสารหรือสินค้าโดยทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ และรวมทั้งการบรรทุกขนถ่ายสินค้า
5. สถานีบริการหรือจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงหรือก๊าซ
6. โรงแรม
7. ห้างสรรพสินค้า
8. สถานพยาบาล
9. สถาบันทางการเงิน
10. สถานตรวจทดสอบทางกายภาพ
11. สถานบริการบันเทิง นันทนาการ หรือการศึกษา
12. สถานปฏิบัติการทางเคมีหรือชีวภาพ
13. สำนักงานที่ปฏิบัติงานสนับสนุนสถานประกอบการตาม 1- 12
14. กิจการอื่นตามที่กระทรวงแรงงานประกาศกำหนด

โดยสถานประกอบการตามข้อ 1-5 ที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป และสถานประกอบการตามข้อ 6-14 ที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 20 คนขึ้นไป ต้องส่งลูกจ้างระดับบริหารเข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหาร ซึ่งมีระยะเวลาการฝึกอบรมจำนวน 12 ชั่วโมง และแต่งตั้งให้เป็นเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหาร เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย

หลักสูตรเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน ระดับบริหาร ประกอบด้วย 3 หมวดวิชาได้แก่ หมวดการจัดการความปลอดภัยในการทำงาน หมวดกฎหมายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน และหมวดการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

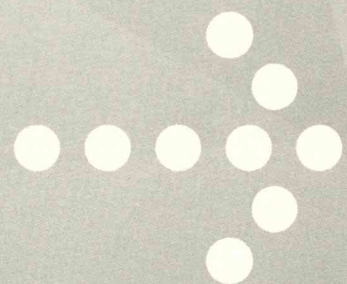
หลักสูตรเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน ระดับบริหารนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรม

1. มีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับหลักการจัดการความปลอดภัยในการทำงานเพื่อลดอุบัติเหตุและความสูญเสียในสถานประกอบการ
2. ทราบถึงสาระสำคัญของกฎหมายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน แนวทางการดำเนินการตามกฎหมายกำหนดและสามารถดำเนินการป้องกันและควบคุมอันตรายจากการทำงานตามกฎหมายกำหนดได้
3. ทราบแนวคิดของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยเพื่อนำไปปรับใช้ในสถานประกอบการ
4. ประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมในการปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยในการทำงาน ตามบทบาทหน้าที่เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหารในสถานประกอบการ

ดังนั้นผู้เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรนี้จึงต้องเข้ารับการฝึกอบรมเต็มเวลาตลอดหลักสูตร และได้รับการฝึกอบรมเรียงลำดับของเนื้อหาวิชา ตลอดจนได้รับการประเมินความรู้ทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม

หมวดวิชาที่ 1

การจัดการความปลอดภัยในการทำงาน

หมวดวิชาที่ 1

การจัดการความปลอดภัยในการทำงาน

ประกอบด้วยหัวข้อวิชา

- 1.1 แนวคิดการจัดการความปลอดภัยในการทำงาน
- 1.2 บทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหาร

แนวคิด

อุบัติเหตุและการบาดเจ็บจากการทำงาน เมื่อเกิดขึ้นแล้วอาจมีผลทำให้เกิดการบาดเจ็บ พิการ เจ็บป่วย เกิดโรคจากการทำงานหรือเสียชีวิต และอาจทำให้ทรัพย์สินเสียหาย ซึ่งอุบัติเหตุและการบาดเจ็บจากการทำงานเหล่านี้ เป็นเรื่องที่สามารถป้องกันมิให้เกิดขึ้นได้ การจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย จึงเป็นแนวทางในการป้องกันและควบคุมอุบัติเหตุและการเจ็บป่วยจากการทำงาน สถานประกอบกิจการต้องดำเนินการค้นหาอันตรายและลดความเสี่ยงต่ออันตรายนั้น ตลอดจนหาสาเหตุของอุบัติเหตุและการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นกับผู้ปฏิบัติงานและผู้เกี่ยวข้อง และกำหนดมาตรการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ

เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหารมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุและความสูญเสีย ดังนั้น เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหารจึงต้องมีความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน จึงจะบริหารจัดการด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในสถานประกอบกิจการให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์

เมื่อเข้ารับการฝึกอบรมในหมวดวิชานี้แล้ว ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องสามารถ

1. อธิบายแนวทางการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในสถานประกอบกิจการเพื่อป้องกันและควบคุมการประสบอันตรายและความสูญเสียได้
2. อธิบายบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหาร รวมถึงแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวได้

หมวด ๑
① ไม่รับ
② ไม่ป่วย
↳ รักษาตัว

หัวข้อวิชา 1.1

แนวคิดการจัดการความปลอดภัยในการทำงาน

ประกอบด้วยเรื่อง

1.1.1 อุบัติเหตุและความสูญเสีย

1.1.2 หลักการจัดการความปลอดภัยในการทำงาน

แนวคิด

1. การประสบอันตรายจากการทำงานมีความหมายรวมถึงอุบัติเหตุและการเจ็บป่วย หรือการเกิดโรคจากการทำงานซึ่งถ้าผู้บริหารเข้าใจถึงสาเหตุและผลของการเกิดอุบัติเหตุและการเจ็บป่วย หรือการเกิดโรคจากการทำงานก็จะสามารถป้องกันและควบคุมความสูญเสียที่เกิดขึ้นได้
2. การบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานเพื่อควบคุมความสูญเสีย ถือว่าเป็นการลงทุนซึ่งจะได้รับผลตอบแทนกลับคืนมาทั้งในแง่ของคนและผลทางเศรษฐศาสตร์ การบริหารงานเพื่อลดการประสบอันตรายจากการทำงานและควบคุมความสูญเสีย ไม่เพียงแต่จะเพิ่มความปลอดภัยต่อผู้ปฏิบัติงานเท่านั้น แต่ยังทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วัตถุประสงค์

เมื่อเข้ารับการอบรมหัวข้อนี้แล้วผู้เข้ารับการอบรมต้อง

1. ทราบคำจำกัดความต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการประสบอันตรายและความปลอดภัยในการทำงาน
2. สามารถอธิบายสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุและความสูญเสียจากอุบัติเหตุได้
3. สามารถอธิบายหลักการบริหารจัดการเพื่อความปลอดภัยในสถานประกอบกิจการได้

• เรื่องที่ 1.1.1 อุบัติเหตุและความสูญเสีย

ปัญหาการประสบอันตรายจากการทำงาน เป็นปัญหาสำคัญที่นำมาซึ่งการบาดเจ็บ พิการ สูญเสียอวัยวะ และสูญเสียทรัพย์สิน การกิจหลักที่สำคัญประการหนึ่งของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน คือการดำเนินการให้มีการลดการประสบอันตรายจากการทำงานลงให้มากที่สุด โดยส่งเสริมให้มีการดำเนินงานด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยภายในสถานประกอบกิจการเอง และมีผู้รับผิดชอบในการดูแลด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในสถานประกอบกิจการ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับต่าง ๆ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานจึงต้องศึกษาถึงปัญหาการประสบอันตรายจากการทำงานและความสูญเสีย และแนวทางการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในสถานประกอบกิจการ

คำจำกัดความที่เกี่ยวข้อง

(1) ตามพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า

ความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน หมายความว่า การกระทำหรือสภาพการทำงานซึ่งปลอดจากเหตุอันจะทำให้เกิดการประสบอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพอนามัยอันเนื่องมาจากการทำงานหรือเกี่ยวกับการทำงาน

โดยทั่วไป มีการใช้คำว่า **ความปลอดภัยในการทำงาน** หรือ **ความปลอดภัยและอาชีวอนามัย (Occupational Safety and Health)** หรือ **ความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยในการทำงาน (Safety and Health at Work)** หรือ **อาชีวอนามัยและความปลอดภัย (Occupational Health and Safety)** รวมถึงคำว่า **ความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน** ล้วนมีความหมายเหมือนกัน คือหมายถึงความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยของคนทำงาน ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในสำนักงาน โรงงานอุตสาหกรรม งานก่อสร้าง ขนส่ง เหมืองแร่ ป่าไม้ ประมง พาณิชยกรรม เกษตรกรรม รวมถึงผู้ที่ทำงานที่บ้าน และผู้ประกอบการอิสระ

(2) ตามพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า

ประสบอันตราย หมายความว่า การที่ลูกจ้างได้รับอันตรายแก่กายหรือผลกระทบแก่จิตใจ หรือถึงแก่ความตายเนื่องจากการทำงานหรือป้องกันรักษาประโยชน์ให้แก่นายจ้างหรือตามคำสั่งของนายจ้าง

เจ็บป่วย หมายความว่า การที่ลูกจ้างเจ็บป่วยหรือถึงแก่ความตายด้วยโรคซึ่งเกิดขึ้นตามลักษณะหรือสภาพของงานหรือเนื่องจากการทำงาน

โดยทั่วไป การ**ประสบอันตรายจากการทำงาน** มีความหมายครอบคลุมถึงการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน และ/หรือการเจ็บป่วยหรือเกิดโรคจากการทำงาน ทั้งนี้ **โรคจากการทำงาน** หรือ **โรคจากการประกอบอาชีพ (Occupational Disease)** หมายถึงโรคที่เกิดจากปัจจัยจากการทำงานโดยตรง เช่น แมงกานีสที่ใช้ในการผลิตถ่านไฟฉาย ทำให้ผู้ปฏิบัติงานป่วยเป็นโรคพิษสารแมงกานีส ผุนทราญทำให้เกิดโรคปอดผุนทราญต่อผู้ปฏิบัติงานไม่ บด ย่อยหิน เป็นต้น ส่วน**โรคอันเกิดขึ้นเกี่ยวเนื่องกับการทำงาน (Work Related Disease)** หมายถึง การที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับปัจจัยเสี่ยงที่ไปกระตุ้นโรคที่มีอยู่เดิมของผู้ปฏิบัติงานให้เจ็บป่วยเพิ่มมากขึ้น เช่น คนที่มีปัญหากล้ามเนื้อกระดูกอยู่เดิม แต่ต้องทำงานยกเคลื่อนย้ายของหนักเป็นประจำ ทำให้เกิดอาการเรื้อรังหรือรุนแรงขึ้น หรือคนที่มีปัญหาภูมิแพ้ผิวหนัง หากต้องทำงานที่มีโอกาสสัมผัสสารตัวทำละลาย ก็จะทำให้เกิดโรคผิวหนังเรื้อรังและรุนแรง

(3) ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 4341 (พ.ศ. 2554) ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 เรื่อง ยกเลิกและกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย : ข้อกำหนด ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า

ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (Occupational Health and Safety Management System; OHSMS) หมายถึง ส่วนหนึ่งของระบบการจัดการขององค์กร เพื่อใช้ในการกำหนดและนำไปปฏิบัติซึ่งนโยบายอาชีวอนามัยและความปลอดภัย และการจัดการความเสี่ยงต่าง ๆ ในด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยขององค์กร

อุบัติการณ์ (Incident) หมายถึง เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการทำงานซึ่งทำให้เกิดหรืออาจเกิด การบาดเจ็บ หรือความเจ็บป่วยจากการทำงาน หรือการเสียชีวิต *เช่น เหตุการณ์ ที่นำไปสู่การบาดเจ็บ + ใกล้เคียง อุบัติเหตุ*

อุบัติเหตุ (Accident) หมายถึง อุบัติการณ์ที่มีผลทำให้เกิดการบาดเจ็บ ความเจ็บป่วยจากการทำงาน หรือการเสียชีวิต *ความเสียหาย และเจ็บ*

เหตุการณ์เกือบเกิดอุบัติเหตุ (Near Miss, Near Hit, Close Call หรือ Dangerous Occurrence) หมายถึง เหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ แต่เมื่อเกิดขึ้นแล้วมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดอุบัติเหตุ เป็นอุบัติเหตุที่ไม่มีผลถึงการบาดเจ็บ ความเจ็บป่วยจากการทำงาน หรือการเสียชีวิต

คำว่า **Incident** ในแต่ละมาตรฐาน อาจหมายถึง **อุบัติการณ์หรือเหตุการณ์ผิดปกติ** แต่สิ่งสำคัญที่สุดเมื่อจะใช้คำใดก็ตาม จะต้องให้คำนิยามให้ชัดเจน

(4) ตามกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2549 ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า

เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน หมายความว่า ลูกจ้างซึ่งนายจ้างแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับหัวหน้างาน ระดับบริหาร ระดับเทคนิค ระดับเทคนิคชั้นสูง และระดับวิชาชีพ

เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหาร จึงหมายถึง ลูกจ้างระดับบริหารที่นายจ้างแต่งตั้งขึ้นตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหาร ในสถานประกอบกิจการนั้น

เห็นด้วยที่จะเพิ่ม กฎหมาย กฎที่ทำงาน แปลง ค่าตอบแทน แต่ไม่ทำเอง
จะใส่ เลขที่ จันทะเนน

1. สถานการณ์การประสบอันตรายจากการทำงาน

ประเทศไทยได้มีการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว โครงสร้างทางเศรษฐกิจได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตซึ่งเศรษฐกิจของประเทศส่วนใหญ่มาจากภาคเกษตรกรรม แต่ปัจจุบันเศรษฐกิจของประเทศที่รายได้ส่วนใหญ่มาจากภาคอุตสาหกรรม จากการที่เดิมประเทศไทยเป็นผู้นำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ ต่อมาสามารถผลิตสินค้าและประกอบเพื่อทดแทนการนำเข้าได้ และปัจจุบันประเทศไทยเป็นประเทศชั้นนำประเทศหนึ่งที่สามารถผลิตและประกอบสินค้าเพื่อส่งออกไปจำหน่ายทั่วโลก ทำให้เกิดการสร้างงานในประเทศอย่างกว้างขวาง ประชากรหลังไหลเข้าสู่ตลาดแรงงาน ซึ่งภาคอุตสาหกรรมนับได้ว่าเป็นแหล่งรองรับแรงงานแหล่งใหญ่ของประเทศ ผู้ใช้แรงงานมีรายได้มากขึ้น ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ใช้แรงงานเปลี่ยนแปลงไป อย่างไรก็ตาม การพัฒนาอุตสาหกรรมได้ส่งผลกระทบต่อแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยของผู้ปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดการประสบอันตรายจากการทำงาน ได้แก่ การเกิดอุบัติเหตุ บาดเจ็บ พิการ ทูพพลภาพ หรือเสียชีวิต และการเกิดโรคซึ่งเกี่ยวเนื่องจากการทำงาน ทั้งนี้เพราะการพัฒนามาตรการความปลอดภัยและอาชีวอนามัยยังไม่นำไปสู่การปฏิบัติในสถานประกอบกิจการได้อย่างทั่วถึง

ผู้ปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นทำงานอยู่ในสถานประกอบกิจการธุรกิจเอกชน เกษตรกรรม รัฐวิสาหกิจ และส่วนราชการต่าง ๆ เป็นผู้ที่มีความเสี่ยงต่อการประสบอันตรายจากการทำงาน เช่น ความเสี่ยงอันตรายที่อาจเกิดจากการรั่วไหลและการระเบิดของสารเคมีในอุตสาหกรรมเคมีและปิโตรเคมี จากการเกิดอัคคีภัย จากการทำงานกับเครื่องจักรและอุปกรณ์ จากไฟฟ้าและอุปกรณ์ไฟฟ้า จากการใช้ยานพาหนะและการขนส่ง จากการตกจากที่สูง จากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในรูปของความร้อน เสียงดัง แสงสว่าง ความสั่นสะเทือน รังสี และสารเคมี การทำงานก่อสร้าง การเสี่ยงอันตรายจากความเครียดที่เกิดจากงาน เป็นต้น นอกจากความเสี่ยงอันตรายต่าง ๆ ผู้ปฏิบัติงานยังขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดจิตสำนึก และทัศนคติ ที่ถูกต้องด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย เป็นเหตุนำไปสู่การประสบอันตรายจากการทำงาน

การประสบอันตรายจากการทำงาน นอกจากจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานบาดเจ็บ เจ็บป่วย พิการ ทุพพลภาพ หรือเสียชีวิต แล้ว ยังส่งผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ครอบครัวของผู้ประสบอันตราย สถานประกอบกิจการ และประเทศชาติ ทั้งนี้ องค์การแรงงานระหว่างประเทศได้ประมาณค่าความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน ทั้งทางตรงคือ สูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน ทางอ้อมคือสูญเสียโอกาส ความน่าเชื่อถือ สูญเสียเวลา และมีมือแรงงาน คิดเป็นประมาณ 4% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP; Gross Domestic Product) ของประเทศ ซึ่งจากข้อมูลของธนาคารโลก (World Bank) ได้ประมาณค่า GDP ของประเทศไทย ปี 2558 มีมูลค่าประมาณมากกว่า 13 ล้านล้านบาท ดังนั้น ความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากอุบัติเหตุและโรคจากการทำงานของประเทศไทย จึงประมาณค่ามากกว่า 5 แสนล้านบาท ซึ่งเป็นความสูญเสียที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจของประเทศอย่างมากมายมหาศาลนานัปการ

1.1 การประสบอันตรายจากการทำงาน จำแนกตามความรุนแรงและเงินทดแทน ปี 2545 - 2558

ปัญหาความไม่ปลอดภัยจากการทำงาน เป็นปัญหาที่มีความสำคัญระดับประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากลูกจ้างที่ประสบอันตรายจากการทำงานและจำนวนเงินที่ต้องจ่ายให้แก่ลูกจ้างที่ประสบอันตรายจากการทำงานในแต่ละปีมีเป็นจำนวนมาก ซึ่งเห็นได้จากข้อมูลการประสบอันตรายจากการทำงานของสำนักงานกองทุนเงินทดแทน ดังตารางที่ 1 ซึ่งเป็นการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน จำแนกตามความรุนแรงและเงินทดแทน ปี 2545 - 2558

(1) จำนวนการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน ปี 2545 - 2558

- รวมทุกกรณี พบว่า จำนวนการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน ปี 2545 มีจำนวน 190,979 ราย และปี 2558 มีจำนวนลดลงเป็น 95,674 ราย โดยมีจำนวนเพิ่มขึ้นในช่วงปี 2546 - 2548 เนื่องจากเหตุการณ์ สึนามิในปลายเดือนธันวาคม 2546 แล้วเริ่มลดลงตามลำดับตั้งแต่ปี 2548 เป็นต้นมา และเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี 2555

- กรณีรุนแรง (ตาย ทุพพลภาพ สูญเสียอวัยวะ และหยุดงานเกิน 3 วัน) พบว่า จำนวนการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน ปี 2545 มีจำนวน 53,100 ราย และปี 2558 มีจำนวนลดลงเป็น 29,750 ราย โดยมีจำนวนเพิ่มขึ้นในช่วงปี 2546 - 2548 และเริ่มลดลงตามลำดับตั้งแต่ปี 2549 เป็นต้นมา และเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี 2555

- กรณีตาย พบว่าจำนวนการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน ปี 2545 - 2548 มีจำนวนเพิ่มขึ้น ปี 2545 มีจำนวน 650 ราย และปี 2558 มีจำนวนลดลงเป็น 575 ราย โดยมีจำนวนเพิ่มขึ้นในช่วงปี 2546 - 2548 และเริ่มลดลงตามลำดับตั้งแต่ปี 2549 เป็นต้นมา และเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี 2553 และปี 2555

(2) ปี 2558 มีจำนวนลูกจ้างที่ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน รวมทุกกรณี 95,674 ราย หรือเฉลี่ยวันละประมาณ 262 ราย ตาย 575 คน หรือเฉลี่ยวันละเกือบ 2 คน และจำนวนเงินทดแทนที่สำนักงานกองทุนเงินทดแทนได้จ่ายเงินทดแทนไปมากกว่า 1,600 ล้านบาท

- คนเกิน 3 คน ต่อ บริษัท 3 คน

- โคมแผนกเงินในบริษัท (เงินเดือน)

- ไม่ให้ทำประกัน (คนเป็นเงิน, 20%)

ตารางที่ 1 : จำนวนการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน จำแนกตามความรุนแรง และจำนวนเงินทดแทน ปี 2545 - 2558

ปี	จำนวนลูกจ้าง (คน)	ความรุนแรง (ราย)							จำนวนเงินทดแทน (ล้านบาท)
		ตาย	ทุพพลภาพ	สูญเสียอวัยวะบางส่วน	หยุดงานเกิน 3 วัน	หยุดงานไม่เกิน 3 วัน	รวมทุกกรณี	รวมกรณีรุนแรง	
2545	6,541,105	650	14	3,424	49,012	137,648	190,979	53,100	1,220.14
2546	7,033,907	787	17	3,821	52,364	153,684	210,673	56,989	1,480.36
2547	7,386,825	861	23	3,775	52,893	157,982	215,534	57,552	1,490.19
2548	7,720,747	1,444	19	3,425	53,641	155,706	214,235	58,529	1,638.37
2549	7,992,025	808	21	3,413	51,901	148,114	204,257	56,143	1,684.23
2550	8,178,180	741	16	3,259	50,525	144,111	198,652	54,541	1,734.90
2551	8,135,606	613	15	3,096	45,719	127,059	176,502	49,443	1,688.35
2552	7,939,923	597	8	2,383	39,850	106,598	149,436	42,838	1,569.19
2553	8,177,618	619	11	2,149	39,919	103,813	146,511	42,698	1,592.63
2554	8,222,960	551	4	1,630	35,709	91,699	129,632	37,933	1,616.52
2555	8,575,398	717	20	1,818	36,165	93,106	131,826	38,720	1,726.58
2556	8,901,624	635	28	3,036	31,419	76,776	111,894	35,188	1,743.16
2557	9,132,756	603	11	1,463	29,254	68,903	100,234	31,331	1,699.32
2558	9,336,317	575	6	1,324	27,845	65,924	95,674	29,750	1,668.71

1.2 แนวโน้มการประสบอันตรายจากการทำงาน ปี 2545 - 2558

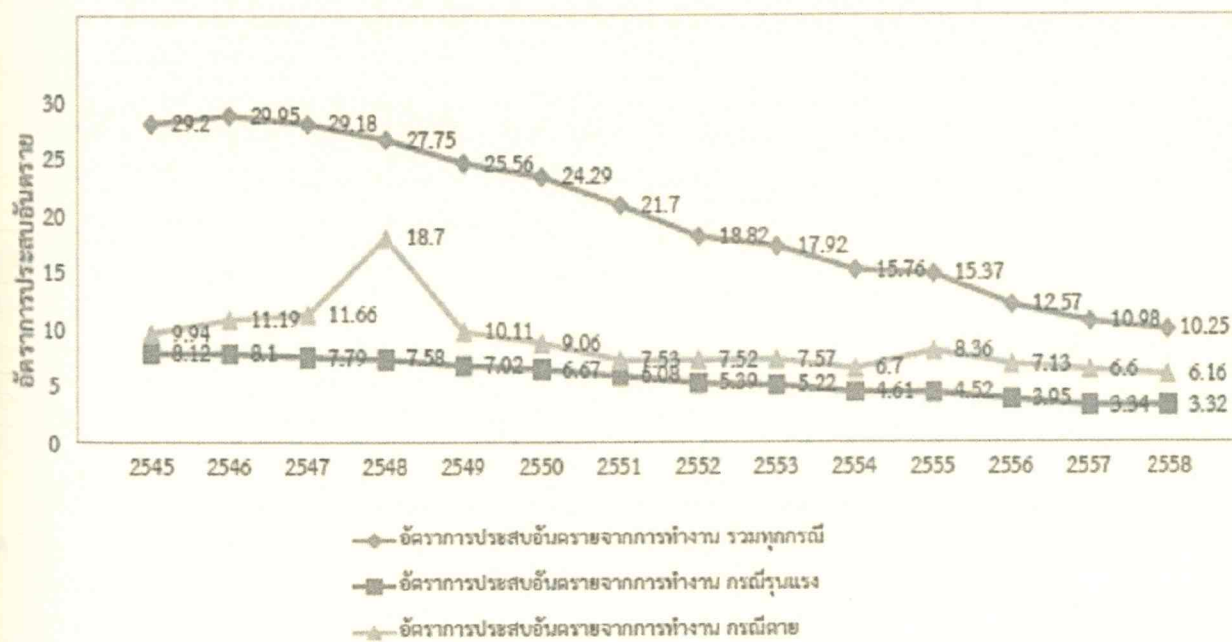
ในการพิจารณาแนวโน้มของการประสบอันตรายจากการทำงาน ปี 2545 - 2558 ควรพิจารณาในรูปของอัตราการประสบอันตราย ดังตารางที่ 2 และภาพที่ 1 ดังนี้

- อัตราการประสบอันตราย รวมทุกกรณี (คำนวณจากจำนวนผู้ประสบอันตรายจากการทำงานรวมทุกกรณีต่อลูกจ้าง 1,000 คน) พบว่า ปี 2547 - 2558 มีแนวโน้มลดลงตามลำดับ โดยมีการเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี 2546
- อัตราการประสบอันตราย กรณีรุนแรง (ตาย ทุพพลภาพ สูญเสียอวัยวะ และหยุดงานเกิน 3 วัน) (คำนวณจากจำนวนผู้ประสบอันตรายจากการทำงานกรณีรุนแรงต่อลูกจ้าง 1,000 คน) พบว่า ปี 2547 - 2558 มีแนวโน้มลดลงตามลำดับ
- อัตราการประสบอันตราย กรณีตาย (คำนวณจากจำนวนผู้ประสบอันตรายจากการทำงานกรณีตายต่อลูกจ้าง 100,000 คน) พบว่า ปี 2547 - 2558 มีแนวโน้มลดลง โดยมีการเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี 2546 - 2547 แต่เพิ่มขึ้นอย่างมากในปี 2548 หลังจากนั้น ปี 2549 - 2552 มีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ แต่กลับเพิ่มขึ้นในปี 2553 ลดลงในปี 2554 เพิ่มขึ้นในปี 2555 หลังจากนั้น จึงมีแนวโน้มลดลงอีกครั้ง

ตารางที่ 2 : จำนวนและอัตราการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน ปี 2545 - 2558

ปี	จำนวนลูกจ้าง (คน)	ความรุนแรง (ราย)			อัตราการประสบอันตราย		
		ทุกกรณี	กรณีรุนแรง	ตาย	ทุกกรณี(ต่อพัน)	รุนแรง(ต่อพัน)	ตาย(ต่อแสน)
2545	6,541,105	190,979	53,100	650	29.20	8.12	9.04
2546	7,033,907	210,673	56,989	787	29.95	8.10	11.19
2547	7,386,825	215,534	57,552	861	29.18	7.79	11.66
2548	7,720,747	214,235	58,529	1,444	27.75	7.58	18.70
2549	7,992,025	204,257	56,143	808	25.56	7.02	10.11
2550	8,178,180	198,652	54,541	741	24.29	6.67	9.06
2551	8,135,606	176,502	49,443	613	21.70	6.08	7.53
2552	7,939,923	149,436	42,838	597	18.82	5.39	7.52
2553	8,177,618	146,511	42,698	619	17.92	5.22	7.57
2554	8,222,960	129,632	37,933	551	15.76	4.61	6.70
2555	8,575,398	131,826	38,720	717	15.37	4.52	8.36
2556	8,901,624	111,894	25,188	635	12.57	3.95	7.13
2557	9,132,756	100,234	31,331	603	10.98	3.34	6.60
2558	9,336,317	95,674	29,750	575	10.25	3.32	6.16

ภาพที่ 1 : กราฟแสดงแนวโน้มอัตราการประสบอันตรายจากการทำงาน ปี 2545 - 2558

1.3 สาเหตุที่ประสบอันตรายจากการทำงาน 10 ลำดับแรก ปี 2558

จากข้อมูลการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน จำแนกตามความรุนแรง และสาเหตุที่ประสบอันตรายจากการทำงาน 10 ลำดับแรก ปี 2558 ดังตารางที่ 3 พบว่า

- จำนวนผู้ประสบอันตรายจากการทำงาน กรณีรวมทุกกรณี สาเหตุที่ประสบอันตรายจากการทำงานลำดับแรกคือ วัตถุหรือสิ่งของตัด/บาด/ตำแทง จำนวน 22,329 ราย ลำดับที่สองคือ วัตถุหรือสิ่งของพังทลาย/หล่นทับ จำนวน 15,669 ราย และลำดับที่สามคือ วัตถุหรือสิ่งของกระแทก/ชน จำนวน 13,354 ราย
- จำนวนผู้ประสบอันตรายจากการทำงาน กรณีรุนแรง (ตาย ทุพพลภาพ สูญเสียอวัยวะ และหยุดงานเกิน 3 วัน) สาเหตุที่ประสบอันตรายจากการทำงานลำดับแรกคือ วัตถุหรือสิ่งของพังทลาย/หล่นทับ จำนวน 6,476 ราย ลำดับที่สองคือ วัตถุหรือสิ่งของตัด/บาด/ตำแทง จำนวน 6,212 ราย และลำดับที่สามคือ วัตถุหรือสิ่งของกระแทก/ชน จำนวน 3,941 ราย
- จำนวนผู้ประสบอันตรายจากการทำงาน กรณีตาย สาเหตุที่ประสบอันตรายจากการทำงานลำดับแรกคือ อุบัติเหตุจากยานพาหนะ จำนวน 240 ราย ลำดับที่สองคือ ตกจากที่สูง จำนวน 109 ราย และลำดับที่สามคือ วัตถุหรือสิ่งของพังทลาย/หล่นทับ จำนวน 40 ราย

ตารางที่ 3 : สถิติการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน จำแนกตามความรุนแรง และสาเหตุที่ประสบอันตรายจากการทำงาน 10 ลำดับแรก ปี 2558

สาเหตุที่ประสบอันตราย จากการทำงาน	ความรุนแรง (ราย)						
	ตาย	ทุพพลภาพ	สูญเสียอวัยวะ บางส่วน	หยุดงาน เกิน 3 วัน	หยุดงาน ไม่ เกิน 3 วัน	รวมกรณี รุนแรง	รวม
วัตถุหรือสิ่งของตัด/บาด/ตำแทง	4	-	281	5,927	16,117	6,212	22,329
วัตถุหรือสิ่งของพังทลาย/หล่นทับ	40	-	402	6,034	9,193	6,476	15,669
วัตถุหรือสิ่งของกระแทก/ชน	24	-	150	3,767	9,413	3,941	13,354
วัตถุหรือสิ่งของหรือสารเคมีกระเด็นเข้าตา	-	-	4	626	11,727	630	12,357
วัตถุหรือสิ่งของหนีบ/ดิ่ง	15	1	381	3,170	3,762	3,567	7,329
ตกจากที่สูง	109	-	24	2,665	3,282	2,798	6,080
หกล้ม ลื่นล้ม	5	-	18	1,709	3,397	1,732	5,129
อุบัติเหตุจากยานพาหนะ	240	-	29	1,697	1,353	1,966	3,319
โรคที่เกิดขึ้นตามลักษณะหรือสภาพ ของงานหรือเนื่องจากการทำงาน	-	-	3	328	2,082	331	2,413
ผลจากความร้อนสูง/สัมผัสของร้อน	20	-	12	755	1,363	787	2,150

1.4 สิ่งที่ทำให้ประสบอันตรายจากการทำงาน 10 ลำดับแรก ปี 2558

จากข้อมูลการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน จำแนกตามความรุนแรง และสิ่งที่ทำให้ประสบอันตรายจากการทำงาน 10 ลำดับแรก ปี 2558 ดังตารางที่ 4 พบว่า

- จำนวนผู้ประสบอันตรายจากการทำงาน กรณีรวมทุกกรณี สิ่งที่ทำให้ประสบอันตรายจากการทำงานลำดับแรกคือ วัตถุหรือสิ่งของ จำนวน 41,101 ราย ลำดับที่สองคือ เครื่องจักร จำนวน 12,859 ราย และลำดับที่สามคือ เครื่องมือ จำนวน 12,755 ราย

- จำนวนผู้ประสบอันตรายจากการทำงาน กรณีรุนแรง (ตาย ทุพพลภาพ สูญเสียอวัยวะ และหยุดงานเกิน 3 วัน) สิ่งที่ทำให้ประสบอันตรายจากการทำงาน ลำดับแรกคือ วัตถุหรือสิ่งของ จำนวน 10,216 ราย ลำดับที่สองคือ เครื่องจักร จำนวน 6,476 ราย และลำดับที่สามคือ เครื่องมือ จำนวน 3,653 ราย

- จำนวนผู้ประสบอันตรายจากการทำงาน กรณีตาย สิ่งที่ทำให้ประสบอันตรายจากการทำงานลำดับแรกคือ ยานพาหนะ จำนวน 267 ราย ลำดับที่สองคือ ไฟฟ้าและอุปกรณ์ไฟฟ้า จำนวน 79 ราย และลำดับที่สามคือ อาคารหรือสิ่งก่อสร้าง จำนวน 78 ราย

ตารางที่ 4 : สถิติการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน จำแนกตามความรุนแรง และสิ่งที่ทำให้ประสบอันตรายจากการทำงาน 10 ลำดับแรก ปี 2558

สิ่งที่ทำให้ประสบอันตราย จากการทำงาน	ความรุนแรง (ราย)						
	ตาย	ทุพพลภาพ	สูญเสียอวัยวะ บางส่วน	หยุดงาน เกิน 3 วัน	หยุดงาน ไม่เกิน 3 วัน	รวมกรณี รุนแรง	รวม
วัตถุหรือสิ่งของ	43	1	311	9,861	30,885	10,216	41,101
เครื่องจักร	50	1	769	5,656	6,383	6,476	12,859
เครื่องมือ	2	-	119	3,532	9,102	3,653	12,755
สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการทำงาน	25	-	28	2,346	5,561	2,399	7,960
ยานพาหนะ	267	-	51	2,511	2,550	2,829	5,379
อาคารหรือสิ่งก่อสร้าง	78	-	20	2,187	3,089	2,285	5,374
สิ่งมีพิษ สารเคมี	4	-	5	399	4,079	408	4,487
ท่าทางการทำงาน และการยกของ	-	-	2	551	2,424	553	2,977
ไฟฟ้าและอุปกรณ์ไฟฟ้า	79	4	17	475	810	575	1,385
คนหรือสัตว์	10	-	-	163	733	173	906

1.5 โรคที่เกิดขึ้นตามลักษณะหรือสภาพของงานหรือเนื่องจากการทำงาน ปี 2558

จากข้อมูลการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน จำแนกตามความรุนแรง และโรคที่เกิดขึ้นตามลักษณะหรือสภาพของงานหรือเนื่องจากการทำงาน ปี 2558 ดังตารางที่ 5 พบว่า โรคที่เกิดขึ้นตามลักษณะหรือสภาพของงานหรือเนื่องจากการทำงานลำดับแรกคือ โรคระบบกล้ามเนื้อและโครงสร้างกระดูกที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำงานหรือสาเหตุจากลักษณะงานที่จำเพาะหรือมีปัจจัยเสี่ยงสูงในสิ่งแวดลอมการทำงาน จำนวน 2,005 ราย ลำดับที่สองคือ โรคผิวหนังที่เกิดจากสาเหตุทางกายภาพ เคมี หรือชีวภาพอื่นซึ่งพิสูจน์ได้ว่ามีสาเหตุเนื่องจากการทำงาน จำนวน 324 ราย และลำดับที่สามคือ โรคผิวหนังอื่น ซึ่งพิสูจน์ได้ว่ามีสาเหตุเนื่องจากการทำงาน 49 ราย

ตารางที่ 5 : สถิติการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน จำแนกตามความรุนแรง และโรคที่เกิดขึ้นตามลักษณะหรือสภาพของงานหรือเนื่องจากการทำงาน ปี 2558

โรคที่เกิดขึ้นตามลักษณะหรือสภาพของงาน หรือเนื่องจากการทำงาน	ความรุนแรง (ราย)					
	ตาย	ทุพพลภาพ	สูญเสียอวัยวะ บางส่วน	หยุดงาน เกิน 3 วัน	หยุดงาน ไม่เกิน 3 วัน	รวม
1. โรคที่เกิดขึ้นจากสารเคมี - โรคที่เกิดขึ้นจากตะกั่ว หรือสารประกอบของตะกั่ว	-	-	-	1	10	11
2. โรคที่เกิดขึ้นจากสาเหตุทางกายภาพ - โรคหูตึงจากเสียง	-	-	1	-	2	3
- โรคจากแสงอัลตราไวโอเลต	-	-	-	-	6	6
3. โรคจากสาเหตุทางชีวภาพ	-	-	-	3	3	6
4. โรคระบบหายใจที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำงาน - โรคกลุ่มนิวโมโคนีโอสิส	-	-	1	1	4	6
- โรคทางเดินหายใจส่วนบนเกิดจากสารภูมิแพ้ หรือ สารระคายเคืองในที่ทำงาน	-	-	-	-	3	3
5. โรคผิวหนังที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำงาน - โรคผิวหนังที่เกิดจากสาเหตุทางกายภาพ เคมี หรือ ชีวภาพอื่นซึ่งพิสูจน์ได้ว่ามีสาเหตุเนื่องจากการทำงาน	-	-	-	10	314	324
- โรคผิวหนังอื่น ซึ่งพิสูจน์ได้ว่ามีสาเหตุเนื่องจากการทำงาน	-	-	-	2	47	49
6. โรคระบบกล้ามเนื้อและโครงสร้างกระดูกที่เกิดขึ้น เนื่องจากการทำงาน หรือสาเหตุจากลักษณะงานที่จำเพาะ หรือมีปัจจัยเสี่ยงสูงในสิ่งแวดล้อมการทำงาน	-	-	1	311	1,693	2,005
7. โรคเมะเร็งที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำงาน	-	-	-	-	-	-
8. โรคอื่น ๆ ซึ่งพิสูจน์ได้ว่าเกิดขึ้นตามลักษณะ หรือสภาพ ของงานหรือเนื่องจากการทำงาน	-	-	-	-	-	-
รวมทั้งหมด	-	-	3	328	2,082	2,413

1.6 วันที่รำลึกแด่ผู้ประสบอันตรายจากการทำงาน

จากข้อมูลการประสบอันตรายเนื่องจากการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นของประเทศไทยหรือทั่วโลก พบว่าในแต่ละปี มีเป็นจำนวนมาก จึงได้มีการรณรงค์และสร้างจิตสำนึกความปลอดภัยและอาชีวอนามัยให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยการ จัดกิจกรรมเพื่อรำลึกถึงผู้ที่ประสบอันตรายจากการทำงาน สำหรับประเทศไทย มีการจัดวันที่รำลึกถึงผู้ที่ประสบอันตราย จากการทำงานดังกล่าว ดังนี้

(1) วันความปลอดภัยและอาชีวอนามัยสากล

องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization; ILO) ได้กำหนดให้วันที่ 28 เมษายน ของทุกปี เป็นวันความปลอดภัยและอาชีวอนามัยสากล (World Day for Safety and Health at Work) เพื่อเป็น การรำลึกถึงคนงานที่เสียชีวิตและบาดเจ็บจากการทำงาน โดยองค์การแรงงานระหว่างประเทศได้เชิญชวนให้ประเทศ สมาชิกจัดกิจกรรมวันความปลอดภัยและอาชีวอนามัยสากล เพื่อเป็นการรณรงค์ส่งเสริมแนวคิดในการสร้างและพัฒนา ให้เกิดเป็นวัฒนธรรมความปลอดภัยและอาชีวอนามัยอย่างยั่งยืน การจัดงานวันความปลอดภัยและอาชีวอนามัยสากล ได้จัดให้มีขึ้นครั้งแรกเมื่อปี 2546 และองค์การแรงงานระหว่างประเทศได้มีการกำหนดประเด็นเรื่องที่จะมุ่งเน้นในแต่ละปี เช่น เมื่อปี 2546 ได้กำหนดให้เป็นประเด็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในโลกแห่งโลกาภิวัตน์

(Safety and Health Culture in a Globalization World) และปี 2559 ได้กำหนดให้เป็นประเด็นเกี่ยวกับความเครียด ในสถานที่ทำงาน อันเป็นความท้าทายร่วมกัน (Workplace Stress : a collective challenge)

สำหรับประเทศไทย กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน) สมาคมส่งเสริมความปลอดภัยและอนามัยในการทำงาน (ประเทศไทย) และมูลนิธิเพื่อส่งเสริมความปลอดภัยในการทำงาน ได้ร่วมกันจัดงานวันความปลอดภัยและอาชีวอนามัยสากลอย่างเป็นทางการครั้งแรก เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2559

(2) วันความปลอดภัยในการทำงานแห่งชาติ

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2540 กำหนดให้วันที่ 10 พฤษภาคมของทุกปีเป็นวันความปลอดภัยในการทำงานแห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน นายจ้าง ลูกจ้างผู้ที่เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป ได้ตระหนักและให้ความสำคัญถึงอันตราย ความสูญเสีย และผลกระทบเนื่องจากการประสบอันตรายจากการทำงาน และสร้างจิตสำนึกด้านความปลอดภัยในการทำงานให้เกิดขึ้นกับทุกคนในทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน

วันความปลอดภัยในการทำงานแห่งชาติ เป็นวันที่ร่วมรำลึกถึงเหตุการณ์โศกนาฏกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำงานครั้งร้ายแรงในประวัติศาสตร์ของไทย ซึ่งเป็นเหตุเพลิงไหม้โรงงานผลิตตุ๊กตา บริษัท เคเดอร์ อินดัสเตรียล (ไทยแลนด์) จำกัด และบริษัท ไทยจิฟฟู อินเตอร์เนชันแนล จำกัด อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2536 หลังเกิดเหตุเพลิงไหม้ประมาณ 20 นาที อาคารหลังที่ 1 ได้ถล่มลง เป็นเหตุให้อาคารที่ 2 และที่ 3 ถล่มตามลงมาด้วย เนื่องจากอาคารก่อสร้างในลักษณะเชื่อมต่อกัน เพลิงไหม้รุนแรงอยู่นานประมาณ 6 ชั่วโมง ทำให้มีลูกจ้างเสียชีวิต 188 คน และบาดเจ็บกว่า 400 คน

2. อุบัติเหตุจากการทำงาน

การจำแนกอุบัติเหตุจากการทำงาน

การจำแนกอุบัติเหตุจากการทำงาน สามารถจำแนกได้หลายแนวทาง การจำแนกในคู่มือเล่มนี้ ใช้แนวทางจากหนังสือ Encyclopaedia of Occupational Health and Safety, Volume 1, Third (Revised) Edition ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ซึ่งได้จำแนกอุบัติเหตุจากการทำงานเพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันได้ดังนี้

(1) อุบัติเหตุจากการจับถือวัสดุสิ่งของ การยกและขนย้ายวัสดุสิ่งของ มีโอกาสก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้อย่างมาก อุบัติเหตุเหล่านี้อาจเกิดจากเทคนิควิธีการยกที่ไม่ถูกต้อง ยกย้ายสิ่งของที่มีน้ำหนักมากเกินไปหรือด้วยอิริยาบถท่าทางที่ไม่ถูกต้อง และการไม่สวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งถุงมือและรองเท้านิรภัย

(2) อุบัติเหตุจากการลื่นล้มและพลัดตก สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุส่วนใหญ่มักเกิดจากการพลัดตกจากที่สูง การสะดุดล้มจากพื้นต่างระดับ การลื่นล้มบนพื้นผิวที่ลื่น การใช้บันไดที่ชำรุดหรือไม่มั่นคงแข็งแรง การทำงานบนยกพื้น ซึ่งไม่มีการป้องกันอย่างเพียงพอ ช่องเปิดบนพื้นซึ่งไม่มีสิ่งปิดคลุมป้องกัน หรือแม้แต่การสวมใส่อุปกรณ์ที่ไม่เหมาะสม และแสงสว่างไม่เพียงพอ

(3) อุบัติเหตุจากการชนกระแทก อุบัติเหตุมักเกิดจากความแออัดของสถานที่ทำงาน มีการจัดวางสิ่งของเกะกะบนเส้นทางขนย้าย ซึ่งสามารถป้องกันได้ด้วยการจัดวางและจัดเก็บสิ่งของให้เป็นระเบียบเรียบร้อยปราศจากสิ่งกีดขวาง และจัดให้มีแสงสว่างอย่างเพียงพอ

(4) อุบัติเหตุจากสิ่งของตกหล่น อุบัติเหตุอาจเกิดจากมีสิ่งของตกใส่ สิ่งของที่กองไม่ดีล้มใส่ ซึ่งบางกรณีสามารถป้องกันการบาดเจ็บได้จากการสวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล เช่น หมวกนิรภัย รองเท้าหัวโลหะ

(5) อุบัติเหตุจากเครื่องมือ และ/หรืออุปกรณ์ในการทำงาน การบาดเจ็บมักเกิดขึ้นจากการใช้เครื่องมือที่ชำรุด ไม่เหมาะสม ขาดการบำรุงรักษาอย่างเพียงพอ หรือใช้อย่างไม่ถูกต้อง

(6) อุบัติเหตุจากการเคลื่อนไหวของเครื่องจักร อุบัติเหตุส่วนใหญ่สามารถป้องกันได้ด้วยการจัดให้มีการดักป้องกันอันตรายจากส่วนที่เคลื่อนไหวของเครื่องจักรและดูแลให้มีการใช้ตลอดเวลา ความเสี่ยงต่ออุบัติเหตุอาจเกิดจาก

- เสื้อผ้า เส้นผม และเครื่องประดับ ถูกเพลาหรือแกนหมุนของเครื่องจักรหมุนพันเข้าไป
- ส่วนของร่างกายเข้าไปติดอยู่ระหว่างจุดหนีบ สายพานและมู่เล่หรือลูกรอก และเฟืองจักร ฯลฯ
- มือหรือแขนถูกบดทับจากเครื่องบีบ
- ส่วนของร่างกายสัมผัสกับส่วนของเครื่องจักรที่เคลื่อนไหว เช่น ส่วนที่เป็นเกลียว ใบพัดที่มีการกววนหรือตี

ส่วนที่ใช้ตัดของเครื่องตัดกระดาษหรือแผ่นโลหะ และเลื่อยตัดไม้ เป็นต้น

(7) อุบัติเหตุจากไฟฟ้า โดยทั่วไป อุบัติเหตุที่เกิดจากไฟฟ้า มักเกิดจากความผิดพลาดของการจัดการ หรือการบำรุงรักษาอุปกรณ์ไฟฟ้าไม่ดี ซึ่งอาจป้องกันได้ด้วยการจัดให้มีการใช้อุปกรณ์ที่ถูกต้องและเหมาะสม มีสายดิน มีการเดินสายไฟอย่างปลอดภัย เป็นต้น

(8) อุบัติเหตุจากการลุกไหม้และการระเบิด อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นอาจรุนแรงถึงขั้นบาดเจ็บสาหัส พิการ หรือตาย อุบัติเหตุที่ไม่รุนแรงส่วนใหญ่เกิดจากการลุกไหม้ของของเหลวไวไฟ หรือผ้าที่เปียกน้ำมัน ส่วนอุบัติเหตุรุนแรงมักเกิดจากการระเบิดของไอของสารไวไฟ หรือฝุ่นที่ติดไฟง่าย การใช้เครื่องเชื่อมหรือเครื่องตัดโลหะ

(9) อุบัติเหตุจากงานขนส่ง อุบัติเหตุที่เกิดขึ้น อาจเกิดจากการใช้รถบรรทุกและรถขนส่งสินค้าต่าง ๆ เพื่อขนส่งสิ่งของบนถนน รวมทั้งจากการใช้อุปกรณ์เครื่องกลในการขนย้ายสิ่งของภายในสถานประกอบการ การขับเคลื่อนโดยผู้ที่ไม่ได้ผ่านการฝึกอบรมหรือไม่มีทักษะในการใช้งาน มีสิ่งของวางเกะกะกีดขวางเส้นทาง พื้นผิวไม่เรียบ เป็นต้น

(10) อุบัติเหตุจากความผิดพลาดของเครื่องจักรและอุปกรณ์ อุบัติเหตุอาจเกิดจากการใช้รอก บันจัน และอุปกรณ์ยกย้ายที่ไม่ถูกต้องและเหมาะสม การระเบิดจากอุปกรณ์ถึงความดัน การแตกหักของหินเจียร ซึ่งสามารถป้องกันได้ด้วยการจัดให้มีการตรวจตราเป็นประจำสม่ำเสมอ การจำกัดขีดสูงสุดของน้ำหนักและความเร็ว

3. สาเหตุของอุบัติเหตุและการควบคุม

3.1 การศึกษาของ H.W. Heinrich

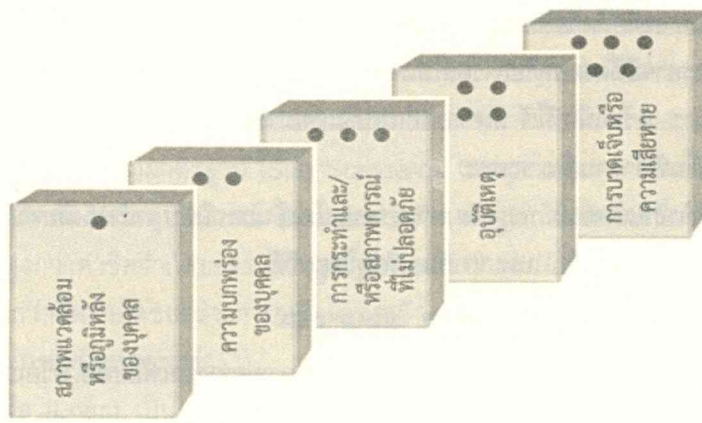
H.W. Heinrich เป็นบุคคลหนึ่งที่ได้ศึกษาถึงสาเหตุที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุอย่างจริงจังในโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ซึ่งจากการศึกษาเมื่อปี พ.ศ. 2463 พบว่า สาเหตุที่สำคัญของอุบัติเหตุ มี 3 ประการ ได้แก่

- (1) สาเหตุที่เกิดจากคนประมาณร้อยละ 88 ของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น
- (2) สาเหตุที่เกิดจากความผิดพลาดของเครื่องจักร เครื่องมือ อุปกรณ์ ประมาณร้อยละ 10 ของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น
- (3) สาเหตุที่มนุษย์ควบคุมไม่ได้ ประมาณร้อยละ 2 ของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น ซึ่งมีสาเหตุจากภัยธรรมชาตินอกเหนือการควบคุมของมนุษย์ เช่น พายุ น้ำท่วม ไฟผ่า แผ่นดินไหว เป็นต้น

3.2 ทฤษฎีโดมิโน (Domino Theory)

สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีโดมิโน (Domino Theory) ว่าการบาดเจ็บและความเสียหายต่าง ๆ เป็นผลที่สืบเนื่องโดยตรงมาจากอุบัติเหตุ และอุบัติเหตุเป็นผลมาจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัยหรือสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งเปรียบได้เหมือนตัวโดมิโนที่เรียงตัวกัน 5 ตัว เมื่อตัวที่หนึ่งล้มย่อมมีผลทำให้ตัวโดมิโนถัดไปล้มตามกันไปด้วยเป็นลูกโซ่ โดมิโนทั้ง 5 ตัวมีดังนี้

(1) สภาพแวดล้อมหรือภูมิหลังของบุคคล (Social Environment or Background) เช่น สภาพครอบครัว ฐานะความเป็นอยู่ การศึกษา มีผลต่อ (2) ความบกพร่องของบุคคล (Defects of Person) ซึ่งก็คือความบกพร่องผิดปกติของบุคคลนั้น หรือมีทัศนคติ ต่อความปลอดภัยไม่ถูกต้อง ก่อให้เกิด (3) การกระทำและ/หรือสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe Acts / Unsafe Conditions) มีผลทำให้เกิด (4) อุบัติเหตุ (Accident) ก่อให้เกิด (5) การบาดเจ็บหรือความเสียหาย (Injury / Damages)

ภาพที่ 2 : ลูกโซ่ของอุบัติเหตุ

ทฤษฎีโดมิโนนี้ มีผู้เรียกชื่อใหม่เป็น **“ลูกโซ่ของอุบัติเหตุ (Accident Chain)”** อธิบายได้ว่า สภาพแวดล้อมของสังคมหรือภูมิหลังของคนใดคนหนึ่ง (โดมิโนตัวที่ 1) เช่น สภาพครอบครัว ฐานะความเป็นอยู่ การศึกษาอบรม ฯลฯ จะมีผลก่อให้เกิดความบกพร่องผิดปกติของคนนั้น (โดมิโนตัวที่ 2) เช่น มีทัศนคติต่อความปลอดภัยไม่ถูกต้อง ขอบเสียมักง่าย ฯลฯ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการกระทำที่ไม่ปลอดภัยและ/หรือสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย (โดมิโนตัวที่ 3) ทำให้เกิดอุบัติเหตุ (โดมิโนตัวที่ 4) และผลที่ตามมาคือการบาดเจ็บหรือความเสียหาย (โดมิโนตัวที่ 5) ซึ่งอาจสรุปเป็นแผนภูมิดังภาพที่ 2

ทฤษฎีโดมิโนคือ เมื่อโดมิโนตัวที่ 1 ล้ม ตัวถัดไปก็ล้มตาม ดังนั้น การป้องกันอุบัติเหตุตามทฤษฎีโดมิโนหรือลูกโซ่ของอุบัติเหตุ คือการไม่ให้โดมิโนตัวที่ 4 (อุบัติเหตุ) ล้มแล้วไปกระทบโดมิโนตัวถัดไป ทำให้โดมิโนตัวที่ 5 (การบาดเจ็บหรือความเสียหาย) ล้มตามไปด้วย การทำให้โดมิโนตัวที่ 4 (อุบัติเหตุ) ไม่ล้มนั้น วิธีการที่ดีที่สุดที่สามารถทำได้ด้วยการเอาโดมิโนตัวที่ 3 ออก โดยการกำจัดการกระทำและ/หรือสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัยด้วยวิธีต่างๆ ดังนั้นอุบัติเหตุและการบาดเจ็บหรือความเสียหายก็ไม่เกิดขึ้น ทั้งนี้ ในการแก้ไขหรือกำจัดโดมิโนตัวที่ 3 ออก จำเป็นที่จะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงที่โดมิโนตัวที่ 1 (สภาพแวดล้อมหรือภูมิหลังของบุคคล) และตัวที่ 2 (ความบกพร่องของบุคคล) ด้วย แต่การที่จะแก้ไขหรือกำจัดโดมิโนตัวที่ 1 หรือตัวที่ 2 เป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลายาวนาน เพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและปลูกฝังเป็นนิสัยส่วนบุคคลแล้ว

สาเหตุโดยตรงของการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน มีอยู่ 2 สาเหตุใหญ่ ได้แก่

(1) การกระทำที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe Act) เป็นการกระทำที่ไม่ปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานในขณะที่ทำงาน ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- การใช้เครื่องจักร เครื่องกล เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ต่าง ๆ โดยพลการ หรือโดยไม่ได้รับมอบหมาย
- ทำงานเร็วเกินสมควรและใช้เครื่องจักรในอัตราที่เร็วเกินกำหนด
- ซ่อมแซมหรือบำรุงรักษาเครื่องในขณะที่เครื่องยนต์กำลังหมุน
- ถอดอุปกรณ์ความปลอดภัยจากเครื่องจักรโดยไม่มีเหตุอันสมควร
- ไม่ใส่ใจต่อการห้ามเตือนต่าง ๆ
- เล่นตลกคะนองในขณะที่ทำงาน
- ยืนทำงานในที่ที่ไม่ปลอดภัย
- ใช้เครื่องมือที่ชำรุด และการใช้เครื่องมือไม่ถูกวิธี
- ทำการยกหรือเคลื่อนย้ายวัสดุด้วยอิริยาบถท่าทางหรือวิธีการที่ไม่ปลอดภัย
- ไม่สวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลที่จัดให้

① ทำงก้นกบ
② สลัดพละ โนด
③ ฆ่าแกงกัน ขูดก
ลัดก

(2) สภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe Condition) เป็นสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวผู้ปฏิบัติงานในขณะทำงาน ซึ่งอาจเป็นสาเหตุก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

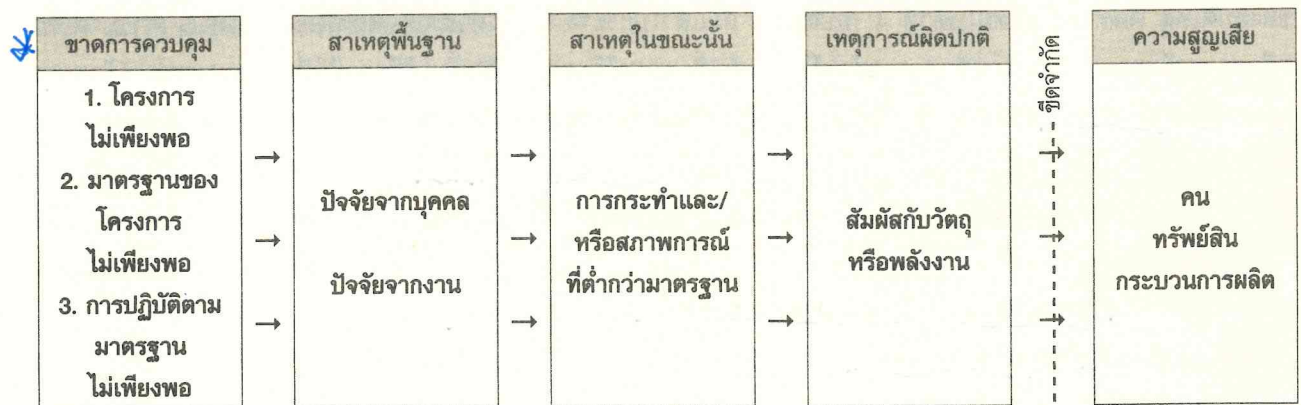
- ไม่มีตะแกรงหรือที่ครอบหรือการ์ดปิดคลุมส่วนที่หมุนได้และส่วนส่งถ่ายกำลังของเครื่องจักรที่เป็นอันตราย
- เครื่องจักรอาจมีที่ครอบหรือการ์ดที่ไม่เหมาะสม เช่น ไม่แข็งแรง หรือรูตะแกรงของเซฟการ์ดมีขนาดโตเกินไป
- เครื่องจักร เครื่องมือที่ใช้ มีการออกแบบไม่เหมาะสม
- บริเวณพื้นที่ทำงานลื่น ชรุชะ
- สถานที่ทำงานสกปรก รกรุงรัง การวางของไม่เป็นระเบียบ เกะกะ มีการวางสิ่งของกีดขวางทางเดิน
- การกองวัสดุสูงเกินไป และการซ้อนวัสดุไม่ถูกวิธี
- การจัดเก็บสารเคมี สารไวไฟต่างๆ ไม่เหมาะสม
- ความเข้มของแสงสว่างไม่เหมาะสม เช่น แสงอาจสว่างไม่เพียงพอ หรือแสงจ้าเกินไป
- ไม่มีระบบการระบายและถ่ายเทอากาศที่เหมาะสม
- ไม่มีระบบเตือนภัยที่เหมาะสม

3.3 แบบจำลองสาเหตุของอุบัติเหตุและความสูญเสีย (Loss Causation Model)

เมื่อปี พ.ศ. 2512 Frank E. Bird ได้คิดแบบจำลองสาเหตุของอุบัติเหตุและความสูญเสีย (Loss Causation Model) ซึ่งเป็นแบบที่ง่ายและใช้กันในการควบคุมอุบัติเหตุอย่างกว้างขวาง โดยการนำทฤษฎีโดมิโนของ H.W. Heinrich มาอธิบายใหม่

เน้นโอกาสหรือการที่เกิิดสาเหตุมาจากปัจจัยภายนอก

แบบจำลองสาเหตุของอุบัติเหตุและความสูญเสีย อธิบายถึงผลหรือความสูญเสีย (Loss) เป็นผลมาจากเหตุการณ์ผิดปกติ (Incident) ที่เกิดขึ้น ซึ่งเกิดมาจากสาเหตุในขณะนั้น (Immediate Causes) แต่ที่จริงแล้วเกิดมาจากสาเหตุพื้นฐาน (Basic Causes) ที่เกิดขึ้นมาจากการขาดการควบคุมที่ดี (Lack of Control) ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 : แบบจำลองสาเหตุของอุบัติเหตุและความสูญเสีย (Loss Causation Model)

(1) **การขาดการควบคุม (Lack of Control)** การขาดการควบคุมการจัดการอย่างเพียงพอ ย่อมนำไปสู่ความสูญเสีย การขาดการควบคุม ได้แก่

- โครงการไม่เพียงพอ
- มาตรฐานของโครงการไม่เพียงพอ หรือไม่ชัดเจน *เป็นมาตรฐานแบบปลอดภัย*
- การปฏิบัติตามมาตรฐานไม่เพียงพอ *เป็นวิธีที่ทำงาน Instruction, อุปกรณ์*

(2) **สาเหตุพื้นฐาน (Basic Causes)** คือสาเหตุที่แท้จริงที่อยู่เบื้องหลังที่แสดงออกมาเป็นเหตุผลว่า ทำให้การกระทำหรือสภาพการณ์ที่ต่ำกว่ามาตรฐานจึงเกิดขึ้น สาเหตุพื้นฐานแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

- ปัจจัยจากบุคคล เช่น ขาดความรู้ ขาดความสามารถทั้งทางกายและทางจิตใจ มีความเครียด ฯลฯ
- ปัจจัยจากงาน หรือสภาพแวดล้อมในการทำงาน เช่น การออกแบบทางวิศวกรรมไม่ดี การควบคุมการจัดซื้อไม่เพียงพอ เครื่องมือ อุปกรณ์ วัสดุไม่เพียงพอ ฯลฯ

(3) สาเหตุในขณะนั้น (Immediate Causes) คือสภาวะที่เกิดขึ้นอย่างเฉียบพลันทันทีก่อนที่จะมีการสัมผัส เป็นสภาวะที่มองเห็นหรือรับรู้ได้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับ

- การกระทำที่ต่ำกว่ามาตรฐาน (Sub-Standards Act)
- สภาพการณ์ที่ต่ำกว่ามาตรฐาน (Sub-Standards Condition)

(4) เหตุการณ์ผิดปกติหรืออุบัติเหตุ (Incident) คือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการสัมผัสกับแหล่งของพลังงาน หากพลังงานนั้นสูงกว่าค่าขีดจำกัดของร่างกายหรือโครงสร้าง จะก่อให้เกิดการบาดเจ็บหรือทรัพย์สินเสียหาย หากพลังงานไม่สูงกว่าเกินกว่าขีดจำกัดของร่างกายหรือโครงสร้างจะรับได้ จะไม่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บหรือทรัพย์สินเสียหาย แต่มีผลให้กระบวนการผลิตหยุดชะงัก

(5) ความสูญเสีย (Loss) เป็นผลที่เกิดขึ้นเมื่อมีเหตุการณ์ผิดปกติ ผลที่เกิดขึ้นอาจเป็นเรื่องเล็กน้อยไปจนถึงขั้นเสียชีวิต หรือเสียหายทั้งสถานประกอบการก็ได้

4. ความสูญเสียจากการเกิดอุบัติเหตุ

ความสูญเสียหรือค่าใช้จ่ายอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุจากการทำงาน อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

4.1 ความสูญเสียทางตรง หมายถึง จำนวนเงินที่ต้องจ่ายไปอันเกี่ยวเนื่องกับผู้ที่ได้รับบาดเจ็บโดยตรงจากการเกิดอุบัติเหตุ นั้น ได้แก่

- ค่ารักษาพยาบาล
- ค่าทดแทน
- ค่าทำขวัญ ค่าทำศพ
- ค่าประกันชีวิต

4.2 ความสูญเสียทางอ้อม หมายถึง ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (ซึ่งส่วนใหญ่จะคำนวณเป็นตัวเงินได้) นอกเหนือจากค่าใช้จ่ายทางตรงสำหรับการเกิดอุบัติเหตุแต่ละครั้ง ได้แก่

(1) การสูญเสียเวลาทำงานของ

- ก. ผู้ปฏิบัติงานที่ได้รับบาดเจ็บ เพื่อรักษาพยาบาล
- ข. ผู้ปฏิบัติงานคนอื่น หรือเพื่อนร่วมงานที่ต้องหยุดชะงักชั่วคราว เนื่องจาก
 - ช่วยเหลือผู้บาดเจ็บโดยการปฐมพยาบาล หรือนำส่งโรงพยาบาล
 - ความอยากรู้อยากเห็น
 - การวิพากษ์วิจารณ์
 - ความตื่นตกใจ (ตื่นตระหนกและเสียขวัญ)
- ค. หัวหน้างานหรือผู้บังคับบัญชา เนื่องจาก
 - ช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ
 - สอบสวนหาสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ
 - บันทึกและจัดทำรายงานการเกิดอุบัติเหตุเพื่อเสนอตามลำดับชั้น และส่งแจ้งไปยังหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง
 - จัดหาผู้ปฏิบัติงานอื่นและฝึกสอนให้เข้าทำงานแทนผู้บาดเจ็บ
 - หาวิธีการแก้ไขและป้องกันอุบัติเหตุไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำอีก

(2) ค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมเครื่องจักร เครื่องมือ อุปกรณ์ที่ได้รับความเสียหาย

(3) วัตถุดิบหรือสินค้าที่ได้รับความเสียหายต้องทิ้ง ทำลาย หรือขายทิ้ง

(4) ผลผลิตลดลง เนื่องจากกระบวนการผลิตขัดข้อง ต้องหยุดชะงัก

(5) ค่าสวัสดิการต่าง ๆ ของผู้บาดเจ็บ

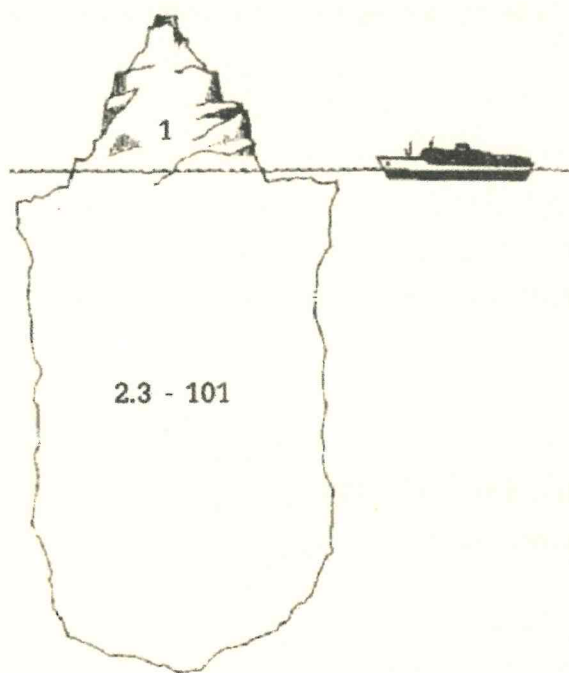
(6) ค่าจ้างแรงงานของผู้บาดเจ็บซึ่งสถานประกอบการต้องจ่ายตามปกติแม้ว่าผู้บาดเจ็บจะทำงานยังไม่ได้เต็มที่ หรือต้องหยุดทำงาน

(7) การสูญเสียโอกาสในการทำกำไร เพราะผลผลิตลดลงจากการหยุดชะงักของกระบวนการผลิตและความเปลี่ยนแปลงความต้องการของท้องตลาด

(8) การเสียชื่อเสียง และภาพลักษณ์ของสถานประกอบการ

(9) ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ เช่น ค่าเช่า ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่สถานประกอบการยังคงต้องจ่ายตามปกติ แม้ว่าจะต้องหยุด หรือปิดกิจการหลายวันในกรณีเกิดอุบัติเหตุร้ายแรง

นอกจากนี้ ผู้บาดเจ็บจนถึงขั้นพิการหรือทุพพลภาพจะกลายเป็นภาระของสังคม ซึ่งทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบด้วยความสูญเสียทางอ้อมจึงมีค่ามหาศาลกว่าความสูญเสียทางตรงมาก ซึ่งปกติเรามักจะคิดกันไม่ถึง จึงมีผู้เปรียบเทียบว่าความสูญเสียหรือค่าใช้จ่ายของการเกิดอุบัติเหตุ เปรียบเสมือน “ภูเขาน้ำแข็ง” ส่วนที่โผล่พ้นน้ำให้มองเห็นได้มีเพียงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับส่วนที่จมอยู่ใต้น้ำ ในทำนองเดียวกัน ค่าใช้จ่ายทางตรงเมื่อเกิดอุบัติเหตุจะเป็นเพียงส่วนน้อยของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นทั้งหมด ซึ่งผู้บริหารจะมองข้ามมิได้ Heinrich ได้คำนวณอัตราส่วนของค่าความสูญเสียทางตรงและความสูญเสียทางอ้อมนั้น ประมาณ 1 : 4 ต่อมาในปี พ.ศ. 2533 De Reame อ้างถึงการศึกษาของนักวิชาการทั้งหลายว่าอัตราส่วนนั้นจะอยู่ระหว่าง 1 : 2.3 - 101 ซึ่งอาจเปรียบเทียบเสมือนภูเขาน้ำแข็งในมหาสมุทร ดังภาพที่ 4

ความสูญเสียทางตรง

- ค่ารักษาพยาบาล
- ค่าทดแทน
- ค่าทำขวัญ ค่าทำศพ
- ค่าประกันชีวิต

ความสูญเสียทางอ้อม

- การสูญเสียเวลาทำงานของผู้บาดเจ็บ เพื่อนร่วมงาน หัวหน้างาน
- ค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมเครื่องจักร เครื่องมือ อุปกรณ์
- วัตถุดิบหรือสินค้าที่ได้รับความเสียหาย
- ผลผลิตลดลง
- ค่าสวัสดิการต่างๆ ของผู้บาดเจ็บ
- ค่าจ้างแรงงานของผู้บาดเจ็บ
- การสูญเสียโอกาสในการทำกำไร
- การเสียชื่อเสียง และภาพลักษณ์ของสถานประกอบการ
- ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ

ภาพที่ 4 : แสดงความสูญเสียจากการเกิดอุบัติเหตุเปรียบเทียบกับภูเขาน้ำแข็ง

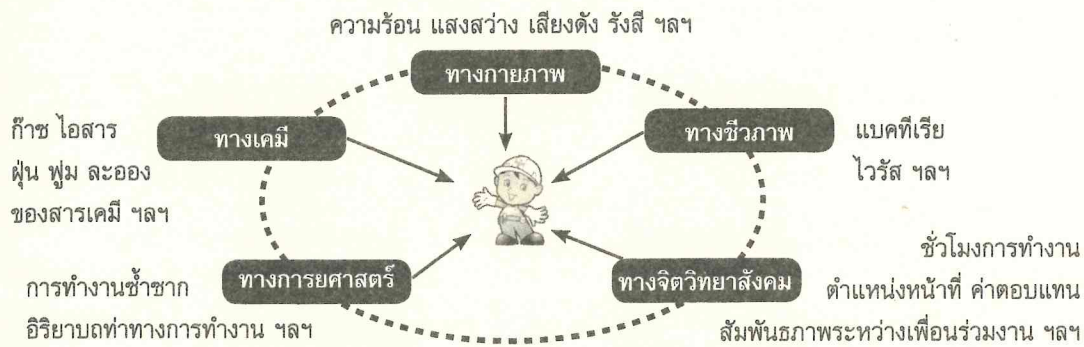
ข้อควรคิดและพิจารณา:

- อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในสถานประกอบการที่ท่านทำงาน มีสาเหตุจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัย และ/หรือสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย อะไรบ้าง
- ความสูญเสียของอุบัติเหตุทั้งทางตรงและทางอ้อมที่เกิดขึ้นแต่ละครั้งในสถานประกอบการที่ท่านทำงาน มีเรื่องใดบ้าง เป็นจำนวนเงินเท่าใด

5. สิ่งแวดล้อมในการทำงานที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

“สิ่งแวดล้อมในการทำงานที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ” หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ล้อมรอบตัวผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งอาจรวมถึงอากาศที่หายใจ ความร้อน ความเย็น แสงสว่าง เสียงดัง ความสั่นสะเทือน รังสี ก๊าซ ไอสาร ฝุ่น พุ่ม ละออง และสารเคมีอื่น ๆ เชื้อโรคและสัตว์ต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังรวมถึงสภาพการทำงานที่ซ้ำซาก การเร่งรีบทำงาน การทำงานล่วงเวลา สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนร่วมงาน ค่าตอบแทนและชั่วโมงการทำงาน เป็นต้น ความไม่เหมาะสมของสิ่งแวดล้อมในการทำงาน นับว่าเป็นปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการก่อให้เกิดการเจ็บป่วยจากการทำงานเช่นเดียวกัน

สิ่งแวดล้อมในการทำงานที่อยู่รอบ ๆ ตัวผู้ปฏิบัติงานนั้น แบ่งได้เป็น 5 ประเภท ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทางเคมี ทางชีวภาพ ทางกายศาสตร์ และทางจิตวิทยาสังคม ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 : สิ่งแวดล้อมในการทำงานที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

(1) **ทางกายภาพ** เช่น ความร้อน ความเย็น แสงสว่าง เสียงดัง ความสั่นสะเทือน รังสี ความกดดันบรรยากาศ และบริเวณสถานที่ทำงาน เป็นต้น

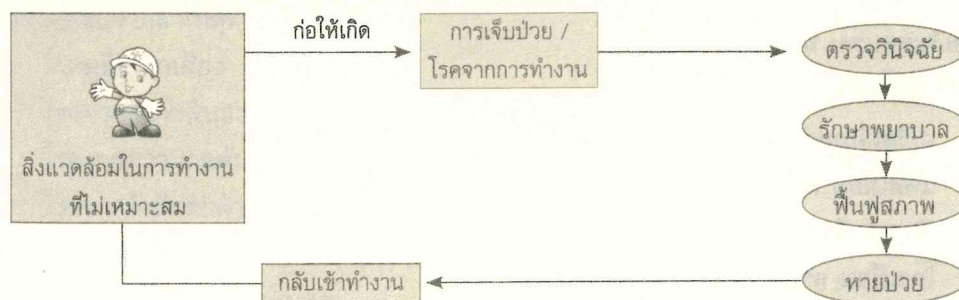
(2) **ทางเคมี** ได้แก่ สารเคมีชนิดต่าง ๆ ที่ใช้เป็นวัตถุดิบ หรือผลผลิต หรือของเสียที่ต้องกำจัด โดยทั่วไปสารเคมีดังกล่าวอาจจะอยู่ในรูป ก๊าซ ไอ ฝุ่น ค้อน ละออง หรืออยู่ในรูปของเหลว เช่น สารตัวทำละลาย (Solvents) ตัวอย่างสิ่งแวดล้อมทางเคมี เช่น ก๊าซคาร์บอนมอนนอกไซด์ ตะกั่ว แมงกานีส พรอท เบนซีน คาร์บอนเตตระคลอไรด์ แอสเบสตอส (ใยหิน) ฯลฯ สิ่งแวดล้อมทางเคมีเหล่านี้อาจเข้าสู่ร่างกายโดยการสูดหายใจ การกิน หรือการดูดซึมผ่านทางผิวหนังของผู้ปฏิบัติงาน ปริมาณของสารเคมีนั้นว่ามีบทบาทอย่างมากที่ส่งผลให้เกิดโรคจากการทำงานช้าหรือเร็ว ถ้าหากผู้ปฏิบัติงานได้รับสารเคมีในปริมาณที่สูงมาก การเกิดโรคจะเห็นได้ชัดในระยะเวลานาน แต่ถ้าได้รับในปริมาณไม่มากนัก การเกิดโรคก็จะใช้เวลานาน ในปัจจุบันได้มีการกำหนดมาตรฐานของสารเคมีในบรรยากาศชั้นที่เรียกว่า ค่าขีดจำกัดความเข้มข้นของสารเคมีอันตราย (Threshold Limit Values หรือเรียกโดยย่อว่า TLV) ซึ่งมีหลายประเทศในโลก รวมทั้งประเทศไทยได้พิจารณานำมากำหนดมาตรฐานสารเคมีในบรรยากาศของการทำงาน

(3) **ทางชีวภาพ** เช่น ไวรัส แบคทีเรีย เชื้อรา พยาธิ และสัตว์อื่นๆ เช่น ุง เป็นต้น นอกจากนี้ ยังอาจรวมถึง ฝุ่นเส้นใยพืช ฝุ่นไม้ ฝุ่นฝ้าย และฝุ่นเมล็ดพืชต่าง ๆ

(4) **ทางกายศาสตร์** เช่น การทำงานที่มีอิริยาบถท่าทางการทำงานที่ไม่เหมาะสม การก้มหลังยกย้ายของหนัก การบิดเอี้ยวตัว การทำงานซ้ำซาก การทำงานหนักเกินขีดความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน การทำงานที่สถานีงานมีระดับความสูงไม่เหมาะสมกับความสูงของผู้ปฏิบัติงาน เป็นต้น

★(5) **ทางจิตวิทยาสังคม** หมายถึง สภาพการทำงานที่ครอบคลุมเกี่ยวกับจิตวิทยาสังคมและเศรษฐกิจ เช่น งานที่ก่อให้เกิดความเครียดต่อจิตใจที่เกิดจากการทำงานแข่งกับเวลา ต้องทำด้วยความเร่งรีบการทำงานกะ การมีค่าจ้างที่ไม่เหมาะสม สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนร่วมงาน เป็นต้น

จากการที่ผู้ปฏิบัติงานต้องทำงานในสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่ไม่เหมาะสม อาจเป็นผลทำให้เกิดการเจ็บป่วยหรือเกิดโรคจากการทำงานขึ้น เมื่อเกิดการเจ็บป่วย ผู้ปฏิบัติงานนั้นอาจได้รับการตรวจวินิจฉัยและรักษาพยาบาลและฟื้นฟูสภาพให้หายได้ แต่เมื่อผู้ปฏิบัติงานนั้นกลับเข้าทำงานในสภาพแวดล้อมการทำงานที่ไม่เหมาะสมเช่นเดิมอีก ผู้ปฏิบัติงานนั้นก็จะได้รับอันตรายทำนองเดียวกันที่เกิดขึ้นแล้วไม่มีที่สิ้นสุด ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 : วงจรสัมพันธภาพระหว่างสิ่งแวดล้อมในการทำงานและผู้ปฏิบัติงาน

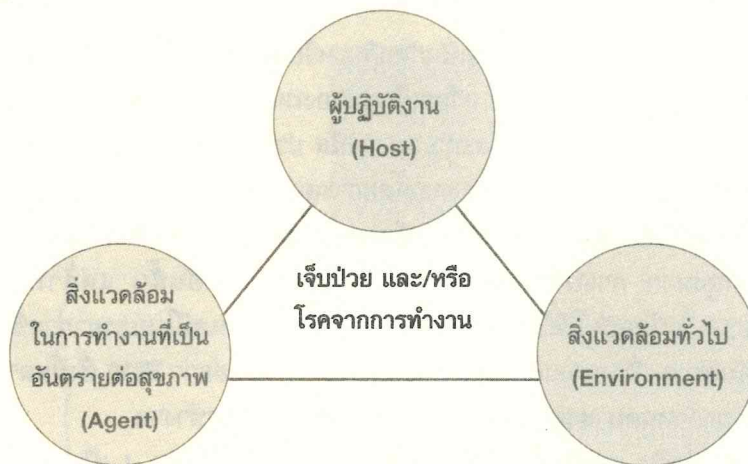
6. องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการเจ็บป่วย/โรคจากการทำงาน

องค์ประกอบหลักที่ทำให้เกิดการเจ็บป่วย และ/หรือโรคจากการทำงาน มี 3 ปัจจัย ดังภาพที่ 7 ได้แก่

(1) **ผู้ปฏิบัติงาน (Host)** ปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวผู้ปฏิบัติงานที่นับว่ามีอิทธิพลต่อการเจ็บป่วย และ/หรือโรคจากการทำงานมีหลายประการ เช่น อายุ เพศ กรรมพันธุ์ และเชื้อชาติ ภาวะโภชนาการของแต่ละบุคคล พื้นฐานการศึกษาของผู้ปฏิบัติงาน องค์ประกอบด้านจิตใจ และองค์ประกอบด้านพฤติกรรม เช่น บางคนมีนิสัยมักง่ายไม่มีระเบียบ มีสุขวิทยาส่วนบุคคลที่ไม่ดี มักจับหรือวางสิ่งของโดยไม่ระมัดระวัง ทำให้ฝุ่นผงสารเคมีที่หล่นอยู่ตามพื้นฟุ้งกระจายขึ้นมา หรือบางคนชอบแอบสูบบุหรี่ในสถานที่ทำงานที่มีปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายจากสิ่งแวดล้อมทางเคมี เป็นต้น

(2) **สิ่งแวดล้อมในการทำงานที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ (Agent)** คือสาเหตุที่สำคัญของการเกิดการเจ็บป่วย และ/หรือโรคจากการทำงาน ซึ่งแบ่งได้เป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทางเคมี ทางชีวภาพ ทางกายวิภาคศาสตร์ และทางจิตวิทยาสังคม ดังได้กล่าวไว้แล้ว

(3) **สิ่งแวดล้อมทั่วไป (Environment)** เป็นปัจจัยภายนอกที่กระตุ้นและส่งเสริมทั้งทางตรงและทางอ้อมที่จะทำให้โรคเกิดเร็วขึ้น เช่น

ภาพที่ 7 : องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการเจ็บป่วยและ/หรือโรคจากการทำงาน

7. โรคจากการทำงาน

โรคจากการทำงาน หรืออาจเรียกว่าโรคจากการประกอบอาชีพ ซึ่งบางครั้งอาจปรากฏอาการขึ้นอย่างเฉียบพลันเนื่องจากได้รับสิ่งที่ทำให้เกิดโรคในปริมาณที่ค่อนข้างสูงในระยะเวลาอันสั้น เช่น กรณีสูดดมเอาก๊าซแอมโมเนียที่เกิดการรั่วไหลจากกระบวนการผลิต จะทำให้เกิดผลต่อระบบทางเดินหายใจ เกิดการเจ็บป่วยขึ้น แต่บางครั้งโรคจากการทำงานอาจปรากฏอาการแบบเรื้อรังเนื่องจากผู้ปฏิบัติงานได้รับสิ่งที่ทำให้เกิดโรคนั้นทีละเล็กละน้อย สะสมเป็นเวลานานหลายเดือนหรือหลายปี เช่น หูตึงจากเสียงดัง โรคปอดฝุ่นฝ้าย โรคปอดฝุ่นทราย เป็นต้น

การกำหนดชนิดของโรคซึ่งเกิดขึ้นตามลักษณะหรือสภาพของงานหรือเนื่องจากการทำงาน

ประเทศไทยได้มีกฎหมายเกี่ยวกับโรคจากการทำงาน คือ ประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่อง กำหนดชนิดของโรคซึ่งเกิดขึ้นตามลักษณะหรือสภาพของงานหรือเนื่องจากการทำงาน ลงวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2550 ซึ่งออกตามพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 ดังนี้

1. โรคที่เกิดขึ้นจากสารเคมี ดังต่อไปนี้

- (1) เบริลเลียมหรือสารประกอบของเบริลเลียม
- (2) แคดเมียม หรือสารประกอบของแคดเมียม
- (3) ฟอสฟอรัส หรือสารประกอบของฟอสฟอรัส
- (4) โครเมียม หรือสารประกอบของโครเมียม
- (5) แมงกานีส หรือสารประกอบของแมงกานีส

- (6) สารหนู หรือสารประกอบของสารหนู
- (7) พรอท หรือสารประกอบของพรอท
- (8) ตะกั่ว หรือสารประกอบของตะกั่ว
- (9) ฟลูออรีน หรือสารประกอบของฟลูออรีน
- (10) คลอรีน หรือสารประกอบคลอรีน
- (11) แอมโมเนีย
- (12) คาร์บอนไดซัลไฟด์
- (13) สารอนุพันธ์ฮาโลเจนของสารไฮโดรคาร์บอน
- (14) เบนซีน หรือสารอนุพันธ์ของเบนซีน
- (15) อนุพันธ์ไนโตรและอะมิโนของเบนซีน
- (16) ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ หรือกรดซัลฟูริก
- (17) ไนโตรกลีเซอริน หรือกรดไนตริกอื่น ๆ
- (18) แอลกอฮอล์ กลัยคอล หรือคีโตน
- (19) คาร์บอนมอนอกไซด์ ไฮโดรเจนไซยาไนด์ หรือสารประกอบของไฮโดรเจนไซยาไนด์ ไฮโดรเจนซัลไฟด์
- (20) อะครีโลไนไตรล์
- (21) ออกไซด์ของไนโตรเจน
- (22) วาเนเดียม หรือสารประกอบของวาเนเดียม
- (23) พลวง หรือสารประกอบของพลวง
- (24) เฮกเซน
- (25) กรดแร่ที่เป็นสาเหตุให้เกิดโรคฟัน
- (26) เกล็ดขี้ผึ้ง
- (27) ทัลเลียม หรือสารประกอบของทัลเลียม
- (28) ออสเมียม หรือสารประกอบของออสเมียม
- (29) เซลีเนียม หรือสารประกอบของเซลีเนียม
- (30) ทองแดง หรือสารประกอบของทองแดง
- (31) ดีบุก หรือสารประกอบของดีบุก
- (32) สังกะสี หรือสารประกอบของสังกะสี
- (33) ไอโซน ฟอสฟีน
- (34) สารทำให้ระคายเคือง เช่น เบนโซควินโนน หรือสารระคายเคืองต่อกระจกตา เป็นต้น
- (35) สารกำจัดศัตรูพืช
- (36) อัลดีไฮด์ ฟอรัมาลดีไฮด์และกลูตารัลดีไฮด์
- (37) สารกลุ่มไดออกซิน
- (38) สารเคมี หรือสารประกอบของสารเคมีอื่น ซึ่งพิสูจน์ได้ว่ามีสาเหตุเนื่องมาจากการทำงาน

โรคที่เกิดขึ้นจากสาเหตุทางกายภาพ

- (1) โรคหูตึงจากเสียง
- (2) โรคจากความสั่นสะเทือน
- (3) โรคจากความกดดันอากาศ
- (4) โรคจากรังสีแตกตัว
- (5) โรคจากรังสีความร้อน
- (6) โรคจากแสงอัลตราไวโอเล็ต
- (7) โรคจากรังสีไม่แตกตัวอื่น ๆ

- (8) โรคจากแสงหรือคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า
- (9) โรคจากอุณหภูมิต่ำ หรือสูงผิดปกติมาก
- (10) โรคที่เกิดขึ้นจากสาเหตุทางกายภาพอื่น ซึ่งพิสูจน์ได้ว่ามีสาเหตุเนื่องจากการทำงาน
3. โรคที่เกิดขึ้นจากสาเหตุทางชีวภาพ ได้แก่ โรคติดเชื้อ หรือโรคปรสิตเนื่องจากการทำงาน
4. โรคระบบหายใจที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำงาน
 - (1) โรคกลุ่มนิวโมโคนีโอสิส เช่น ซิลิโคสิส แอสเบสโทสิส ฯลฯ
 - (2) โรคปอดจากโลหะหนัก
 - (3) โรคบิสซิโนสิส
 - (4) โรคหืดจากการทำงาน
 - (5) โรคปอดอักเสบภูมิไวเกิน
 - (6) โรคซิเดโรสิส
 - (7) โรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง
 - (8) โรคปอดจากอะลูมิเนียม หรือสารประกอบของอะลูมิเนียม
 - (9) โรคทางเดินหายใจส่วนบนเกิดจากสารภูมิแพ้หรือสารระคายเคืองในที่ทำงาน
 - (10) โรคระบบหายใจอื่น ซึ่งพิสูจน์ได้ว่ามีสาเหตุเนื่องจากการทำงาน
5. โรคผิวหนังที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำงาน
 - (1) โรคผิวหนังที่เกิดจากสาเหตุทางกายภาพ เคมี หรือชีวภาพอื่น ซึ่งพิสูจน์ได้ว่ามีสาเหตุเนื่องจากการทำงาน
 - (2) โรคต่างชาจากการทำงาน
 - (3) โรคผิวหนังอื่น ซึ่งพิสูจน์ได้ว่ามีสาเหตุเนื่องจากการทำงาน
6. โรคระบบกล้ามเนื้อและโครงสร้างกระดูกที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำงานหรือสาเหตุจากลักษณะงานที่จำเพาะ หรือมีปัจจัยเสี่ยงสูงในสิ่งแวดล้อมในการทำงาน
7. โรคมะเร็งที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำงาน โดยมีสาเหตุจาก
 - (1) แอสเบสตอส (ใยหิน)
 - (2) เบนซิน และเกลือของสารเบนซิน
 - (3) บิสโครโรเมทิลอีเทอร์
 - (4) โครเมียมและสารประกอบของโครเมียม
 - (5) ถ่านหิน
 - (6) เบต้า - เนพธิลามีน
 - (7) ไวนิลคลอไรด์
 - (8) เบนซินหรืออนุพันธ์ของเบนซิน
 - (9) อนุพันธ์ของไนโตรและอะมิโนของเบนซิน
 - (10) รังสีแตกตัว
 - (11) น้ำมันดิน หรือผลิตภัณฑ์จากน้ำมันดิน เช่น น้ำมันถ่านหิน น้ำมันเกลือแร่ รวมทั้งผลิตภัณฑ์จากการกลั่นน้ำมัน เช่น ยางมะตอย พาราฟินเหลว
 - (12) ไอควันจากถ่านหิน
 - (13) สารประกอบของนิเกิล
 - (14) ผุ่นไม้
 - (15) ไอควันจากเผาไม้
 - (16) โรคมะเร็งที่เกิดจากปัจจัยอื่น ซึ่งพิสูจน์ได้ว่ามีสาเหตุเนื่องจากการทำงาน
8. โรคอื่น ๆ ซึ่งพิสูจน์ได้ว่าเกิดขึ้นตามลักษณะหรือสภาพของงานหรือเนื่องจากการทำงาน

8. ตัวอย่างโรคจากการทำงานกับงานที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคและทางเข้าสู่ร่างกาย

โรคจากการทำงาน	งานที่เสี่ยงต่อการเกิดโรค	ทางเข้าสู่ร่างกาย
1. โรคจากตะกั่ว หรือ สารประกอบของตะกั่ว	งานผลิตแบตเตอรี่ สารกำจัดศัตรูพืช น้ำมันหล่อลื่น โลหะอัลลอยด์ สารกัมมันตรังสี เม็ดสี สีทาบ้าน ผลิตแก้ว หมึกพิมพ์	หายใจ ผิวหนัง รับประทาน
2. โรคจากแมงกานีส หรือ สารประกอบของแมงกานีส	งานผลิตถ่านไฟฉาย เหล็กกล้า สี ปูน หนักรังสี สารเคมี หมึก แก้ว	หายใจ ผิวหนัง รับประทาน
3. โรคจากสารหนู หรือ สารประกอบของสารหนู	งานทองเหลือง โลหะบรอนซ์ เซรามิค ทองแดง ดอกไม้ไฟ สี หมึกพิมพ์ สารกำจัดศัตรูพืช ทำนา	หายใจ ผิวหนัง รับประทาน
4. โรคจากเบอริลเลียม หรือ สารประกอบของเบอริลเลียม	งานโลหะเบอริลเลียม เซรามิค อุปกรณ์ไฟฟ้า วัสดุทนไฟ	หายใจ ผิวหนัง
5. โรคจากปรอท หรือ สารประกอบของปรอท	งานแบตเตอรี่ โซดาไฟ สกัดทอง กระดาษ อัญมณี ล้างรูป สารฆ่าเชื้อรา	หายใจ รับประทาน
6. โรคจากโครเมียม หรือ สารประกอบของโครเมียม	อุตสาหกรรมชุบโลหะ ชุบโครเมียม	หายใจ ผิวหนัง
7. โรคจากนิเกิล หรือ สารประกอบของนิเกิล	อุตสาหกรรมผลิตแก้ว เครื่องปั้นดินเผา เหล็กกล้า และงานชุบนิกเกิล	หายใจ ผิวหนัง
8. โรคจากแคดเมียม หรือ สารประกอบของแคดเมียม	งานเชื่อม อุตสาหกรรมสี ชุบโลหะ โลหะอัลลอยด์ ฟิล์มถ่ายรูป พิมพ์ผ้า	หายใจ รับประทาน
9. โรคจากสังกะสี หรือ สารประกอบของสังกะสี	อุตสาหกรรมผลิตสังกะสี ถ่านไฟฉาย โลหะอัลลอยด์ งานเชื่อม งานหลอม	หายใจ รับประทาน
10. โรคจากฟอสฟอรัส หรือ สารประกอบของฟอสฟอรัส	อุตสาหกรรมวัตถุระเบิด สารเคมี สารกำจัดแมลง ปูน โลหะอัลลอยด์	รับประทาน
11. โรคจากซิลิโคนไดออกไซด์ หรือ กรดซิลิฟริก	งานที่เกี่ยวข้องกับการกัดแก้วกัน	หายใจ ตา
12. โรคจากแอมโมเนีย	อุตสาหกรรมผลิตปุ๋ย ปอกหนัง แก๊สธรรมชาติ กรดไนตริก	หายใจ ผิวหนัง
13. โรคจากคลอรีน หรือ สารประกอบของคลอรีน	อุตสาหกรรมทอผ้า ผลิตน้ำประปา ฟอกสี เยื่อกระดาษ	หายใจ
14. โรคจากก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์	โรงงานถ่านหิน ก๊าซจากไอเสีย	หายใจ
15. โรคปอดใยหิน (Asbestosis)	งานเกี่ยวข้องกับแร่ใยหิน งานติดตั้งหรือซ่อมแซมฉนวนกันความร้อนที่ใช้แร่ใยหิน	หายใจ
16. โรคปอดฝุ่นทราย (Silicosis)	งานโม่ย่อยหิน ขัดโลหะ ผลิตแก้ว ตัดหินขัดเจาะหินทราย งานขัดทราย หล่อหลอมโลหะ เหมืองแร่โลหะ กระดาษทราย	หายใจ
17. โรคปอดฝุ่นฝ้าย (Byssinosis)	งานที่เกี่ยวข้องกับการผสม ปั่นทออบ ผ้าย	หายใจ
18. โรคประสาทหูเสื่อม	งานทอผ้า ปั่นด้าย งานเกี่ยวกับโลหะ	หู
19. โรคจากความร้อน ได้แก่ เป็นลม ตะคริว	งานหน้าเตาหลอม หล่อแก้ว งานกลางแจ้ง	ผิวหนัง
20. โรคจากความสั่นสะเทือน	งานที่ใช้เครื่องมือเจาะ บด ย่อยทำลายหิน ผิวถนน เลื่อยวงเดือน ขัดโลหะ	มือและแขน
21. ตาต่อกระจก	งานเกี่ยวกับแสงจ้า คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า รวมถึงรังสีความร้อน เช่น งานเชื่อม หลอมโลหะ หลอมแก้ว เป็นต้น	ตา
22. โรคจากปัจจัยเสียง ทางชีวภาพ เช่น แอนแทรกซ์ เลปโตสไปโรซิส	งานเลี้ยงสัตว์ รักษาสัตว์ ฟอกหนัง งานล้างท่อระบายน้ำ	ขึ้นอยู่กับสัตว์ที่เป็นพาหะของโรค

ข้อควรคิดและพิจารณา:

- ในสถานประกอบกิจการที่ท่านทำงาน สิ่งแวดล้อมในการทำงานที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพผู้ปฏิบัติงาน มีอะไรบ้าง
- ในสถานประกอบกิจการที่ท่านทำงาน ผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสเจ็บป่วยด้วยโรคจากการทำงาน โรคใดบ้าง

9. การจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัยเพื่อลดความสูญเสีย

เพื่อให้การบริหารจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัยเพื่อลดความสูญเสียของประเทศสามารถบรรลุผลสำเร็จ จึงได้มีการดำเนินการของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยภาครัฐได้มีการกำหนดนโยบายและแผนงานด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย เพื่อเป็นแนวทางสำหรับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย มีการออกกฎหมายด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย เพื่อให้นายจ้างมีการจัดสภาพและสิ่งแวดล้อมในการทำงานให้ ผู้ปฏิบัติงานทำงานได้อย่างปลอดภัยจากอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน จัดให้มีหน่วยงานด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย เพื่อให้สามารถรองรับภารกิจ รวมทั้งการจัดกิจกรรม / โครงการด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยเพื่อ ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานประกอบกิจการได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย

9.1 นโยบายและแผนงานด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย

9.1.1 ระเบียบวาระแห่งชาติ

เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2550 คณะรัฐมนตรีภายใต้การนำของพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ได้มีมติเห็นชอบให้ประกาศนโยบาย “**แรงงานปลอดภัยและสุขภาพอนามัยดี**” เป็นระเบียบวาระแห่งชาติตามที่กระทรวงแรงงานเสนอ ด้วยเล็งเห็นว่าแรงงานเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำเศรษฐกิจของประเทศสู่การค้าเสรีได้อย่างเข้าแข่งขันและมั่นคง โดยมีเจตนารมณ์ให้เกิดความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการช่วยขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวให้บรรลุเป้าหมาย 7 ประการ ดังนี้

(1) แรงงานมีหลักประกันความมั่นคงในการทำงานภายใต้แผนแม่บทด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานแห่งชาติ

(2) แรงงานทุกภาคส่วนทำงานในสภาพแวดล้อมที่ได้มาตรฐานความปลอดภัย

(3) แรงงานมีจิตสำนึกและองค์ความรู้ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

(4) แรงงานมีอัตราการประสบอันตรายจากการทำงานลดลง

(5) แรงงานสามารถเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

(6) แรงงานได้รับการเฝ้าระวังด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานอย่างเป็นระบบ

(7) แรงงานมีวัฒนธรรมความปลอดภัยในการทำงาน

9.1.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ก็ได้ให้ความสำคัญด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย โดยได้มีการระบุเรื่องเกี่ยวกับความปลอดภัยและอาชีวอนามัยไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังตัวอย่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ส่วนที่ 6 เรื่องสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ มาตรา 44 ได้ระบุไว้ว่า “**บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับหลักประกันความปลอดภัยและสวัสดิภาพในการทำงาน รวมทั้งหลักประกันในการดำรงชีพทั้งในระหว่างการทำงานและเมื่อพ้นภาวะการทำงาน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายกำหนด**”

9.1.3 นโยบายรัฐบาล

คณะรัฐมนตรีเกือบทุกรัฐบาล ล้วนให้ความสำคัญต่องานด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย โดยมีการกำหนดนโยบายด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย และได้มีการแถลงนโยบายต่อรัฐสภา

9.1.4 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ก็ได้มีการกำหนดเรื่องเกี่ยวกับความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ซึ่งได้เริ่มมีการบรรจุโครงการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510 - 2514) และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ชี้ทิศทางการพัฒนาประเทศ ได้มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาที่มุ่งเน้นส่งเสริมการใช้สิทธิแรงงานขั้นพื้นฐานในสถานประกอบการ โดยเฉพาะในด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย

9.1.5 แผนแม่บทความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

กระทรวงแรงงาน ได้ดำเนินการจัดทำแผนแม่บทด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2545 - 2549) สำหรับแผนแม่บทความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2555 - 2559) นับเป็นแผนแม่บทด้านความปลอดภัยฯ ฉบับแรกที่เป็นฉบับแห่งชาติที่เกิดจากการบูรณาการแผนแม่บทความปลอดภัยฯ ของกระทรวงแรงงานกับแผนปฏิบัติการตามระเบียบวาระแห่งชาติ “แรงงานปลอดภัย สุขภาพอนามัยดี” ทั้งนี้ เพื่อใช้เป็นกรอบการปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยฯ ในช่วงปี พ.ศ. 2555 - 2559 โดยคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบแผนแม่บทความปลอดภัยฯ แห่งชาติฉบับนี้

9.1.6 มาตรฐานและข้อกำหนดระหว่างประเทศ

องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization; ILO) ได้มีมาตรฐานข้อกำหนดระหว่างประเทศด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ซึ่งประกาศเป็นตราสารรูปแบบต่าง ๆ ประเทศไทยในฐานะที่เป็นรัฐสมาชิก ได้มีการให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 187 ว่าด้วยกรอบงานส่งเสริมความปลอดภัยและอาชีวอนามัย (พ.ศ. 2549) (ILO C 187 - Promotional Framework for Occupational Safety and Health Convention, 2006) เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2559 ซึ่งนับเป็นอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยฉบับแรกที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบัน

อนุสัญญาฉบับนี้ จัดเป็นมาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศฉบับพื้นฐานด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ซึ่งองค์การแรงงานระหว่างประเทศได้ยกร่างขึ้นเพื่อเป็นกรอบแนวทางสำหรับการบริหารจัดการและดำเนินงานด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยระดับประเทศ มุ่งเน้นเกี่ยวกับการจัดการให้เมืองค้ประกอบขึ้นพื้นฐานในการสร้างเสริมความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ได้แก่ นโยบายระดับชาติ ระบบการดำเนินงาน และแผนงานโครงการระดับชาติ ด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของวาระงานที่มีคุณค่า (Decent Work) ให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืน

9.1.7 บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ โครงการความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของประเทศไทย (Safety Thailand)

สืบเนื่องจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชปรารภเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน เมื่อครั้งที่เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงานประจำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2557 ความว่า “การสร้างความปลอดภัยในสถานประกอบการ เพื่อผู้ใช้แรงงาน จะไม่ต้องบาดเจ็บทุพพลภาพ” กอปรกับในช่วงเวลาต่อมารัฐบาลได้ประกาศนโยบายประชารัฐ เพื่อให้ประเทศเกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ทันท่วงทีของประเทศไทยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน อีกทั้งการที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันอนุสัญญา ILO ฉบับที่ 187 ว่าด้วยกรอบงานส่งเสริมความปลอดภัยและอาชีวอนามัย (พ.ศ. 2549)

กระทรวงแรงงาน จึงได้มีการประชุมหารือเพื่อบูรณาการความร่วมมือกับอีก 5 กระทรวง ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งได้บรรลุข้อตกลงร่วมกันในการขับเคลื่อนดำเนินงานเพื่อสร้างเสริมความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยที่ดีให้เกิดขึ้นกับคนทำงานและประชาชนในทุกภาคส่วน ภายใต้โครงการความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของประเทศไทย (Safety Thailand) โดยมีการกำหนดยุทธศาสตร์งานความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของประเทศไทยร่วมกัน มีช่วงระยะเวลาการดำเนินการ 2 ระยะ คือ ระยะ 6 เดือน และการดำเนินงานในระยะยาวมีเป้าหมายเพื่อลดอุบัติเหตุ อุบัติภัย และโรคจากการทำงาน อันจะสร้างเสริมความปลอดภัยและคุณภาพชีวิตของคนทำงานให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืนต่อไป ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของวาระการขับเคลื่อนประเทศไทย (Startup Thailand) และได้มีพิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือเพื่อบูรณาการความร่วมมือและกำหนดยุทธศาสตร์งานความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของประเทศไทย เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2559 ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล ต่อมาได้เพิ่มความร่วมมือเป็น 10 กระทรวง

9.2 กฎหมายด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย

ประเทศไทยได้เริ่มประกาศใช้กฎหมายที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความปลอดภัยและอาชีวอนามัย เมื่อปี 2515 โดยเป็นบทบัญญัติภายใต้ “ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103” ซึ่งในข้อ 2 ให้กระทรวงมหาดไทยมีอำนาจกำหนด การคุ้มครองแรงงาน (7) สวัสดิการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยสำหรับลูกจ้าง

ปี 2528 ได้มีการออกประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงานของลูกจ้าง ซึ่งเป็นกฎหมาย ที่กำหนดให้มีเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานในสถานประกอบกิจการ จึงนับเป็นก้าวแรกที่มีการกำหนดให้ สถานประกอบกิจการมีผู้ดูแลรับผิดชอบด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ต่อมาปี 2540 ได้มีการยกเลิกประกาศฯ ฉบับดังกล่าว และออกประกาศฉบับใหม่ คือ ประกาศกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เรื่อง ความปลอดภัยใน การทำงานของลูกจ้าง โดยมีการแบ่งเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน ออกเป็นระดับพื้นฐาน ระดับหัวหน้างาน ระดับบริหาร และระดับวิชาชีพ และในปี 2549 ได้มีการออกกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการ ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2549 ซึ่งแบ่งเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยใน การทำงาน ออกเป็นระดับหัวหน้างาน ระดับเทคนิค ระดับเทคนิคขั้นสูง ระดับวิชาชีพ และระดับบริหาร

ต่อมาได้มีการประกาศใช้ “พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541” โดยมีเนื้อหาเรื่องความปลอดภัยและ อาชีวอนามัย ไว้ในหมวด 8 ความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งได้มีการออกกฎกระทรวง ที่เกี่ยวข้องหลายฉบับภายใต้บทบัญญัติในหมวดดังกล่าว

ก้าวสำคัญของการพัฒนากฎหมายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน คือ การประกาศใช้ “พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554” ซึ่งถือเป็นกฎหมายหลักด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน และปัจจุบันได้มีการออก กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องหลายฉบับภายใต้พระราชบัญญัตินี้

9.3 หน่วยงานด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของภาครัฐ

เมื่อปี 2517 ได้จัดตั้ง “ฝ่ายความปลอดภัยในการทำงาน” สังกัดกองคุ้มครองแรงงาน เพื่อปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับ การลดปัญหาการประสบอันตรายจากการทำงาน ซึ่งเป็นปัญหาที่มีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นในอนาคต และ ปี 2521 ได้ยกฐานะขึ้นเป็น “กองมาตรฐานแรงงาน” เพื่อให้มีหน้าที่รับผิดชอบงานตรวจความปลอดภัย ตลอดจนงานศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ทดสอบ กำหนดมาตรฐาน และงานเผยแพร่ความปลอดภัยในการทำงาน และปี 2537 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “กองตรวจความปลอดภัย” ซึ่งมีหน้าที่หลักในการกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยและอาชีวอนามัย และการตรวจบังคับ ใช้กฎหมายความปลอดภัยและอาชีวอนามัย

เมื่อปี 2526 ได้มีการจัดตั้ง “สถาบันความปลอดภัยในการทำงาน” เพื่อเป็นหน่วยงานวิชาการด้านความปลอดภัย และอาชีวอนามัย มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้นายจ้างของสถานประกอบการทุกขนาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีการดำเนินการปรับปรุงสภาพการทำงานและสิ่งแวดล้อมการทำงาน เพื่อให้ผู้ใช้แรงงานทั้งภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และพาณิชยกรรม มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน ตลอดระยะเวลาการทำงาน และ มีการทำงานตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่นำไปสู่การเพิ่มผลผลิตให้แก่นายจ้างได้ในที่สุด

ต่อมา ปี 2552 ได้มีการรวมหน่วยงาน “กองตรวจความปลอดภัย” และ “สถาบันความปลอดภัยในการทำงาน” เป็น “สำนักความปลอดภัยแรงงาน” และได้เปลี่ยนชื่อเป็น “กองความปลอดภัยแรงงาน” เมื่อปี 2559

ตามพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 ได้กำหนดให้มี การจัดตั้งสถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน) ภายใต้ การกำกับดูแลของรัฐมนตรีกว่าการกระทรวงแรงงาน และจัดตั้งกองทุนความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อม ในการทำงานขึ้นในกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในการดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

9.4 โครงการ / กิจกรรมที่สำคัญด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย

ตัวอย่างโครงการ / กิจกรรมที่สำคัญด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย มีดังนี้

9.4.1 การประชุมเครือข่ายความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของอาเซียน (ASEAN-OSHNET)

ประเทศในกลุ่มอาเซียน ได้มีความร่วมมือในการดำเนินงานความปลอดภัยและอาชีวอนามัยมาเป็นเวลานาน เมื่อปี 2542 ได้มีการก่อตั้งเครือข่ายความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของอาเซียน (ASEAN Occupational Safety and Health Network; ASEAN-OSHNET) เพื่อสร้างความร่วมมือและความเข้มแข็งในการดำเนินงานด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของภูมิภาค โดยประเทศในอาเซียนทั้ง 10 ประเทศเข้าเป็นสมาชิกเครือข่าย ซึ่งจะมีการประชุมเพื่อประสานการดำเนินงานของเครือข่ายเป็นประจำทุกปี โดยหมุนเวียนให้ประเทศสมาชิกผลัดกันเป็นเจ้าภาพจัดประชุม

9.4.2 งานสัปดาห์ความปลอดภัยในการทำงานแห่งชาติ

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2528 เห็นชอบให้จัดตั้งคณะกรรมการจัดงานสัปดาห์ความปลอดภัยในการทำงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การจัดงานเป็นศูนย์กลางของกลุ่มบุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นายจ้าง ลูกจ้าง ผู้บริหาร นักวิชาการ และเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน ได้มีการสัมมนาวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ แนวคิด วิธีการแก้ปัญหา และเป็นแหล่งแสดงผลงานด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย รวมทั้งการจัดแสดงนิทรรศการ กิจกรรมประชาสัมพันธ์ รณรงค์ ส่งเสริมเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกด้านความปลอดภัยในผู้ปฏิบัติงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง การจัดงานสัปดาห์ความปลอดภัยในการทำงานแห่งชาติ (National Safety Week) ได้มีการจัดงานครั้งแรกในปี 2529 และได้มีการจัดอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี ซึ่งปี 2560 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นงานความปลอดภัยและอาชีวอนามัยแห่งชาติ ครั้งที่ 31

9.4.3 การประกวดสถานประกอบกิจการดีเด่นด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

การประกวดสถานประกอบกิจการดีเด่นด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ได้ดำเนินการเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2529 โดยเป็นส่วนหนึ่งของการจัดงานสัปดาห์ความปลอดภัยในการทำงานแห่งชาติ ซึ่งวัตถุประสงค์ของการจัดการประกวดสถานประกอบกิจการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีดังนี้

- (1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานประกอบกิจการมีระบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยฯ ของสถานประกอบกิจการที่ดี ได้มาตรฐานและเป็นระบบ
- (2) ผลักดันให้สถานประกอบกิจการมีการพัฒนาและดำเนินงานด้านความปลอดภัยฯ อย่างต่อเนื่อง เพื่อลดการประสบอันตรายจากการทำงานและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร

9.4.4 โครงการรณรงค์ลดสถิติการประสบอันตรายให้เป็นศูนย์ (Zero Accident Campaign)

โครงการรณรงค์ลดสถิติการประสบอันตรายให้เป็นศูนย์ (Zero Accident Campaign) เป็นโครงการที่ได้มีการดำเนินการตั้งแต่ปี 2544 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้สถานประกอบกิจการดำเนินงานบริหารจัดการด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย จนสามารถลดสถิติการประสบอันตรายที่ไม่ถึงขั้นหยุดงานได้อย่างต่อเนื่อง โดยสถานประกอบกิจการที่ดำเนินการบรรลุผลตามเกณฑ์ที่กำหนดจะได้รับการประกาศเกียรติคุณ เป็นโล่รางวัล เป็นการนำแนวความคิดหลักการจากประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่นมาปรับใช้ให้เหมาะสมสำหรับประเทศไทย ประกอบด้วยหลักการพื้นฐาน 3 ประการ ได้แก่

- (1) การสนับสนุนและเริ่มกิจกรรมในโครงการ โดยผู้บริหารระดับสูงขององค์กร
- (2) การจัดระบบการจัดการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ที่เน้นให้หัวหน้างานและผู้ควบคุมสายการผลิต เป็นบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในการนำกิจกรรมด้านความปลอดภัยฯ ไปใช้ในการขจัดความเสี่ยงในการทำงานปกติในแต่ละวัน

(3) การกระตุ้นให้ทุกคนในองค์กรร่วมมือร่วมใจดำเนินการเพื่อลดอุบัติเหตุและอันตรายในสถานประกอบการ โดยเน้นให้ทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานของตนและมีบทบาทช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานให้ทำงานอย่างปลอดภัย ปราศจากอุบัติเหตุ โดยอาศัยกิจกรรมรณรงค์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการประเมินความเสี่ยง กิจกรรม KYT และกิจกรรม 5ส เป็นต้น

9.5 การจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย เพื่อลดความสูญเสียของสถานประกอบการ

9.5.1 แนวคิดระบบการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย

ระบบการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ประกอบด้วย

- (1) นโยบายความปลอดภัยและอาชีวอนามัย
- (2) การจัดโครงสร้างการบริหารด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย
- (3) แผนงานด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย และการนำไปปฏิบัติ
- (4) การประเมินผลและทบทวนการจัดการด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย
- (5) การดำเนินการปรับปรุงด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย

9.5.2 การจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย เพื่อลดอุบัติเหตุและความสูญเสีย

การดำเนินงานด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยเพื่อลดอุบัติเหตุและความสูญเสียในสถานประกอบการ เป็นความรับผิดชอบของทุกคนในสถานประกอบการ โดยเฉพาะนายจ้างหรือฝ่ายบริหาร ต้องมีความมุ่งมั่นและเป็นผู้ที่นำที่ต้องการให้สถานประกอบการของตนมีความปลอดภัย และผู้ปฏิบัติงานมีสุขภาพอนามัยดี ผู้บริหารต้องมอบหมาย ความรับผิดชอบด้านความปลอดภัยฯ ไปสู่ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับและดูแลให้มีการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

แนวทางการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัยเพื่อลดอุบัติเหตุและความสูญเสีย มีดังนี้

(ก) การป้องกันและควบคุมอุบัติเหตุและความสูญเสียก่อนเกิดเหตุ

สถานประกอบการสามารถดำเนินการป้องกันและควบคุมอุบัติเหตุและความสูญเสียได้โดยกำหนด กิจกรรมป้องกันและควบคุมก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์ผิดปกติหรืออุบัติเหตุ จำนวน 16 กิจกรรม ดังนี้

(1) การกำหนดนโยบายความปลอดภัยและอาชีวอนามัยผู้บริหารของสถานประกอบการต้องมีภาวะผู้นำและมีความมุ่งมั่นที่จะป้องกันและควบคุมอุบัติเหตุและความสูญเสีย โดยจัดให้มีผู้รับผิดชอบเรื่องความปลอดภัยและอาชีวอนามัยมีการกำหนดเป้าหมายและมีการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายมีการจัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอและเหมาะสม มีการระบุนความรับผิดชอบด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ไว้ในทุกตำแหน่งงาน มีการติดตามผลการดำเนินการ และปรับปรุงแก้ไขให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

(2) การฝึกอบรมผู้บริหารในสถานประกอบการ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องความปลอดภัยฯ และ บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ พร้อมทั้งวิธีการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย รวมทั้งวิธีการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชา ให้มีส่วนร่วม

(3) การวางแผนการตรวจความปลอดภัย การจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัยที่มีประสิทธิภาพ จะต้องมีการวางแผนในการตรวจความปลอดภัยและอาชีวอนามัยเพื่อค้นหาสาเหตุที่จะทำให้เกิดอุบัติเหตุและความสูญเสีย มีการดำเนินการตามแผนงานที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอ และนำข้อบกพร่องที่พบจากการตรวจมาปรับปรุงแก้ไข โดยกำหนดผู้รับผิดชอบในการตรวจ ฝึกอบรมวิธีการตรวจ ดำเนินการตรวจความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ซึ่งครอบคลุม ทั้งอาคาร สถานที่ เครื่องมือ อุปกรณ์ในการทำงาน และการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน จัดทำรายงานการตรวจ และติดตาม ผลการแก้ไขปรับปรุง

(4) การวิเคราะห์งานเพื่อความปลอดภัยและการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานการวิเคราะห์งานเพื่อความปลอดภัย เป็นการดำเนินการเพื่อชี้บ่งอันตราย โดยค้นหาแหล่งอันตรายในสถานที่ทำงานโดยวิธีการต่าง ๆ แล้วประเมินความเสี่ยง ต่ออันตรายจากการปฏิบัติงานนั้น จัดลำดับความสำคัญ และกำหนดวิธีการควบคุมความเสี่ยงอันตราย โดยการจัดทำ มาตรฐานการปฏิบัติงาน กำหนดขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติงานที่ปลอดภัย

(5) การสังเกตการณ์ปฏิบัติงาน เป็นการติดตามการทำงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ เพื่อค้นหาและกำจัดพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงานที่อาจทำให้เกิดอุบัติเหตุและความสูญเสีย รวมทั้งเป็นการตรวจสอบว่า วิธีการทำงานและขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นเพียงพอ เหมาะสม และมีประสิทธิภาพหรือไม่

(6) การกำหนดกฎระเบียบความปลอดภัยและอาชีวอนามัย สถานประกอบการกิจการต้องมีกฎ ระเบียบข้อบังคับ คู่มือว่าด้วยความปลอดภัยและอาชีวอนามัย รวมถึงมีข้อมูลความปลอดภัยและอาชีวอนามัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะงาน เช่น ข้อมูลความปลอดภัยของสารเคมีที่ใช้ในสถานประกอบการที่กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และมีการอบรมและชี้แจงให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบ

(7) การฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการปฏิบัติงานตามความต้องการ (Training Need) รวมถึงการนิเทศงาน การสอนงาน และการแนะนำงาน

(8) การป้องกันและควบคุมด้านสุขภาพอนามัยของผู้ปฏิบัติงาน โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการทำงาน เพื่อหาปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพ กำหนดมาตรการและวิธีป้องกันและควบคุมสิ่งแวดล้อมการทำงานที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ มีการตรวจสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพ และการเฝ้าระวังสุขภาพของผู้ปฏิบัติงาน

(9) การประเมินโครงการป้องกันและควบคุมโดยจัดให้มีระบบการประเมินผลและการติดตามผลเพื่อให้ทราบว่า โครงการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ที่ดำเนินการสอดคล้องกับเป้าหมายหรือมาตรฐานที่ตั้งไว้หรือไม่ ซึ่งรวมถึง การประเมินสภาพพื้นที่ปฏิบัติงาน การประเมินผลระบบควบคุมและป้องกันอัคคีภัย การประเมินผลการดำเนินงาน ที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย และการประเมินผลระบบการจัดเก็บข้อมูล

(10) การป้องกันและควบคุมทางด้านวิศวกรรม ผู้บริหารจะต้องพิจารณาถึงการออกแบบวางผังโรงงาน และสถานที่ปฏิบัติงานและทบทวนผลกระทบที่เกิดขึ้น ตลอดจนสิ่งแวดล้อมในการทำงาน พื้นที่ปฏิบัติงาน อุปกรณ์ ป้องกันอันตราย จัดให้มีเครื่องหมายสัญลักษณ์และการทาสีตีเส้น ตลอดจนการป้องกันและควบคุมปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ กายศาสตร์ การยกย้ายและการจัดเก็บวัสดุสิ่งของ และระบบการป้องกันและระงับอัคคีภัย

(11) การสื่อสารระหว่างบุคคลในองค์กร โดยมีการสื่อสารนโยบายความปลอดภัยและอาชีวอนามัยลงสู่ การปฏิบัติ และกำหนดให้มีกิจกรรมความปลอดภัยและอาชีวอนามัยที่สอดคล้องกับนโยบาย มีการฝึกอบรม การสอน งาน การประเมินผลการปฏิบัติงาน และมีระบบการเก็บข้อมูลรายงานต่างๆเกี่ยวกับความปลอดภัยและอาชีวอนามัย

(12) การประชุมกลุ่ม เป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงเป็นการสร้างบรรยากาศการทำงานเป็นทีมอีกด้วย

(13) การส่งเสริมความปลอดภัยและอาชีวอนามัย เป็นกิจกรรมการส่งเสริมและสร้างจิตสำนึกด้านความปลอดภัย และอาชีวอนามัย ด้วยสื่อการประชาสัมพันธ์รูปแบบต่าง ๆ

(14) การจ้างและการบรรจุผู้ปฏิบัติงานใหม่เข้ามาทำงาน ควรที่จะคำนึงถึงเรื่องทัศนคติความปลอดภัยและ อาชีวอนามัยของผู้ปฏิบัติงาน มีสภาพร่างกายที่เหมาะสมกับงานที่จะปฏิบัติ มีการตรวจสุขภาพก่อนเข้าทำงาน มีการ ปฐมนิเทศและการฝึกอบรมผู้ปฏิบัติเข้าใหม่

(15) การควบคุมการจัดซื้อ สถานประกอบการกิจการต้องวางระบบ ขั้นตอน และระเบียบปฏิบัติในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์โดยคำนึงถึงความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยของผู้ปฏิบัติงาน

(16) ความปลอดภัยนอกเวลาการทำงาน ผู้ปฏิบัติงานรวมทั้งครอบครัวควรได้รับการกระตุ้นให้มีจิตสำนึก ความปลอดภัยและอาชีวอนามัยตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นความปลอดภัยและอาชีวอนามัยภายในบ้าน ความปลอดภัยและ อาชีวอนามัยในการจราจร การท่องเที่ยว และสถานที่อื่น ๆ

(ข) การป้องกันและควบคุมอุบัติเหตุและความสูญเสียขณะสัมผัสกับอันตราย

กิจกรรมการป้องกันและควบคุมอุบัติเหตุและความสูญเสียขณะสัมผัสกับอันตราย คือการจัดอุปกรณ์คุ้มครอง ความปลอดภัยส่วนบุคคล ดังนั้น เมื่อผู้ปฏิบัติงานต้องปฏิบัติงานและต้องสัมผัสกับอันตราย จึงจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลตลอดเวลาการทำงานเพื่อลดการสัมผัสกับอันตรายให้น้อยที่สุด ลดความเสี่ยงหรือ ความรุนแรงของการสัมผัสกับอันตรายนั้น เพื่อลดโอกาสเกิดอันตรายต่อผู้ปฏิบัติงานให้น้อยที่สุด และควรจัดทำให้มี

จำนวนเพียงพอ เหมาะสมกับอันตรายแต่ละประเภท ตลอดจนมีข้อปฏิบัติในการใช้ มีการบำรุงรักษา และมาตรการจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานสวมใส่

(ค) การป้องกันและควบคุมอุบัติเหตุและความสูญเสียภายหลังที่อันตรายเกิดขึ้น

กิจกรรมที่ต้องดำเนินการเมื่ออันตรายเกิดขึ้นแล้ว จำนวน 3 กิจกรรม ได้แก่

(1) การสอบสวนอุบัติเหตุและเหตุการณ์ผิดปกติ ซึ่งเป็นการค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของการเกิดอุบัติเหตุและเหตุการณ์ผิดปกติเพื่อป้องกันการเกิดซ้ำอีก

(2) การโต้ตอบเหตุฉุกเฉิน ต้องมีแผนฉุกเฉินและจัดให้มีผู้รับผิดชอบในกรณีที่เกิดภาวะฉุกเฉิน มีการฝึกอบรมขั้นตอนการปฏิบัติ มีการฝึกซ้อมแผนและทบทวนบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบตามแผน อันรวมถึงการอพยพคน การปฐมพยาบาล การเคลื่อนย้ายวัสดุอุปกรณ์ การค้นหาและช่วยชีวิต

(3) การวิเคราะห์อุบัติเหตุและอุบัติการณ์ เป็นการนำข้อมูลจากการสอบสวนอุบัติเหตุมาวิเคราะห์หาสาเหตุ มีการกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหาและการดำเนินการแก้ไขปัญหา แล้วนำเสนอต่อผู้บริหารเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหา

9.5.3 ลำดับมาตรการควบคุมอันตรายหรือความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการทำงาน

มาตรการควบคุมความอันตรายหรือความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการทำงานเพื่อลดความสูญเสียเป็นการดำเนินการเพื่อกำจัดหรือลดอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการทำงานให้หมดไปหรืออยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ซึ่งควรดำเนินการตามลำดับ โดยเริ่มจากมาตรการลำดับที่ 1 จนถึงมาตรการลำดับที่ 5 แต่โดยทั่วไปแล้ว จะใช้มาตรการควบคุมมากกว่า 1 มาตรการ เพื่อให้การควบคุมอันตรายและลดความเสี่ยงเป็นไปอย่างได้ผล เช่น มีการควบคุมทางวิศวกรรมควบคู่กับการควบคุมเชิงบริหารจัดการ (จัดให้มีการฝึกอบรม และขั้นตอนวิธีการปฏิบัติงานที่ปลอดภัย) ลำดับมาตรการควบคุมอันตรายหรือความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการทำงาน มีดังนี้

มาตรการลำดับที่ 1 การกำจัดอันตราย

ในการควบคุมความเสี่ยง มาตรการที่ต้องพิจารณาเป็นลำดับแรก คือ การกำจัดอันตรายซึ่งถือเป็นมาตรการคุ้มครองดูแลที่ดีที่สุด เพราะช่วยกำจัดความเสี่ยงต่อการสัมผัสอันตราย ทำให้ไม่มีโอกาสได้รับอันตรายเลย และเป็น การควบคุมที่ถาวร เช่น การใช้หุ่นยนต์ทำงานแทนมนุษย์เพื่อกำจัดอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการทำงาน การประยุกต์ใช้ หลักการยศาสตร์เมื่อมีการวางแผนจัดสถานที่ทำงานใหม่ การแยกเส้นทางคนเดินกับเส้นทางยานพาหนะ เป็นต้น

หากสามารถควบคุมความเสี่ยงด้วยมาตรการลำดับที่ 1 ได้ อันตรายที่อาจเกิดขึ้นก็จะ “หมดไป” เนื่องจากสามารถกำจัดการเกิดอันตรายให้เป็นศูนย์ได้ ดังนั้น ก็อาจไม่จำเป็นต้องควบคุมความเสี่ยงด้วยมาตรการลำดับถัดไป แต่หากไม่สามารถควบคุมอันตรายด้วยมาตรการลำดับที่ 1 ได้ ก็จะต้องควบคุมอันตรายด้วยมาตรการลำดับถัดไป คือ มาตรการลำดับที่ 2 การทดแทนด้วยสิ่งที่มีอันตรายน้อยกว่า เพื่อลดอันตรายให้น้อยลง ซึ่งอาจต้องดำเนินการควบคุมอันตรายไปจนถึงมาตรการลำดับที่ 5 หรืออาจใช้หลายมาตรการควบคู่กันไป

มาตรการลำดับที่ 2 การทดแทนด้วยสิ่งที่มีอันตรายน้อยกว่า

มาตรการควบคุมอันตรายหรือความเสี่ยงที่ต้องพิจารณาเป็นลำดับที่ 2 คือ การทดแทนด้วยวัสดุ วิธีการทำงาน หรืออุปกรณ์ที่มีอันตรายน้อยกว่า ถือเป็นมาตรการที่ช่วยลดความเสี่ยงต่อการสัมผัสอันตราย ทำให้มีโอกาสดังรับอันตรายจากการทำงานน้อยลง เช่น การเลือกใช้สารเคมีที่มีอันตรายน้อยกว่า แทนการใช้สารเคมีที่มีอันตรายมาก เช่น การใช้สีที่ใช้น้ำเป็นส่วนผสม (Water-based Paint) แทนสีที่ใช้สารตัวทำละลายเป็นส่วนผสม (Solvent-based Paint) เป็นต้น

มาตรการลำดับที่ 3 การควบคุมทางวิศวกรรม

หากไม่สามารถการควบคุมอันตรายหรือความเสี่ยงด้วยการกำจัดอันตราย (มาตรการลำดับที่ 1) และการทดแทนด้วยสิ่งที่มีอันตรายน้อยกว่า (มาตรการลำดับที่ 2) ได้ ก็ให้พิจารณาดำเนินการควบคุมด้วยการควบคุมทางวิศวกรรม ซึ่งเป็นการดำเนินการควบคุมเพื่อให้สถานที่ทำงานปลอดภัย เช่น การติดการ์ดกันส่วนของเครื่องจักรที่มีอันตราย หรือการติดตั้งระบบระบายอากาศในสถานที่อับอากาศ การลดความดังของเสียง การยกย้ายวัสดุโดยใช้อุปกรณ์ เครื่องกล การป้องกันการตกจากที่สูงโดยการติดตั้งราวกันตก เป็นต้น

มาตรการลำดับที่ 4 การควบคุมเชิงบริหารจัดการ

การควบคุมอันตรายหรือความเสี่ยงมาตรการที่ 4 เป็นควบคุมเชิงบริหารจัดการ โดยการกำจัดหรือลดการสัมผัสการให้ข้อมูลความรู้ที่เหมาะสมแก่ผู้ปฏิบัติงาน การตรวจสอบอุปกรณ์ความปลอดภัย การประสานงานกับผู้รับเหมาช่วง ระบบการอนุญาตเข้าปฏิบัติงาน การเปลี่ยนรูปแบบการทำงาน การทำงานกะ การจัดให้มีโครงการเฝ้าระวังสุขภาพหรือการแพทย์สำหรับผู้ปฏิบัติงานที่ได้มีการชี้บ่งว่ามีความเสี่ยง เช่น ผู้ที่สัมผัสกับเสียงดัง ผู้ที่ใช้เครื่องมือที่มีความสั่นสะเทือน ผู้ที่มีความผิดปกติของระบบทางเดินหายใจ เป็นต้น

มาตรการลำดับที่ 5 การใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล

ในการควบคุมอันตราย ต้องพิจารณาและนำมาตรการอื่นมาใช้ก่อน มาตรการควบคุมอันตรายลำดับที่ 5 การใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล ซึ่งไม่ควรเป็นมาตรการแรก แต่ควรเป็นมาตรการสุดท้ายหลังจากควบคุมความเสี่ยงด้วยมาตรการอื่น ๆ แล้ว ควรนำมาตรการการจัดให้มีและใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลให้น้อยที่สุด และไม่ควรเป็นมาตรการหลักในการคุ้มครองดูแลความปลอดภัยและอาชีวอนามัย หรือต้องให้ผู้ปฏิบัติงานสวมใส่หรือใช้เป็นเวลานาน ซึ่งหากมาตรการควบคุมอันตรายลำดับต้น ๆ ใช้ได้ผลและเพียงพอ ก็ไม่จำเป็นต้องใช้มาตรการควบคุมอันตรายหรือความเสี่ยงด้วยการจัดให้มีและใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล เช่น หากมีการควบคุมเสียงดังจากเครื่องจักรอย่างเพียงพอให้อยู่ในระดับที่ปลอดภัย ก็ไม่มีความจำเป็นต้องจัดหาที่อุดหูให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน หรือพนักงานก็ไม่ต้องใช้ที่อุดหู หรือหากอุปกรณ์ดูดฝุ่น (ที่ดูดฝุ่นเฉพาะที่) มีประสิทธิภาพ ผู้ปฏิบัติงานก็ไม่มีจำเป็นต้องใส่หน้ากากกันฝุ่น หากใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลเป็นมาตรการควบคุมอันตรายในลำดับแรก ๆ และเป็นเพียงมาตรการเดียวเท่านั้น ซึ่งเป็นมาตรการในการคุ้มครองดูแลความปลอดภัยและอาชีวอนามัยที่ไม่เพียงพอ เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องใช้เป็นเวลานานอาจรู้สึกไม่สะดวกสบายในการสวมใส่ หรืออาจไม่เหมาะสมกับแต่ละคน หากพิจารณาว่ามีความจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล ควรพิจารณาเกี่ยวกับชนิดของอุปกรณ์คุ้มครองฯ ที่จะต้องจัดหาให้เหมาะสมกับอันตรายที่ผู้ปฏิบัติงานจะได้รับ วิธีการใช้ รวมถึงการดูแลการบำรุงรักษา ไม่ว่าจะเป็นถุงมือ หน้ากากกันฝุ่น ที่กรองอากาศกันสารเคมี หรืออุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลอื่น ๆ

สรุป:

มาตรการดำเนินการกำจัดอันตราย เป็นมาตรการแรกที่ต้องพิจารณา หากไม่สามารถดำเนินการได้ มาตรการควบคุมอันตรายลำดับถัดมาคือการทดแทนด้วยสิ่งที่มีอันตรายน้อยกว่า การควบคุมทางวิศวกรรม ร่วมกับการควบคุมเชิงบริหารจัดการ เช่น กำหนดวิธีการปฏิบัติงานที่ปลอดภัย การจัดรูปแบบการทำงาน การให้ข้อมูลความรู้และการฝึกอบรม วัตถุประสงค์ก็เพื่อเป็นการคุ้มครองดูแลผู้ปฏิบัติงานทั้งหมด การใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลควรเป็นมาตรการสุดท้าย โดยเป็นเพียงสนับสนุนมาตรการควบคุมความเสี่ยงอื่น ๆ และหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้ปฏิบัติงานต้องสวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลเป็นระยะเวลานาน จะเห็นได้ว่า ในหลาย ๆ กรณีอาจจำเป็นต้องมีการใช้มากกว่าหนึ่งมาตรการเพื่อควบคุมอันตรายที่เกิดขึ้นจากการทำงาน

ตัวอย่าง:

ผู้ปฏิบัติงานสัมผัสกับสายไฟฟ้าเปลือย อาจทำให้ถูกไฟฟ้าช็อตถึงขั้นเสียชีวิต แต่หากมีการใช้อุปกรณ์ความปลอดภัย เช่น มีการหุ้มฉนวน มีการใช้อุปกรณ์ตัดกระแสไฟฟ้า เป็นต้น จะสามารถลดความเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายต่อผู้ปฏิบัติงานได้ กรณีเลื่อยวงเดือน หากมีอุปกรณ์ป้องกันและวิธีปฏิบัติงานอย่างปลอดภัย และใช้งานโดยผู้ปฏิบัติงานที่ผ่านการฝึกอบรม ก็สามารถป้องกันหรือควบคุมอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการทำงานได้

ข้อควรคิดและพิจารณา:

- สถานประกอบกิจการที่ท่านทำงาน ได้เคยเข้าร่วมกิจกรรมด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย เรื่องใดบ้าง
- สถานประกอบกิจการที่ท่านทำงาน มีการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัยเพื่อลดอุบัติเหตุและความสูญเสียในเรื่องใดบ้าง
- สถานประกอบกิจการที่ท่านทำงาน มีการจัดลำดับมาตรการควบคุมอันตรายที่เกิดขึ้นจากการทำงานในเรื่องใดบ้าง

● เรื่องที่ 1.1.2 หลักการจัดการความปลอดภัยในการทำงาน

* 1. แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการทั่วไป

การจัดการคือ กระบวนการที่จะบรรลุความสำเร็จขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยการวางแผน การจัดองค์กร การนำและการควบคุม คำจำกัดความนี้สามารถนำไปใช้กับการบริหารได้ทุกระดับ กระบวนการจัดการประกอบด้วย

1.1 การวางแผน (Planning) ผู้บริหารจะต้องกำหนดเป้าหมาย ผลงานในอนาคตขององค์กร และตัดสินใจว่างาน โครงการหรือกิจกรรม และการใช้ทรัพยากรจะมีอะไรบ้าง การวางแผนต้องพิจารณาเป้าหมายขององค์กร หาแนวทางการดำเนินการ กำหนดงบประมาณและวิธีการที่จะไปสู่เป้าหมายนั้น

1.2 การจัดองค์กร (Organizing) ผู้บริหารจะต้องจัดระบบและความสัมพันธ์ของงานที่จะทำ รวมไปถึงการมอบหมายงานให้แก่หน่วยงานต่างๆในองค์กร การจัดสรรทรัพยากรให้กับหน่วยงานต่างๆ ตามสภาพงานหรือความรับผิดชอบที่แท้จริง เพื่อให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 การนำ (Leading) ผู้บริหารจะต้องมีความเป็นผู้นำที่จะชักจูงโน้มน้าวให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน ให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร การเป็นผู้นำมิได้หมายถึงการเป็นผู้นำในระดับบริหารเท่านั้น แต่หมายถึงการเป็นผู้นำในทุกระดับชั้นทั้งนี้ผู้นำต้องเป็นผู้ชักนำในสิ่งที่ถูกต้องโดยมีต้องคำนึงถึงตำแหน่งในองค์กรแต่อย่างใดการสร้างภาวะผู้นำให้เกิดขึ้นในกลุ่มพนักงานทำได้โดยการสื่อสารร่วมกันระหว่างพนักงานและฝ่ายบริหารให้มีความเข้าใจตรงกันถึงเป้าหมายขององค์กร การให้ความรู้กับผู้ปฏิบัติงานระดับต่างๆ ให้เกิดการร่วมมือร่วมใจกัน ในแง่ของการจัดการแล้วการขาดซึ่งภาวะผู้นำเป็นปัจจัยหลักของความล้มเหลวในการจัดการ

1.4 การควบคุม (Controlling) ผู้บริหารจะต้องติดตาม ตรวจสอบ กิจกรรมต่างๆของพนักงานและหน่วยงาน เพื่อให้มั่นใจว่าองค์กรบรรลุเป้าหมายตามแผนที่กำหนดไว้ รวมไปถึงการแก้ไขหรือปรับปรุงให้สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายของแผนที่กำหนดไว้ จะเห็นได้ว่าการควบคุมเป็นกลไกที่สำคัญอันหนึ่งในการจัดการ

PLAN + DO + CHECK + ACTION

P + D + C + A + POLICY

2. หลักการบริหารงานความปลอดภัยในการทำงาน

การบริหารงานความปลอดภัยในการทำงานในสถานประกอบกิจการจะสำเร็จและเกิดผลอย่างจริงจังนั้น ผู้บริหารระดับสูงต้องเป็นผู้นำและให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง โดยต้องมีความรู้สึกรับผิดชอบในงานความปลอดภัยในการทำงานของหน่วยงานและผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบกิจการของตน จะต้องเป็นผู้นำและเป็นผู้กำหนดนโยบายความปลอดภัยที่ชัดเจน และจะต้องคอยสอดส่องให้มีการปฏิบัติหรือดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบสำคัญในการบริหารงานความปลอดภัยในการทำงาน ได้แก่

2.1 การกำหนดนโยบายความปลอดภัยในการทำงาน

นโยบายจะเป็นเครื่องชี้เจตนารมณ์ของฝ่ายบริหารเกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ในกรณีที่สถานประกอบกิจการมีคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ผู้บริหารก็ควรได้นำนโยบายดังกล่าวเข้าสู่ที่ประชุมคณะกรรมการความปลอดภัยฯ เพื่อพิจารณาร่วมกัน นโยบายที่เห็นชอบร่วมกันแล้วผู้บริหารสูงสุดจะต้องลงนามก่อนเผยแพร่ต่อไป

โดยทั่วไปนโยบายความปลอดภัยในการทำงานจะประกอบด้วยข้อความที่เป็นปรัชญาของสถานประกอบการเกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ระบุความรับผิดชอบของบุคลากรทุกระดับของสถานประกอบการ และกำหนดหรือชี้แนะทางการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

นโยบายความปลอดภัย จะต้องกะทัดรัด ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มีความชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้นอกจากนี้ควรได้มีการทบทวน ปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์อยู่เสมอ

การมีนโยบายที่ดียอมทำให้

- ง่ายต่อการบังคับให้มีการปฏิบัติงานและการดูแลสภาพการทำงานให้ปลอดภัย
- ง่ายสำหรับผู้บังคับบัญชาทุกระดับในการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนด
- พนักงานทั้งหลายเข้าใจและปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ เพื่อความปลอดภัยต่างๆได้อย่างเหมาะสม
- มีการบำรุงรักษาวัสดุ ครุภัณฑ์ต่างๆ อย่างเหมาะสม ตลอดจนเป็นแนวทางในการพิจารณาเลือกและจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ได้เป็นอย่างดี

2.2 การดำเนินนโยบายความปลอดภัยในการทำงาน

เมื่อได้มีการกำหนดนโยบายความปลอดภัยในการทำงานแล้ว ผู้บริหารระดับสูงควรได้ชี้แจงนโยบายต่อคณะกรรมการความปลอดภัยในการประชุมครั้งแรก และควรจะได้มีการประชาสัมพันธ์หรือประกาศนโยบายให้พนักงานทุกคนได้รับทราบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้ปฏิบัติงาน การประกาศ หรือประชาสัมพันธ์นโยบายความปลอดภัยในการทำงานนี้อาจดำเนินการได้หลายวิธี เช่น การเรียกประชุมหรือส่งจดหมายหรือหนังสือเวียน จัดทำเอกสารหรือแผ่นพับแจก การติดประกาศที่แผ่นป้ายประชาสัมพันธ์และการลงพิมพ์ในอนุสารหรือวารสารของหน่วยงาน นอกจากนี้อาจติดไว้ตามสำนักงานของฝ่ายจัดการต่างๆเพื่อเป็นการย้ำเตือนถึงภาระหน้าที่และความรับผิดชอบที่ผู้ปฏิบัติงานทุกคนมีต่อกิจกรรมต่างๆ ของสถานประกอบการ

2.3 การมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบด้านความปลอดภัยในการทำงาน

ผู้บริหารระดับสูงเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูงสุด โดยปกติแล้วจะต้องมอบหมายอำนาจและความรับผิดชอบเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานลงไปยังผู้บริหารทุกระดับ อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนจึงอาจกล่าวถึงหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานในระดับต่างๆ ดังนี้

1. ผู้บริหารระดับสูง มีหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังนี้

- (1) เป็นประธานคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ของสถานประกอบการ
- (2) รับผิดชอบในความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานทุกคน
- (3) วางแผนและกำหนดเป้าหมายด้านความปลอดภัยในการทำงาน
- (4) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในการทำงาน
- (5) ดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบด้านความปลอดภัยในการทำงาน
- (6) สั่งการและมอบหมายให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเอาใจใส่เรื่องความปลอดภัยในการทำงาน และติดตามผลการดำเนินงานอยู่ตลอดเวลา
- (7) ปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องความปลอดภัยในการทำงาน

2. ผู้บริหารระดับกลาง มีหน้าที่และความรับผิดชอบดังนี้

- (1) นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม
- (2) เสนอแผนงาน โครงการด้านความปลอดภัยในการทำงานในส่วนงานที่รับผิดชอบ
- (3) กำหนดวิธีการทำงานที่ปลอดภัย
- (4) กำกับดูแลให้ผู้ใต้บังคับบัญชาและสอดคล้องให้พนักงานปฏิบัติงานอย่างปลอดภัย
- (5) จัดให้มีการฝึกอบรมแก่พนักงาน เพื่อให้เกิดความรู้และทัศนคติที่ถูกต้องในเรื่องความปลอดภัยใน

การทำงาน

- (6) วิเคราะห์สาเหตุของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นและสั่งการแก้ไขทันทีและติดตามให้มีการแก้ไข
- (7) จัดหาอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลตามลักษณะงานให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน
- (8) ส่งเสริม สนับสนุนและติดตามการดำเนินงานเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน
- (9) ปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องความปลอดภัยในการทำงาน

3. ผู้บริหารระดับปฏิบัติการหรือหัวหน้างาน

ผู้บริหารระดับปฏิบัติการหรือหัวหน้างาน นับว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญมากในการสนองนโยบายความปลอดภัยในการป้องกันอุบัติเหตุภัยของแผนกต่างๆ ทั้งนี้เพราะเป็นผู้ที่ควบคุมการปฏิบัติงานต่างๆ โดยตรง ฉะนั้นหากผู้บริหารระดับปฏิบัติการเข้าใจนโยบายอย่างถ่องแท้แล้วย่อมให้การสนับสนุนงานด้านความปลอดภัยอย่างเต็มที่ ซึ่งจะทำให้งานความปลอดภัยได้รับความสำคัญเท่ากับเรื่องผลผลิต ต้นทุน และคุณภาพผลิตภัณฑ์

หน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารระดับปฏิบัติการหรือหัวหน้างาน มีดังนี้

- (1) รับผิดชอบในการดูแลให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานด้วยความปลอดภัย
 - (2) ศึกษากฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และคู่มือในการทำงานอย่างปลอดภัยที่สถานประกอบกิจการกำหนดไว้ เพื่อนำไปปฏิบัติและกำกับดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาได้อย่างถูกต้อง
 - (3) อบรม สอนวิธีการปฏิบัติงานให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา โดยเฉพาะผู้ปฏิบัติงานที่เข้าทำงานในหน้าที่ใหม่ ให้ทราบถึงข้อที่ปฏิบัติในการทำงานอย่างปลอดภัย
 - (4) รับผิดชอบในการตรวจตรา ปรับปรุง หรือรายงานและติดตามผลการแก้ไขเพื่อให้สถานที่ทำงาน สะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย เครื่องมือ อุปกรณ์อยู่ในสภาพที่ปลอดภัย
 - (5) รับผิดชอบให้ผู้บาดเจ็บได้รับการปฐมพยาบาลหรือช่วยเหลืออย่างถูกต้องในทันทีที่ประสบอันตราย
 - (6) สอบสวนและรายงานอุบัติเหตุหรือการประสบอันตรายจากการทำงานทุกครั้งที่เกิดขึ้น หาสาเหตุ พร้อมทั้งวิธีการป้องกันมิให้เรื่องทำนองเดียวกันเกิดขึ้นอีก
 - (7) ให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการความปลอดภัยฯ และเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง
 - (8) ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมความปลอดภัยในการทำงาน
 - (9) จัดให้มีการพบปะกับผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นกลุ่มหรือทีละคนเป็นประจำ เพื่อสนทนาในเรื่องความปลอดภัย
- เฉพาะเรื่อง
- (10) สนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเสนอแนะความเห็นเกี่ยวกับความปลอดภัย
 - (11) จัดหาอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล และดูแลให้ผู้ใต้บังคับบัญชาใช้อุปกรณ์ฯ ตลอดเวลา

2.4 การจัดองค์กรความปลอดภัยในการทำงาน

เนื่องจากสถานประกอบกิจการทั้งหลายมีขนาดและลักษณะโครงสร้างแตกต่างกันไป เช่น อาจเป็นหน่วยงานขนาดใหญ่ หน่วยงานขนาดเล็ก หน่วยงานที่มีหน่วยปฏิบัติงานอยู่หลายแห่ง การจัดองค์กรความปลอดภัยในการทำงาน การจัดสรรทรัพยากรและหน้าที่ความรับผิดชอบต่อความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ในองค์กรของแต่ละหน่วยงานจึงย่อมมีความแตกต่างกันตามความเหมาะสม เช่น ในหน่วยงานขนาดใหญ่อาจมีการจัดตั้งหน่วยงานที่ดูแลเฉพาะด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานขึ้น มีหัวหน้าหน่วยงานที่ทำหน้าที่เฉพาะด้านความปลอดภัยในการทำงานเป็นผู้จัดการหรือผู้อำนวยการ และมีบุคลากรระดับผู้ช่วยอีกจำนวนหนึ่งเพื่อช่วยในการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของสถานประกอบกิจการนั้น หน่วยงานความปลอดภัยนี้จะประสานงานใกล้ชิดกับหน่วยงานภายในอื่นๆ เช่น ฝ่ายการแพทย์ ฝ่ายจัดซื้อ ฝ่ายซ่อมบำรุง ฝ่ายบุคคล โดยเฉาะอย่างยิ่งฝ่ายผลิต สถานประกอบกิจการบางแห่งกำหนดให้หน่วยงานความปลอดภัยมีหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำทางด้านวิชาการ ติดตามตรวจสอบและรายงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานให้ผู้บริหารได้ทราบ สำหรับสถานประกอบกิจการที่มีบริษัทหรือโรงงานในเครือเป็นจำนวนมาก นอกจากจะมีหน่วยงานความปลอดภัยในแต่ละโรงงานแล้ว ยังอาจจะมีหน่วยงานระดับฝ่ายหรือส่วนงานความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่สำนักงานใหญ่ เพื่อเป็นหน่วยประสานงานกับสถานประกอบกิจการในเครืออย่างใกล้ชิดและมีการปฏิบัติที่สอดคล้องกัน

2.4.1 หน่วยงานความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของสถานประกอบกิจการ

ตามกฎหมายกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2549 กำหนดให้สถานประกอบกิจการประเภทการทำเหมืองแร่ เหมืองหิน กิจการปิโตรเลียมหรือปิโตรเคมีที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป กิจการการผลิต การก่อสร้าง การขนส่ง สถานีบริการหรือจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงหรือก๊าซที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 200 คนขึ้นไปจัดให้มีหน่วยงานความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของสถานประกอบกิจการ โดยให้ขึ้นตรงต่อผู้บริหารสูงสุดในสถานประกอบกิจการนั้น และมีฐานะและระดับที่ประสานกับหน่วยงานต่างๆ ได้ดี มีบุคลากรและงบประมาณที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนายจ้างต้องแต่งตั้งให้มีหัวหน้าหน่วยงานความปลอดภัยเป็นผู้บังคับบัญชา รับผิดชอบในการปฏิบัติงานของหน่วยงานความปลอดภัยในสถานประกอบกิจการนั้น โดยหัวหน้าหน่วยงานความปลอดภัยต้องเป็นหรือเคยเป็นเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับวิชาชีพหรือเป็นหรือเคยเป็นเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับอื่นซึ่งผ่านการอบรมตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกำหนด

กฎหมายฉบับดังกล่าวกำหนดให้หน่วยงานความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. วางแผนการดำเนินงานสำหรับการขจัดความเสี่ยงของสถานประกอบกิจการและดูแลให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
2. จัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากอุบัติเหตุ อุบัติภัย และควบคุมความเสี่ยงภายในสถานประกอบกิจการ
3. จัดทำคู่มือและมาตรฐานว่าด้วยความปลอดภัยในการทำงานไว้ในสถานประกอบกิจการเพื่อให้ลูกจ้างหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้ใช้ประโยชน์
4. กำหนดชนิดของอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลที่เหมาะสมกับลักษณะความเสี่ยงของงานเสนอต่อนายจ้าง เพื่อจัดให้ลูกจ้างหรือผู้ที่เกี่ยวข้องสวมใส่ขณะปฏิบัติงาน

5. ส่งเสริม สนับสนุน ด้านวิชาการและการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ ในสถานประกอบกิจการ เพื่อให้ลูกจ้างปลอดภัยจากเหตุอันจะทำให้เกิดการประสูติอันตรายหรือการเจ็บป่วยอันเนื่องมาจากการทำงาน รวมทั้งด้านการควบคุมป้องกันอัคคีภัยและอุบัติร้ายแรงด้วย

6. จัดอบรมเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานและข้อปฏิบัติเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานแก่ลูกจ้างที่เข้าทำงานใหม่ก่อนให้ปฏิบัติงาน รวมทั้งลูกจ้างซึ่งต้องทำงานที่มีความแตกต่างไปจากงานเดิมที่เคยปฏิบัติอยู่และอาจเกิดอันตรายด้วย

7. ประสานการดำเนินงานความปลอดภัยในการทำงานกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานประกอบกิจการ รวมทั้งหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

8. ตรวจสอบประเมินระบบความปลอดภัยในการทำงานในภาพรวมของสถานประกอบกิจการ

9. รวบรวมผลการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานทุกระดับและติดตามผลการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในการทำงานให้เป็นไปตามนโยบายและแผนงานของสถานประกอบกิจการพร้อมทั้งรายงานให้นายจ้างและคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานทราบ ทุก 3 เดือน

10. ปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยในการทำงานอื่นตามที่นายจ้างมอบหมาย

2.4.2 คณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

นอกจากการจัดองค์กรความปลอดภัยในรูปหน่วยงานความปลอดภัยแล้ว ตามกฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2549 ยังกำหนดให้สถานประกอบกิจการประเภทการทำเหมืองแร่ เหมืองหิน กิจการปิโตรเลียมหรือปิโตรเคมี กิจการการผลิต การก่อสร้าง การขนส่ง สถานีบริการหรือจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงหรือก๊าซ โรงแรม ห้างสรรพสินค้า สถานพยาบาล สถาบันทางการเงิน สถานตรวจทดสอบทางกายภาพ สถานบริการบันเทิง นันทนาการ หรือกีฬา สถานปฏิบัติการทางเคมีหรือชีวภาพ และสำนักงานที่ปฏิบัติงานสนับสนุนสถานประกอบกิจการดังกล่าวข้างต้น ซึ่งมีลูกจ้างตั้งแต่ 50 คนขึ้นไป ต้องจัดให้มีคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานขึ้นโดยมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. พิจารณานโยบายและแผนงานด้านความปลอดภัยในการทำงาน รวมทั้งความปลอดภัยนอกงาน เพื่อป้องกันและลดการเกิดอุบัติเหตุ การประสูติอันตราย การเจ็บป่วย หรือการเกิดเหตุเดือดร้อนรำคาญอันเนื่องมาจากการทำงานหรือความไม่ปลอดภัยในการทำงานเสนอต่อนายจ้าง

2. รายงานและเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องตามกฎหมาย เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานและมาตรฐานความปลอดภัยในการทำงานต่อนายจ้างเพื่อความปลอดภัยในการทำงานของลูกจ้างผู้รับเหมา และบุคคลภายนอกที่เข้ามาปฏิบัติงานหรือเข้ามาใช้บริการในสถานประกอบกิจการ

3. ส่งเสริม สนับสนุน กิจกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานของสถานประกอบกิจการ

4. พิจารณาข้อบังคับและคู่มือ (ว่าด้วยความปลอดภัยในการทำงาน) รวมทั้งมาตรฐานด้านความปลอดภัยในการทำงานของสถานประกอบกิจการเสนอต่อนายจ้าง

5. สำรวจการปฏิบัติการด้านความปลอดภัยในการทำงาน และตรวจสอบสถิติการประสูติอันตรายที่เกิดขึ้นในสถานประกอบกิจการนั้น อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

6. พิจารณาโครงการหรือแผนการฝึกอบรมเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานรวมถึงโครงการหรือแผนการอบรมเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในด้านความปลอดภัยของลูกจ้าง หัวหน้างาน ผู้บริหาร นายจ้างและบุคลากรทุกระดับเพื่อเสนอความเห็นต่อนายจ้าง

7. วางระบบการรายงานสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัยให้เป็นหน้าที่ของลูกจ้างทุกคนทุกระดับต้องปฏิบัติ

8. ติดตามผลความคืบหน้าเรื่องที่เสนอแนะ

9. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี รวมทั้งระบุปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการฯ เมื่อปฏิบัติหน้าที่ครบ 1 ปี เพื่อเสนอต่อนายจ้าง

10. ประเมินผลการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในการทำงานของสถานประกอบการ

11. ปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยในการทำงานอื่นตามที่นายจ้างมอบหมาย

องค์ประกอบของคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานตามกฎหมายประกอบไปด้วย

- นายจ้างหรือผู้แทนนายจ้างระดับบริหาร เป็นประธานกรรมการ
- กรรมการผู้แทนระดับบังคับบัญชา
- กรรมการผู้แทนลูกจ้าง
- เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับเทคนิคชั้นสูงหรือเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับวิชาชีพเป็นกรรมการและเลขานุการ

สถานประกอบการใดที่ไม่มีเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับเทคนิคชั้นสูงหรือระดับวิชาชีพให้นายจ้างคัดเลือกผู้แทนนายจ้างระดับบังคับบัญชาหนึ่งคนเป็นกรรมการ และให้ประธานกรรมการเลือกกรรมการซึ่งเป็นผู้แทนนายจ้างระดับบังคับบัญชาคนหนึ่งเป็นเลขานุการ

การได้มาของกรรมการ จำนวนกรรมการ และจำนวนผู้แทนแต่ละกลุ่มขึ้นกับจำนวนลูกจ้างในสถานประกอบการนั้น (ศึกษารายละเอียด จากกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2549)

2.5 การวางแผนงานความปลอดภัยในการทำงาน

การวางแผนงานความปลอดภัยประกอบด้วยส่วนสำคัญที่ต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอน คือ การศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์เกี่ยวกับความปลอดภัยขององค์กร การกำหนดวัตถุประสงค์ของแผน การวางแผน การปฏิบัติตามแผน และการตรวจสอบปรับปรุงแผน

2.5.1 การศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์เกี่ยวกับความปลอดภัยขององค์กร

ผู้รับผิดชอบในการในการวางแผนงานความปลอดภัยต้องศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์เกี่ยวกับความปลอดภัยขององค์กรที่เป็นอยู่โดยละเอียด เพื่อมาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนสำหรับปฏิบัติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ นอกจากนั้นยังเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ จากประสบการณ์ในอดีตและในปัจจุบัน จุดอ่อนจุดแข็งขององค์กร และสภาพแวดล้อมอื่นๆ จะช่วยให้สามารถคาดการณ์ในอนาคต รวมทั้งปัจจัยที่สำคัญที่ใช้ในการดำเนินการ เช่น คน วัสดุ เครื่องมือ และงบประมาณ เป็นต้น

2.5.2 กำหนดวัตถุประสงค์ของแผน

วัตถุประสงค์ของแผนงานความปลอดภัยในการทำงาน จะเหมาะสมหรือไม่เพียงไร มีหลักในการพิจารณาดังต่อไปนี้

- 1) ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสถานประกอบการ
- 2) ต้องสามารถปฏิบัติได้และได้รับความร่วมมือจากผู้ปฏิบัติงานระดับต่าง ๆ
- 3) ต้องเหมาะสมกับเวลาและโอกาส
- 4) ต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย

2.5.3 กำหนดเป้าหมายด้านความปลอดภัยในการทำงานที่ชัดเจน

เป้าหมายด้านความปลอดภัยในการทำงานต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีความชัดเจนว่าสุดท้ายต้องการผลลัพธ์อะไร ควรกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนเพื่อให้สามารถประเมินผลได้ เช่น ต้องการลดอุบัติเหตุถึงขั้นหยุดงานลงร้อยละ 50 ภายในระยะเวลา 6 เดือน

2.5.4 จัดทำแผน

เมื่อทราบเป้าหมายและได้รวบรวมข้อเท็จจริงต่างๆ ตลอดจนศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ด้านความปลอดภัยอย่างรอบคอบแล้ว อาจเริ่มลงมือวางแผนงานได้ โดยพิจารณาลำดับความสำคัญก่อนหลังของเรื่องที่จะดำเนินการ ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว เรื่องที่สำคัญมักจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความเสี่ยงภัยและความสูญเสีย ซึ่งการกำหนดแผนอาจทำได้โดยแยกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

1) กำหนดปัจจัยต่าง ๆ ที่จะต้องใช้

2) กำหนดวิธีการปฏิบัติ

ในขณะวางแผนควรทบทวนคำถามต่าง ๆ เหล่านี้ด้วย เช่น

- วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ คืออะไร

- สถานการณ์ความปลอดภัยที่เป็นอยู่ เป็นอย่างไร

- ต้องทำอะไรบ้าง จึงจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าว

- ใช้ปัจจัยอะไร เท่าใด เป็นต้นว่า

ก. ใช้คนเท่าใด และมีคุณสมบัติอย่างไร

ข. จะใช้เงินเท่าใด

ค. จะใช้เครื่องมือหรือวัสดุอะไรบ้าง จำนวนเท่าใด

ง. ใช้เวลาสักเท่าใด เริ่มเมื่อใด และเสร็จสิ้นเมื่อใด

จ. จะลงมือปฏิบัติการที่ไหน ให้ใครทำ ทำเมื่อใด

ฉ. จะใช้วิธีการอย่างไร เช่น การจัดระบบในการปฏิบัติงาน การตรวจสอบ และควบคุมงาน เป็นต้น

ซึ่งควรจัดให้ง่ายและสะดวกต่อการปฏิบัติ

สถานประกอบกิจการที่มีการกำหนดแผนงานความปลอดภัยในการทำงาน แล้วดำเนินการได้อย่างดี มีประสิทธิภาพ จะมีลักษณะดังนี้

- 1) ผู้บริหารระดับสูงให้ความสำคัญ หรือมีส่วนร่วมในแผนงาน
- 2) ฝ่ายบริหารได้มีการจัดแบ่งงานตามแผนไว้อย่างเหมาะสม
- 3) กำหนดรายละเอียดของแผนงาน เช่น วิธีการค้นหา ประเมิน และควบคุมอันตราย
- 4) มีการคัดเลือกบุคลากรที่มีประสิทธิภาพรับผิดชอบดำเนินการตามแผนงาน
- 5) จัดให้มีการประชุม ชักซ้อม การปฏิบัติงานตามแผน เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน การไม่ให้ความร่วมมือ หรือ ความขัดแย้ง
- 6) กำหนดให้ผู้บริหารทุกระดับมีหน้าที่ในการติดตามดูแลการปฏิบัติตามแผน และต้องรายงานผลต่อผู้บังคับบัญชา อย่างสม่ำเสมอ
- 7) จัดให้มีการอบรมผู้ปฏิบัติงานตามแผน เพื่อปฏิบัติในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้ถูกต้อง
- 8) ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องให้การสนับสนุนอย่างเหมาะสม
- 9) ฝ่ายจัดการในสายงานบังคับบัญชาและสายงานช่วยทุกคนรับทราบหน้าที่ความรับผิดชอบว่าต้องทำอะไร และ มีการกำหนดวิธีการประเมินผลตามหน้าที่รับผิดชอบที่ปฏิบัติ
- 10) มีระบบการติดตาม หรือตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ และการประสานงาน
- 11) ได้รับการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการบริหารแผนให้เหมาะสม เช่น ให้ความรู้ เงิน บุคลากร เป็นต้น

2.5.5 องค์ประกอบที่สำคัญเพื่อพิจารณาในการกำหนดแผนงานโครงการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

การกำหนดแผนงานโครงการด้านความปลอดภัยในการทำงานต้องพิจารณาองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอุบัติเหตุอันตรายจากการทำงานซึ่งได้แก่

- 1) ความปลอดภัยของโครงสร้าง อาคาร เครื่องจักร เครื่องมือ เช่น
 - ที่ตั้งของสถานประกอบการ โครงสร้างอาคาร ทิศทางลม การระบายอากาศ การกำจัดของเสียความสามารถในการรับน้ำหนักของอาคาร การออกแบบ การติดตั้งเครื่องจักร และการบำรุงรักษา เป็นต้น
- กิจกรรมที่จำเป็นต้องจัดทำตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในเรื่องเกี่ยวกับความปลอดภัยของโครงสร้าง เครื่องจักร เครื่องมือ ไฟฟ้า บางเรื่องนอกจากต้องจัดทำแล้วยังต้องส่งรายงานผลด้วย เช่น ผลการตรวจสอบหม้อน้ำ บันจัน เป็นต้น
- ปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดจาก โครงสร้าง อาคาร เครื่องจักร เครื่องมือ และกิจกรรมที่ เกี่ยวกับการค้นหาอันตราย ตลอดจนการบำรุงรักษา เป็นต้น
- 2) ความปลอดภัยเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดพลังงานต่างๆที่ใช้ เช่น หม้อน้ำ มอเตอร์ เครื่องกำเนิด ไฟฟ้า ฯลฯ จะต้องทราบถึงประวัติการใช้งาน มาตรฐานที่ต้องปฏิบัติ การออกแบบ การซ่อมบำรุง และการบันทึกรายงานต่างๆ เป็นต้น
- 3) ความปลอดภัยเกี่ยวกับวัตถุที่ใช้ เช่น คุณสมบัติทางเคมี หรือทางฟิสิกส์ การใช้ การเก็บรักษา การเคลื่อนย้าย ตลอดจนวิธีจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัตถุอันตรายให้ ถูกต้องตามข้อกำหนดความปลอดภัยหรือไม่ วัสดุที่นำมาใช้ มีลักษณะโดยเฉพาหรือไม่ เช่น เป็นสารก่อให้เกิดมะเร็ง สารพิษร้ายแรง และสารกัมมันตภาพรังสี เป็นต้น
- 4) ความปลอดภัยที่เกี่ยวกับลูกจ้างซึ่งรวมถึงการออกแบบงานให้เหมาะสมกับลักษณะของร่างกาย เพื่อการทำงานที่สะดวกสบาย ไม่เครียด การวิเคราะห์งานของลูกจ้างเพื่อนำไปกำหนดมาตรฐานการทำงาน ตลอดจนพัฒนา ให้ทันสมัยอยู่เสมอ การวิเคราะห์หรือเผื่อระวังจุดอันตรายหรือกระบวนการที่มีความเสี่ยงสูงเพื่อจัดหรือควบคุม ระบบ การให้คำปรึกษาแนะนำต่อลูกจ้าง การสอนงานหรือเตือนให้ลูกจ้างใหม่รู้ถึงอันตรายสม่ำเสมอโดยหัวหน้างาน การป้องกันอันตรายให้กับบุคคลภายนอกที่เข้ามาในสถานประกอบกิจการ

- 5) ความปลอดภัยเกี่ยวกับภาวะแวดล้อมในการทำงาน เช่น สารเคมี ความร้อน แสงสว่าง เสียง การป้องกันควบคุม การสื่อข้อความหรือการอบรมให้ทราบถึงอันตรายและการมีคู่มือปฏิบัติงาน
- 6) ความปลอดภัยเกี่ยวกับระบบควบคุมอันตราย เช่น การควบคุมความปลอดภัยเกี่ยวกับ หม้อน้ำ วัตถุระเบิด สารเคมีอันตราย สารไวไฟ เป็นต้น
- 7) อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล ต้องจัดให้เหมาะสมถูกต้องตามมาตรฐาน มีการบำรุงรักษาและเปลี่ยนทดแทนเมื่อเสื่อมสภาพ
- 8) ข้อมูลและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในสถานประกอบการมีการติดตามผลความก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงของกฎหมาย มาตรฐาน หรือข้อมูลทางวิชาการ รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมหรือประชาชน
- 9) การป้องกันวินาศภัย มีแผนการป้องกันวินาศภัยในเหตุการณ์ต่างๆ มีการตรวจสอบการเฝ้าระวัง และฝึกซ้อม

2.6 ความเป็นผู้นำด้านความปลอดภัยในการทำงาน

ฝ่ายบริหารจะต้องแสดงให้เห็นถึงความสนใจจริง และลงมือปฏิบัติเพื่อสนองนโยบายที่กำหนดไว้อย่างจริงจัง ซึ่งผู้บริหารอาจแสดงออกโดยการดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายและโครงการที่กำหนด การประกาศเกียรติคุณแก่ผู้ที่มีผลงานดีเด่น การศึกษาทบทวนรายงานเกี่ยวกับความปลอดภัย และเข้าร่วมในการประชุมหรืองานเลี้ยงฉลองเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน และในงานอื่นๆ ที่แสดงให้เห็นถึงการสนับสนุนด้านความปลอดภัยในการทำงานของสถานประกอบการ ฝ่ายบริหารจะต้องเป็นผู้นำในการสร้างความสนใจให้เกิดขึ้นอยู่เสมอ โดย

- (1) ชี้ให้เห็นว่า การผลิตและความปลอดภัยจะต้องเป็นของคู่กัน ความปลอดภัยในการทำงานทำให้การผลิตมีประสิทธิภาพขึ้น
- (2) การทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี เช่น กฎหรือระเบียบความปลอดภัยของโรงงานกำหนดว่าพนักงานทุกคนต้องสวมแว่นตานิรภัย หรืออุปกรณ์ป้องกันอื่นๆ ในบางแผนก ฝ่ายบริหารจะต้องปฏิบัติตามกฎนั้นอย่างเคร่งครัด เพื่อเป็นตัวอย่างเมื่อเข้าเยี่ยมแผนกนั้นๆ
- (3) ผู้บริหารระดับสูงจะต้องเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการความปลอดภัยและการประชุมเกี่ยวกับความปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ
- (4) ให้ความสนใจรายงานอุบัติภัยต่างๆ และติดตามการดำเนินการแก้ไขปัญหา
- (5) ผู้บริหารระดับสูงต้องเข้าร่วมปรึกษาหารือกับผู้บริหารระดับกลางหรือหัวหน้าส่วนต่างๆ เพื่อทบทวนเกี่ยวกับผลงานด้านความปลอดภัย
- (6) จัดให้มีการสร้างจิตสำนึกและ जुใจเกี่ยวกับความปลอดภัย โดยการส่งจดหมายหรือการประชาสัมพันธ์ และประชุมหรือเกี่ยวกับกิจกรรมรณรงค์ด้านความปลอดภัยในการทำงานของสถานประกอบการ เป็นต้น

2.7 การควบคุมงานด้านความปลอดภัย

กระบวนการควบคุมงานด้านความปลอดภัย ประกอบด้วย

2.7.1 การกำหนดเป้าหมายของงานให้ชัดเจนและติดตามให้มีการดำเนินการตามเป้าหมายนั้น กล่าวคือ ต้องระบุไว้โดยชัดแจ้งว่า การดำเนินการมีวัตถุประสงค์อะไร มีเป้าหมายอย่างไร ดำเนินการเมื่อใด เช่น กำหนดวัตถุประสงค์ลดอุบัติเหตุจากการทำงานโดยมีเป้าหมายว่าจะลดจำนวนผู้ประสบอุบัติเหตุถึงขั้นหยุดงานลงให้เป็น “ศูนย์” ภายในระยะเวลา 1 ปี ซึ่งก็จะต้องมีการวางแผนและกำหนดกิจกรรมเพื่อการลดอุบัติเหตุ ผู้บริหารต้องควบคุมและติดตามแผนดำเนินการนั้นให้บรรลุเป้าหมาย

2.7.2 กำหนดมาตรฐานการทำงานและเกณฑ์ควบคุมงานขึ้นไว้ใช้ในการปฏิบัติงาน เกณฑ์การควบคุมงานนั้น หมายถึง มาตรฐานของงาน สถิติความปลอดภัย ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความสูญเสียต่าง ๆ ที่จะใช้ประโยชน์ในการควบคุมงาน และการวินิจฉัยสั่งการ

2.7.3 การวัดผลการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพของงานความปลอดภัย โดยคำนึงถึงเป้าหมายของผลผลิต กับความปลอดภัยควบคู่กันไปในช่วงเวลาการปฏิบัติงาน โดยทั่วไปนิยมพิจารณาจากเครื่องมือที่ใช้ควบคุมงานดังต่อไปนี้

- ก. ปริมาณงานที่ผลิตได้หรือทำได้
- ข. คุณภาพของงาน
- ค. สถิติอุบัติเหตุในช่วงเวลาที่กำหนด
- ง. จำนวนวันทำงานที่ไม่มีอุบัติเหตุ
- จ. วันทำงานที่สูญเสียไปเนื่องจากอุบัติเหตุ
- ฉ. ค่าใช้จ่ายหรือความสูญเสีย

2.7.4 การเปรียบเทียบและวิเคราะห์แผนงานที่วางไว้กับผลปฏิบัติงานจริง ๆ ในการวิเคราะห์และเปรียบเทียบ นี้จะต้องคำนึงถึงตัวแปร หรือปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างผลการปฏิบัติงานที่คาดหวังตาม แผนงานที่วางไว้กับผลงานที่ได้รับจริง ๆ หากพบว่าต่ำกว่ามาตรฐานที่ตั้งไว้ ฝ่ายบริหารจำเป็นต้องค้นหาสาเหตุพื้นฐาน ของปัญหาเหล่านี้ เช่น สถิติอุบัติเหตุไม่ลดลง เนื่องจากฝ่ายบริหารระดับกลางไม่ให้ความร่วมมืออนุญาตให้หัวหน้างาน ไปฝึกอบรมด้านความปลอดภัย เป็นต้น

ตัวชี้วัดผลการดำเนินการด้านความปลอดภัยในการทำงานนั้น ผู้บริหารอาจพิจารณาได้จากสถิติการประสบ อันตรายจากการทำงานเปรียบเทียบเป็นรายปี รายเดือน รายไตรมาส โดยเปรียบเทียบกันระหว่างแผนก หรือระหว่างโรงงาน หรือเปรียบเทียบจากวันทำงานที่พนักงานหยุดงานเนื่องจากการประสบอันตรายจากการทำงาน ซึ่งโดยหลักสากลแล้ว จะประเมินจากอัตราการบาดเจ็บจากการทำงาน

การวัดผลด้านความปลอดภัยในการทำงานที่นิยมใช้

1. อัตราความถี่ของการบาดเจ็บ (INJURY FREQUENCY RATE หรือ I.F.R.) คำนวณจากจำนวนพนักงาน ที่ได้รับบาดเจ็บในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เช่น เดือนหรือปี โดยปกติแล้วจะคำนวณออกมาต่อชั่วโมงการทำงาน 1 ล้านชั่วโมง (สำหรับสถานประกอบกิจการที่มีพนักงานตั้งแต่ 500 คนขึ้นไป)

$$\text{I.F.R.} = \frac{\text{จำนวนรายของพนักงานทั้งหมดที่ได้รับบาดเจ็บ} \times 1,000,000}{\text{จำนวนชั่วโมงการทำงานทั้งสิ้นของพนักงานในหน่วยงานนั้น}}$$

หรืออัตราการบาดเจ็บที่มีการสูญเสียวันทำงาน (Lost Time Injury Frequency Rate)

$$\text{L.T.I.F.R.} = \frac{\text{จำนวนรายของพนักงานทั้งหมดที่ได้รับบาดเจ็บต้องหยุดงาน} \times 1,000,000}{\text{จำนวนชั่วโมงการทำงานทั้งสิ้นของพนักงานในหน่วยงานนั้น}}$$

2. อัตราความร้ายแรงของการบาดเจ็บ (INJURY SEVERITY RATE หรือ I.S.R.) คำนวณจากวันทำงานที่ พนักงานสูญเสียไปเนื่องมาจากการบาดเจ็บในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เช่น เดือนหรือปี โดยปกติแล้วจะคำนวณออกมาต่อ ชั่วโมงการทำงาน 1 ล้านชั่วโมง (สำหรับสถานประกอบกิจการที่มีพนักงานตั้งแต่ 500 คนขึ้นไป)

$$\text{I.S.R.} = \frac{\text{จำนวนวันทำงานทั้งหมดที่พนักงานสูญเสียไปเนื่องจากการบาดเจ็บ} \times 1,000,000}{\text{จำนวนชั่วโมงการทำงานทั้งสิ้นของพนักงานในหน่วยงานนั้น}}$$

2.7.5 ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง กล่าวคือเมื่อได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบ และหาความแตกต่างระหว่างแผนงานที่วางไว้กับผลการปฏิบัติงานที่ทำได้จริงๆ แล้ว จึงพิจารณาแก้ไขหรือวางแผนดำเนินงานใหม่ให้รัดกุมถูกต้อง โดยพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด การปรับปรุงเพื่อดำเนินการให้ถูกต้องนี้ อาจจะต้องแก้ไขมาตรฐานหรือวัตถุประสงค์ใหม่ จัดองค์กรใหม่ หรือวางวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุมใหม่ก็ได้ เช่นหากพบว่าฝ่ายบริหารระดับกลางไม่ให้ความร่วมมือ อนุญาตให้หัวหน้างานไปฝึกอบรมด้านความปลอดภัย ผู้บริหารระดับสูงต้องทำความเข้าใจหรือให้การฝึกอบรมผู้บริหารระดับกลางให้เปลี่ยนทัศนคติให้ยอมรับว่าการรับความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานจะทำให้อุบัติเหตุลดลง

2.7.6 การส่งเสริมและการจูงใจ

กิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นในสถานประกอบการนั้นมีความสำคัญที่จะทำให้พนักงานมีจิตสำนึกในเรื่องความปลอดภัยในการทำงานของตนเองทั้งในเวลาและนอกเวลาทำงาน เช่นจัดให้มีการฝึกอบรมในเรื่องความปลอดภัยในการทำงานทุกระดับตั้งแต่วันแรกที่เข้าทำงานในหลักสูตรปฐมนิเทศและอบรมความปลอดภัยในงาน ตลอดจนส่งผู้ปฏิบัติงานไปเข้ารับการอบรมภายนอก มีการจูงใจพนักงานด้วยกิจกรรมต่างๆ เช่น แจกรางวัลและจัดงานเลี้ยงฉลองเมื่อไม่มีอุบัติเหตุที่สูญเสียเวลาทำงาน ออกเอกสารความปลอดภัยเป็นระยะๆ มีโปสเตอร์คำขวัญจูงใจ การประกวดด้านความปลอดภัย การแข่งขันด้านความปลอดภัย การให้รางวัลข้อเสนอแนะที่ดี เป็นต้น นอกจากนี้ผู้บริหารควรจะมีการตั้งเป้าหมายด้านความปลอดภัยไว้ในทุกระดับ และมีการติดตามผล และการประเมินผลงานด้านความปลอดภัยประจำปี ซึ่งจะเป็นการเสริมให้มีการปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง

การประเมินผลการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในการทำงาน

การประเมินผลการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในการทำงาน ปัจจุบันมีหลายวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการประเมินผล เช่น ใช้การเปรียบเทียบ (Benchmarking) , 6 Sigma , Safety Matrixs

สำหรับหลักสูตรนี้ จะนำเสนอการประเมินผลด้วยวิธีการใช้การเปรียบเทียบ (Benchmarking) ซึ่งมีหลายวิธีการ ได้แก่

1. การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับปีที่ผ่านมา

1.1 การใช้ เซฟ ที สกอร์ (Safe-T-Core, S.T.S.) เซฟ ที สกอร์ เป็นการประยุกต์สถิติวิเคราะห์กับงานด้านความปลอดภัยโดยการเปรียบเทียบความแตกต่างของอัตราความถี่ของการบาดเจ็บในปัจจุบันและอดีต และใช้การทดสอบแบบ ที (t-test) เป็นสถิติทดสอบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เซฟ ที สกอร์ คำนวณได้จากสูตรต่อไปนี้

$$\text{เซฟ ที สกอร์} = \frac{\text{ค่า I.F.R. ในปัจจุบัน} - \text{ค่า I.F.R. ในอดีต}}{\sqrt{\frac{\text{ค่า I.F.R. ในอดีต}}{\text{จำนวนชั่วโมงการทำงานในปัจจุบันต่อล้านชั่วโมง}}}}$$

ค่าของเซฟ ที สกอร์ ไม่มีหน่วยและค่าที่คำนวณได้มีความหมายดังนี้

(1) ถ้าเซฟ ที สกอร์ อยู่ระหว่าง +2.00 และ -2.00 มีความหมายว่า ความแตกต่างของอัตราความถี่การเกิดการบาดเจ็บในทั้ง 2 ช่วงเวลาไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญแต่ความแตกต่างที่ปรากฏนั้นแสดงว่าสถานการณ์การบาดเจ็บในการทำงานจะต้องปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นอีก

(2) ถ้าเซฟ ที สกอร์ มากกว่า +2.00 ขึ้นไป มีความหมายว่า อัตราความถี่การบาดเจ็บที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมากกว่าในอดีตอย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่า สถานการณ์เกี่ยวกับการบาดเจ็บในการทำงานในปัจจุบันเลวร้ายขึ้น ต้องเร่งรัดแก้ไขปรับปรุงโดยด่วน

(3) ถ้าเซฟ ที สกอร์ น้อยกว่า -2.00 ลงไป มีความหมายว่า อัตราความถี่การบาดเจ็บที่เกิดขึ้นในปัจจุบันน้อยกว่าในอดีตอย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่า สถานการณ์เกี่ยวกับการบาดเจ็บในการทำงานในปัจจุบันดีขึ้น และควรรักษาสถานการณ์เช่นนี้ไว้หรือปรับปรุงให้ดียิ่งๆ ขึ้น

1.2 การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับปีที่ผ่านมา

การเปรียบเทียบผลงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานในปัจจุบันกับงานที่ผ่านมาในอดีตของสถานประกอบกิจการต่างๆ เป็นเครื่องมือในการควบคุมกำกับได้ว่างานอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานของสถานประกอบกิจการนั้นมีความก้าวหน้าหรือไม่ ประสพผลสำเร็จเพียงไร ช่วงเวลาที่นำผลงานเปรียบเทียบนั้นอาจจะเป็นปี เดือนหรือสัปดาห์ก็ได้แล้วแต่ความเหมาะสมหรือผลการเปรียบเทียบผู้บริหารจะสามารถใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นประกอบการพิจารณาตัดสินใจปรับปรุงแก้ไขหรือดำเนินการเร่งรัดงานต่อไป

ตัวอย่างที่ 1 จะเห็นว่า การประสพอันตรายประเภทต่างๆ ของโรงงานผลิตรองเท้าตัวอย่างนั้นลดลงทุกปี ดังนั้น จึงพิจารณาได้ว่าการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของโรงงานแห่งนี้มีแนวโน้มดีขึ้น

ประเภทของอุบัติเหตุ	อัตราการประสพอันตรายของลูกจ้างในโรงงานผลิตรองเท้า (ต่อ 1,000 ราย)		
	พ.ศ. 2547	พ.ศ. 2548	พ.ศ. 2549
1. ของมีคมบาด	101	87	30
2. วัสดุกระเด็นเข้าตา	10	12	5
3. เครื่องจักรทำอันตราย	25	22	18
ฯลฯ			

ตารางที่ 1 แสดงอัตราการประสพอันตรายของลูกจ้าง (ต่อลูกจ้าง 1,000 ราย) ในปี พ.ศ. 2547-2549 ของโรงงานผลิตรองเท้า จำแนกตามประเภทของอุบัติเหตุ

2. การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับแผนงาน

การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับแผนงาน เป็นการประเมินผลแผนงานความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่คณะกรรมการฯ กำหนดไว้ตั้งแต่ต้นปี โดยจัดทำเป็นตารางกำหนดเวลาปฏิบัติงานของแต่ละกิจกรรมขึ้นเพื่อควบคุมกำกับการทำงานของแผนงาน / โครงการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยแต่ละกิจกรรมจะต้องกำหนดเวลาเริ่มต้นและเวลาสิ้นสุดแล้วเชื่อมโยงด้วยสัญลักษณ์ให้เห็นและเข้าใจง่าย ๆ ทุกกิจกรรมจะรวมไว้ในตารางเดียวกันจะทำให้ผู้บริหารหรือคณะกรรมการสามารถควบคุมกำกับได้ทุกกิจกรรม ทั้งนี้ หากเป็นการประเมินระหว่างปีจะทำให้ทราบว่ามีความก้าวหน้าตามที่คาดว่าเป็นหรือไม่ จำเป็นต้องเร่งรัดการดำเนินงานของกิจกรรมใด และกิจกรรมมีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่ ดังแสดงเป็นตัวอย่างตามตารางที่ 2

กิจกรรม	งบ ประมาณ	ปี พ.ศ. 2549												ผู้รับ ผิดชอบ	ประเมิน ผลงาน
		ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.		
1. การประชุม คปอ.	12,000	☐ ☒	☐ ☒	☐ ☒	☐ ☐	☐ ☒	☐ ☒	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	1,2,3	41.6%
2. การฝึกซ้อม ดับเพลิงฯ	20,000				☒	☐								1,2	100%
3. ตรวจสอบ ปลอดภัย	0	☐ ☒	☐ ☒	☐ ☒	☐ ☒	☐ ☒	☐ ☒	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	3,4,6	50%
4. ประกวดค่าขวัญ	5,000									☐				4,5,6	0%
5. ตรวจสอบสุขภาพ	40,000									☐				1,2,6	0%
6. ประเมิน 5 ส	1,200		☐ ☒		☐ ☐		☐ ☒		☐ ☒		☐ ☐		☐ ☐	3,4	50%
7. ฯลฯ	5,400			☐ ☒				☐ ☐				☐ ☐		1,2,3,4,5	33.3%

ผู้รับผิดชอบ คนที่ 1,2,3,4,5 และ 6

☐ Plan
☒ Actual

ตารางที่ 2 แสดงการประเมินผลแผนงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ประจำปี พ.ศ. 2549 ของบริษัท แรงงาน จำกัด ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2549

3. การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับเป้าหมายและตัวชี้วัด

โดยทั่วไปก่อนที่จะกำหนดแผนงานความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานประจำปี ผู้บริหารและคณะกรรมการฯ จะต้องกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดงาน เพื่อนำมาใช้สำหรับการประเมินผล การดำเนินงานตามแผนงานเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาที่กำหนด เป้าหมายและตัวชี้วัดการดำเนินการ อาจพิจารณากำหนด จากข้อมูลหรือสถิติการประสบนัยในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยเปรียบเทียบเป็นรายปี รายเดือน รายไตรมาส แต่ส่วนมากจะกำหนดการประเมินผลตามเป้าหมาย และตัวชี้วัดเป็นรายปี ทั้งนี้ หากเป็นหน่วยงานขนาดใหญ่ คณะกรรมการฯ อาจกำหนดให้มีการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับตัวชี้วัดระหว่างแผนกหรือฝ่าย เพื่อเป็นการ เปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกันภายในหน่วยงานก็ได้

ดังแสดงเป็นตัวอย่างตามตารางที่ 3 บริษัท แรงงาน จำกัด มีลูกจ้าง 200 คน ตั้งเป้าหมายในปี พ.ศ. 2549 ให้ลดการประสบนัยจากการทำงาน และตั้งตัวชี้วัด 2 ตัว คือ มีจำนวนผู้ประสบนัยจากการทำงาน ไม่เกิน 20 คน และจำนวนวันที่หยุดงานเนื่องจากการประสบนัยจากการทำงานรวม ไม่เกิน 75 วัน จากผลการประเมิน จะเห็นว่าบริษัทไม่สามารถทำตามตัวชี้วัดตัวที่ 1 ได้ แต่สามารถทำตามตัวชี้วัดตัวที่ 2 ได้ ดังนั้น อาจประเมินได้ว่า แผนงานที่กำหนดหรือการดำเนินการตามแผนงานไม่ส่งผลให้ลดจำนวนครั้งที่เกิดเหตุการณ์ แต่สามารถลด ความรุนแรงในการเกิดเหตุการณ์ได้ หรืออาจมีปัญหาลุกลามที่ไม่คาดไว้เกิดขึ้น

ตัวชี้วัด	ผลการดำเนินการ ในปีพ.ศ. 2548	เป้าหมาย	ผลการดำเนินการ ในปีพ.ศ. 2549
จำนวนผู้ประสบนัยจากการ ทำงาน	27 คน	ไม่เกิน 20 คน	30 คน
จำนวนวันที่หยุดงานเนื่องจากการ ประสบนัยจากการทำงาน	89 วัน	ไม่เกิน 75 วัน	61 วัน

ตารางที่ 3 แสดงการประเมินผลงานความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2549 ตามตัวชี้วัด

4. การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับหน่วยงานอื่นที่คล้ายคลึงกัน

การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับหน่วยงานอื่นที่คล้ายกัน เป็นการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับงานความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน หรือค่าสถิติการคำนวณอัตราการประสับอันตรายจากการทำงาน ของสถานประกอบการแห่งใดแห่งหนึ่งกับสถานประกอบการแห่งอื่นๆ ซึ่งมีลักษณะการดำเนินงานคล้ายคลึงกันในช่วงเวลาเดียวกัน

ดังตัวอย่างในตารางที่ 4 และ 5 จะเห็นว่า การประสับอันตรายจากการทำงานของบริษัทผลิตพลาสติกที่ 2 สูงกว่าบริษัทอีก 2 แห่ง จากการเปรียบเทียบดังตัวอย่างที่ยกมานี้ผู้บริหารสามารถใช้เป็นสิ่งควบคุมกำกับ การดำเนินของสถานประกอบการ พิจารณาและตัดสินใจปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของสถานประกอบการนั้น

สถานที่	ประเภทของอุบัติเหตุ			
	ลื่นหกล้ม	มีดบาด	สารเคมี	รวม
บริษัทที่ 1	60	10	20	90
บริษัทที่ 2	65	80	36	181
บริษัทที่ 3	30	25	10	65

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบอัตราการประสับอันตรายจากการทำงานของบริษัทผลิตพลาสติก 3 แห่ง ในปีพ.ศ. 2549 (อัตราต่อลูกจ้าง 1,000 คน)

สถานที่	อัตราความถี่การบาดเจ็บ (I.F.R)*	หมายเหตุ
บริษัทที่ 1	1,200	$I.F.R = \frac{N}{MH} \times 1,000,000$
บริษัทที่ 2	1,500	N = จำนวนรายที่บาดเจ็บในหน่วยงานนั้น
บริษัทที่ 3	700	MH = จำนวนชั่วโมงการทำงานทั้งสิ้นของลูกจ้างในหน่วยงานนั้น

*I.F.R. = Injury Frequency Rate

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบอัตราความถี่การบาดเจ็บ (I.F.R) ของบริษัทผลิตพลาสติก 3 แห่ง ในปี พ.ศ. 2549

5. การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับหน่วยงานทั่วไป

การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับหน่วยงานทั่วไป เป็นการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับงานความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน หรือค่าสถิติการคำนวณอัตราการประสับอันตรายจากการทำงาน ของสถานประกอบการแห่งใดแห่งหนึ่ง กับสถานประกอบการอื่นที่มีอุตสาหกรรมหรือกิจการแตกต่างกันที่มีความเด่น และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่ามีการบริหารงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานดี เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินการและนำมาปรับมาตรการภายใน ทั้งนี้การเปรียบเทียบวิธีนี้ค่อนข้างยากในทางปฏิบัติ

กิจกรรม

คำถามท้าทาย

1. จงอธิบายสาเหตุที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุและความสูญเสียพร้อมยกตัวอย่างอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในสถานประกอบกิจการของท่านมาเป็นกรณีศึกษา
2. จงอธิบายถึงแนวทางการจัดการในการป้องกันและควบคุมอุบัติเหตุตามข้อ 1
3. ในฐานะผู้บริหารขอให้ท่านอธิบายถึงหลักการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานในสถานประกอบกิจการของท่าน พร้อมยกตัวอย่างประกอบ
4. ท่านจะใช้อะไรเป็นตัวชี้วัดในการวัดผลการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในสถานประกอบกิจการของท่าน

หัวข้อวิชา 1.2

บทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน

ระดับบริหาร

ประกอบด้วยเรื่อง

1.2.1 บทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร

1.2.2 หน้าที่ของเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหารและแนวทางการปฏิบัติหน้าที่

แนวคิด

1. ผู้บริหารมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในการป้องกันและควบคุมอุบัติเหตุและความสูญเสียในสถานประกอบการ ถ้านายจ้างหรือฝ่ายบริหารไม่ให้ความสนใจต่อเรื่องของความปลอดภัยในการทำงาน นโยบายหรือกิจกรรมใดๆ ที่กำหนดไว้ ก็ไม่สามารถบรรลุความสำเร็จได้
2. เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน ระดับบริหาร มีหน้าที่ความรับผิดชอบด้านความปลอดภัยในการทำงานที่ต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้นเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหารจึงต้องรับทราบแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว

วัตถุประสงค์

เมื่อเข้ารับการอบรมในหัวข้อวิชานี้แล้วผู้เข้ารับการอบรมต้องสามารถ

1. อธิบายบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารด้านความปลอดภัยในการทำงานในสถานประกอบการได้
2. อธิบายแนวทางการปฏิบัติหน้าที่เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหาร ตามที่กฎหมายกำหนดได้

● เรื่องที่ 1.2.1 บทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร

1. ความหมายของผู้บริหาร

ผู้บริหารในสถานประกอบกิจการอาจมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับองค์กรและความเหมาะสม ผู้บริหารจะมาจากพื้นฐานแตกต่างกันและมีความชำนาญที่หลากหลาย ชื่อตำแหน่งขึ้นกับลักษณะงานที่ได้รับมอบหมาย มีความรับผิดชอบที่แบ่งตามตำแหน่งงาน รูปแบบ และขนาดขององค์กร โดยรูปแบบการบริหารแบบดั้งเดิม ระดับการบริหารจะถูกแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

1.1 ผู้บริหารระดับสูง (Senior line management)

ผู้บริหารระดับนี้ได้แก่ กรรมการผู้จัดการ (President) รองกรรมการผู้จัดการ (Vice President) ผู้จัดการโรงงาน (Plant manager) ผู้อำนวยการ (Director) เป็นต้น ซึ่งผู้บริหารกลุ่มนี้จะมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงต่อการจัดตั้งองค์กร การพัฒนาแผนระยะยาวและกำหนดนโยบายดังนั้นการกำหนดนโยบายด้านความปลอดภัยในการทำงาน ซึ่งเป็นที่พิสูจน์แล้วว่า สถานประกอบกิจการใดที่ประสบความสำเร็จในการสร้างความปลอดภัย และสุขภาพอนามัยตลอดจนสภาพแวดล้อมที่ดีในการทำงานนั้นเป็นผลมาจากความตั้งใจจริงและการเอาใจจริงเอาใจต่อความปลอดภัยของผู้บริหารระดับสูง

1.2 ผู้บริหารระดับกลาง (Middle line management)

ผู้บริหารระดับนี้ จะเป็นกลุ่มบุคคลที่อยู่ระหว่างผู้บริหารระดับสูง (Senior line management) และผู้บริหารระดับปฏิบัติการหรือหัวหน้างานหรือผู้บังคับบัญชาระดับต้น (First line management) ทำหน้าที่ช่วยผู้บริหารระดับสูงในการวางแผนและจัดองค์กร พัฒนาแผนระยะปานกลาง จัดตั้งและกำหนดนโยบายของฝ่าย ประเมินระบบการปฏิบัติการเบื้องต้น ผู้บริหารระดับนี้ได้แก่ ผู้บริหารระดับแผนก หรือส่วนผลิตใดส่วนหนึ่งที่มีลักษณะงานเฉพาะด้าน โดยมีผู้ใต้บังคับบัญชารองลงมามีตำแหน่งเป็น หัวหน้างาน (Foreman) หรือผู้ควบคุมงาน (Supervisor) อาจเรียกชื่อเป็นผู้จัดการฝ่ายขาย ผู้จัดการฝ่ายผลิต ผู้จัดการฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ เป็นต้น

1.3 ผู้บริหารระดับปฏิบัติการหรือหัวหน้างานหรือผู้บังคับบัญชาระดับต้น (First line management)

ผู้บริหารระดับนี้ จะเป็นผู้บังคับบัญชาคนแรกที่มีพนักงานธรรมดาเป็นผู้ใต้บังคับบัญชา ทำหน้าที่รับผิดชอบงานตามที่ได้รับมอบหมาย จัดทำรายละเอียดของแผนงานเพื่อควบคุมการปฏิบัติงาน แบ่งงานให้แก่แต่ละบุคคล ดูแลการปฏิบัติงานของพนักงาน อาจใช้ชื่อเรียกว่า หัวหน้างาน (Foreman) หรือผู้ควบคุมงาน (Supervisor) เป็นต้น

กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2549 ได้ให้คำจำกัดความของ ลูกจ้างระดับบริหาร และลูกจ้างระดับหัวหน้างาน ไว้ดังนี้

“**ลูกจ้างระดับบริหาร**” หมายความว่า ลูกจ้างซึ่งเป็นหัวหน้าหน่วยงานที่มีระดับสูงกว่าหัวหน้างานขึ้นไปไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไรก็ตาม

“**ลูกจ้างระดับหัวหน้างาน**” หมายความว่า ลูกจ้างซึ่งทำหน้าที่ควบคุม ดูแล บังคับบัญชา สั่งงานให้ลูกจ้างทำงานตามหน้าที่ของหน่วยงานนั้นๆ

ดังนั้นในคู่มือเล่มนี้ จะกล่าวถึงเฉพาะบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของลูกจ้างระดับบริหารตามที่กำหนดในกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2549 ซึ่งหมายถึงผู้บริหารระดับกลางและผู้บริหารระดับสูงดังได้กล่าวข้างต้น

2. บทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร

ผู้บริหารต้องตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินงานป้องกันอุบัติเหตุอันตรายในสถานประกอบการ และมีการผลักดันให้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ถ้านายจ้างหรือฝ่ายบริหารไม่ให้ความสนใจ ไม่คำนึงถึงเรื่องความปลอดภัยในการทำงาน นโยบายหรือกิจกรรมใดๆ ที่กำหนดไว้ ก็จะไม่สามารถบรรลุความสำเร็จได้

ดังนั้นผู้บริหารต้องกำหนดนโยบายความปลอดภัย และเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของนโยบายความปลอดภัย ขั้นตอนต่อไปของการบริหารความปลอดภัย ก็คือ การกำหนดหน้าที่รับผิดชอบด้านความปลอดภัย เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการป้องกันอุบัติเหตุอันตราย และจะต้องมีการประสานงานกันด้วยดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การป้องกันอุบัติเหตุ จะต้องเกิดจากความร่วมมือของพนักงานทุกคนทุกระดับ ทั้งนายจ้างและลูกจ้าง ดังนั้น ทุกคนควรมีหน้าที่รับผิดชอบด้านความปลอดภัยโดยเฉพาะผู้บริหารระดับสูง และระดับกลาง ควรมีนโยบายด้านความปลอดภัยอย่างชัดเจน คอยแนะนำ ส่งเสริม สนับสนุน ควบคุม จูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานระดับปฏิบัติการให้ปฏิบัติงานด้วยความปลอดภัย และสนองนโยบายความปลอดภัยที่จะนำไปสู่การป้องกันอุบัติเหตุ ดังนั้นผู้บริหารจึงควรมีความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนในสถานประกอบการ และทักษะที่สำคัญในการปฏิบัติงาน

บทบาทของผู้บริหาร

บทบาทที่สำคัญของผู้บริหารได้แก่

- 1. การให้ข้อมูลข่าวสาร (Informational Role) ผู้บริหารมีบทบาทในการแจ้งข่าวสาร และเป็นปากเป็นเสียงให้แก่ผู้ได้บังคับบัญชา
- 2. การติดต่อสื่อสารและประสานงานระหว่างคนในที่ทำงานและระหว่างหน่วยงาน (Interpersonal Role) และบทบาทในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- 3. การสร้างความสำเร็จในการจัดการ ได้แก่การมีภาวะผู้นำ มีการประเมินตนเองและพัฒนาตนเอง มีความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ มีพฤติกรรมที่มีความยืดหยุ่น มีศิลปะทางวาจา มีทักษะในการพูดการเขียน มีบุคลิกที่ดึ้น่าเชื่อถือ มีความอดทน มีความอดกลั้น และมีทัศนคติที่ดี

ทักษะที่สำคัญของผู้บริหาร

ทักษะที่สำคัญที่ผู้บริหารต้องมีได้แก่

1. ทักษะในด้านเทคนิค (Technical Skill)

ผู้บริหารต้องมีความรู้และความสามารถในการรายละเอียดของการปฏิบัติงานได้ คือรู้งาน แนะนำ สอนงานได้ แก้ไขปัญหาทางานได้ เช่น มีความรู้ความสามารถในการซ่อมเครื่องจักร ความรู้ความสามารถในการประกอบชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์

2. ทักษะด้านคน (Human Skill)

ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน มีความสามารถในการสื่อสาร และการประสานงานกับคนในองค์กรด้วยกันหรือแม้แต่การร่วมงานกับหน่วยงานภายนอก

3. ทักษะด้านความคิด (Conceptual Skill)

ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการคิด การวิเคราะห์ การริเริ่มสิ่งใหม่ๆ มีความสามารถในการสั่งงาน การตัดสินใจได้

หน้าที่ของผู้บริหาร

หน้าที่ในทางการบริหารของผู้บริหารอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์หรือสิ่งที่ต้องการไว้ล่วงหน้า พร้อมทั้งขั้นตอนต่างๆ ที่จะต้องทำ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้นและกำหนดทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็นในการดำเนินการ
2. การจัดองค์กร (Organizing) หมายถึง การวางระเบียบให้กิจกรรมต่างๆ ขององค์กรมีความสมดุลกันโดยกำหนดว่าใครมีหน้าที่อะไร มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างไรเพื่อให้งานขององค์กรบรรลุตามแผนงานที่กำหนดไว้
3. การบริหารงานบุคคล (Staffing) หมายถึง การจัดการเกี่ยวกับการกำหนดจำนวนบุคลากร การวางแผนคัดเลือกบุคลากร การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร ตลอดจนการให้ผลตอบแทนที่เหมาะสม
4. การสั่งการ (Directing) หมายถึง การทำให้งานของทุกฝ่ายในองค์กรดำเนินการเป็นไปในทางที่จะเกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ
5. การประสานงาน (Co-ordinating) หมายถึง การดำเนินการให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ผลสำเร็จตามเป้าหมายภายในเวลาที่กำหนด
6. การรายงาน (Reporting) เป็นกระบวนการควบคุม ติดตามงานของผู้บริหาร
7. การงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตามโครงการหรือแผนงานที่กำหนดและยังเป็นเครื่องมือหนึ่งในการวัดความสำเร็จในการทำงานอีกด้วย

● เรื่องที่ 1.2.2 หน้าที่ของเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน ระดับบริหารและแนวทางการปฏิบัติหน้าที่

1. หน้าที่ของเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหาร

กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2549 กำหนดหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหารไว้ดังต่อไปนี้

1) กำกับ ดูแล เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานทุกระดับซึ่งอยู่ในบังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหาร

2) เสนอแผนงานโครงการด้านความปลอดภัยในการทำงานในหน่วยงานที่รับผิดชอบต่อนายจ้าง

3) ส่งเสริม สนับสนุน และติดตามการดำเนินงานเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานให้เป็นไปตามแผนงานโครงการเพื่อให้มีการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานที่เหมาะสมกับสถานประกอบกิจการ

4) กำกับ ดูแล และติดตามให้มีการแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อความปลอดภัยของลูกจ้างตามที่ได้รับรายงานหรือตามข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน คณะกรรมการ หรือหน่วยงานความปลอดภัย

2. แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหาร

แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหารควรมีขั้นตอนคือ

2.1 การกำหนดนโยบายความปลอดภัยในการทำงาน

นโยบายความปลอดภัยในการทำงานจะเป็นเครื่องชี้เจตนารมณ์ของฝ่ายบริหารเกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ผู้บริหารสูงสุดขององค์กรต้องกำหนดนโยบายที่เป็นลายลักษณ์อักษรและจัดทำเป็นเอกสาร พร้อมทั้งลงนามแสดงเจตจำนงในการดูแลด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน นโยบายนั้นต้องได้รับการถ่ายทอดให้ลูกจ้างได้รับทราบและเข้าใจจุดมุ่งหมายของนโยบาย โดยปิดประกาศเผยแพร่และเปิดโอกาสให้ลูกจ้างมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็นและปฏิบัติตามนโยบาย รวมทั้งมีการทบทวนนโยบายดังกล่าวเป็นระยะๆ นโยบายด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานต้องเหมาะสมกับลักษณะและความเสี่ยงขององค์กรและครอบคลุมเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกฎหมาย การปรับปรุงและป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับลูกจ้าง และการจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสมในการดำเนินการ

2.2 มีการมอบหมายความรับผิดชอบด้านความปลอดภัยในการทำงาน

ผู้บริหารระดับสูงเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูงสุดด้านความปลอดภัยในสถานประกอบกิจการโดยปกติแล้วจะต้องมอบหมายอำนาจและความรับผิดชอบเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานลงไปยังผู้บริหารทุกระดับ อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ทั้งผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารระดับกลาง และผู้บังคับบัญชาระดับต้นหรือหัวหน้าผู้ควบคุมงาน

2.3 การกำกับดูแลเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานทุกระดับที่อยู่ในบังคับบัญชา

แนวทางการปฏิบัติงานในการกำกับดูแล

1. กำหนดแผนงานและเป้าหมายตลอดจนมาตรฐานการดำเนินงานด้านความปลอดภัยและตัวชี้วัด
2. จัดให้มีผู้รับผิดชอบประสานงานเรื่องความปลอดภัย
3. มีกิจกรรมด้านความปลอดภัยที่เป็นรูปธรรมสามารถวัดผลได้
4. มอบหมายงานด้านความปลอดภัยให้เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานทุกระดับ และมีระบบการรายงานผลเป็นระยะๆ
5. ติดตามผลการปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานที่อยู่ในบังคับบัญชา
6. จัดให้เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานทุกระดับได้รับการพัฒนาความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน
7. ให้องค์กรแจ้งแก่เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน ที่อยู่ในบังคับบัญชาที่มีพฤติกรรมที่ดีด้านความปลอดภัยและแก้ไขตักเตือนผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎความปลอดภัย

2.4 เสนอแผนงานโครงการด้านความปลอดภัยในการทำงานในหน่วยงานที่รับผิดชอบต่อนายจ้าง

มีแนวทางในการปฏิบัติงานดังนี้

1. กำหนดแผนงานโครงการที่สอดคล้องกับนโยบายขององค์กร และแผนงานที่สนับสนุนการปฏิบัติตามกฎหมายหรือข้อกำหนดของภาครัฐ
เช่น
แผนการตรวจความปลอดภัยในสถานประกอบกิจการ
แผนการดูแลและการบำรุงรักษาเครื่องจักร เครื่องมือ อุปกรณ์
แผนการตรวจวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการทำงาน
แผนป้องกันและระงับอัคคีภัย
แผนฉุกเฉินที่ครอบคลุมกรณีที่จะเป็นเหตุฉุกเฉินของสถานประกอบกิจการ
แผนการอบรมด้านความปลอดภัย
แผนการตรวจสุขภาพประจำปี
แผนการควบคุมดูแลความปลอดภัยของบุคคลภายนอกหรือบุคคลอื่นที่เข้ามาปฏิบัติงานหรือมาใช้บริการ
2. จัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมตามแผนงานโครงการ
3. กำหนดเป้าหมายที่วัดได้ วิธีการดำเนินกิจกรรม กำหนดระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ และเกณฑ์การวัดผลประเมินผลตามแผนงานโครงการ
4. แผนงานโครงการด้านความปลอดภัยต้องครอบคลุมถึงการซึ่งอันตรายในสถานที่ปฏิบัติงานการประเมินอันตรายและความเสี่ยง และวิธีการหรือมาตรการในการควบคุมความเสี่ยงเหล่านั้น
5. เสนองบประมาณประจำปีในการดำเนินงานด้านความปลอดภัยตามแผนงานที่กำหนดไว้

2.5 ส่งเสริม สนับสนุน และติดตามการดำเนินการเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานให้เป็นไปตามแผนงานโครงการเพื่อให้มีการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานที่เหมาะสมกับสถานประกอบกิจการ มีแนวทางการปฏิบัติดังนี้

1. มีกิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัย เช่น การจัดนิทรรศการ ทำบอร์ดเผยแพร่ข้อมูลด้านความปลอดภัย มีสื่อด้านความปลอดภัยเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกของลูกจ้าง
2. มีคู่มือ เอกสาร มาตรฐานเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานสำหรับลูกจ้างได้ศึกษาและค้นคว้า
3. ติดตามการปฏิบัติงานตามแผนงานโครงการ และกิจกรรมที่กำหนดไว้ โดยมีการจัดทำเอกสารรายงาน หรือมีข้อมูลที่แสดงอย่างชัดเจน
4. มีการประเมินการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการที่กำหนดไว้และมีการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ
5. มีการเก็บข้อมูลสถิติอุบัติเหตุ การเจ็บป่วยหรือการเกิดโรคเนื่องจากการทำงาน และแสดงข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและแสดงให้เห็นแนวโน้มของการเกิดอุบัติเหตุและการเจ็บป่วยต่อลูกจ้าง หัวหน้างาน เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน และผู้บริหารหรือนายจ้าง
6. มีการติดตามผลการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องและนำผลการดำเนินการเข้าสู่การประชุม

2.6 กำกับดูแลและติดตามให้มีการแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อความปลอดภัยของลูกจ้างตามที่ได้รับรายงาน หรือตามข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน คณะกรรมการหรือหน่วยงานความปลอดภัย มีแนวทางการดำเนินการคือ

1. จัดให้มีกฎ ระเบียบ คำสั่งในการควบคุมพื้นที่การทำงาน พื้นที่อันตรายและจัดให้มีเครื่องหมายเตือนภัยต่างๆ
2. กำหนดผู้รับผิดชอบ และมีการควบคุมและตรวจสอบเพื่อให้มีการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ คำสั่ง มาตรฐานการทำงาน รวมถึงการควบคุมพื้นที่อันตราย
3. มีระบบการขออนุญาตการทำงานในงานอันตราย
4. มอบหมายให้ผู้รับผิดชอบในการกำกับดูแลการใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลตามลักษณะงาน
5. พิจารณารายงานการสอบสวนและวิเคราะห์อุบัติเหตุ และติดตามผลการแก้ไขปรับปรุงตามผลการสอบสวนหาสาเหตุ
6. ตรวจสอบรายงานต่างๆที่เกี่ยวกับความปลอดภัย และสุขภาพอนามัยของลูกจ้างและนำผลจากรายงานดังกล่าวมาใช้ในการวางแผนป้องกันและควบคุม
7. พิจารณาข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขสภาพแวดล้อมการทำงานที่ไม่ปลอดภัยของลูกจ้างและติดตามผลการแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของลูกจ้าง
8. จัดให้มีการติดตามผลการดำเนินการของนายจ้างตามมติที่ประชุมของคณะกรรมการความปลอดภัยฯ หรือหน่วยงานความปลอดภัย

เมื่อเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหารได้ทราบถึงหน้าที่ด้านความปลอดภัยในการทำงานและแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายแล้ว ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหารต้องประสานงานกับเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับอื่นๆ เช่น เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับหัวหน้างาน เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับเทคนิค เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับเทคนิคขั้นสูง หรือเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับวิชาชีพในสถานประกอบกิจการ รวมถึงคณะกรรมการความปลอดภัยอาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานด้วย ดังนั้นเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหารต้องศึกษาหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับอื่นๆควบคู่กันไปด้วยเพื่อการสั่งการการประสานงานและการดำเนินการด้านความปลอดภัยในการทำงานในสถานประกอบกิจการอย่างมีประสิทธิภาพ

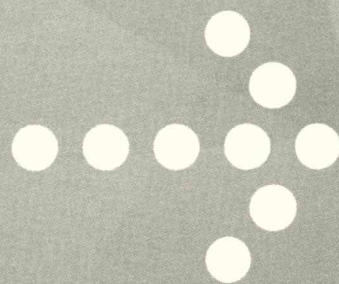
กิจกรรม

คำถามท้ายบท

1. ผู้บริหารหมายถึงใครบ้างและผู้บริหารมีบทบาทหน้าที่ในการบริหารอย่างไรบ้าง
2. จงอธิบายหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหารและแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว

หมวดวิชาที่ 2

กฎหมายความปลอดภัย อาชีวอนามัย
และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

សៀវភៅបង្ហាញ

បង្ហាញពីការងាររបស់យើង

បង្ហាញពីការងាររបស់យើង

หมวดวิชาที่ 2

กฎหมายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ประกอบด้วยหัวข้อวิชา

- 2.1 การบริหารกฎหมายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของกระทรวงแรงงาน
- 2.2 สาระสำคัญของกฎหมายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานและการนำกฎหมาย

ไปสู่การปฏิบัติ

แนวคิด

การกำกับดูแลเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานในประเทศไทย ได้มีการพัฒนาการตามยุคสมัยเรื่อยมา และได้มีการพัฒนากฎหมายให้มีความเหมาะสมกับสภาวะการณ์ด้านแรงงาน รวมทั้งสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม

กฎหมายด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน เป็นมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการบริหารจัดการในสถานประกอบกิจการเพื่อคุ้มครองให้ลูกจ้างทำงานอย่างปลอดภัย วิวัฒนาการของกฎหมายด้านความปลอดภัยในการทำงานเกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2515 โดยประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 103 พัฒนามาเป็นพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 จนถึงปัจจุบันเป็นพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554

กฎกระทรวงและประกาศกระทรวง เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงานมีหลายฉบับ ซึ่งมีลักษณะพิเศษ คือ กำหนดมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการทำงาน สิ่งแวดล้อมในการทำงาน กระบวนการผลิต เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยในการทำงานของลูกจ้าง

วัตถุประสงค์

เมื่อเข้ารับการอบรมในหมวดวิชานี้แล้วผู้เข้ารับการอบรมต้องสามารถ

1. อธิบายถึงแนวทางการบริหารกฎหมายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของกระทรวงแรงงานได้
2. อธิบายแนวคิด เจตนารมณ์ และขอบข่ายของกฎหมายความปลอดภัยในการทำงานได้
3. อธิบายถึงประเด็นสำคัญของกฎหมายความปลอดภัยในการทำงานแต่ละฉบับ และสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขสภาพการทำงานเพื่อให้เกิดความปลอดภัยของลูกจ้างในสถานประกอบกิจการได้

กิจกรรมระหว่างการอบรมและสื่อการสอน

1. ทำแบบประเมินก่อนการอบรมในหลักสูตร
2. ศึกษาจากเอกสารคู่มือประกอบการอบรม
3. ศึกษาจากเอกสารเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. ประเมินตนเองจากการตอบคำถามท้ายบท
2. ทำแบบประเมินหลังการอบรมในหลักสูตร

หัวข้อวิชา 2.1

การบริหารกฎหมายความปลอดภัย อาชีวอนามัย

และสภาพแวดล้อมในการทำงานของกระทรวงแรงงาน

ประกอบด้วยเรื่อง

2.1.1 วิวัฒนาการของการบริหารกฎหมายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของกระทรวงแรงงาน

2.1.2 ขอบข่ายในการบริหารกฎหมายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของกระทรวงแรงงาน

แนวคิด

การกำกับดูแลเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานได้มีพัฒนาการให้มีความเหมาะสมกับภาวะการณ์ด้านแรงงานรวมทั้งสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงแรงงานมีอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้สถานประกอบการมีการปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมาย และหากนายจ้างฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามย่อมมีการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามบทกำหนดโทษของพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554

พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานมีเจตนารมณ์เพื่อควบคุมและป้องกันมิให้ลูกจ้างได้รับอันตรายจากการทำงานจึงเป็นหน้าที่ของนายจ้างที่จะต้องควบคุมดูแลให้สภาพการทำงานและสิ่งแวดล้อมในการทำงานเป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนดไว้

วัตถุประสงค์

เมื่อเข้ารับการอบรมในหัวข้อวิชานี้แล้วผู้เข้ารับการอบรมต้องสามารถ

1. อธิบายวิวัฒนาการของการบริหารกฎหมายของกระทรวงแรงงานได้
2. อธิบายที่มาของกฎหมายด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานได้
3. ทราบถึงการดำเนินการกรณีสถานประกอบการปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

● เรื่องที่ 2.1.1 วิวัฒนาการของการบริหารกฎหมายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของ กระทรวงแรงงาน

งานด้านความปลอดภัยในการทำงานในประเทศไทยมีการพัฒนาคล้ายคลึงกับประเทศอุตสาหกรรมทั้งหลาย คือได้เกิดขึ้นหลังจากได้มีการพัฒนาอุตสาหกรรม ซึ่งในปี พ.ศ. 2462 ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ในปี พ.ศ. 2472 ได้มีการร่างกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ขึ้นโดยมีการกำหนดบทบัญญัติว่าด้วยการจ้างแรงงาน และได้มีการออกพระราชบัญญัติโรงงานขึ้นใช้โดยมุ่งหมายให้เป็นกฎหมายอุตสาหกรรมและกรรมกร เพื่อให้การคุ้มครองความปลอดภัยคนงาน และในวันที่ 20 กันยายน 2499 ได้มีการออกพระราชบัญญัติแรงงาน พ.ศ. 2499 โดยให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 1 มกราคม 2500 และมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคาร ต่อมาในปี พ.ศ. 2507 ได้เกิดโรคพิษแมงกานีสในกลุ่มคนงานที่ทำงานในโรงงานถ่านไฟฉาย มีผู้เป็นโรคนี้ในระดับความรุนแรงต่างๆ กัน ถึง 41 ราย ซึ่งขณะนั้นประเทศไทยมีพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2484 แล้ว ในปลายปี พ.ศ. 2508 รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติ ปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม (ฉบับที่ 3) และในปีพ.ศ. 2508 นี้ กรมแรงงานได้ถูกตั้งขึ้นในกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2508 ในปี พ.ศ. 2512 กระทรวงอุตสาหกรรมได้ออกพระราชบัญญัติโรงงานฉบับใหม่

ในปี พ.ศ. 2515 มีการออกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515 เพื่อเป็นกฎหมายคุ้มครองความปลอดภัย สุขภาพอนามัย และสวัสดิการของลูกจ้าง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 เป็นต้นมา กระทรวงมหาดไทยได้ออกประกาศกระทรวงมหาดไทยกำหนด สวัสดิการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยสำหรับลูกจ้าง หลายเรื่อง

ปี พ.ศ. 2525 รัฐบาลได้ตระหนักถึงความรุนแรงของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นจากการทำงาน จึงได้มีมาตรการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ในปี พ.ศ. 2526 กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทยได้รับความช่วยเหลือและความร่วมมือจากโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ และองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ในการจัดตั้งสถาบันความปลอดภัยในการทำงานแห่งชาติขึ้นทำหน้าที่ทางด้านวิชาการความปลอดภัย

ปี พ.ศ. 2528 กระทรวงมหาดไทย ได้ออกประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงานของลูกจ้าง ลงวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2528 โดยอาศัยอำนาจตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดให้มีเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานในสถานประกอบการขึ้นนับเป็นก้าวแรกที่มีการกำหนดให้สถานประกอบการมีผู้ดูแลรับผิดชอบด้านความปลอดภัยในการทำงาน ขณะนั้นกรมแรงงาน สังกัดกระทรวงมหาดไทยทำหน้าที่ในการบริหารกฎหมาย และระหว่าง ปี 2530-2534 กระทรวงมหาดไทยได้ออกประกาศเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานอีกหลายฉบับ

เมื่อวันที่ 21-22 ตุลาคม 2535 ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี (นายชวน หลีกภัย) ได้แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในการทำงาน ความว่า “ส่งเสริมให้มีความปลอดภัย ตลอดจนการพัฒนาให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดีในการทำงาน โดยปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน”

วันที่ 10 พฤษภาคม 2536 ได้เกิดเหตุเพลิงไหม้ครั้งประวัติศาสตร์ที่ บริษัท เคเดอร์อินดัสเทรียล (ไทยแลนด์) จำกัด และบริษัท ไทยจิฟฟู อินเตอร์เนชันแนล จำกัด อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นโรงงานผลิตตุ๊กตา หลังจากเกิดเหตุเพลิงไหม้ประมาณ 20 นาที อาคารหลังที่ 1 ได้ถล่มลงเป็นเหตุให้อาคารที่ 2 และ 3 ถล่มตามลงมาด้วย เนื่องจากอาคารก่อสร้างในลักษณะเชื่อมต่อกัน เพลิงไหม้รุนแรงอยู่นานประมาณ 6 ชั่วโมง ทำให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บเนื่องจากสำลักควัน ตกจากที่สูง และอาคารถล่มพังทับ รวมทั้งสิ้น 188 ราย และบาดเจ็บ จำนวน 481 ราย

ปีพ.ศ. 2536 ได้มีการจัดตั้งกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมขึ้น เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2536 โดยได้มีการโอนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมารวมอยู่ในกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ซึ่งประกอบด้วยสำนักงานปลัดกระทรวง กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมการจัดหางาน กรมประชาสัมพันธ์ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ สำนักงานประกันสังคมและกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานซึ่งกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจะเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหารงานด้านความปลอดภัยในการทำงาน

เนื่องจากปัญหาการประสบอันตรายจากการทำงานยังมีความรุนแรงอยู่อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นเมื่อวันที่ 11 มกราคม 2537 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ความเห็นชอบในหลักการในข้อเสนอแนะมาตรการด้านความปลอดภัยและอนามัยในการทำงานตามข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานแห่งชาติที่กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมเสนอ เพื่อป้องกันและลดอุบัติเหตุร้ายแรงตลอดจนการเจ็บป่วยอันเนื่องมาจากการทำงาน ป้องกันและลดความสูญเสียทางเศรษฐกิจ รวมถึงการรักษาสภาพแวดล้อม ซึ่งมีทั้งสิ้น 23 ข้อ

ปี พ.ศ. 2537 ได้มีการตราพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 ขึ้นใช้บังคับ และได้กำหนดให้สามารถจัดสรรเงินกองทุนปีละไม่เกินร้อยละ 22 ของดอกผลของกองทุนเงินทดแทน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการบำบัดรักษาและการส่งเสริมฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงานของลูกจ้างและเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมหรือป้องกันเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานด้วย

ปี พ.ศ. 2538 กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมได้จัดทำแผนพัฒนาแรงงานและสวัสดิการสังคม ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2538-2544 ขึ้น ซึ่งในแผนฯ ดังกล่าวได้กำหนดแนวทางดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานไว้อย่างเด่นชัด เพื่อลดอัตราการประสบอันตรายจากการทำงานลงให้ได้ รวมทั้งสิ้น 25 ข้อ

เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2538 กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมได้ออกประกาศกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เรื่อง คณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ขึ้นโดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2538 ซึ่งนับเป็นก้าวสำคัญของการพัฒนาความร่วมมือด้านความปลอดภัยในการทำงานระหว่างนายจ้างและลูกจ้างในระดับสถานประกอบการ

ต่อจากนั้นปี พ.ศ. 2541 กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้ตราพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 เพื่อใช้แทนประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม 2515 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 19 สิงหาคม 2541 เป็นต้นมา ในมาตรา 100 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานระดับชาติขึ้น โดยประกอบด้วย ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เป็นประธาน อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ผู้แทนกรมอนามัย ผู้แทนกรมโรงงานอุตสาหกรรม ผู้แทนกรมโยธาธิการ และผู้แทนกรมควบคุมมลพิษ เป็นกรรมการ ผู้แทนฝ่ายนายจ้างและผู้แทนฝ่ายลูกจ้างฝ่ายละเจ็ดคนซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการ และมีข้าราชการกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเป็นเลขานุการ โดยมีหน้าที่หลัก ได้แก่ เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับ นโยบาย แผนงาน หรือมาตรการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน และเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมเพื่อการออกกฎกระทรวง ประกาศ หรือระเบียบด้านความปลอดภัยในการทำงาน เป็นต้น

ปี 2545 ได้มีการจัดตั้ง กระทรวงแรงงานขึ้น ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 โดยมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารและคุ้มครองแรงงาน พัฒนาฝีมือแรงงาน ส่งเสริมให้ประชาชนมีงานทำและราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนด

ต่อมาในปี พ.ศ. 2547 ถึง พ.ศ. 2549 กระทรวงแรงงาน ได้ออกกฎกระทรวงด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน เพื่อให้นายจ้างมีการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในการทำงานอีกหลายฉบับ

ปี พ.ศ. 2552 กระทรวงแรงงานได้ออกกฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน โดยยุบกองตรวจความปลอดภัยแรงงาน และสถาบันความปลอดภัยในการทำงาน เป็นสำนักความปลอดภัยแรงงาน และจัดให้มีศูนย์ความปลอดภัยแรงงานพื้นที่ จำนวน 12 แห่ง กระจายอยู่ทั่วประเทศ

ปี พ.ศ. 2553 กระทรวงแรงงานได้ตราพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2553 ยกเลิก หมวด 8 ความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน มาตรา 100 ถึง มาตรา 107 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

ปี พ.ศ. 2554 กระทรวงแรงงานได้ตราพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 โดยกำหนดว่าในระหว่างที่ยังมิได้ออกกฎกระทรวง ประกาศหรือระเบียบเพื่อปฏิบัติการ ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้นำกฎกระทรวงที่ออกตามความในมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ปี พ.ศ. 2555 กระทรวงแรงงานได้ออกกฎกระทรวงภายใต้พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 เป็นฉบับแรก คือ กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับการป้องกันและระงับ อัคคีภัย พ.ศ. 2555

ปี พ.ศ. 2556 กระทรวงแรงงานได้ออกกฎกระทรวงภายใต้พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 จำนวน 2 ฉบับ คือ กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับสารเคมี อันตราย พ.ศ. 2556 และกฎกระทรวงการเป็นหน่วยงานฝึกอบรมการดับเพลิงขั้นต้น และการเป็นหน่วยงานฝึกซ้อม ดับเพลิง และฝึกซ้อมอพยพหนีไฟ พ.ศ. 2556

ปี พ.ศ. 2558 กระทรวงแรงงานได้ออกกฎกระทรวงภายใต้พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 จำนวน 1 ฉบับ คือ กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารจัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับไฟฟ้า พ.ศ. 2558

• เรื่องที่ 2.1.2 ขอบข่ายในการบริหารกฎหมายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของกระทรวงแรงงาน

1. วัตถุประสงค์ของกฎหมายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

กฎหมายด้านความปลอดภัยในการทำงานเป็นมาตรการในการป้องกันอุบัติเหตุ และเสริมสร้างความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน กฎหมายที่ใช้บังคับ ภายใต้พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 ซึ่งกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานใช้บังคับแก่สถานประกอบกิจการ

โดยมีวัตถุประสงค์ให้สถานประกอบกิจการได้มีการบริหารจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดี มีการวางแผนเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน และมีมาตรการควบคุมให้เป็นไปตามแผนงานดังกล่าว รวมทั้งมีกิจกรรมหรือโครงการที่จะเสริมสร้างทัศนคติหรือจิตสำนึกด้านความปลอดภัย ให้เกิดขึ้นกับลูกจ้างโดยทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

2. ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 เป็นการพัฒนากฎหมายมาจากหมวด 8 ความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ใช้บังคับแก่ผู้ประกอบกิจการและนายจ้าง ทั้งภาคเอกชน และรัฐวิสาหกิจ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการบริหารและจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน เพื่อประโยชน์แก่ลูกจ้าง

พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ไม่ใช้บังคับกับราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น และกิจการอื่นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนตามที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่ส่วนราชการต้องจัดให้มีมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ในหน่วยงานของตนไม่ต่ำกว่ามาตรฐานความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานตามพระราชบัญญัตินี้

3. อำนาจของพนักงานตรวจความปลอดภัย

พนักงานตรวจความปลอดภัยเป็นบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในคำสั่งแต่งตั้งพนักงานตรวจสอบความปลอดภัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานต้องกำหนดคุณสมบัติ ขอบเขต อำนาจหน้าที่ และเงื่อนไขในการปฏิบัติหน้าที่ด้วย พนักงานตรวจความปลอดภัยดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

3.1 เข้าไปในสถานประกอบกิจการหรือสำนักงานของนายจ้างในเวลาทำการหรือเมื่อเกิดอุบัติเหตุ ตรวจสอบหรือบันทึกภาพและเสียงเกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน หรือตรวจสอบเครื่องจักร หรืออุปกรณ์ เก็บตัวอย่างวัสดุหรือผลิตภัณฑ์ใดๆ ใช้เครื่องมือในการตรวจวัด มาเพื่อการวิเคราะห์เกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน สอบถามข้อเท็จจริงหรือหรือสอบสวนเรื่องใดๆ หรือเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาชี้แจง รวมทั้งตรวจสอบหรือส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง และเสนอแนะมาตรการป้องกันอันตรายต่ออธิปไตยโดยเร็ว (มาตรา 35)

3.2 สั่งให้นายจ้าง ลูกจ้าง หรือผู้เกี่ยวข้องที่ฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติหรือกฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกรณีพบว่าสภาพแวดล้อมในการทำงาน อาคาร สถานที่ เครื่องจักร หรืออุปกรณ์

ที่ลูกจ้างใช้ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่ลูกจ้าง โดยให้หยุดการกระทำที่ฝ่าฝืน แก้ไข ปรับปรุง หรือปฏิบัติให้ถูกต้องหรือเหมาะสมแล้วแต่กรณี (มาตรา 36 วรรคหนึ่ง)

3.3 สั่งให้หยุดการใช้เครื่องจักร อุปกรณ์ อาคาร สถานที่ หรือผู้คุมด ประทับตราสิ่งที่จะก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรงต่อลูกจ้างดังกล่าวทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราว ทั้งนี้โดยได้รับอนุมัติจากอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย (มาตรา 36 วรรคสอง)

3.4 กรณีพนักงานตรวจสอบความปลอดภัยมีคำสั่งตามมาตรา 36 แล้วนายจ้างไม่ปฏิบัติตามคำสั่งถ้ากรณีดังกล่าวมีเหตุอันอาจก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงที่สมควรเข้าไปดำเนินการแทน อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจสั่งให้พนักงานตรวจสอบความปลอดภัย หรือมอบหมายให้บุคคลใดเข้าไปจัดการแก้ไขให้เป็นไปตามคำสั่งตามมาตรา 36 เกี่ยวกับเรื่องสภาพแวดล้อมในการทำงาน อาคาร สถานที่ เครื่องจักร หรืออุปกรณ์ เพื่อไม่ให้เกิดเหตุอันอาจก่อให้เกิดอันตราย ทั้งนี้ นายจ้างต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการเข้าจัดการแก้ไขนั้นตามจำนวนที่จ่ายจริง ซึ่งก่อนเข้าไปดำเนินการแก้ไขให้เป็นไปตามคำสั่งตามมาตรา 36 พนักงานตรวจสอบความปลอดภัย จะต้องมีการเตือนเป็นหนังสือเพื่อให้นายจ้างปฏิบัติตามคำสั่งพนักงานตรวจสอบความปลอดภัย

4. การอุทธรณ์คำสั่งพนักงานตรวจสอบความปลอดภัย

ในกรณีที่พนักงานตรวจสอบความปลอดภัยมีคำสั่งตามมาตรา 36 วรรคหนึ่ง หากนายจ้าง หรือผู้ที่เกี่ยวข้องไม่เห็นด้วยให้มีสิทธิอุทธรณ์เป็นหนังสือต่ออธิบดีได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ทราบคำสั่ง ให้อธิบดีวินิจฉัยอุทธรณ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับอุทธรณ์ คำวินิจฉัยของอธิบดีให้เป็นที่สิ้นสุด

ในกรณีที่พนักงานตรวจสอบความปลอดภัยมีคำสั่งตามมาตรา 36 วรรคสอง หากนายจ้าง ลูกจ้าง หรือผู้ที่เกี่ยวข้องไม่เห็นด้วย ให้มีสิทธิอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อคณะกรรมการได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ทราบคำสั่ง ให้คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับอุทธรณ์ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการเป็นที่สิ้นสุด

การอุทธรณ์ ย่อมไม่เป็นการทุเลาการปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานตรวจสอบความปลอดภัย เว้นแต่อธิบดีหรือคณะกรรมการ แล้วแต่กรณีจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

การอุทธรณ์คำสั่งของพนักงานตรวจสอบความปลอดภัยตามมาตรา 36 นั้น นายจ้าง ลูกจ้าง หรือผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งไม่เห็นด้วยกับคำสั่งนั้น สามารถใช้สิทธิอุทธรณ์ต่อผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ได้ในกรณี ดังนี้

4.1 การอุทธรณ์คำสั่งพนักงานตรวจสอบความปลอดภัยที่สั่งให้ผู้ฝ่าฝืนหยุดการกระทำที่ฝ่าฝืน แก้ไข ปรับปรุงเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการทำงาน อาคาร สถานที่ เครื่องจักร หรืออุปกรณ์ นายจ้าง ลูกจ้าง หรือผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งไม่เห็นด้วยกับคำสั่งดังกล่าว สามารถโต้แย้งคำสั่งโดยวิธีการยื่นอุทธรณ์เป็นหนังสือต่ออธิบดีภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับทราบคำสั่ง (มาตรา 40 วรรคหนึ่ง)

4.2 การอุทธรณ์คำสั่งพนักงานตรวจสอบความปลอดภัยที่สั่งโดยได้รับอนุมัติจากอธิบดี หรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายให้หยุดใช้เครื่องจักร อุปกรณ์ อาคาร สถานที่ หรือผู้คุมดประทับตราสิ่งที่จะก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรงต่อลูกจ้าง นายจ้าง หรือผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งไม่เห็นด้วยกับคำสั่งดังกล่าวสามารถโต้แย้งคำสั่งโดยวิธีการยื่นอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับทราบคำสั่ง (มาตรา 40 วรรคสอง)

ทั้งนี้ อธิบดีหรือคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน แล้วแต่กรณีต้องวินิจฉัยอุทธรณ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับอุทธรณ์

5. บทลงโทษ

กรณีนายจ้างฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 มีโทษอัตราสูงสุด คือ จำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินแปดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หัวข้อวิชา 2.2

สาระสำคัญของกฎหมายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน และการนำกฎหมายไปสู่การปฏิบัติ

ประกอบด้วยเรื่อง

- 2.2.1 สาระสำคัญของกฎหมายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ใช้บังคับ ณ ปัจจุบัน
- 2.2.2 การนำกฎหมายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานไปสู่การปฏิบัติ

แนวคิด

1. กฎหมายความปลอดภัยในการทำงาน ถือเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนดให้นายจ้างต้องดำเนินการบริหารจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ในสถานประกอบการกิจการของตน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อลูกจ้าง
2. กฎหมายความปลอดภัยในการทำงาน การนำไปสู่การปฏิบัตินั้นนายจ้างต้องมีความเข้าใจในกฎหมายข้อนั้นๆ และต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ของกฎหมาย ในบางประเด็นนายจ้างต้องนำหลักวิชาการทางวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมมาพิจารณาประกอบการดำเนินการตามกฎหมายด้วย ทั้งนี้ เพื่อความปลอดภัยสูงสุดในการปฏิบัติงาน

วัตถุประสงค์

เมื่อเข้ารับการอบรมในหัวข้อนี้แล้วผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้อง

1. เข้าใจและสามารถอธิบายสาระสำคัญของกฎหมายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานแต่ละฉบับได้
2. เข้าใจและสามารถนำกฎหมายไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานได้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

• เรื่องที่ 2.2.1 สารสำคัญของกฎหมายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

1. สารสำคัญของกฎหมายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

1. พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554

คำจำกัดความที่สำคัญ

“นายจ้าง” หมายความว่า นายจ้างตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานและให้หมายความรวมถึงผู้ประกอบการซึ่งยอมให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดมาทำงานหรือทำผลประโยชน์ให้แก่หรือในสถานประกอบการกิจการไม่ว่าการทำงานหรือการทำผลประโยชน์นั้นจะเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดในกระบวนการผลิตหรือธุรกิจในความรับผิดชอบของ ผู้ประกอบการนั้นหรือไม่ก็ตาม

“ลูกจ้าง” หมายความว่า ลูกจ้างตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานและให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่งได้รับความยินยอมให้ทำงานหรือทำผลประโยชน์ให้แก่หรือในสถานประกอบการกิจการของนายจ้าง ไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไรก็ตาม

สาระสำคัญ

หมวด 1 บททั่วไป

1. นายจ้างมีหน้าที่จัดและดูแลสถานประกอบการและลูกจ้างให้มีสภาพการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานของลูกจ้าง มิให้ลูกจ้างได้รับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ และสุขภาพอนามัย

ลูกจ้างมีหน้าที่ให้ความร่วมมือกับนายจ้างในการดำเนินการและส่งเสริมด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน เพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ลูกจ้างและสถานประกอบการ (มาตรา 6)

2. นายจ้างเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเพื่อการดำเนินการด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย (มาตรา 7)

หมวด 2 การบริหาร การจัดการ และการดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

1. นายจ้างมีหน้าที่บริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 8)

2. นายจ้างต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน บุคลากร หน่วยงานหรือคณะบุคคลเพื่อดำเนินการด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในสถานประกอบการกิจการตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานและบุคลากรตามวรรคหนึ่ง จะต้องขึ้นทะเบียนต่อกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (มาตรา 13)

OSH th. 026 กฎหมาย Safety
Labor. go.th กฎหมายแรงงาน

3. ในกรณีที่นายจ้างให้ลูกจ้างทำงานในสภาพการทำงานหรือสภาพแวดล้อมในการทำงานที่อาจทำให้ลูกจ้างได้รับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพอนามัย ให้นายจ้างแจ้งให้ลูกจ้างทราบถึงอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นจากการทำงานและแจกคู่มือปฏิบัติงานให้ลูกจ้างทุกคนก่อนที่ลูกจ้างจะเข้าทำงาน เปลี่ยนงาน หรือเปลี่ยนสถานที่ทำงาน (มาตรา 14)

4. ให้นายจ้างจัดให้ผู้บริหารหัวหน้างานและลูกจ้างทุกคนได้รับการฝึกอบรมความปลอดภัยอาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน เพื่อให้บริหารจัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานได้อย่างปลอดภัย

ในกรณีที่นายจ้างรับลูกจ้างเข้าทำงาน เปลี่ยนงาน เปลี่ยนสถานที่ทำงาน หรือเปลี่ยนแปลงเครื่องจักร หรืออุปกรณ์ ซึ่งอาจทำให้ลูกจ้างได้รับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพอนามัย ให้นายจ้างจัดให้มีการฝึกอบรมลูกจ้างทุกคนก่อนการเริ่มทำงาน

การฝึกอบรมดังกล่าว ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด (มาตรา 16) กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้ออก **ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการฝึกอบรมผู้บริหาร หัวหน้างาน และลูกจ้างด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน** มีสาระสำคัญคือ

(1) นายจ้างต้องจัดให้มีการฝึกอบรมด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน เพื่อให้บริหารจัดการและดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ได้อย่างปลอดภัยให้แก่ลูกจ้างระดับบริหาร หัวหน้างาน และลูกจ้างทุกคน

กรณีลูกจ้างเข้าทำงานใหม่ เปลี่ยนงาน เปลี่ยนสถานที่ทำงาน หรือเปลี่ยนแปลงเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ ซึ่งอาจทำให้ลูกจ้างได้รับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพอนามัย ให้นายจ้างจัดให้มีการฝึกอบรมลูกจ้างทุกคนก่อนการเริ่มทำงาน

(2) หลักสูตรฝึกอบรมด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน สำหรับลูกจ้างระดับบริหาร ให้มีระยะเวลาการฝึกอบรม 12 ชั่วโมง

(3) หลักสูตรฝึกอบรมด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน สำหรับลูกจ้างระดับหัวหน้างาน มีระยะเวลาการฝึกอบรม 12 ชั่วโมง

(4) หลักสูตรฝึกอบรมด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน สำหรับลูกจ้างทั่วไปและลูกจ้างเข้าทำงานใหม่ มีระยะเวลาการฝึกอบรม 6 ชั่วโมง

(5) หลักสูตรฝึกอบรมด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน สำหรับลูกจ้างเปลี่ยนงาน เปลี่ยนสถานที่ทำงาน หรือเปลี่ยนแปลงเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ซึ่งมีปัจจัยเสี่ยงแตกต่างไปจากเดิม มีระยะเวลาการฝึกอบรม 3 ชั่วโมง

5. ให้นายจ้างติดประกาศสัญลักษณ์เตือนอันตรายและเครื่องหมายเกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน รวมทั้งข้อความแสดงสิทธิและหน้าที่ของนายจ้างและลูกจ้างตามที่อธิบดีประกาศกำหนดในที่ที่เห็นได้ง่าย ณ สถานที่ประกอบกิจการ (มาตรา 17)

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้ออก ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง **สัญลักษณ์เตือนอันตราย เครื่องหมายเกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน และข้อความแสดงสิทธิและหน้าที่ของนายจ้างและลูกจ้าง** มีสาระสำคัญคือ

(1) ให้นายจ้างติดประกาศสัญลักษณ์เตือนอันตราย และเครื่องหมายเกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ให้เหมาะสมกับลักษณะและสภาพการทำงานในที่ที่เห็นได้ง่าย ณ สถานประกอบกิจการ

(2) ให้นายจ้างติดประกาศข้อความแสดงสิทธิและหน้าที่ของนายจ้างและลูกจ้างในที่ที่เห็นได้ง่าย ณ สถานประกอบกิจการ ซึ่งต้องประกอบด้วยข้อความดังต่อไปนี้

1) นายจ้างและลูกจ้างมีหน้าที่ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

2) นายจ้างมีหน้าที่จัดและดูแลสถานประกอบกิจการและลูกจ้าง ให้มีสภาพการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติงานของลูกจ้าง มิให้ลูกจ้างได้รับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ และสุขภาพอนามัย

3) นายจ้างมีหน้าที่จัดและดูแลให้ลูกจ้างสวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลที่ได้มาตรฐาน ถ้าลูกจ้างไม่สวมใส่อุปกรณ์ดังกล่าว ให้นายจ้างสั่งให้หยุดการทำงานจนกว่าลูกจ้างจะสวมใส่อุปกรณ์นั้น

4) นายจ้างมีหน้าที่จัดให้ผู้บริหาร หัวหน้างาน และลูกจ้างทุกคนได้รับการฝึกอบรมให้สามารถบริหารจัดการและดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานได้อย่างปลอดภัย ก่อนการเข้าทำงาน เปลี่ยนงาน เปลี่ยนสถานที่ทำงาน หรือเปลี่ยนแปลงเครื่องจักรหรืออุปกรณ์

5) นายจ้างมีหน้าที่แจ้งให้ลูกจ้างทราบถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการทำงานและแจกคู่มือปฏิบัติงานให้ลูกจ้างทุกคนก่อนที่ลูกจ้างจะเข้าทำงาน เปลี่ยนงาน หรือเปลี่ยนสถานที่ทำงาน

6) นายจ้างมีหน้าที่ติดประกาศ คำเตือน คำสั่ง หรือคำวินิจฉัยของอธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน พนักงานตรวจความปลอดภัย หรือคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน แล้วแต่กรณี

7) นายจ้างเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

8) ลูกจ้างมีหน้าที่ให้ความร่วมมือกับนายจ้างในการดำเนินการและส่งเสริมด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยคำนึงถึงสภาพของงานและหน้าที่รับผิดชอบ

9) ลูกจ้างมีหน้าที่แจ้งข้อบกพร่องของสภาพการทำงานหรือการชำรุดเสียหายของอาคารสถานที่ เครื่องมือ เครื่องจักร หรืออุปกรณ์ ที่ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเองต่อเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน หัวหน้างาน หรือผู้บริหาร

10) ลูกจ้างมีหน้าที่สวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลที่นายจ้างจัดให้และดูแลให้สามารถใช้งานได้ตามสภาพและลักษณะของงานตลอดระยะเวลาทำงาน

11) ในสถานที่ที่มีสถานประกอบกิจการหลายแห่ง ลูกจ้างมีหน้าที่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของนายจ้าง และสถานประกอบกิจการอื่นที่ไม่ใช่ของนายจ้างด้วย

12) ลูกจ้างมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการเลิกจ้าง หรือถูกโยกย้ายหน้าที่การงานเพราะเหตุที่
ฟ้องร้อง เป็นพยาน ให้หลักฐาน หรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน
ต่อพนักงานตรวจความปลอดภัย คณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน
หรือศาล

13) ลูกจ้างมีสิทธิได้รับค่าจ้างหรือสิทธิประโยชน์อื่นใด ในระหว่างหยุดการทำงานหรือหยุด
กระบวนการผลิตตามคำสั่งของพนักงานตรวจความปลอดภัย เว้นแต่ลูกจ้างที่จงใจกระทำการอันเป็นเหตุให้มีการ
หยุดการทำงานหรือหยุดกระบวนการผลิต

6. ในกรณีที่สถานใดมีสถานประกอบกิจการหลายแห่ง นายจ้างทุกรายของสถานประกอบกิจการใน
สถานทีนั้น มีหน้าที่ร่วมกันดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ลูกจ้างซึ่งทำงานในสถานประกอบกิจการตามที่กล่าวข้างต้น รวมทั้งลูกจ้างซึ่งทำงานในสถานประกอบ
กิจการอื่นที่ไม่ใช่ของนายจ้าง ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อม
ในการทำงานซึ่งใช้ในสถานประกอบกิจการนั้นด้วย (มาตรา 18)

7. ผู้บริหารหรือหัวหน้างานมีหน้าที่สนับสนุนและร่วมมือกับนายจ้างและบุคลากรอื่นเพื่อปฏิบัติการ
ด้านความปลอดภัยในการทำงาน (มาตรา 20)

8. ลูกจ้างมีหน้าที่ดูแลสภาพแวดล้อมในการทำงานตามมาตรฐานที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตาม
วรรค 8 เพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ และสุขภาพอนามัยโดยคำนึงถึงสภาพของงานและพื้นที่
ที่รับผิดชอบ

กรณีที่ลูกจ้างทราบถึงข้อบกพร่องหรือการชำรุดเสียหาย และไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง ให้แจ้ง
ต่อเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน หัวหน้างาน หรือผู้บริหาร และให้เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน
หัวหน้างาน หรือผู้บริหาร แจ้งเป็นหนังสือต่อนายจ้างโดยไม่ชักช้า

ในกรณีที่หัวหน้างานทราบถึงข้อบกพร่องหรือการชำรุดเสียหายซึ่งอาจทำให้ลูกจ้างได้รับอันตราย
ต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพอนามัย ต้องดำเนินการป้องกันอันตรายนั้นภายในขอบเขตที่รับผิดชอบหรือ
ที่ได้รับมอบหมายทันทีที่ทราบ กรณีไม่อาจดำเนินการได้ ให้แจ้งผู้บริหารหรือนายจ้างดำเนินการแก้ไขโดยไม่ชักช้า
(มาตรา 21)

9. ให้นายจ้างจัดและดูแลให้ลูกจ้างสวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลที่ได้มาตรฐาน
ตามที่อธิบดีประกาศกำหนด

ลูกจ้างมีหน้าที่สวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลและดูแลรักษาอุปกรณ์คุ้มครอง
ความปลอดภัยส่วนบุคคลให้สามารถใช้งานได้ตามสภาพและลักษณะของงานตลอดระยะเวลาทำงาน

ในกรณีที่ลูกจ้างไม่สวมใส่อุปกรณ์ดังกล่าว ให้นายจ้างสั่งให้ลูกจ้างหยุดการทำงานนั้นจนกว่าลูกจ้าง
จะสวมใส่อุปกรณ์ดังกล่าว (มาตรา 22)

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้ออกประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง กำหนดมาตรฐานอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล มีสาระสำคัญคือ

มาตรฐานอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล ได้แก่

- มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
- มาตรฐานขององค์การมาตรฐานสากล (International Organization for Standardization; ISO)
- มาตรฐานสหภาพยุโรป (European Standards; EN)
- มาตรฐานประเทศออสเตรเลียและประเทศนิวซีแลนด์ (Australia Standards/New Zealand Standards; AS/NZS)
- มาตรฐานสถาบันมาตรฐานแห่งชาติประเทศสหรัฐอเมริกา (American National Standards Institute; ANSI)
- มาตรฐานอุตสาหกรรมประเทศญี่ปุ่น (Japanese Industrial Standards; JIS)
- มาตรฐานสถาบันความปลอดภัยและอนามัยในการทำงานแห่งชาติประเทศสหรัฐอเมริกา (The National Institute for Occupational Safety and Health; NIOSH)
- มาตรฐานสำนักงานบริหารความปลอดภัยและอาชีวอนามัยแห่งชาติกรมแรงงาน ประเทศสหรัฐอเมริกา (Occupational Safety and Health Administration; OSHA)
- มาตรฐานสมาคมป้องกันอัคคีภัยแห่งชาติสหรัฐอเมริกา (National Fire Protection Association; NFPA)

10. ผู้รับเหมาขั้นต้นและผู้รับเหมาช่วงมีหน้าที่ดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของลูกจ้างเช่นเดียวกับนายจ้าง และมีหน้าที่ร่วมกันในการจัดสถานที่ทำงานให้มีสภาพการทำงานที่ปลอดภัย และมีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ถูกสุขลักษณะเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ลูกจ้างทุกคน (มาตรา 23)

หมวด 3 คณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ให้มีการจัดตั้ง “คณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน” โดยมี ปลัดกระทรวงแรงงานเป็นประธานกรรมการ

หมวด 4 การควบคุม กำกับ ดูแล

1. ให้นายจ้างดำเนินการ

- จัดให้มีการประเมินอันตราย
- ศึกษาผลกระทบของสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีผลต่อลูกจ้าง
- จัดทำแผนการดำเนินงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

และจัดทำแผน การควบคุมดูแลลูกจ้างและสถานประกอบกิจการ

- ส่งผลการประเมินอันตราย การศึกษาผลกระทบ แผนการดำเนินงานและแผนการควบคุมให้อธิบดี หรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย

- หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการดำเนินการ ประเภทกิจการ ขนาดของกิจการที่ต้องดำเนินการ และระยะเวลาที่ต้องดำเนินการ ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีกำหนด (มาตรา 32)

2. ในกรณีที่สถานประกอบกิจการใดเกิดอุบัติเหตุร้ายแรง หรือลูกจ้างประสบอันตรายจากการทำงาน ให้นายจ้างดำเนินการดังต่อไปนี้

- ลูกจ้างเสียชีวิต ให้นายจ้างแจ้งต่อพนักงานตรวจความปลอดภัยในทันทีที่ทราบ โดยโทรศัพท์ โทรสาร หรือวิธีอื่นใดที่มีรายละเอียดพอสมควร และให้แจ้งรายละเอียดและสาเหตุเป็นหนังสือภายใน 7 วันนับแต่วันที่ลูกจ้างเสียชีวิต

- สถานประกอบกิจการได้รับความเสียหายหรือต้องหยุดการผลิตหรือมีบุคคลในสถานประกอบกิจการ ประสบอันตรายหรือได้รับความเสียหาย อันเนื่องมาจากเพลิงไหม้ การระเบิด สารเคมีรั่วไหล หรืออุบัติเหตุร้ายแรงอื่น ให้นายจ้างแจ้งต่อพนักงานตรวจความปลอดภัยในทันทีที่ทราบโดยโทรศัพท์ โทรสาร หรือวิธีอื่นใด และให้แจ้งเป็น หนังสือโดยระบุสาเหตุอันตรายที่เกิดขึ้น ความเสียหาย การแก้ไขและวิธีการป้องกันการเกิดซ้ำอีกภายใน 7 วัน นับแต่วันเกิดเหตุ

- กรณีที่มีลูกจ้างประสบอันตราย หรือเจ็บป่วยตามกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน เมื่อนายจ้างแจ้งการ ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยต่อสำนักงานประกันสังคมตามกฎหมายดังกล่าวแล้ว ให้นายจ้างส่งสำเนาหนังสือ แจ้งนั้นต่อพนักงานตรวจความปลอดภัยภายใน 7 วันด้วย (มาตรา 34)

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้ออก ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง กำหนดแบบแจ้งการเกิดอุบัติเหตุร้ายแรงหรือการประสบอันตรายจากการทำงาน มีสาระสำคัญคือการแจ้ง เป็นหนังสือกรณีที่สถานประกอบกิจการเกิดอุบัติเหตุร้ายแรงหรือลูกจ้างประสบอันตรายจากการทำงานให้เป็นไป ตามแบบ สปร. 5 (ดูแบบในภาคผนวก)

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้ออก ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง กำหนดแบบและวิธีการแจ้งการเกิดอุบัติเหตุร้ายแรง หรือลูกจ้างประสบอันตรายจากการทำงาน และการส่ง สำเนาหนังสือแจ้งการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยต่อสำนักงานประกันสังคมตามกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ให้นายจ้างอาจดำเนินการแจ้งหรือส่งโดยใช้แบบการแจ้งทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้

หมวด 5 พนักงานตรวจความปลอดภัย

พนักงานตรวจความปลอดภัยเป็นบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในคำสั่งแต่งตั้งพนักงานตรวจความปลอดภัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานต้องกำหนดคุณสมบัติ ขอบเขต อำนาจหน้าที่ และเงื่อนไขในการปฏิบัติหน้าที่ด้วย พนักงานตรวจความปลอดภัยดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- (1) เข้าไปในสถานประกอบกิจการหรือสำนักงานของนายจ้างในเวลาทำการหรือเมื่อเกิดอุบัติเหตุ
- (2) ตรวจสอบหรือบันทึกภาพและเสียงเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการทำงาน
- (3) ใช้เครื่องมือในการตรวจวัดหรือตรวจสอบเครื่องจักร หรืออุปกรณ์ในสถานประกอบกิจการ
- (4) เก็บตัวอย่างของวัสดุหรือผลิตภัณฑ์ใดๆ มาเพื่อการวิเคราะห์เกี่ยวกับความปลอดภัย
- (5) สอบถามข้อเท็จจริง หรือสอบสวน และเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาชี้แจง รวมทั้งตรวจสอบหรือให้ส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

หมวด 6 กองทุนความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ให้มี “กองทุนความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน” ขึ้นในกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในการดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

เงินกองทุนให้ใช้จ่ายเพื่อกิจการดังต่อไปนี้

- (1) การรณรงค์ส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน และการพัฒนาแก้ไขและบริหารงานความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ทั้งนี้ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารกองทุนความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน
- (2) ช่วยเหลือและอุดหนุนหน่วยงานของรัฐ สมาคม มูลนิธิ องค์กรเอกชน หรือบุคคลที่เสนอโครงการหรือแผนงานในการดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาวิจัยและการพัฒนางานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน
- (3) ค่าใช้จ่ายในการบริหารกองทุน
- (4) สนับสนุนการดำเนินงานของสถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานตามความเหมาะสมเป็นรายปี
- (5) ให้นายจ้างกู้ยืมเพื่อแก้ไขสภาพความไม่ปลอดภัย หรือเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุและโรคอันเนื่องมาจากการทำงาน
- (6) เงินอุดหนุนในการดำเนินการตามมาตรา 37

หมวด 7 สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ให้มี “สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน” อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน และมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) ส่งเสริมและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน
- (2) พัฒนาและสนับสนุนการจัดทำมาตรฐานเพื่อส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน
- (3) ดำเนินการ ส่งเสริม สนับสนุน และร่วมดำเนินงานกับหน่วยงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของภาครัฐและเอกชน
- (4) จัดให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ทั้งในด้านการพัฒนาบุคลากรและด้านวิชาการ
- (5) อำนาจหน้าที่อื่นตามที่กำหนดในกฎหมาย

หมวด 8 บทกำหนดโทษ

ผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีบทลงโทษ ปรับ หรือจำคุก หรือทั้งจำทั้งปรับ

2. กฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554

2.1 กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ. 2555

สาระสำคัญ

หมวด 1 บททั่วไป

1. นายจ้างต้องจัดให้มีระบบป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบกิจการ และต้องดูแลระบบป้องกันและระงับอัคคีภัยให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย
2. ในสถานประกอบกิจการทุกแห่ง นายจ้างต้องจัดทำป้ายข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการดับเพลิง และการอพยพหนีไฟ และปิดประกาศให้เห็นได้อย่างชัดเจน
3. ในสถานประกอบกิจการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป นายจ้างต้องจัดให้มีแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยประกอบด้วยการตรวจตรา การอบรม การรณรงค์ป้องกันอัคคีภัย การดับเพลิง การอพยพหนีไฟ และการบรรเทาทุกข์พร้อมทั้งเก็บแผนป้องกันและระงับอัคคีภัย ณ สถานประกอบกิจการพร้อมที่จะให้พนักงานตรวจสอบได้
4. อาคารที่มีสถานประกอบกิจการหลายแห่งตั้งอยู่รวมกัน นายจ้างทุกรายของสถานประกอบกิจการในอาคารนั้นมีหน้าที่ร่วมกันในการจัดให้มีระบบป้องกันและระงับอัคคีภัย รวมทั้งแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยด้วย
5. กรณีที่นายจ้างสั่งให้ลูกจ้างทำงานที่มีลักษณะงานหรือไปทำงาน ณ สถานที่ที่เสี่ยง หรืออาจเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย นายจ้างต้องแจ้งข้อปฏิบัติเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานให้ลูกจ้างทราบก่อนการปฏิบัติงาน

หมวด 2 ความปลอดภัยเกี่ยวกับอาคารและทางหนีไฟ

1. จัดให้มีเส้นทางหนีไฟทุกชั้นของอาคารอย่างน้อยชั้นละ 2 เส้นทางซึ่งสามารถอพยพลูกจ้างที่ทำงานในเวลาเดียวกันทั้งหมดสู่จุดที่ปลอดภัยได้โดยปลอดภัยภายในเวลาไม่เกิน 5 นาที เส้นทางหนีไฟต้องปราศจากสิ่งกีดขวาง ประตูที่ใช้ในเส้นทางหนีไฟต้องทำด้วยวัสดุทนไฟ ไม่มีธรณีประตูหรือขอบกั้น และเป็นชนิดที่บานประตูเปิดออกไปตามทิศทางของการหนีไฟ ต้องติดอุปกรณ์ที่บังคับให้บานประตูปิดได้เอง ห้ามใช้ประตูเลื่อน ประตูหมุน หรือประตูหมุน และห้ามปิดตาย ใส่กลอน กุญแจ ผูก ล่ามโซ่ หรือทำให้เปิดออกไม่ได้ในขณะที่มีลูกจ้างทำงาน
2. สถานประกอบกิจการที่มีอาคารตั้งแต่ 2 ชั้นขึ้นไป หรือมีพื้นที่ประกอบกิจการตั้งแต่ 300 ตารางเมตรขึ้นไป ต้องมีระบบสัญญาณแจ้งเหตุเพลิงไหม้ทุกชั้น อุปกรณ์ที่ใช้ในระบบแจ้งเหตุอัตโนมัติและระบบแจ้งเหตุที่ใช้มือต้องสามารถส่งเสียงหรือสัญญาณให้ทุกคนภายในอาคารได้ยินหรือทราบอย่างทั่วถึง
 - อุปกรณ์แจ้งเหตุที่ใช้มือต้องอยู่ในที่ที่เห็นได้อย่างชัดเจน เข้าถึงได้ง่าย หรืออยู่ในเส้นทางหนีไฟ
 - เสียงหรือสัญญาณที่ใช้ในการแจ้งเหตุเพลิงไหม้ต้องมีเสียงหรือสัญญาณที่แตกต่างไปจากเสียงหรือสัญญาณอื่นที่ใช้ในสถานประกอบกิจการ
 - กิจการโรงพยาบาลหรือสถานที่ห้ามใช้เสียง ต้องจัดให้มีอุปกรณ์หรือมาตรการอื่นใดที่สามารถแจ้งเหตุเพลิงไหม้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เส้นทางหนีไฟต้องมีแสงสว่างอย่างเพียงพอ และมีป้ายบอกทางหนีไฟที่มีแสงสว่างในตัวเองหรือใช้ไฟส่องให้เห็นได้อย่างชัดเจนตลอดเวลา ขนาดของตัวหนังสือต้องสูงไม่น้อยกว่าที่กฎหมายกำหนด หรือใช้รูปภาพบอกทางหนีไฟตามมาตรฐานของสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

หมวด 3 การดับเพลิง

1. นายจ้างต้องจัดให้มีระบบน้ำดับเพลิงและอุปกรณ์ประกอบเพื่อใช้ในการดับเพลิงอย่างน้อยให้ประกอบด้วย

- น้ำสำรองไว้ใช้ในการดับเพลิงในกรณีที่ไม่มีท่อน้ำดับเพลิงของทางราชการหรือมีแต่ไม่เพียงพอ โดยต้องมีอัตราส่วนปริมาณน้ำที่สำรอง ตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด

- ระบบการส่งน้ำ ที่เก็บกักน้ำ เครื่องสูบน้ำดับเพลิง และการติดตั้ง จะต้องได้รับการตรวจสอบและรับรองจากวิศวกรตามกฎหมายว่าด้วยวิศวกร

- ข้อต่อที่รับน้ำดับเพลิงเข้าอาคารและข้อต่อส่งน้ำภายในอาคาร จะต้องเป็นระบบเดียวกับที่ใช้ในหน่วยดับเพลิงของทางราชการในท้องถิ่น หรือต้องมีอุปกรณ์ที่จะช่วยสมระหว่างข้อต่อที่ใช้กับหน่วยดับเพลิงของทางราชการในท้องถิ่นนั้น และต้องอยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ดี มีสิ่งป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากยานพาหนะหรือสิ่งอื่น

- ข้อต่อสายส่งน้ำดับเพลิงและหัวฉีดดับเพลิงจะต้องเป็นระบบเดียวกับที่ใช้ในหน่วยดับเพลิงของทางราชการในท้องถิ่นนั้น ซึ่งสามารถต่อเข้าด้วยกันได้หรือต้องมีอุปกรณ์ที่จะช่วยสมระหว่างข้อต่อหรือหัวฉีดดับเพลิงดังกล่าว

- สายส่งน้ำดับเพลิงต้องมีความยาวหรือต่อกันให้มีความยาวเพียงพอที่จะควบคุมบริเวณที่เกิดเพลิงไหม้ได้

2. จัดให้มีเครื่องดับเพลิงแบบเคลื่อนย้ายได้ตามประเภทของเพลิง ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมกำหนด หรือตามมาตรฐานที่อธิบดีกำหนด และต้องจัดให้มีเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์แสดงว่าเป็นชนิดใด ใช้ดับเพลิงประเภทใด ขนาดที่มองเห็นได้อย่างชัดเจนในระยะไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร ห้ามใช้เครื่องดับเพลิงที่อาจเกิดอันตรายของสารพิษ การจัดให้มีเครื่องดับเพลิงแบบเคลื่อนย้ายได้และการติดตั้งให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้ออก **ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง กำหนดมาตรฐานเครื่องดับเพลิงแบบเคลื่อนย้ายได้** โดยมีสาระสำคัญว่า มาตรฐานเครื่องดับเพลิงแบบเคลื่อนย้ายได้ ได้แก่ มาตรฐานสมาคมป้องกันอัคคีภัยแห่งชาติ ประเทศสหรัฐอเมริกา (National Fire Protection Association; NFPA) มาตรฐานสถาบันมาตรฐานแห่งชาติ ประเทศสหรัฐอเมริกา (American National Standards Institute; ANSI) มาตรฐานประเทศออสเตรเลีย (Australia Standards; AS) มาตรฐานประเทศอังกฤษ (British Standard; BS) และมาตรฐานองค์การมาตรฐานสากล (International Organization for Standardization; ISO)

3. จัดให้มีการดูแลรักษาและตรวจสอบเครื่องดับเพลิงแบบเคลื่อนย้ายได้ให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ดี โดยการตรวจสอบต้องไม่น้อยกว่า 6 เดือนต่อหนึ่งครั้ง พร้อมกับติดป้ายแสดงผลการตรวจสอบและวันที่ทำการตรวจสอบครั้งสุดท้ายไว้ที่อุปกรณ์ดังกล่าว พร้อมทั้งเก็บผลการตรวจสอบไว้ให้พนักงานตรวจความปลอดภัยตรวจได้ตลอดเวลา รวมทั้งต้องมีการซ่อมบำรุงและเปลี่ยนถ่ายสารดับเพลิงตามข้อกำหนดของผู้ผลิต

4. นายจ้างต้องปฏิบัติเกี่ยวกับอุปกรณ์ดับเพลิง ดังต่อไปนี้

- ติดตั้งป้ายแสดงจุดติดตั้งอุปกรณ์ดับเพลิงที่เห็นได้อย่างชัดเจน
- ติดตั้งอุปกรณ์ดับเพลิงในที่เห็นได้อย่างชัดเจน ไม่มีสิ่งกีดขวาง และสามารถนำมาใช้งานได้โดยสะดวกตลอดเวลา

- จัดให้มีการดูแลรักษาและตรวจสอบอุปกรณ์ดับเพลิงให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ดี โดยในการตรวจสอบนั้นต้องไม่น้อยกว่าเดือนละ 1 ครั้ง หรือตามระยะเวลาที่ผู้ผลิตกำหนด พร้อมกับติดป้ายแสดงผลการตรวจสอบและวันที่ทำการตรวจสอบครั้งสุดท้ายไว้ที่อุปกรณ์ดังกล่าว และเก็บผลการตรวจสอบไว้ให้พนักงานตรวจสอบความปลอดภัยตรวจสอบได้ เว้นแต่เครื่องดับเพลิงแบบเคลื่อนย้ายได้

5. สถานที่ซึ่งมีสภาพเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัยอย่างร้ายแรงหรืออย่างปานกลาง ต้องจัดลูกจ้างเพื่อทำหน้าที่ดับเพลิงประจำอยู่ตลอดเวลาที่มีการทำงาน และจัดหาอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลที่ใช้ในการดับเพลิงและการฝึกซ้อมดับเพลิงซึ่งต้องอยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ดี เช่น เสื้อคลุมดับเพลิง รองเท้า ถุงมือ หมวก หน้ากากป้องกันความร้อนหรือควันพิษ อย่างน้อยให้เพียงพอกับจำนวนผู้ทำหน้าที่ดับเพลิงนั้น

หมวด 4 การป้องกันอัคคีภัยจากแหล่งก่อเกิดการกระจายตัวของความร้อน

นายจ้างต้องป้องกันอัคคีภัยจากแหล่งก่อเกิดการกระจายตัวของความร้อน ได้แก่ กระแสไฟฟ้าลัดวงจร เครื่องยนต์หรือปล่องไฟ การแผ่รังสี การนำหรือการพาความร้อนจากแหล่งกำเนิดความร้อนสูงไปสู่วัตถุที่ติดไฟได้ง่าย การเสียดสีหรือเสียดทานของเครื่องจักรหรือเครื่องมือที่เกิดประกายไฟหรือความร้อนสูง การสะสมของไฟฟ้าสถิต โดยต่อสายดินกับถัง การเชื่อมหรือตัดโลหะ การสะสมความร้อนของปล่องระบายควัน

หมวด 5 วัตถุไวไฟและวัตถุระเบิด

ในกรณีที่มีการเก็บ หรือขนถ่ายวัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิดจะต้องดำเนินการอย่างปลอดภัยเพื่อป้องกันการเกิดอัคคีภัย การเก็บถังก๊าซชนิดเคลื่อนย้ายได้ชนิดของเหลวต้องเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด มีการป้องกันอันตรายจากถ่านหิน เชลลูลอยด์ หรือของแข็งที่ติดไฟได้ง่าย มีการแยกเก็บวัตถุที่ติดไฟได้ง่ายประเภทไม้ กระดาษ วัสดุฟาง โฟม ฟองน้ำสังเคราะห์ หรือสิ่งอื่นใดที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย

หมวด 6 การกำจัดของเสียที่ติดไฟได้ง่าย

มีการป้องกันอัคคีภัยจากการกำจัดของเสียที่ติดไฟได้ง่าย

หมวด 7 การป้องกันอันตรายจากฟ้าผ่า

มีระบบป้องกันอันตรายจากฟ้าผ่าสำหรับอาคารที่มีวัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิดและสิ่งก่อสร้างประเภทปล่องควัน หอคอย เสาธง ถังเก็บน้ำหรือสารเคมีหรือสิ่งก่อสร้างอื่นใดที่มีความสูงในทำนองเดียวกัน และมีมาตรการป้องกันผลกระทบจากฟ้าผ่าเข้าสู่ระบบไฟฟ้าของอาคาร

หมวด 8 การดำเนินการเกี่ยวกับความปลอดภัยจากอัคคีภัยและการรายงาน

1. ต้องจัดให้ลูกจ้างไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 ของจำนวนลูกจ้างในแต่ละหน่วยงานของสถานประกอบการ เข้ารับการฝึกอบรมการดับเพลิงขั้นต้น โดยให้ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตจากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เป็นผู้ดำเนินการฝึกอบรม

2. สถานประกอบการกิจการที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัยอย่างร้ายแรงหรืออย่างปานกลาง ต้องจัดให้มีการบริหารงานโดยกลุ่มปฏิบัติงานเพื่อป้องกันและระงับอัคคีภัย และมีผู้ทำหน้าที่อำนวยการระงับอัคคีภัย ทั้งระบบประจำสถานประกอบการ และต้องจัดให้ผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัยเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัย การใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ในการดับเพลิง การปฐมพยาบาล และการช่วยเหลือในกรณีฉุกเฉิน

3. นายจ้างต้องจัดให้ลูกจ้างทุกคนฝึกซ้อมดับเพลิงและฝึกซ้อมอพยพหนีไฟพร้อมกันอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ลูกจ้างของนายจ้างทุกรายที่ทำงานอยู่ภายในอาคารเดียวกันและในวันและเวลาเดียวกันให้ทำการฝึกซ้อมพร้อมกัน และก่อนการฝึกซ้อมไม่น้อยกว่า 30 วัน ให้นายจ้างส่งแผนการฝึกซ้อมดับเพลิงและฝึกซ้อมอพยพหนีไฟ รวมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับการฝึกซ้อมต่ออธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายเพื่อให้ความเห็นชอบ

ในกรณีที่นายจ้างไม่สามารถดำเนินการฝึกซ้อมดับเพลิงและฝึกซ้อมอพยพหนีไฟได้เอง จะต้องให้ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตจากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเป็นผู้ดำเนินการฝึกซ้อมให้

นายจ้างต้องจัดทำรายงานผลการฝึกซ้อมดังกล่าวตามแบบที่อธิบดีกำหนด และยื่นต่ออธิบดี หรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายภายใน 30 วันนับแต่วันที่เสร็จสิ้นการฝึกซ้อม

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้ออกประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง กำหนดแบบรายงานผลการฝึกซ้อมดับเพลิงและฝึกซ้อมอพยพหนีไฟ แล้ว (แบบปรากฏในภาคผนวก)

2.2 กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับสารเคมีอันตราย พ.ศ. 2556

“สารเคมีอันตราย” หมายความว่า ธาตุ สารประกอบ หรือสารผสม ตามบัญชีรายชื่อที่อธิบดีประกาศ กำหนด ซึ่งมีสถานะเป็นของแข็ง ของเหลว หรือก๊าซ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของเส้นใย ฝุ่น ละออง ไอ หรือพุ่ม ที่มี คุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างรวมกัน ดังต่อไปนี้

- มีพิษ กัดกร่อน ระคายเคือง ซึ่งอาจทำให้เกิดอาการแพ้ การก่อมะเร็ง การเปลี่ยนแปลงทาง พันธุกรรม เป็นอันตรายต่อทารกในครรภ์หรือสุขภาพอนามัย หรือทำให้ถึงแก่ความตาย
- เป็นตัวทำปฏิกิริยาที่รุนแรง เป็นตัวเพิ่มออกซิเจนหรือไวไฟ ซึ่งอาจทำให้เกิดการระเบิดหรือไฟไหม้

สาระสำคัญ

หมวด 1 ข้อมูลความปลอดภัยของสารเคมีอันตราย

1. นายจ้างที่มีสารเคมีอันตรายอยู่ในครอบครองต้องจัดทำบัญชีรายชื่อสารเคมีอันตราย และ รายละเอียดข้อมูลความปลอดภัยของสารเคมีอันตรายตามแบบที่อธิบดีประกาศกำหนด พร้อมทั้งแจ้งต่ออธิบดี หรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายภายใน 7 วันนับแต่วันที่สารเคมีอันตรายอยู่ในครอบครอง ให้นายจ้างแจ้งบัญชีรายชื่อ สารเคมีอันตราย และรายละเอียดข้อมูลความปลอดภัยของสารเคมีอันตรายที่ตนมีอยู่ในครอบครองต่ออธิบดี หรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายภายในเดือนมกราคมของทุกปี

2. นายจ้างต้องจัดทำคู่มือเกี่ยวกับแนวปฏิบัติและขั้นตอนในการทำงานเกี่ยวกับสารเคมีอันตราย คำแนะนำลูกจ้างเกี่ยวกับการป้องกันอันตราย ความหมายของข้อมูลที่มีบนฉลากและเอกสารข้อมูลความปลอดภัย ของสารเคมีอันตราย และต้องอธิบายให้ลูกจ้างเข้าใจข้อมูลความปลอดภัยของสารเคมีอันตรายที่อยู่ในครอบครอง ของนายจ้าง ลูกจ้างต้องปฏิบัติตามวิธีการทำงานที่ถูกต้องและปลอดภัยตามคู่มือการปฏิบัติงานที่นายจ้างจัดทำขึ้น และเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินเกี่ยวกับสารเคมีอันตราย ลูกจ้างต้องบรรเทาเหตุและแจ้งให้หัวหน้างานทราบทันที

หมวด 2 ฉลากและป้าย

นายจ้างต้องจัดให้มีการปิดฉลากที่เป็นภาษาไทยมีขนาดใหญ่พอสมควร อ่านง่าย คงทน ไว้ที่หีบห่อบรรจุภัณฑ์ ภาชนะบรรจุ หรือวัสดุห่อหุ้มสารเคมีอันตราย และต้องจัดให้มีป้ายห้าม ป้ายให้ปฏิบัติ หรือป้ายเตือน ในการ ทำงานเกี่ยวกับสารเคมีอันตรายไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ชัดเจน ณ สถานที่ทำงานของลูกจ้าง รวมทั้งปิดประกาศหรือ จัดทำป้ายข้อความ “ห้ามสูบบุหรี่ รับประทานอาหารหรือเครื่องดื่ม ประกอบอาหาร หรือเก็บอาหาร” ด้วยตัวอักษร ขนาดที่เห็นได้ชัดเจนไว้ ณ บริเวณสถานที่ทำงาน สถานที่เก็บรักษา หรือในยานพาหนะขนส่งสารเคมีอันตราย และจะต้องควบคุมดูแลให้มีการฝ่าฝืนข้อห้ามดังกล่าว

หมวด 3 การคุ้มครองความปลอดภัย

1. นายจ้างจัดให้มีสภาพการทำงานที่ถูกต้องลักษณะ สะอาด และเป็นระเบียบเรียบร้อย มีระบบระบายอากาศและกำจัดอากาศเสียที่เหมาะสมกับประเภทของสารเคมีอันตราย
2. นายจ้างต้องจัดสถานที่และอุปกรณ์เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยตามรายการ ดังต่อไปนี้
 - ที่ชำระล้างสารเคมีอันตรายที่ลูกจ้างสามารถใช้ได้ทันทีในกรณีฉุกเฉิน อย่างน้อยต้องมีที่ล้างตาและฝักบัวชำระล้างร่างกายจากสารเคมีอันตราย
 - ที่ล้างมือและล้างหน้า ไม่น้อยกว่า 1 ที่ต่อลูกจ้าง 15 คน
 - ห้องอาบน้ำเพื่อใช้ชำระล้างร่างกายไม่น้อยกว่า 1 ห้องต่อลูกจ้าง 15 คน
 - ของใช้ที่จำเป็นสำหรับการชำระล้างสารเคมีอันตรายออกจากร่างกาย
 - อุปกรณ์และเวชภัณฑ์ที่จำเป็นสำหรับการปฐมพยาบาล
 - อุปกรณ์ดับเพลิงที่เหมาะสมกับสารเคมีอันตรายแต่ละชนิด
 - ชุดทำงานเฉพาะสำหรับลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับสารเคมีอันตราย และที่เก็บชุดทำงานที่ใช้แล้ว
 - อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลตามลักษณะอันตรายและความรุนแรงของสารเคมีอันตรายหรือลักษณะของงาน และนายจ้างต้องดูแลให้ลูกจ้างใช้หรือสวมใส่ตลอดเวลาที่ทำงาน
3. ห้ามลูกจ้างหรือบุคคลใดเข้าพักอาศัยหรือพักผ่อนในสถานที่ทำงานเกี่ยวกับสารเคมีอันตราย สถานที่เก็บรักษาสารเคมีอันตราย หรือในยานพาหนะขนส่งสารเคมีอันตราย

หมวด 4 การเก็บรักษา การบรรจุ และการถ่ายเทสารเคมีอันตราย

1. สถานที่เก็บรักษาสารเคมีอันตรายต้องมีสภาพที่ปลอดภัยทนไฟได้ไม่น้อยกว่า 1 ชั่วโมงพื้นต้องสะอาด สามารถรับน้ำหนักได้ มีระยะห่างจากอาคารที่ลูกจ้างทำงานในระยะที่ปลอดภัยตามที่กฎหมายกำหนด มีทางเข้าออกไม่น้อยกว่า 2 ทาง มีระบบระบายอากาศที่เหมาะสม มีการป้องกันสาเหตุการเกิดอัคคีภัย มีมาตรการป้องกันและควบคุมการรั่วไหลของสารเคมีอันตรายที่เป็นของเหลว มีรั้วล้อมรอบสถานที่เก็บรักษาสารเคมีอันตราย พร้อมทั้งมีป้ายข้อความว่า “สถานที่เก็บรักษาสารเคมีอันตราย ห้ามเข้าโดยไม่ได้รับอนุญาต” ปิดประกาศไว้ที่ทางเข้าให้เห็นได้ชัดเจนตลอดเวลา ตลอดจนมีเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ที่แสดงถึงอันตรายของสารเคมีอันตรายให้เห็นได้ชัดเจนและแผนผังแสดงที่ตั้งของอุปกรณ์ดับเพลิง อุปกรณ์พจญเพลิง อุปกรณ์ที่ใช้ในกรณีฉุกเฉินติดไว้บริเวณทางเข้าออก
2. การดำเนินการเกี่ยวกับทึบห่อ ภาชนะบรรจุ หรือวัสดุห่อหุ้มสารเคมีอันตราย ต้องใช้วัสดุที่แข็งแรง ไม่ชำรุด ผุ กร่อน และมีมาตรการความปลอดภัยในการเคลื่อนย้ายหรือขนส่ง
3. การบรรจุสารเคมีอันตรายที่มีคุณสมบัติไวไฟหรือระเบิดได้ ต้องห่างจากแหล่งความร้อน และแหล่งที่ก่อให้เกิดประกายไฟในระยะที่ปลอดภัย การต่อท่อหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ เข้ากับภาชนะบรรจุ หากมีลิ้นปิดเปิดต้องจัดให้อยู่ในตำแหน่งที่ผู้ปฏิบัติงานสามารถปิดเปิดได้อย่างรวดเร็วในกรณีฉุกเฉิน
4. การถ่ายเทสารเคมีอันตรายไปยังภาชนะหรือเครื่องมืออื่น ต้องติดชื่อสารเคมีอันตรายและสัญลักษณ์เกี่ยวกับความปลอดภัยบนภาชนะหรือเครื่องมือที่บรรจุใหม่ด้วย
5. ต้องเก็บทึบห่อ ภาชนะบรรจุ หรือวัสดุห่อหุ้มสารเคมีอันตรายที่ใช้แล้วซึ่งปนเปื้อนและยังมิได้กำจัดให้อยู่ในที่ปลอดภัยและเหมาะสมกับชนิดของสารเคมีอันตราย

หมวด 5 การขนถ่าย การเคลื่อนย้าย หรือการขนส่ง

1. การปฏิบัติเกี่ยวกับการขนถ่าย เคลื่อนย้าย หรือขนส่งสารเคมีอันตราย

- มีมาตรการป้องกันการฟุ้งกระจายรวมทั้งการกระเด็น หก ล้น รั่ว ไหล หรือตกหล่นและการทำปฏิกิริยาต่อกันของสารเคมีอันตราย

- ตรวจสอบความพร้อมของลูกจ้างที่ขับยานพาหนะ และยานพาหนะที่ใช้ในการขนถ่ายเคลื่อนย้าย หรือขนส่งให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์พร้อมที่จะปฏิบัติงานได้อย่างปลอดภัยและต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย

- จัดให้มีคู่มือหรือข้อปฏิบัติในการแก้ไขปัญหากรณีฉุกเฉินเป็นภาษาไทยเก็บไว้ในยานพาหนะพร้อมที่จะนำไปใช้ได้ทันที และจัดให้มีการฝึกอบรมและฝึกซ้อมวิธีการแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินแก่ลูกจ้างอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และบันทึกไว้เป็นหนังสือ พร้อมทั้งจะให้พนักงานตรวจสอบความปลอดภัยตรวจสอบได้

- จัดให้มีเครื่องดับเพลิงชนิดเคลื่อนย้ายได้ที่มีคุณสมบัติสามารถดับเพลิงจากสารเคมีอันตรายตามความเหมาะสม และจัดให้มีหน้ากากป้องกันสารเคมีอันตรายหรือเครื่องช่วยหายใจตามความจำเป็นของชนิดสารเคมีอันตราย ติดไว้ในยานพาหนะที่บรรทุกสารเคมีอันตรายอย่างเพียงพอพร้อมที่จะใช้ได้ทันที

2. การปฏิบัติกรณีส่งสารเคมีอันตรายโดยใช้ท่อ ต้องใช้ท่อและข้อต่อที่แข็งแรง ไม่ชำรุด ผุ กร่อน หรือรั่ว และมีมาตรการในการติดตั้ง ตรวจสอบและบำรุงรักษาท่อและข้อต่อให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ พร้อมใช้งานได้ อย่างปลอดภัยตลอดเวลา

หมวด 6 การจัดการและการกำจัด

มีมาตรการในการทำความสะอาดหรือกำจัดสารเคมีอันตรายที่หก รั่วไหล หรือไม่ใช้แล้ว และการกำจัดกากสารเคมีอันตรายตามวิธีที่กำหนดในข้อมูลความปลอดภัยตามชนิดของสารเคมีอันตรายนั้น

หมวด 7 การควบคุมระดับความเข้มข้นของสารเคมีอันตราย

มีระบบป้องกันและควบคุมมิให้ระดับความเข้มข้นของสารเคมีอันตรายในบรรยากาศของสถานที่ทำงาน และสถานที่เก็บรักษาสารเคมีอันตราย เกินขีดจำกัดความเข้มข้นของสารเคมีอันตราย ตามที่กฎหมายกำหนด

หากมีระดับเกินขีดจำกัดความเข้มข้นของสารเคมีอันตราย ให้ใช้มาตรการกำจัดหรือควบคุมสารเคมีอันตรายทางวิศวกรรมและการบริหารจัดการสภาพแวดล้อม รวมถึงมาตรการป้องกันอันตรายส่วนบุคคลด้วยวิธีการที่เหมาะสม

หมวด 8 การดูแลสุขภาพอนามัย

มีการประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพของลูกจ้างที่มีการใช้สารเคมีอันตราย กรณีที่ผลการประเมินอยู่ในระดับที่อาจก่อให้เกิดอันตราย ให้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงให้อยู่ในระดับที่ปลอดภัย และนำผลการประเมินไปใช้ประกอบการวางแผนการตรวจสุขภาพของลูกจ้างที่ทำงานเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยง และการเฝ้าระวังสุขภาพอนามัยของลูกจ้าง

หมวด 9 การควบคุมและปฏิบัติการกรณีมีเหตุฉุกเฉิน

1. จัดให้มีการประเมินความเสี่ยงในการก่อให้เกิดอันตรายและจัดทำรายงานการประเมินความเสี่ยงนั้นอย่างน้อย 5 ปีต่อ 1 ครั้ง
 2. มีแผนปฏิบัติการกรณีมีเหตุฉุกเฉินของสถานประกอบกิจการ มีการปรับปรุงแผนให้ทันสมัยและฝึกซ้อมตามแผนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
 3. มีการฝึกอบรมลูกจ้างที่มีหน้าที่ควบคุมและระงับเหตุอันตราย และฝึกอบรมทบทวนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
 4. ในกรณีที่สารเคมีอันตรายรั่วไหล พุ่งกระจาย เกิดอัคคีภัย หรือเกิดการระเบิด ลูกจ้างทุกคนที่ทำงานในบริเวณนั้น หรือบริเวณใกล้เคียงต้องหยุดทำงานทันที และออกไปให้พ้นรัศมีที่อาจได้รับอันตราย
- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้ออกประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการตรวจวัด และการวิเคราะห์ผลการตรวจวัดระดับความเข้มข้นของสารเคมีอันตราย ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้ในประกาศดังกล่าว

2.3 กฎกระทรวงการเป็นหน่วยงานฝึกอบรมการดับเพลิงขั้นต้นและการเป็นหน่วยงานฝึกซ้อมดับเพลิง และฝึกซ้อมอพยพหนีไฟ พ.ศ. 2556

สาระสำคัญ

กฎกระทรวงฉบับนี้กำหนดคุณสมบัติของนิติบุคคลผู้ขออนุญาตเป็นหน่วยงานฝึกอบรมการดับเพลิงขั้นต้น หรือหน่วยงานฝึกซ้อมดับเพลิงและฝึกซ้อมอพยพหนีไฟ การขออนุญาตและการอนุญาต การขอต่ออายุ ใบอนุญาต และการออกใบแทนใบอนุญาต วิธีการให้บริการและการกำหนดค่าบริการการฝึกอบรมการดับเพลิงขั้นต้นการฝึกซ้อมดับเพลิงและฝึกซ้อมอพยพหนีไฟ ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้จากกฎกระทรวงฯ

2.4 กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับไฟฟ้า พ.ศ. 2558

สาระสำคัญ

หมวด 1 บททั่วไป

1. นายจ้างต้องจัดให้มีข้อบังคับเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับไฟฟ้า เพื่อให้ลูกจ้างปฏิบัติตาม

2. ให้นายจ้างจัดให้มีการฝึกอบรมให้กับลูกจ้างซึ่งปฏิบัติงานเกี่ยวกับไฟฟ้าให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่จำเป็นในการทำงานอย่างปลอดภัยตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด

“ลูกจ้างซึ่งปฏิบัติงานเกี่ยวกับไฟฟ้า” หมายความว่า ลูกจ้างซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับการติดตั้ง ตรวจสอบ ทดสอบ ซ่อมแซม บำรุงรักษา หรือหน้าที่อื่นในลักษณะเดียวกันกับระบบไฟฟ้า บริภัณฑ์ไฟฟ้า หรือสายไฟฟ้า

ได้มีการออกประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การฝึกอบรมความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับไฟฟ้าสำหรับลูกจ้างซึ่งปฏิบัติงานเกี่ยวกับไฟฟ้า

กำหนดให้นายจ้างจัดให้ลูกจ้างซึ่งปฏิบัติงานเกี่ยวกับไฟฟ้าเข้ารับการฝึกอบรมความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับไฟฟ้า ในกรณีที่นายจ้างไม่สามารถดำเนินการได้ ให้ผู้ที่ขึ้นทะเบียนหรือได้รับใบอนุญาตจาก กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน แล้วแต่กรณี เป็นผู้ดำเนินการและให้นายจ้างจัดทำทะเบียนรายชื่อผู้ที่ผ่านการฝึกอบรม วัน เวลาที่ฝึกอบรมพร้อมรายชื่อวิทยากรเก็บไว้ ณ สถานที่ประกอบกิจการหรือสำนักงานของนายจ้าง พร้อมทั้งจะให้พนักงานตรวจความปลอดภัยตรวจสอบได้ตลอดเวลา และให้แจ้งทะเบียนรายชื่อผู้ที่ผ่านการ ฝึกอบรม วัน เวลาที่ฝึกอบรมพร้อมรายชื่อวิทยากรต่อพนักงานตรวจความปลอดภัยในเขตพื้นที่รับผิดชอบภายใน 15 วันนับแต่วันที่เสร็จสิ้นการฝึกอบรม

ระยะเวลาการฝึกอบรมไม่น้อยกว่า 3 ชั่วโมง และอย่างน้อยต้องมีหัวข้อวิชากฎหมายความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับไฟฟ้า ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับระบบไฟฟ้า สาเหตุและการป้องกันอันตรายจากไฟฟ้า อุปกรณ์ คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบอันตรายจากไฟฟ้าและการปฐมพยาบาลเบื้องต้น ในกรณีที่มีการปฏิบัติงานเกี่ยวกับไฟฟ้าที่มีความเสี่ยงจากลักษณะงานอื่นรวมอยู่ด้วย เช่น การทำงานในที่สูง การทำงานในบริเวณที่อาจเป็นอันตราย นายจ้างอาจจัดให้มีระยะเวลาการฝึกอบรมและหัวข้อวิชาที่เกี่ยวกับ ความเสี่ยงดังกล่าวเพิ่มเติมด้วย

3. นายจ้างจัดให้มีและเก็บรักษาแผนผังวงจรไฟฟ้าที่ติดตั้งภายในสถานประกอบกิจการทั้งหมดซึ่งได้รับการรับรองจากวิศวกรหรือการไฟฟ้าประจำท้องถิ่นไว้ให้พนักงานตรวจความปลอดภัยตรวจสอบ หากมีการแก้ไข เพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมต้องดำเนินการแก้ไขแผนผังนั้นให้ถูกต้อง

4. จัดให้มีแผ่นป้ายที่มีตัวอักษรหรือสัญลักษณ์เตือนให้ระวังอันตรายจากไฟฟ้าที่มองเห็นได้ชัดเจนติดตั้งไว้ โดยเปิดเผยในบริเวณที่อาจเกิดอันตรายจากกระแสไฟฟ้า ตามแบบที่กำหนดไว้ในมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หรือมาตรฐานอื่นตามที่อธิบดีประกาศกำหนด

5. ห้ามลูกจ้างซึ่งปฏิบัติงานเกี่ยวกับไฟฟ้าเข้าใกล้สิ่งที่มีกระแสไฟฟ้า หรือนำสิ่งที่เป็นตัวนำไฟฟ้าที่ไม่มี ที่ถือหุ้มด้วยฉนวนไฟฟ้าที่เหมาะสมกับแรงดันไฟฟ้าเข้าใกล้สิ่งที่มีกระแสไฟฟ้าในระยะที่น้อยกว่า ตามมาตรฐาน ของสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

6. นายจ้างต้องดูแลมิให้ลูกจ้างสวมใส่เครื่องนุ่งห่มที่เปียกหรือเป็นสื่อไฟฟ้า ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสิ่งที่มีกระแสไฟฟ้าที่มีแรงดันไฟฟ้าเกินกว่า 50 โวลต์ โดยไม่มีฉนวนไฟฟ้าปิดกัน เว้นแต่นายจ้างจะได้จัดให้ลูกจ้างสวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลหรือใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายที่เหมาะสมกับแรงดันไฟฟ้าสำหรับการปฏิบัติงานของลูกจ้าง

7. ในกรณีที่นายจ้างให้ลูกจ้างทำงานโดยใช้อุปกรณ์ในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับกระแสไฟฟ้า หรืออยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับสิ่งที่มีกระแสไฟฟ้า ให้นายจ้างจัดหาอุปกรณ์ชนิดที่เป็นฉนวนไฟฟ้า หรือหุ้มด้วยฉนวนไฟฟ้า หรืออุปกรณ์ป้องกันอันตรายที่เหมาะสมกับแรงดันไฟฟ้าสำหรับการปฏิบัติงานของลูกจ้าง

8. นายจ้างต้องดูแลบริภัณฑ์ไฟฟ้าและสายไฟฟ้าให้ใช้งานได้โดยปลอดภัย หากพบว่าชำรุด หรือมีกระแสไฟฟ้ารั่ว หรืออาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้ใช้งาน ให้ซ่อมแซมหรือดำเนินการให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้โดยปลอดภัย และจัดให้มีหลักฐานในการดำเนินการเพื่อให้พนักงานตรวจสอบความปลอดภัยตรวจสอบได้

9. นายจ้างต้องจัดให้มีการตรวจสอบและจัดให้มีการบำรุงรักษาระบบไฟฟ้าและบริภัณฑ์ไฟฟ้าเพื่อให้ใช้งานได้อย่างปลอดภัย ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้ออกประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง **หลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขการจัดทำบันทึกผลการตรวจสอบและรับรองระบบไฟฟ้าและบริภัณฑ์ไฟฟ้า** แล้ว โดยมีสาระสำคัญให้นายจ้างจัดให้มีการตรวจสอบและจัดให้มีการบำรุงรักษาระบบไฟฟ้าและบริภัณฑ์ไฟฟ้าของสถานประกอบกิจการเพื่อให้ใช้งานได้อย่างปลอดภัยอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และจัดทำบันทึกผลการตรวจสอบและรับรองระบบไฟฟ้าและบริภัณฑ์ไฟฟ้าตามแบบที่กำหนด (แบบปรากฏในภาคผนวก) โดยแจ้งผลการตรวจสอบและรับรองระบบไฟฟ้าและบริภัณฑ์ไฟฟ้าต่อพนักงานตรวจสอบความปลอดภัยในเขตพื้นที่รับผิดชอบภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ตรวจสอบ

10. นายจ้างจัดให้มีแผ่นภาพพร้อมคำบรรยาย เกี่ยวกับวิธีปฏิบัติเมื่อประสบอันตรายจากไฟฟ้า การปฐมพยาบาลและการช่วยชีวิตขั้นพื้นฐานโดยการผายปอดด้วยวิธีปากเป่าอากาศเข้าทางปากหรือจมูกของผู้ประสบอันตราย และวิธี การนวดหัวใจจากภายนอก ติดไว้ในบริเวณที่ทำงานที่ลูกจ้างสามารถมองเห็นได้ชัดเจน

หมวด 2 บริภัณฑ์ไฟฟ้าและเครื่องกำเนิดไฟฟ้า

1. การติดตั้งบริภัณฑ์ไฟฟ้า ได้รับ สายไฟฟ้า อุปกรณ์ และเครื่องป้องกันกระแสไฟฟ้าเกินที่มีขนาด ชนิด และประเภทที่เหมาะสม ให้นายจ้างปฏิบัติตามมาตรฐานของสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ หากยังไม่มีมาตรฐานดังกล่าวให้ใช้มาตรฐานตามที่มีการไฟฟ้าประจำท้องถิ่นกำหนด

2. กรณีลูกจ้างซึ่งปฏิบัติงานเกี่ยวกับไฟฟ้าทำงานติดตั้ง ตรวจสอบ ซ่อมแซม หรือซ่อมบำรุงระบบไฟฟ้า หรือบริภัณฑ์ไฟฟ้า ให้นายจ้างจัดให้มีการใช้กุญแจป้องกันการสับสวิตช์เชื่อมต่อวงจร หรือจัดให้มีระบบ ระวังป้องกันมิให้เกิดการสับสวิตช์เชื่อมต่อวงจรตลอดเวลา และให้ติดป้ายแสดงเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ ห้ามสับสวิตช์เชื่อมต่อวงจรไว้ด้วย

3. ห้ามลูกจ้างทำความสะอาดบริภัณฑ์ไฟฟ้าที่มีกระแสไฟฟ้า เว้นแต่มีมาตรการด้านความปลอดภัยรองรับไว้ อย่างครบถ้วน

4. กรณีที่ส่วนของบริภัณฑ์ไฟฟ้าใช้แรงดันไฟฟ้าเกินกว่า 50 โวลต์ นายจ้างต้องจัดให้มีที่ปิดกันอันตราย หรือจัดให้มีแผ่นฉนวนไฟฟ้าไว้ที่พื้นเพื่อป้องกันอันตรายจากการสัมผัส

5. เครื่องกำเนิดไฟฟ้าต้องติดตั้งในบริเวณพื้นที่กว้างพอที่จะปฏิบัติงานได้อย่างสะดวกและปลอดภัย จัดให้มีการระบายอากาศอย่างเพียงพอ มีเครื่องป้องกันกระแสไฟฟ้าเกิน มีอุปกรณ์ดับเพลิงชนิดที่ใช้ดับเพลิงที่เกิดจากไฟฟ้าและน้ำมันในห้องเครื่องได้ การออกแบบและติดตั้งให้เป็นไปตามมาตรฐานของสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

ในกรณีใช้เครื่องกำเนิดไฟฟ้าสำรอง นอกจากต้องปฏิบัติตามวิธีการข้างต้นแล้ว นายจ้างต้องจัดให้มีเครื่องป้องกันการใช้ผิดหรือสวิตช์สับโยกสองทาง หรืออุปกรณ์อย่างอื่นที่มีคุณลักษณะเดียวกัน เพื่อมิให้มีโอกาสต่อชนานกับระบบไฟฟ้าของการไฟฟ้าประจำท้องถิ่น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากการไฟฟ้าประจำท้องถิ่นนั้น

หมวด 3 ระบบป้องกันฟ้าผ่า

นายจ้างต้องจัดให้มีระบบป้องกันฟ้าผ่าไว้ที่สถานประกอบกิจการ อาคาร ปล่องควัน รวมถึงบริเวณที่มีถังเก็บของเหลวไวไฟหรือก๊าซไวไฟ ตามมาตรฐานการป้องกันฟ้าผ่าของสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ หรือมาตรฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง

หมวด 4 อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลและอุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากไฟฟ้า

1. นายจ้างต้องจัดอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลที่เหมาะสมกับลักษณะงาน เช่น ถุงมือหนัง ถุงมือยาง แขนเสื้อยาง หมวกนิรภัย รองเท้าพื้นยางหุ้มข้อชนิดมีสันหรือรองเท้าพื้นยางหุ้มสัน ให้ลูกจ้างซึ่งปฏิบัติงานเกี่ยวกับไฟฟ้าสวมใส่ตลอดเวลาที่ปฏิบัติงาน และจัดให้มีอุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากไฟฟ้าที่เหมาะสมกับลักษณะงาน เช่น แผ่นฉนวนไฟฟ้า ฉนวนหุ้มสาย ฉนวนครอบลูกถ้วย กรงฟาราเดย์ (Faraday Cage) ชุดตัวนำไฟฟ้า (Conductive Suit)

ในกรณีที่ลูกจ้างต้องปฏิบัติงานในที่สูงกว่าพื้นตั้งแต่ 4 เมตรขึ้นไป ให้นายจ้างจัดให้มีการใช้สายหรือเชือกช่วยชีวิตและเข็มขัดนิรภัยพร้อมอุปกรณ์ หรืออุปกรณ์ที่ป้องกันการตกจากที่สูง

2. อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลและอุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากไฟฟ้าต้องเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้และเหมาะสมกับลักษณะงาน และต้องบำรุงรักษาและจัดเก็บให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ อย่างปลอดภัย รวมทั้งต้องตรวจสอบและทดสอบตามมาตรฐานและวิธีที่ผู้ผลิตกำหนด

3. การปฏิบัติงานเกี่ยวกับไฟฟ้าที่อยู่ใกล้หรือเหนือน้ำซึ่งอาจทำให้ลูกจ้างเกิดอันตรายจากการจมน้ำ ให้นายจ้างจัดให้ลูกจ้างสวมใส่ชูชีพกันน้ำหรือวิธีการอื่นที่สามารถคุ้มครองความปลอดภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทเฉพาะกาล

ให้วิศวกรผู้ซึ่งได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมสาขาวิศวกรรมไฟฟ้าเป็นผู้ตรวจสอบ และรับรองการดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจสอบและการบำรุงรักษาระบบไฟฟ้าและบริเวณที่ไฟฟ้า เพื่อให้ใช้งานได้ อย่างปลอดภัย

2.5 กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับความร้อน แสงสว่าง และเสียง พ.ศ. 2559

สาระสำคัญ

หมวด 1 ความร้อน

1. ให้นายจ้างควบคุมและรักษาระดับความร้อนภายในสถานประกอบกิจการมิให้เกินมาตรฐาน ดังนี้
 - (1) งานที่ลูกจ้างทำในลักษณะงานเบา มีระดับความร้อนไม่เกินค่าเฉลี่ยอุณหภูมิเวทบัลล์โกลบ 34 องศาเซลเซียส
 - (2) งานที่ลูกจ้างทำในลักษณะงานปานกลาง มีระดับความร้อนไม่เกินค่าเฉลี่ยอุณหภูมิเวทบัลล์โกลบ 32 องศาเซลเซียส
 - (3) งานที่ลูกจ้างทำในลักษณะงานหนัก มีระดับความร้อนไม่เกินค่าเฉลี่ยอุณหภูมิเวทบัลล์โกลบ 30 องศาเซลเซียส

2. ในกรณีที่ภายในสถานประกอบกิจการมีระดับความร้อนที่อาจเป็นอันตรายให้นายจ้างติดป้ายหรือประกาศเตือนอันตรายในบริเวณดังกล่าวให้ลูกจ้างมองเห็นได้ชัดเจน

ในกรณีที่บริเวณการทำงานมีระดับความร้อนเกินมาตรฐานที่กำหนด นายจ้างต้องปรับปรุงหรือแก้ไขสภาวะการทำงานทางด้านวิศวกรรมเพื่อควบคุมให้ระดับความร้อนเป็นไปตามมาตรฐาน และจัดให้มีการปิดประกาศและเอกสารหรือหลักฐานในการปรับปรุงหรือแก้ไขไว้เพื่อการตรวจสอบของพนักงานตรวจความปลอดภัย

ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการได้ นายจ้างต้องจัดให้มีมาตรการควบคุมหรือลดภาระงานของลูกจ้าง และจัดอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลให้ลูกจ้างสวมใส่ตลอดเวลาที่ทำงาน

หมวด 2 แสงสว่าง

1. ให้นายจ้างจัดให้สถานประกอบกิจการมีความเข้มของแสง ไม่ต่ำกว่ามาตรฐานที่กฎหมายกำหนด
2. ให้นายจ้างจัดให้มีฉาก แผ่นฟิล์มกรองแสง หรือมาตรการอื่นที่เหมาะสมและเพียงพอ เพื่อป้องกันแสงตรงหรือแสงสะท้อนที่มีแสงจ้าส่องเข้านัยน์ตาลูกจ้างโดยตรงขณะทำงาน กรณีที่ป้องกันไม่ได้ ให้จัดอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลให้ลูกจ้างสวมใส่ตลอดเวลาที่ทำงาน
3. กรณีที่ลูกจ้างต้องทำงานในที่มืด ทึบ และคับแคบ เช่น ถ้า อุโมงค์ นายจ้างต้องจัดให้มีอุปกรณ์ส่องแสงสว่างที่เหมาะสม หากไม่สามารถจัดหาหรือดำเนินการได้ต้องให้ลูกจ้างสวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลตลอดเวลาที่ทำงาน

หมวด 3 เสียง

1. นายจ้างต้องควบคุมระดับเสียงในบริเวณที่มีระดับเสียงสูงสุดของเสียงกระทบหรือเสียงกระทบมิให้ลูกจ้างรับสัมผัสเกิน 140 เดซิเบล หรือรับสัมผัสเสียงที่มีระดับเสียงดังต่อเนื่องแบบคงที่เกินกว่า 115 เดซิเบลเอ
2. นายจ้างต้องควบคุมระดับเสียงที่ลูกจ้างได้รับเฉลี่ยตลอดเวลาการทำงานในแต่ละวันมิให้เกินมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด
3. ภายในสถานประกอบกิจการที่มีระดับเสียงเกินมาตรฐานที่กำหนด นายจ้างต้องให้ลูกจ้างหยุดทำงานจนกว่าจะได้ปรับปรุงหรือแก้ไขให้ระดับเสียงเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด นายจ้างต้องดำเนินการปรับปรุงหรือแก้ไขทางด้านวิศวกรรม โดยการควบคุมที่ต้นกำเนิดหรือทางผ่านของเสียงหรือบริหารจัดการเพื่อควบคุมระดับเสียงที่ลูกจ้างได้รับมิให้เกินมาตรฐานที่กำหนด และจัดให้มีการปิดประกาศและเอกสารหรือหลักฐานในการปรับปรุงหรือแก้ไขไว้เพื่อการตรวจสอบ

ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการได้ นายจ้างต้องจัดให้ลูกจ้างสวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลตลอดเวลาการทำงาน เพื่อลดระดับเสียงที่สัมผัสในหูเมื่อสวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลแล้วจะอยู่ในระดับที่ไม่เกินมาตรฐานที่กำหนด โดยการคำนวณระดับเสียงที่สัมผัสในหูเมื่อสวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

4. บริเวณที่มีระดับเสียงเกินมาตรฐานที่กำหนด นายจ้างต้องจัดให้มีเครื่องหมายเตือนให้ใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลติดไว้ให้ลูกจ้างเห็นได้โดยชัดเจน

5. กรณีที่สภาวะการทำงานมีระดับเสียงเฉลี่ยตลอดระยะเวลาการทำงาน 8 ชั่วโมง ตั้งแต่ 85 เดซิเบลเอ ขึ้นไป ให้นายจ้างจัดให้มีมาตรการอนุรักษ์การได้ยิน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีประกาศกำหนด

หมวด 4 อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล

1. นายจ้างต้องจัดให้มีและดูแลให้ลูกจ้างใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลตามความเหมาะสมกับลักษณะงานตลอดเวลาที่ทำงาน

(1) งานที่มีความร้อนเกินมาตรฐานที่กำหนด ให้สวมใส่ชุดแต่งกาย รองเท้า และถุงมือ สำหรับป้องกันความร้อน

(2) งานที่มีแสงตรงหรือแสงสะท้อนจากแหล่งกำเนิดของแสงหรือดวงอาทิตย์ที่มีแสงจ้าส่องเข้าเนัยน์ตาโดยตรง ให้สวมแว่นตาลดแสงหรือกระบังหน้าลดแสง

(3) งานที่ทำในสถานที่มืด ทึบ และคับแคบ ให้สวมหมวกนิรภัยที่มีอุปกรณ์ส่องสว่าง

(4) งานที่มีระดับเสียงเกินมาตรฐาน ให้สวมใส่ปลั๊กลดเสียงหรือที่ครอบหูลดเสียง

2. ให้นายจ้างบำรุงรักษาอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้อย่างปลอดภัย รวมทั้งจัดให้ลูกจ้างได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับวิธีการใช้และการบำรุงรักษาอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลและเก็บหลักฐานการฝึกอบรมไว้เพื่อการตรวจสอบของพนักงานตรวจความปลอดภัย

หมวด 5 การตรวจวัดและวิเคราะห์สภาวะการทำงาน และการรายงานผล

1. นายจ้างต้องจัดให้มีการตรวจวัดและวิเคราะห์สภาวะการทำงานเกี่ยวกับระดับความร้อน แสงสว่าง หรือเสียงภายในสถานประกอบการ

หลักเกณฑ์ วิธีการตรวจวัด และวิเคราะห์สภาวะการทำงานดังกล่าว รวมทั้งระยะเวลาและประเภทกิจการที่ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่อธิบดีประกาศกำหนด

ในกรณีที่นายจ้างไม่สามารถตรวจวัดและวิเคราะห์สภาวะการทำงานเองได้ ต้องให้บุคคลที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ให้บริการตามพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 ดำเนินการแทน

นายจ้างต้องเก็บผลการตรวจวัดและวิเคราะห์สภาวะการทำงานไว้เพื่อการตรวจสอบของพนักงานตรวจความปลอดภัย

2. ให้นายจ้างจัดทำรายงานผลการตรวจวัดและวิเคราะห์สภาวะการทำงานตามแบบที่อธิบดีประกาศกำหนดพร้อมทั้งส่งรายงานผลดังกล่าวต่ออธิบดีภายใน 30 วันนับแต่วันที่เสร็จสิ้นการตรวจวัด และเก็บรายงานผลการตรวจวัดและวิเคราะห์สภาวะการทำงานไว้เพื่อการตรวจสอบของพนักงานตรวจความปลอดภัย

หมวด 6 การตรวจสอบสภาพและการรายงานผล

ให้นายจ้างจัดให้มีการตรวจสอบสภาพของลูกจ้างที่ทำงานในสภาวะการทำงานที่อาจได้รับอันตรายจากความร้อน แสงสว่าง หรือเสียงและรายงานผล รวมทั้งดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบสภาพของลูกจ้างตามพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554

บทเฉพาะกาล

1. ให้ผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนเป็นผู้รับรองรายงานการตรวจวัดและวิเคราะห์สภาวะการทำงานตามกฎหมายกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2549 มีสิทธิดำเนินการตรวจวัดและวิเคราะห์สภาวะการทำงานเกี่ยวกับความร้อน แสงสว่าง หรือเสียงภายในสถานประกอบกิจการ ต่อไปจนกว่าการขึ้นทะเบียนจะสิ้นอายุ

ในกรณีที่ไม่มีผู้ขึ้นทะเบียน และยังไม่มีการออกกฎกระทรวงกำหนดรายละเอียดของบุคคลที่จะขอขึ้นทะเบียนหรือนิติบุคคลที่จะขอใบอนุญาตเป็นผู้ให้บริการในการตรวจวัดและวิเคราะห์สภาวะการทำงานเกี่ยวกับความร้อน แสงสว่าง หรือเสียงภายในสถานประกอบกิจการ ให้ผู้สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีสาขาอาชีวอนามัยหรือเทียบเท่าที่เคยขึ้นทะเบียนตามกฎหมายกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2549 หรือผู้ซึ่งสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีสาขาอาชีวอนามัยหรือเทียบเท่า และมีประสบการณ์เป็นผู้รับรองรายงานฯ ไม่น้อยกว่า 3 ปี สามารถดำเนินการตรวจวัดแทนผู้ทำการตรวจวัดตามกฎหมายนี้ไปพลางก่อน

2. กรณีที่นายจ้างทำการตรวจวัดและวิเคราะห์สภาวะการทำงานเกี่ยวกับความร้อน แสงสว่าง หรือเสียงภายในสถานประกอบกิจการ ตามกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2549 ก่อนที่กฎกระทรวงฉบับนี้จะมีผลใช้บังคับและมีระยะเวลายังไม่ครบ 1 ปีนับแต่วันที่ทำการตรวจวัดให้ถือว่าได้ดำเนินการตามกฎหมายนี้แล้วจนกว่าจะครบระยะเวลา 1 ปี

3. กฎกระทรวงที่ออกตามความในหมวดที่ 8 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

ตามมาตรา 74 แห่งพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน บทเฉพาะกาล บัญญัติว่า ในระหว่างที่ยังมิได้ออกกฎกระทรวง ประกาศ หรือระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ให้นำกฎกระทรวงที่ออกตามความในหมวด 8 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

กฎกระทรวงที่ออกตามความในหมวดที่ 8 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ได้แก่

3.1 กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2549

กฎกระทรวงนี้ให้ใช้บังคับแก่กิจการหรือสถานประกอบกิจการ ดังต่อไปนี้

(1) การทำเหมืองแร่ เหมืองหิน กิจการปิโตรเลียมหรือปิโตรเคมี
/ (2) การทำผลิต ประกอบ บรรจุ ซ่อม ซ่อมบำรุง เก็บรักษา ปรับปรุง ตกแต่ง เสริมแต่ง ดัดแปลง แปรสภาพ ทำให้เสีย หรือทำลายซึ่งวัตถุหรือทรัพย์สิน รวมทั้งการต่อเรือ การให้กำเนิดแปลง และจ่ายไฟฟ้าหรือพลังงาน
อย่างอื่น

(3) การก่อสร้าง ต่อเติม ติดตั้ง ซ่อม ซ่อมบำรุง ดัดแปลง หรือรื้อถอนอาคาร สนามบิน ทางรถไฟ ทางรถราง ทางรถไถดิน ท่าเรือ อุโมงค์ สะพานเทียบเรือ ทางน้ำ ถนน เขื่อน อุโมงค์ สะพาน ท่อระบาย ท่อน้ำ โทรเลข โทรศัพท์ ไฟฟ้า ก๊าซหรือประปา หรือสิ่งก่อสร้างอื่นๆ รวมทั้งการเตรียมหรือวางรากฐานของการก่อสร้าง

(4) การขนส่งคนโดยสารหรือสินค้าโดยทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ และรวมทั้งการบรรทุกขนถ่ายสินค้า

(5) สถานบริการหรือจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงหรือก๊าซ

(6) โรงแรม

(7) ห้างสรรพสินค้า

(8) สถานพยาบาล

(9) สถาบันทางการเงิน

(10) สถานตรวจทดสอบทางกายภาพ

(11) สถานบริการบันเทิง นันทนาการ หรือการศึกษา

(12) สถานปฏิบัติการทางเคมีหรือชีวภาพ

(13) สำนักงานที่ปฏิบัติงานสนับสนุนสถานประกอบกิจการตาม (1) ถึง (12)

(14) กิจการอื่นตามที่กระทรวงแรงงานประกาศกำหนด

สาระสำคัญ

หมวด 1 บททั่วไป

กำหนดให้นายจ้างดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. จัดให้มีข้อบังคับ และคู่มือว่าด้วยความปลอดภัยในการทำงาน รวมทั้งจัดให้มีการอบรมและฝึกปฏิบัติ จนกว่าลูกจ้างจะทำงานได้อย่างปลอดภัย ทั้งนี้ให้รวมไปถึงผู้รับเหมาขั้นต้นและผู้รับเหมาช่วงที่ปฏิบัติงานในสถานประกอบกิจการนั้นด้วย

2. กรณีที่มีลูกจ้างใหม่ และลูกจ้างที่เปลี่ยนงานซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ให้จัดอบรมลูกจ้าง ให้มีความรู้ตามข้อบังคับและคู่มือดังกล่าวก่อนการปฏิบัติงาน **สนม 6 าม.**

3. กรณีสั่งให้ลูกจ้างไปทำงาน ณ สถานที่อื่นซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อลูกจ้าง ให้แจ้งข้อมูลเกี่ยวกับอันตรายและวิธี การป้องกันให้ลูกจ้างทราบก่อนการปฏิบัติงาน

4. ให้นายจ้างในสถานประกอบกิจการ ตาม (1) ถึง (5) ที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป และตาม (6) ถึง (14) ที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 20 คนขึ้นไป แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับหัวหน้างาน ซึ่งต้องมีคุณสมบัติเป็นลูกจ้างระดับหัวหน้างานและผ่านการฝึกอบรมตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด

เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับหัวหน้างานมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

4.1 กำกับ ดูแล ให้ลูกจ้างในหน่วยงานที่รับผิดชอบปฏิบัติตามข้อบังคับและคู่มือ

4.2 วิเคราะห์งานในหน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อค้นหาความเสี่ยงหรืออันตรายเบื้องต้นโดยอาจร่วมดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับเทคนิค ระดับเทคนิคขั้นสูงหรือระดับวิชาชีพ

4.3 สอนวิธีการปฏิบัติงานที่ถูกต้องแก่ลูกจ้างในหน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน

4.4 ตรวจสอบสภาพการทำงาน เครื่องจักร เครื่องมือ และอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัยก่อนลงมือปฏิบัติงานประจำวัน

4.5 กำกับ ดูแล การใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลของลูกจ้างในหน่วยงานที่รับผิดชอบ (PPE)

4.6 รายงานการประสบอันตราย การเจ็บป่วย หรือการเกิดเหตุเดือดร้อนรำคาญ อันเนื่องมาจากการทำงานของลูกจ้างต่อนายจ้าง และแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับเทคนิค ระดับเทคนิคขั้นสูงหรือระดับวิชาชีพ สำหรับสถานประกอบกิจการที่มีหน่วยงานความปลอดภัย ให้แจ้งต่อหน่วยงานความปลอดภัยทันทีที่เกิดเหตุ

4.7 ตรวจสอบหาสาเหตุการประสบอันตรายการเจ็บป่วยหรือการเกิดเหตุเดือดร้อนรำคาญอันเนื่องมาจากการทำงานของลูกจ้างร่วมกับเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับเทคนิค ระดับเทคนิคขั้นสูง หรือระดับวิชาชีพ และรายงานผล รวมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาค่อนายจ้างโดยไม่ชักช้า

4.8 ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมความปลอดภัยในการทำงาน

4.9 ปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยในการทำงานอื่นตามที่เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหารมอบหมาย

5. ให้นายจ้างในสถานประกอบกิจการ ตาม (2) ถึง (5) ที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 20 - 49 คน แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับเทคนิค ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด อบรมเพิ่มทก

เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับเทคนิคมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้ จป.หัวหน้า : 3 วัน

5.1 ตรวจสอบและเสนอแนะให้นายจ้างปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

5.2 วิเคราะห์งานเพื่อชี้บ่งอันตราย รวมทั้งกำหนดมาตรการป้องกันและขั้นตอนการทำงานอย่างปลอดภัยเสนอต่อนายจ้าง

5.3 แนะนำให้ลูกจ้างปฏิบัติตามข้อบังคับและคู่มือ

5.4 ตรวจสอบหาสาเหตุการประสบอันตรายการเจ็บป่วยหรือการเกิดเหตุเดือดร้อนรำคาญอันเนื่องมาจากการทำงาน และรายงานผล รวมทั้งเสนอแนะต่อนายจ้างเพื่อป้องกันการเกิดเหตุโดยไม่ชักช้า

5.5 รวบรวมสถิติ จัดทำรายงาน และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประสบอันตราย การเจ็บป่วย หรือการเกิดเหตุเดือดร้อนรำคาญอันเนื่องมาจากการทำงานของลูกจ้าง

5.6 ปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยในการทำงานอื่นตามที่นายจ้างมอบหมาย

6. ให้นายจ้างในสถานประกอบกิจการ ตาม (2) ถึง (5) ที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 50 - 99 คน แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับเทคนิคชั้นสูง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด

เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับเทคนิคชั้นสูงมีหน้าที่ดังต่อไปนี้ ต้องทำพ. 8 ร.ม.

6.1 ตรวจสอบและเสนอแนะให้นายจ้างปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

6.2 วิเคราะห์งานเพื่อชี้บ่งอันตราย รวมทั้งกำหนดมาตรการป้องกันและขั้นตอนการทำงานอย่างปลอดภัยเสนอต่อนายจ้าง

6.3 วิเคราะห์แผนงานโครงการ รวมทั้งข้อเสนอแนะของหน่วยงานต่าง ๆ และเสนอแนะมาตรการความปลอดภัยในการทำงานต่อนายจ้าง

6.4 ตรวจสอบประเมินการปฏิบัติงานของสถานประกอบกิจการให้เป็นไปตามแผนงานโครงการ หรือมาตรการความปลอดภัยในการทำงาน

6.5 แนะนำให้ลูกจ้างปฏิบัติตามข้อบังคับและคู่มือ

6.6 แนะนำ ฝึกสอน อบรมลูกจ้างเพื่อให้การปฏิบัติงานปลอดภัยจากเหตุอันจะทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยในการทำงาน

6.7 ตรวจสอบหาสาเหตุและวิเคราะห์การประสบอันตราย การเจ็บป่วย หรือการเกิดเหตุเดือดร้อน รำคาญอันเนื่องมาจากการทำงาน และรายงานผล รวมทั้งเสนอแนะต่อนายจ้างเพื่อป้องกันการเกิดเหตุโดยไม่ชักช้า

6.8 รวบรวมสถิติ วิเคราะห์ข้อมูล จัดทำรายงาน และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประสบอันตราย การเจ็บป่วย หรือการเกิดเหตุเดือดร้อนรำคาญอันเนื่องมาจากการทำงานของลูกจ้าง

6.9 ปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยในการทำงานอื่นตามที่นายจ้างมอบหมาย

7. ให้นายจ้างในสถานประกอบกิจการ ตาม (1) ที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป และตาม (2) ถึง (5) ที่มีลูกจ้าง ตั้งแต่ 100 คนขึ้นไป แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับวิชาชีพ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ที่กฎหมายกำหนด

เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับวิชาชีพมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้ ① จ.บ.มหาวิทยาลัย

7.1 ตรวจสอบและเสนอแนะให้นายจ้างปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

7.2 วิเคราะห์งานเพื่อชี้บ่งอันตราย รวมทั้งกำหนดมาตรการป้องกันหรือขั้นตอนการทำงาน อย่างปลอดภัย เสนอต่อนายจ้าง

7.3 ประเมินความเสี่ยงด้านความปลอดภัยในการทำงาน

7.4 วิเคราะห์แผนงานโครงการ รวมทั้งข้อเสนอแนะของหน่วยงานต่าง ๆ และเสนอแนะมาตรการ ความปลอดภัยในการทำงานต่อนายจ้าง

7.5 ตรวจสอบประเมินการปฏิบัติงานของสถานประกอบกิจการให้เป็นไปตามแผนงานโครงการหรือมาตรการ ความปลอดภัยในการทำงาน

7.6 แนะนำให้ลูกจ้างปฏิบัติตามข้อบังคับและคู่มือ

7.7 แนะนำ ฝึกสอน อบรมลูกจ้างเพื่อให้การปฏิบัติงานปลอดภัยจากเหตุอันจะทำให้เกิดความ ไม่ปลอดภัยในการทำงาน

7.8 (ตรวจวัดและประเมินสภาพแวดล้อมในการทำงาน หรือดำเนินการร่วมกับบุคคลหรือหน่วยงานที่ขึ้นทะเบียนกับกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเป็นผู้รับรองหรือตรวจสอบเอกสารหลักฐานรายงานในการตรวจสอบสภาพแวดล้อมในการทำงานภายในสถานประกอบกิจการ

7.9 เสนอแนะต่อนายจ้างเพื่อให้มีการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานที่เหมาะสมกับสถานประกอบกิจการ และพัฒนาให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

7.10 ตรวจสอบสาเหตุ และวิเคราะห์การประสบอันตราย การเจ็บป่วย หรือการเกิดเหตุเดือดร้อนรำคาญอันเนื่องมาจากการทำงาน และรายงานผล รวมทั้งเสนอแนะต่อนายจ้างเพื่อป้องกันการเกิดเหตุโดยไม่ซ้ำซ้ำ

7.11 รวบรวมสถิติ วิเคราะห์ข้อมูล จัดทำรายงาน และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประสบอันตราย การเจ็บป่วย หรือการเกิดเหตุเดือดร้อนรำคาญอันเนื่องมาจากการทำงานของลูกจ้าง

7.12 ปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยในการทำงานอื่นตามที่นายจ้างมอบหมาย

8. ให้นายจ้างในสถานประกอบกิจการ ตาม (1) ถึง (5) ที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป และตาม (6) ถึง (14) ที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 20 คนขึ้นไป แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหาร ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด มาชไป

เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหารมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

8.1 กำกับ ดูแล เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานทุกระดับซึ่งอยู่ในบังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหาร

8.2/ เสนอแผนงานโครงการด้านความปลอดภัยในการทำงานในหน่วยงานที่รับผิดชอบต่อนายจ้าง

8.3 ส่งเสริม สนับสนุน และติดตามการดำเนินงานเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานให้เป็นไปตามแผนงานโครงการเพื่อให้มีการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานที่เหมาะสมกับสถานประกอบกิจการ

8.4 กำกับดูแลและติดตามให้มีการแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อความปลอดภัยของลูกจ้างตามที่ได้รับรายงานหรือตามข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน คณะกรรมการ หรือหน่วยงานความปลอดภัย

หมวด 2 คณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของสถานประกอบกิจการ อปพ 12 รว.

1. ให้นายจ้างที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 50 คนขึ้นไปสำหรับสถานประกอบกิจการตาม (1) ถึง (14) ต้องจัดให้มีคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของสถานประกอบกิจการ และมีองค์ประกอบตามข้อกำหนดของกฎหมาย ทั้งนี้ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่มิใช่ลูกจ้างครบ 50 คน

คณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของสถานประกอบกิจการ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1.1 พิจารณานโยบายและแผนงานด้านความปลอดภัยในการทำงานรวมทั้งความปลอดภัยนอกงาน เพื่อป้องกันและลดการเกิดอุบัติเหตุ การประสบอันตราย การเจ็บป่วย หรือการเกิดเหตุเดือดร้อนรำคาญอันเนื่องมาจากการทำงาน หรือความไม่ปลอดภัยในการทำงานเสนอต่อนายจ้าง

1.2 รายงานและเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องตามกฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานและมาตรฐานความปลอดภัยในการทำงานต่อนายจ้าง เพื่อความปลอดภัยในการทำงานของลูกจ้าง ผู้รับเหมา และบุคคลภายนอกที่เข้ามาปฏิบัติงานหรือเข้ามาใช้บริการในสถานประกอบกิจการ

1.3 ส่งเสริม สนับสนุน กิจกรรมด้านความปลอดภัยในการทำงานของสถานประกอบกิจการ

1.4 พิจารณาข้อบังคับและคู่มือ รวมทั้งมาตรฐานด้านความปลอดภัยในการทำงานของสถานประกอบกิจการเสนอต่อนายจ้าง

1.5 สำรองการปฏิบัติการด้านความปลอดภัยในการทำงาน และตรวจสอบสถิติการประสบอันตรายที่เกิดขึ้นในสถานประกอบกิจการนั้น อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

1.6 พิจารณาโครงการหรือแผนการฝึกอบรมเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน รวมถึงโครงการหรือแผนการอบรมเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในด้านความปลอดภัยของลูกจ้าง หัวหน้างาน ผู้บริหาร นายจ้าง และบุคลากรทุกระดับเพื่อเสนอความเห็นต่อนายจ้าง

1.7 วางระบบการรายงานสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัยให้เป็นหน้าที่ของลูกจ้างทุกคนทุกระดับต้องปฏิบัติ

1.8 ติดตามผลความคืบหน้าเรื่องที่เสนอนายจ้าง

1.9 รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี รวมทั้งระบุปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการเมื่อปฏิบัติหน้าที่ครบ 1 ปี เพื่อเสนอต่อนายจ้าง

1.10 ประเมินผลการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในการทำงานของสถานประกอบกิจการ

1.11 ปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยในการทำงานอื่นตามที่นายจ้างมอบหมาย

2. กรรมการให้อยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี

3. การประชุมคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานตามข้อบังคับ ที่คณะกรรมการกำหนดอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

4. ให้นายจ้างจัดให้คณะกรรมการได้รับการอบรมเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่อธิบดีกำหนด ทั้งนี้ภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้งหรือเลือกตั้ง

5. กรณีเกิดอุบัติเหตุ หรืออันตรายที่ลูกจ้างหรือบุคคลภายนอกสูญเสียอวัยวะ ทุพพลภาพ หรือเสียชีวิต ให้นายจ้างเรียกประชุมคณะกรรมการ โดยมีชักช้า เพื่อเสนอแนวทางป้องกันแก้ไขต่อนายจ้าง

หมวด 3 หน่วยงานความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของสถานประกอบกิจการ

- สป.วิทน
- สป.โชนทอ อนุฯเพิ่มอีก 4 วัน สืบค้น 60%

1. ให้นายจ้างในสถานประกอบกิจการ ตาม (1) ที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป และตาม (2) ถึง (5) ที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 200 คนขึ้นไปจัดให้มีหน่วยงานความปลอดภัย ภายใน 360 วัน และให้คงหน่วยงานความปลอดภัยตาม (2) ถึง (5) ไว้ แม้จำนวนลูกจ้างจะลดลง เว้นแต่ลูกจ้างลดลงน้อยกว่า 100 คน

2. ให้หน่วยงานความปลอดภัย ขึ้นตรงต่อผู้บริหารสูงสุดในสถานประกอบกิจการนั้น

หน่วยงานความปลอดภัยมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

2.1 วางแผนการดำเนินงานสำหรับการขจัดความเสี่ยงของสถานประกอบกิจการ และดูแลให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

2.2 จัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากอุบัติเหตุ อุบัติภัย และควบคุมความเสี่ยงภายในสถานประกอบกิจการ

2.3 จัดทำคู่มือและมาตรฐานว่าด้วยความปลอดภัยในการทำงานไว้ในสถานประกอบกิจการ เพื่อให้ลูกจ้างหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้ใช้ประโยชน์

2.4 กำหนดชนิดของอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลที่เหมาะสมกับลักษณะความเสี่ยงของงานเสนอตนายจ้าง เพื่อจัดให้ลูกจ้างหรือผู้ที่เกี่ยวข้องสวมใส่ขณะปฏิบัติงาน

2.5 ส่งเสริม สนับสนุน ด้านวิชาการและการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในสถานประกอบการ เพื่อให้ลูกจ้างปลอดภัยจากเหตุอันจะทำให้เกิดการประสูติอันตรายหรือการเจ็บป่วยอันเนื่องมาจากการทำงาน รวมทั้งด้านการควบคุมป้องกันอัคคีภัยและอุบัติเหตุร้ายแรงด้วย

2.6 จัดอบรมเกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน และข้อปฏิบัติเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานแก่ลูกจ้างที่เข้าทำงานใหม่ก่อนให้ปฏิบัติงาน รวมทั้งลูกจ้างซึ่งต้องทำงานที่มีความแตกต่างไปจากงานเดิมที่เคยปฏิบัติอยู่และอาจเกิดอันตรายด้วย

2.7 ประสานการดำเนินงานความปลอดภัยในการทำงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานประกอบการ รวมทั้งหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

2.8 ตรวจประเมินระบบความปลอดภัยในการทำงานในภาพรวมของสถานประกอบการ

2.9 รวบรวมผลการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานทุกระดับ และติดตามผลการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในการทำงานให้เป็นไปตามนโยบายและแผนงานของสถานประกอบการ พร้อมทั้งรายงานให้นายจ้างและคณะกรรมการทราบทุก 3 เดือน

2.10 ปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยในการทำงานอื่นตามที่นายจ้างมอบหมาย

3 หัวหน้าหน่วยงานความปลอดภัยต้องเป็นหรือเคยเป็นเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน ระดับวิชาชีพ หรือเป็นหรือเคยเป็นเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน ซึ่งผ่านการอบรมตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนด

หมวด 4 การแจ้ง การส่งเอกสาร และการเก็บเอกสารหลักฐาน

1. ให้นายจ้างแจ้งชื่อเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานเพื่อขึ้นทะเบียนตามที่กฎหมายกำหนด (ตัวอย่างแบบแจ้งชื่อเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน ปรากฏในภาคผนวก)

2. ให้นายจ้างส่งรายงานผลการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน ระดับเทคนิคขั้นสูงหรือระดับวิชาชีพต่ออธิบดี ทุก 3 เดือน ตามปฏิทิน ภายใน 30 วัน ตามแบบที่กฎหมายกำหนด (แบบ จปท. หรือแบบ จปว.)

3. ให้นายจ้างส่งสำเนารายชื่อ คณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน และหน้าที่รับผิดชอบต่ออธิบดีและผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่แต่งตั้ง

4. ให้นายจ้างเก็บสำเนานบันทึกรายงานการดำเนินงาน รายงานการประชุม และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องไว้ไม่น้อยกว่า 2 ปี พร้อมให้ตรวจสอบได้

สรุปการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับต่าง ๆ และหน่วยงานความปลอดภัย
จำแนกตามขนาดและประเภทกิจการดังตารางที่ 1

ประเภทกิจการ	จำนวนลูกจ้าง (คน)	จป.หัวหน้างาน	จป.เทคนิค	จป.เทคนิคชั้นสูง	จป.วิชาชีพ	จป. บริหาร	หน่วยงานความปลอดภัย
ข้อ (1)	2 ขึ้นไป	✓	-	-	✓	✓	✓
ข้อ (2) - (5)	2 - 19	✓	-	-	-	✓	-
	20 - 49	✓	✓ 1 ช.ม. ต่อวัน	-	-	✓	-
	50 - 99	✓	-	✓	-	✓	-
	100 - 199	✓	-	-	✓	✓	-
	200 ขึ้นไป	✓	-	-	✓	✓	✓
ข้อ (6) - (14)	20 ขึ้นไป	✓	-	-	-	✓	-

ตารางที่ 1 การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับต่าง ๆ และหน่วยงานความปลอดภัย
หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งกรรมการผู้แทนลูกจ้างตามประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน
เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งกรรมการผู้แทนลูกจ้าง

- (1) ให้นายจ้างแต่งตั้งลูกจ้างระดับปฏิบัติการซึ่งไม่ประสงค์จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นกรรมการผู้แทน
ลูกจ้างจำนวนไม่น้อยกว่า 3 คนแต่ไม่เกิน 5 คนเป็นคณะกรรมการดำเนินการเลือกตั้ง
- (2) ให้คณะกรรมการดำเนินการเลือกตั้งดำเนินการประกาศกำหนดวัน เวลา สถานที่รับสมัคร
และจำนวนกรรมการผู้แทนลูกจ้างที่จะได้รับการเลือกตั้ง ภายใน 5 วัน
- (3) เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการรับสมัครแล้ว หากมีจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งเท่ากับจำนวนกรรมการ
ผู้แทนลูกจ้างที่ได้ประกาศ ให้นายจ้างแต่งตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นเป็นกรรมการผู้แทนลูกจ้าง
- (4) กรณีที่ไม่มีผู้ใดสมัครรับเลือกตั้ง หรือมีจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งน้อยกว่าจำนวนกรรมการผู้แทน
ลูกจ้างที่ได้ประกาศไว้ให้คณะกรรมการดำเนินการเลือกตั้งดำเนินการประกาศรับสมัครใหม่หรือประกาศรับสมัคร
เพิ่มแล้วแต่กรณี
- (5) หากดำเนินการรับสมัครใหม่ ไม่ได้มาซึ่งกรรมการผู้แทนลูกจ้างครบตามจำนวน ให้นายจ้างแต่งตั้ง
ผู้สมัครรับเลือกตั้งถ้ามีและลูกจ้างระดับปฏิบัติการอื่นซึ่งไม่เป็นคณะกรรมการดำเนินการเลือกตั้ง และไม่ได้
รับเลือกตั้งเป็นกรรมการผู้แทนลูกจ้างจนครบจำนวน
- (6) การเลือกตั้งผู้แทนลูกจ้างให้กระทำโดยวิธีการลงคะแนนลับ
- (7) ให้กรรมการดำเนินการเลือกตั้งแจ้งผลการเลือกตั้งให้นายจ้างทราบภายใน 7 วันนับแต่วันสิ้นสุด
การเลือกตั้ง

การแต่งตั้งคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ตามขนาดของกิจการดังตารางที่ 2

จำนวนลูกจ้าง (คน)	จำนวนกรรมการฯ (คน)	ประธาน (นายจ้างหรือผู้แทนนายจ้างระดับบริหาร) (คน)	ผู้แทนนายจ้างระดับบังคับบัญชา (คน)	ผู้แทนลูกจ้าง (คน)	เลขานุการ (คน)
50 - 99	5	1	1	2	1 (จป.เทคนิคขั้นสูงหรือวิชาชีพ)
100 - 499	7	1	2	3	1 (จป.วิชาชีพ)
500 ขึ้นไป	11	1	4	5	1 (จป.วิชาชีพ)

ตารางที่ 2 สัดส่วนคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน กรณีสถานประกอบกิจการไม่มี เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับเทคนิคขั้นสูง หรือเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับวิชาชีพ ให้นายจ้างคัดเลือกผู้แทนนายจ้างระดับบังคับบัญชา 1 คนเป็นกรรมการ และให้ประธานเลือกกรรมการซึ่งเป็นผู้แทนนายจ้างระดับบังคับบัญชาเป็นเลขานุการ

3.2 กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553

สาระสำคัญ

1. สถานประกอบกิจการตาม(1)ถึง(14)ที่มีลูกจ้างตั้งแต่50คนขึ้นไปให้นายจ้างจัดให้มีระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานของสถานประกอบกิจการ ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

- (1) นโยบายด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน
- (2) โครงสร้างการบริหารด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน
- (3) แผนงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานและการนำไปปฏิบัติ

ปฏิบัติ

(4) การประเมินผลและทบทวนการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

(5) การดำเนินการปรับปรุงด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน การจัดทำระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงาน ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด และนายจ้างต้องปรับปรุงและพัฒนาระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

2. นายจ้างต้องดำเนินการให้เป็นไปตามระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงาน และมีหน้าที่ควบคุมดูแลการดำเนินการตามระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงาน และส่งเสริมให้ลูกจ้างทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงาน

3. นายจ้างต้องจัดให้ลูกจ้างสามารถเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานได้

3.3 กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน เกี่ยวกับรังสีชนิดก่อกัมมันตภาพรังสี พ.ศ. 2547

สาระสำคัญ

หมวด 1 บททั่วไป

“รังสีชนิดก่อกัมมันตภาพรังสี (Ionizing Radiation)” หมายความว่า พลังงานในรูปของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า หรืออนุภาครังสีใด ๆ ที่สามารถก่อให้เกิดการแตกตัวเป็นไอออนได้ทั้งโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อมในตัวกลางที่ผ่านไประหว่างรังสีแอลฟา รังสีบีตา รังสีแกมมา รังสีเอกซ์ อนุภาคนิวตรอน อิเล็กตรอน หรือโปรตอนที่มีความเร็วสูง เป็นต้น

หมวด 2 การควบคุมและป้องกันอันตราย

นายจ้างซึ่งผลิตหรือครอบครองต้นกำเนิดรังสี มีหน้าที่ต้องดำเนินการ ดังนี้

1. แจ้งจำนวนและปริมาณความเข้มรังสีของต้นกำเนิดรังสีต่ออธิบดีภายใน 7 วันนับแต่วันที่ผลิตหรือมีไว้ในครอบครอง
2. กำหนดพื้นที่ควบคุมโดยจัดทำรั้ว คอกกั้นหรือเส้นแสดงแนวเขต และจัดให้มีป้ายข้อความ “ระวังอันตรายจากรังสี ห้ามเข้า” เป็นภาษาไทยตัวอักษรสีดำบนพื้นสีเหลืองแสดงให้เห็นโดยชัดเจนในบริเวณนั้น
3. จัดให้มีเครื่องมือหรืออุปกรณ์ช่วยลดปริมาณรังสีที่ต้นกำเนิดรังสี ที่ทางผ่านรังสี และกำหนดวิธีการและเวลาการทำงานเพื่อป้องกันมิให้ลูกจ้างซึ่งปฏิบัติงานในพื้นที่ควบคุมได้รับปริมาณรังสีเกินเกณฑ์กำหนด
4. จัดให้ลูกจ้างซึ่งปฏิบัติงานเกี่ยวกับรังสีใช้อุปกรณ์บันทึกปริมาณรังสีประจำตัวบุคคลตลอดเวลาที่มีการปฏิบัติงาน
5. จัดทำข้อมูลปริมาณรังสีสะสมที่ลูกจ้างได้รับเป็นประจำทุกเดือนตามแบบที่อธิบดีกำหนดและแจ้งปริมาณรังสีสะสมให้ลูกจ้างทราบทุกครั้ง และเก็บไว้ ณ สถานที่ทำงานของลูกจ้างพร้อมให้ตรวจสอบได้
6. จัดให้ผู้รับผิดชอบดำเนินการทางด้านเทคนิคในเรื่องรังสีตลอดระยะเวลาที่มีการทำงานเกี่ยวกับรังสี โดยมีคุณสมบัติจบการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าทางด้านวิทยาศาสตร์โดยศึกษาและสอบผ่านวิชาเกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากรังสีอย่างน้อย 3 หน่วยกิต หรือผ่านการอบรมและทดสอบตามหลักสูตรการป้องกันอันตรายทางรังสี พร้อมทั้งแจ้งชื่อและคุณสมบัติของผู้รับผิดชอบฯ ต่ออธิบดี ตามแบบที่กำหนดภายใน 7 วัน นับแต่วันที่จัดให้มีผู้รับผิดชอบฯ
7. จัดให้มีที่ล้างมือ ที่ล้างหน้า ที่อาบน้ำ ที่เก็บชุดทำงาน และทำความสะอาดชุดทำงาน สิ่งของ อุปกรณ์ เครื่องใช้ รวมทั้งสถานที่ที่มีการเปื้อนหรือปนเปื้อนสารกัมมันตรังสีภายในเวลาที่เหมาะสมโดยวิธีที่ปลอดภัย
8. จัดให้มีแผนป้องกันและระงับอันตรายจากรังสีในภาวะการทำงานปกติและเหตุฉุกเฉิน หรืออุบัติเหตุร้ายแรง และส่งแผนต่ออธิบดีภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ผลิตหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งต้นกำเนิดรังสี

หมวด 3 เครื่องหมาย ฉลาก และสัญญาณเตือนภัย

นายจ้างต้องจัดทำเครื่องหมาย และฉลากตามแบบที่อธิบดีกำหนด และจัดให้มีป้ายเตือน สัญญาณเตือนภัย และระบบสัญญาณฉุกเฉินในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินทางรังสี

หมวด 4 การแจ้งเหตุและการรายงาน

นายจ้างต้องแจ้งเหตุและรายงาน กรณีที่ต้นกำเนิดรังสี อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักรที่เกี่ยวข้องกับการใช้รังสีเกิดความเสียหาย ชำรุด แตกร้าวหรือสูญหาย ซึ่งอาจทำให้สารกัมมันตรังสีรั่วไหล หก หล่น หรือฟุ้งกระจายสูญหายเกิดอุบัติเหตุฉุกเฉินทางรังสีหรืออุบัติเหตุร้ายแรงอันอาจเป็นเหตุให้ลูกจ้างประสบอันตราย เจ็บป่วยหรือตาย ต่ออธิบดีพื้นที่ และรายงานการตาย การเจ็บป่วย การประสบอันตราย หรือการเกิดโรคเนื่องจากการทำงานเกี่ยวกับรังสีต่ออธิบดีภายใน 15 วัน และรายงานการปฏิบัติงานของผู้รับผิดชอบฯ ต่ออธิบดีทุก 6 เดือน

หมวด 5 การคุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล

นายจ้างต้องจัดให้มีอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลและกำหนดมาตรการหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการใช้และการบำรุงรักษาอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล โดยจัดทำคู่มือหรือเอกสารเกี่ยวกับประโยชน์ วิธีการใช้ และวิธีการบำรุงรักษาอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล อย่างน้อยต้องเป็นภาษาไทย และแจกจ่ายลูกจ้าง พร้อมทั้งสาธิตเกี่ยวกับวิธีการใช้และวิธีการบำรุงรักษา

หมวด 6 เบ็ดเตล็ด

นายจ้างต้องจัดทำแนวปฏิบัติ ข้อบังคับ กฎหรือระเบียบว่าด้วยความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับรังสี ที่มีข้อความเป็นภาษาไทย ปิดประกาศโดยเปิดเผย ณ สถานที่ทำงานของลูกจ้าง และจัดให้ลูกจ้างได้รับการอบรม ให้เข้าใจและทราบถึงอันตรายและวิธีป้องกันอันตรายจากรังสี ก่อนเข้ารับหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด

ให้ลูกจ้างซึ่งปฏิบัติงานเกี่ยวกับรังสีได้รับการตรวจสอบสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้งและเก็บผลการตรวจสอบสุขภาพ พร้อมทั้งจะให้ตรวจสอบได้ตลอดเวลาทำการ กรณีที่พบความผิดปกติหรือความเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานเกี่ยวกับรังสีของลูกจ้าง ต้องจัดให้ลูกจ้างได้รับการรักษาพยาบาลในทันที และเปลี่ยนงานที่เหมาะสม

3.4 กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานในที่อับอากาศ พ.ศ. 2547

“ที่อับอากาศ” คือ ที่ซึ่งมีทางเข้าออกจำกัดและมีการระบายอากาศไม่เพียงพอที่จะทำให้อากาศภายในอยู่ในสภาพถูกสุขลักษณะและปลอดภัย เช่น อุโมงค์ ถ้ำ บ่อ หลุม ห้องใต้ดิน ห้องนรภัย ถังน้ำมัน ถังหมัก ถัง ไส้โลท่อ เตา ภาชนะหรือสิ่งอื่นที่มีลักษณะคล้ายกัน

สาระสำคัญ

หมวด 1 บททั่วไป

ให้นายจ้างที่มีที่อับอากาศต้องดำเนินการจัดทำป้ายแจ้งข้อความ “ที่อับอากาศ อันตราย ห้ามเข้า” บริเวณทางเข้าออกที่อับอากาศทุกแห่ง พร้อมทั้งจัดให้มีสิ่งปิดกั้นเพื่อมิให้บุคคลเข้าหรือตกลงไปได้ และต้องออกหนังสืออนุญาตให้ลูกจ้างทำงานในที่อับอากาศซึ่งมีรายละเอียดตามที่กฎหมายกำหนด

หมวด 2 มาตรการความปลอดภัย

1. มีการตรวจ บันทึกผลการตรวจวัดและประเมินสภาพอากาศในที่อับอากาศก่อนให้ลูกจ้างเข้าทำงาน และระหว่างที่ลูกจ้างทำงานในที่อับอากาศ
2. การทำงานในที่อับอากาศ 1 ที่ อย่างน้อยต้องประกอบด้วยผู้ปฏิบัติงาน ผู้ช่วยเหลือ ผู้ควบคุมงาน และผู้อนุญาตที่ผ่านการอบรมตามที่กฎหมายกำหนด
3. จัดให้มีและควบคุมดูแลให้ลูกจ้างใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล อุปกรณ์ช่วยเหลือ และช่วยชีวิตที่เหมาะสมกับลักษณะงานตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด
4. จัดอุปกรณ์เครื่องมือ อุปกรณ์สื่อสาร และเครื่องดับเพลิงที่เหมาะสมกับการใช้งานในที่อับอากาศ
5. มีมาตรการป้องกันและควบคุมมิให้พลังงาน สาร หรือสิ่งที่เป็นอันตรายจากภายนอกเข้าสู่ที่อับอากาศ และจัดให้มีมาตรการเพื่อความปลอดภัยในขณะที่ลูกจ้างกำลังทำงานในที่อับอากาศ

หมวด 3 การอนุญาต

นายจ้างหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากนายจ้างเป็นผู้อนุญาตให้ลูกจ้างทำงานในที่อับอากาศ

หมวด 4 การฝึกอบรม

เก็บหลักฐานการฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงาน ผู้ช่วยเหลือ ผู้ควบคุมงาน และผู้อนุญาตไว้ให้ตรวจสอบได้

10 10

3.5 กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบสุขภาพของลูกจ้าง และส่งผลการตรวจแก่พนักงานตรวจแรงงาน พ.ศ. 2547

งานเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยง หมายถึง งานที่ลูกจ้างทำเกี่ยวกับสารเคมีอันตราย จุลชีวันที่เป็นพิษซึ่งอาจเป็นเชื้อไวรัส แบคทีเรีย รา หรือสารชีวภาพอื่น กัมมันตภาพรังสี ความร้อน ความเย็น ความลั่นสะเทือน ความกดดันบรรยากาศ แสง เสียง หรือสภาพแวดล้อมที่อาจเป็นอันตรายตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

สาระสำคัญ

หมวด 1 การตรวจสุขภาพ

1. ลูกจ้างที่ทำงานเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยง นายจ้างต้องดำเนินการจัดให้ลูกจ้างได้รับการตรวจสุขภาพจากแพทย์แผนปัจจุบันชั้นหนึ่งที่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเวชกรรมด้านอาชีวเวชศาสตร์ หรือผ่านการอบรมด้านอาชีวเวชศาสตร์
2. การตรวจสุขภาพลูกจ้างที่ทำงานเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงกำหนดระยะเวลาการตรวจ ดังนี้
 - (1) ตรวจสุขภาพลูกจ้างครั้งแรกภายใน 30 วัน นับแต่วันที่รับลูกจ้างเข้าทำงาน
 - (2) ตรวจสุขภาพลูกจ้างครั้งต่อไปอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
 - (3) กรณีที่ลักษณะหรือสภาพของงานต้องตรวจสุขภาพตามระยะเวลาอื่น ให้นายจ้างจัดให้มีการตรวจสุขภาพลูกจ้างตามระยะเวลานั้น
 - (4) กรณีที่นายจ้างเปลี่ยนงานลูกจ้าง โดยที่งานนั้นมีอันตรายแตกต่างไปจากเดิม นายจ้างต้องจัดให้มีการตรวจสุขภาพของลูกจ้างทุกครั้งให้เสร็จสิ้นภายใน 30 วัน นับแต่วันที่เปลี่ยนงาน
3. กรณีที่ลูกจ้างหยุดงาน 3 วันทำงานติดต่อกันเนื่องจากประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย นายจ้างอาจขอความเห็นแพทย์ผู้ทำการรักษา หรือแพทย์ประจำสถานประกอบกิจการ หรือจัดให้มีการตรวจสุขภาพของลูกจ้างก่อนให้ลูกจ้างกลับเข้าทำงานอีกก็ได้

หมวด 2 การบันทึกผล การแจ้ง และการส่งผลการตรวจสอบสุขภาพ

1. หน้าที่ของแพทย์ผู้ทำการตรวจสอบสุขภาพ

(1) บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับผลการตรวจสอบสุขภาพ โดยให้ระบุความเห็นของแพทย์ที่บ่งบอกถึงสภาวะสุขภาพของลูกจ้างที่มีผลกระทบหรือเป็นอุปสรรคต่อการทำงานหรือลักษณะงานที่ลูกจ้างได้รับมอบหมาย

(2) ลงลายมือชื่อแพทย์ผู้ทำการตรวจหรือให้ความเห็นพร้อมทั้งลงวันที่ที่ดำเนินการดังกล่าว

2. นายจ้างต้องจัดให้มีสมุดสุขภาพประจำตัวของลูกจ้างที่ทำงานเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงตามแบบที่อธิบดีประกาศกำหนด และบันทึกผลการตรวจสอบสุขภาพของลูกจ้างในสมุดสุขภาพประจำตัวของลูกจ้าง ตามผลการตรวจของแพทย์ทุกครั้งที่มีการตรวจสอบสุขภาพ

3. นายจ้างต้องเก็บบันทึกผลการตรวจสอบสุขภาพรวมทั้งข้อมูลสุขภาพที่เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่าสองปีนับแต่วันสิ้นสุดการจ้างของลูกจ้างแต่ละราย เว้นแต่มีการร้องทุกข์ว่านายจ้างไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือการฟ้องร้องคดีเกี่ยวกับโรคหรืออันตรายต่อสุขภาพของลูกจ้าง ให้นายจ้างเก็บรักษาเอกสารนั้นไว้จนกว่าจะมีคำสั่งหรือคำพิพากษาถึงที่สุด ทั้งนี้ มิให้นายจ้างนำข้อมูลนั้นไปใช้ในทางที่เป็นโทษแก่ลูกจ้างโดยไม่มีเหตุอันสมควร

4. นายจ้างแจ้งผลการตรวจสอบสุขภาพให้แก่ลูกจ้าง ดังนี้

(1) กรณีผลการตรวจสอบสุขภาพผิดปกติ ให้แจ้งแก่ลูกจ้างภายใน 3 วันนับแต่วันที่ทราบผลการตรวจ

(2) กรณีผลการตรวจสอบสุขภาพปกติ ให้แจ้งแก่ลูกจ้างภายใน 7 วันนับแต่วันที่ทราบผลการตรวจ

5. นายจ้างจัดให้ลูกจ้างได้รับการรักษาพยาบาลทันทีที่พบความผิดปกติของลูกจ้างหรือลูกจ้างเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน และทำการตรวจสอบหาสาเหตุของความผิดปกติเพื่อประโยชน์ในการป้องกัน

6. นายจ้างต้องส่งผลการตรวจสอบสุขภาพของลูกจ้างที่พบความผิดปกติหรือการเจ็บป่วย การให้การรักษาพยาบาลและการป้องกันแก้ไขต่อพนักงานตรวจแรงงานตามแบบที่อธิบดีประกาศกำหนด (แบบ จผส. 1) ภายใน 30 วันนับแต่วันที่ทราบความผิดปกติหรือการเจ็บป่วย

7. ให้นายจ้างเปลี่ยนงานให้แก่ลูกจ้างในกรณีที่ลูกจ้างมีหลักฐานทางการแพทย์ว่าไม่อาจทำงานในหน้าที่เดิมได้

8. ให้นายจ้างมอบสมุดสุขภาพประจำตัวลูกจ้างที่ทำงานเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงให้แก่ลูกจ้างเมื่อสิ้นสุดการจ้าง

3.6 กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจัน และหม้อน้ำ พ.ศ. 2552

สาระสำคัญ

หมวด 1 เครื่องจักร

1. การทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักรทั่วไป

1. ลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ต้องสวมใส่เครื่องนุ่งห่มให้เรียบร้อย รัดกุม และไม่รุ่งริ่งไม่สวมใส่เครื่องประดับที่อาจเกี่ยวโยงกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ รวบผมที่ปล่อยยาวเกินสมควรหรือทำอย่างหนึ่งอย่างใดให้อยู่ในลักษณะที่ปลอดภัย

2. ในบริเวณที่มีการติดตั้ง การซ่อมแซม หรือการตรวจสอบเครื่องจักร หรือเครื่องป้องกันอันตรายจากเครื่องจักร ต้องติดป้ายแสดงการดำเนินการดังกล่าว โดยใช้เครื่องหมายหรือข้อความที่เข้าใจง่ายและเห็นได้ชัดเจน รวมทั้งจัดให้มีระบบ วิธีการ หรืออุปกรณ์ป้องกันมิให้เครื่องจักรนั้นทำงาน และให้แขวนป้ายแสดงเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ห้ามเปิดสวิตช์ไว้ที่สวิตช์ของเครื่องจักรด้วย

3. การประกอบ การติดตั้ง การซ่อมแซม และการใช้งานเครื่องจักร ต้องจัดให้มีวิศวกรเป็นผู้รับรองตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีประกาศกำหนด และเก็บหลักฐานให้พนักงานตรวจแรงงานตรวจสอบได้

4. ลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ต้องตรวจสอบเครื่องจักรนั้นให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ดีและปลอดภัย ตามระยะเวลาการใช้งานที่เหมาะสม และนายจ้างต้องจัดให้มีการตรวจรับรองประจำปีตามชนิดและประเภทที่อธิบดีประกาศกำหนด

5. นายจ้างต้องไม่ใช้หรือยอมให้ลูกจ้างใช้เครื่องจักรทำงานเกินปกติหรือขีดความสามารถที่ผู้ผลิตกำหนด

6. เครื่องปั๊มโลหะ เครื่องเจีย เครื่องตัด เครื่องไส หรือเครื่องจักรที่อาจก่อให้เกิดอันตรายได้โดยสภาพ นายจ้างต้องประกาศกำหนดวิธีการทำงานของลูกจ้าง ติดไว้บริเวณที่ลูกจ้างทำงาน

7. ลูกจ้างทำงานเกี่ยวกับเครื่องปั๊มโลหะ เครื่องเชื่อมไฟฟ้า เครื่องเชื่อมก๊าซ รถยก หรือเครื่องจักรที่อาจก่อให้เกิดอันตรายได้โดยสภาพ นายจ้างต้องใช้ลูกจ้างที่มีความชำนาญในการใช้เครื่องจักรนั้น และผ่านการอบรมตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีประกาศกำหนด

8. พื้นบริเวณรอบเครื่องจักรต้องอยู่ในลักษณะที่ปลอดภัย

9. นายจ้างต้องจัดให้มีวิธีการดำเนินการเพื่อป้องกันมิให้ลูกจ้างได้รับอันตรายจากการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ดังต่อไปนี้

(1) เครื่องจักรที่ใช้พลังงานไฟฟ้าต้องมีระบบหรือวิธีการป้องกันกระแสไฟฟ้ารั่ว และต้องต่อสายดิน การติดตั้งระบบป้องกันกระแสไฟฟ้ารั่วดังกล่าวให้เป็นไปตามมาตรฐานของสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

(2) เครื่องจักรที่ใช้พลังงานไฟฟ้า สายไฟฟ้าเข้าเครื่องจักรต้องเดินลงมาจากที่สูง กรณีเดินบนพื้นดินหรือฝังดินต้องใช้ท่อร้อยสายไฟฟ้าที่แข็งแรงและปลอดภัย

(3) เครื่องจักรชนิดอัตโนมัติ ต้องมีลิ้นชักเครื่องหมายปิด-เปิด ที่สวิตช์อัตโนมัติตามหลักสากล และมีเครื่องป้องกันมิให้สิ่งหนึ่งสิ่งใดกระทบสวิตช์ อันเป็นเหตุให้เครื่องจักรทำงาน

(4) เครื่องจักรที่มีการถ่ายทอดพลังงานโดยใช้เพลาลายพาน รอก เครื่องอุปกรณ์ ล้อตุนกำลังต้องมีตะแกรงหรือที่ครอบปิดคลุมส่วนที่หมุนได้และส่วนส่งถ่ายกำลังให้มิดชิด ถ้าส่วนที่หมุนได้หรือส่วนส่งถ่ายกำลังสูงกว่า 2 เมตร ต้องมีรั้วหรือตะแกรงสูงไม่น้อยกว่า 2 เมตรกั้นล้อมมิให้บุคคลเข้าไปได้ในขณะเครื่องจักรกำลังทำงาน สำหรับสายพานแขวนลอยที่มีความเร็วไม่น้อยกว่า 540 เมตรต่อนาที หรือสายพานที่มีช่วงยาวเกินกว่า 3 เมตร หรือสายพานที่กว้างกว่า 20 เซนติเมตร หรือสายพานโซ่ ต้องมีเครื่องป้องกันอันตรายจากเครื่องจักรนั้น

(5) เครื่องจักรที่มีใบเลื่อยวงเดือนต้องจัดให้มีเครื่องป้องกันอันตราย

(6) เครื่องจักรที่ใช้เป็นเครื่องลับ ฝน หรือแต่งผิวโลหะ ต้องมีเครื่องปิดบังประกายไฟ หรือเศษวัตถุในขณะใช้งาน

(7) เครื่องจักรที่ใช้ในการขึ้นรูปพลาสติกหรือวัสดุอื่นโดยลักษณะฉีด เป่า หรือวิธีการอื่น ต้องมีเครื่องป้องกันอันตรายจากเครื่องจักรนั้น

กรณีที่นายจ้างไม่สามารถจัดให้มีวิธีการดำเนินการเพื่อป้องกันมิให้ลูกจ้างได้รับอันตรายได้ นายจ้างต้องออกแบบอุปกรณ์ช่วยเพื่อให้เกิดความปลอดภัยหรือกำหนดขั้นตอนการทำงานให้ปลอดภัย

10. นายจ้างต้องบำรุงรักษาและดูแลเครื่องป้องกันอันตรายจากเครื่องจักรให้อยู่ในสภาพที่สามารถป้องกันอันตรายได้

11. นายจ้างต้องจัดให้ทางเดินเข้าออกจากพื้นที่สำหรับปฏิบัติงานเกี่ยวกับเครื่องจักรมีความกว้างไม่น้อยกว่า 80 เซนติเมตร

12. บริเวณที่ตั้งของเครื่องจักร ต้องจัดทำรั้ว คอกกั้น หรือเส้นแสดงเขตอันตราย ให้ลูกจ้างเห็นได้ชัดเจน และต้องมิให้ลูกจ้างซึ่งไม่เกี่ยวข้องเข้าไปในบริเวณดังกล่าว

13. ต้องติดตั้งเครื่องป้องกันวัสดุตกหล่นบริเวณสายพานลำเลียง เพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ลูกจ้าง และต้องมีสวิตช์ฉุกเฉินที่สามารถหยุดการทำงานของสายพานได้ทันทีติดตั้งไว้ในตำแหน่งที่เห็นชัดเจน และนายจ้างต้องไม่ยินยอมให้บุคคลซึ่งไม่เกี่ยวข้องเข้าไปในบริเวณเส้นทางสายพานลำเลียง

II. การทำงานกับเครื่องปั๊มโลหะ

1. ต้องจัดให้มีเครื่องป้องกันอันตรายที่ครอบปิดคลุมบริเวณที่อาจเป็นอันตราย หรืออุปกรณ์ที่สามารถหยุดเครื่องปั๊มโลหะได้ทันทีเมื่อส่วนของร่างกายเข้าไปใกล้บริเวณที่อาจเป็นอันตรายหรืออุปกรณ์อื่นที่สามารถป้องกันมิให้ส่วนของร่างกายเข้าไปในบริเวณที่อาจเป็นอันตราย

2. การใช้เครื่องปั๊มโลหะชนิดต่าง ๆ

- เครื่องปั๊มโลหะที่ใช้มือป้อนวัสดุ ให้ใช้สวิตช์แบบต้องกดพร้อมกันทั้งสองมือเครื่องจึงทำงาน และสวิตช์ต้องห่างกันไม่น้อยกว่า 30 เซนติเมตร

- เครื่องปั๊มโลหะที่ใช้เท้าเหยียบ ให้มีที่พักเท้าโดยมีที่ครอบป้องกันมิให้เหยียบโดยไม่ตั้งใจ

- เครื่องปั๊มโลหะที่ใช้คันโยก ให้ใช้คันโยกที่มีความมั่นคงแข็งแรง และมีสลักบนคันโยกที่สามารถป้องกันมิให้เครื่องทำงานด้วยเหตุบังเอิญได้

- เครื่องปั๊มโลหะที่ใช้น้ำหนักเหวี่ยง ให้ติดตั้งตุ้มน้ำหนักเหวี่ยงไว้สูงกว่าศีรษะผู้ปฏิบัติงานพอสมควร และต้องไม่มีสายไฟฟ้าอยู่ในรัศมีของน้ำหนักเหวี่ยง

3. ห้ามดัดแปลง แก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงสมรรถนะของเครื่องปั๊มโลหะหรือเครื่องป้องกันอันตรายจากเครื่องจักร เว้นแต่ได้รับการรับรองจากวิศวกร

4. เครื่องปั๊มโลหะต้องติดตั้งในพื้นที่ที่มั่นคง แข็งแรง และไม่ก่อให้เกิดการสั่นสะเทือน

III. การใช้เครื่องเชื่อมไฟฟ้าและเครื่องเชื่อมก๊าซ

1. ก่อนใช้เครื่องเชื่อมไฟฟ้าและเครื่องเชื่อมก๊าซ ต้องจัดให้มีเครื่องดับเพลิงแบบเคลื่อนย้ายได้ติดตั้งไว้ในบริเวณใกล้เคียงที่สามารถนำมาใช้ดับเพลิงได้ทันที จัดให้มีอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลให้ลูกจ้างสวมใส่ บริเวณที่ปฏิบัติงานต้องไม่มีวัสดุที่ติดไฟง่าย และจัดให้มีฉากกันหรืออุปกรณ์ป้องกันอันตรายอื่น ๆ เพื่อป้องกันอันตรายจากประกายไฟและแสงจ้า

2. ต้องควบคุมดูแลมิให้ลูกจ้างหรือผู้ซึ่งไม่เกี่ยวข้องเข้าไปในบริเวณที่มีการทำงานด้วยเครื่องเชื่อมไฟฟ้าหรือเครื่องเชื่อมก๊าซ

3. การใช้เครื่องเชื่อมไฟฟ้าหรือเครื่องเชื่อมก๊าซในบริเวณที่อาจจะก่อให้เกิดอันตรายจากการระเบิดเพลิงไหม้หรือไฟลามจากก๊าซ น้ำมัน หรือวัตถุไวไฟอื่น ต้องมีมาตรการด้านความปลอดภัยและควบคุมดูแลให้ลูกจ้างปฏิบัติโดยเคร่งครัด

4. การทำงานเกี่ยวกับเครื่องเชื่อมแต่ละชนิดต้องปฏิบัติตามดังต่อไปนี้

เครื่องเชื่อมไฟฟ้า	เครื่องเชื่อมก๊าซ
1. ต่อสายดินที่โครงเครื่องที่เป็นโลหะ	1. ติดตั้งมาตรวัดความดันที่ถูกต้องกับชนิดของก๊าซ
2. การใช้สายดิน หัวจับสายดิน สายเชื่อม หัวจับลวดเชื่อม ให้เป็นไปตามผู้ผลิตกำหนด	2. ห้ามการใช้ที่จะเกิดการรั่วไหลของก๊าซ การหลุดหลวม การสึกหรอของอุปกรณ์หรือสภาพที่ไม่ปลอดภัยและต้องแก้ไขทันที
3. สายไฟฟ้า สายดิน ต้องมีการป้องกันการเสียหายจากการบดทับ การเปียกน้ำ ที่ชื้นแฉะ และสถานที่ทำงาน ต้องมีแสงสว่างและการระบายอากาศที่เหมาะสม	3. จัดทำเครื่องหมายสีที่ท่อ หัวเชื่อม หัวตัด ให้เป็นแบบและชนิดเดียวกัน

IV. การใช้และการทำงานเกี่ยวกับรถยก

1. รถยกต้องมีโครงหลังคาที่มั่นคงแข็งแรงสามารถป้องกันอันตรายจากวัสดุตกหล่นได้ติดป้ายบอกพิกัดน้ำหนักยกให้ตรงกับความสามารถในการยกสิ่งของได้โดยปลอดภัย มีการตรวจสอบให้มีสภาพใช้งานได้อย่างปลอดภัยก่อนการใช้งานทุกครั้ง มีสัญญาณเสียงหรือแสงไฟเตือนในขณะทำงาน
2. ห้ามดัดแปลงหรือกระทำการใดที่มีผลทำให้ความปลอดภัยในการทำงานของรถยกลดลง
3. ต้องกำหนดเส้นทางและตีเส้นช่องทางเดินรถยกในอาคารหรือบริเวณที่มีการใช้รถยกเป็นประจำ
4. ต้องติดตั้งกระจกนูนหรือวัสดุอื่นที่มีคุณสมบัติคล้ายกันไว้ที่บริเวณทางแยกหรือทางโค้งที่มองไม่เห็นเส้นทางข้างหน้า
5. พื้นเส้นทางเดินรถยกมีความมั่นคงแข็งแรงและสามารถรองรับน้ำหนักบรรทุกของรถยกได้อย่างปลอดภัย
6. ผู้ขับรถยกผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่อธิบดีประกาศกำหนด
7. ห้ามลูกจ้างนำรถยกไปใช้ปฏิบัติงานใกล้สายไฟฟ้าหรืออุปกรณ์ไฟฟ้าที่มีกระแสไฟฟ้าใกล้กว่าระยะห่างที่ปลอดภัย
8. ห้ามบุคคลอื่นโดยสารไปกับรถยก
9. มีคู่มือการใช้ การตรวจสอบ และการบำรุงรักษารถยกให้ลูกจ้างได้ศึกษาและปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยในการทำงาน

V. การใช้ลิฟต์

1. กรณีจัดให้มีลิฟต์ในการปฏิบัติงาน ต้องปฏิบัติ ดังต่อไปนี้
 - (1) จัดทำคำแนะนำอธิบายการใช้ลิฟต์และการขอความช่วยเหลือติดไว้ในห้องลิฟต์
 - (2) จัดทำคำแนะนำอธิบายการให้ความช่วยเหลือ ติดไว้ในห้องจักรกลและห้องผู้ดูแล
 - (3) จัดทำข้อห้ามใช้ลิฟต์ ติดไว้ที่ข้างประตูลิฟต์ด้านนอกทุกชั้น
 - (4) จัดให้มีการตรวจสอบลิฟต์ก่อนการใช้งานทุกวัน หากส่วนใดชำรุดเสียหายต้องซ่อมแซมให้เรียบร้อยก่อนใช้งาน
 - (5) จัดให้มีมาตรการป้องกันอันตรายและติดป้ายห้ามใช้ลิฟต์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นได้ชัดเจนในระหว่างที่มีการซ่อมบำรุง การตรวจสอบ หรือการทดสอบลิฟต์
 2. ลิฟต์ที่จะนำมาใช้ต้องมีรายละเอียดคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้
 - (1) ติดตั้งไว้ในที่มั่นคง แข็งแรง และเหมาะสม
 - (2) มีป้ายบอกพิกัดน้ำหนักหรือจำนวนคนโดยสาร
 - (3) มีมาตรการป้องกันมิให้ลิฟต์เคลื่อนที่ ในกรณีที่ประตูลิฟต์ยังไม่ปิด
 - (4) มีระบบไฟส่องสว่างฉุกเฉินและมีระบบระบายอากาศที่เพียงพอภายในห้องโดยสารของลิฟต์
- ในกรณีที่กระแส ไฟฟ้าดับ
- (5) มีระบบแสงหรือเสียงเตือน ในกรณีที่มีการใช้ลิฟต์บรรทุกน้ำหนักเกินพิกัด
 - (6) มีอุปกรณ์ตัดระบบการทำงานของลิฟต์เมื่อมีการใช้ลิฟต์บรรทุกน้ำหนักเกินพิกัด
3. มีการตรวจสอบลิฟต์โดยวิศวกรอย่างน้อยปีละครั้ง

หมวด 2 บันจัน

I. การใช้บันจันทั่วไป

1. ในการประกอบ การทดสอบ การใช้ การซ่อมบำรุง และการตรวจสอบบันจันหรืออุปกรณ์อื่นที่นำมาใช้กับบันจัน ต้องปฏิบัติตามรายละเอียดคุณลักษณะหรือคู่มือการใช้งานที่ผู้ผลิตกำหนดไว้

2. นายจ้างต้องจัดให้มีการทดสอบและการตรวจสอบการติดตั้งบันจัน ตามรายละเอียด คุณลักษณะ และคู่มือการใช้งานของผู้ผลิตโดยวิศวกรก่อนการใช้งาน

บันจันที่หยุดใช้งานตั้งแต่หกเดือนขึ้นไป ก่อนนำมาใช้งานใหม่นายจ้างต้องทำการทดสอบ และตรวจสอบโดยวิศวกร

3. นายจ้างต้องจัดให้มีการทดสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของบันจันปีละไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง ตามประเภท และลักษณะของงาน

4. บันจันต้องอยู่บนฐานรากที่มั่นคง ลวดสลิงต้องเหลืออยู่ในม้วนลวดสลิงไม่น้อยกว่า 2 รอบตลอดเวลาที่บันจันทำงาน การใช้งานต้องอยู่ในระยะปลอดภัยจากสิ่งก่อสร้างหรือวัตถุอื่น มีสัญญาณเสียงและไฟเตือนตลอดเวลาที่บันจันทำงาน มีชุดล็อกป้องกันที่ตัวตะขอ มีป้ายบอกพิสัยการยกไว้ที่บันจันและรอกของตะขอ พื้นทางเดินเป็นชนิดกันลื่นและมีราวกันตก บันจันที่สูงเกิน 3 เมตร ต้องมีบันไดพร้อมราวจับและโครงโลหะกันตก และมีถังดับเพลิงมือถืออยู่ที่ห้องบังคับบันจัน

5. จัดทำเขตอันตราย และเครื่องหมายแสดงอันตรายในเส้นทางที่บันจันเคลื่อนย้ายสิ่งของ

6. กำหนดวิธีการทำงานเกี่ยวกับบันจันซึ่งอย่างน้อยต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้การซ่อมและการใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลในบริเวณที่ลูกจ้างทำงาน มีคู่มือการปฏิบัติงาน และคู่มือการใช้สัญญาณสื่อสาร

7. จัดให้มีผู้ให้สัญญาณแก่ผู้บังคับบันจันตลอดเวลาการทำงาน

8. ผู้บังคับบันจัน ผู้ให้สัญญาณ ผู้ยึดเกาะวัสดุ หรือผู้ควบคุมการใช้บันจันต้องผ่านการอบรมหรือทบทวนการทำงานตามหลักสูตรที่อธิบดีกำหนด

9. กรณีบันจันทำงานใกล้สายไฟฟ้า ให้รักษาระยะห่างตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

10. กรณีบันจันทำงานใกล้เสาส่งคลื่นโทรคมนาคม และตรวจพบว่าเกิดประจุไฟฟ้าเหนี่ยวนำ ต้องทำการต่อสายดินให้ประจุไฟฟ้าไหลลงดิน ตามมาตรฐานสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

II. บันจันเหนือศีรษะ และบันจันขาสอง ต้องเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

III. บันจันหอสอง ต้องเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

IV. รถบันจันและเรือบันจัน ต้องเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

V. อุปกรณ์ที่ใช้เกี่ยวกับบันจัน

ลวดสลิง รอก ไซ้ เชือก ห่วง ตะขอหรืออุปกรณ์สำหรับผูก มัด หรือยึดโยงอื่น ลักษณะ การใช้งาน และค่าความปลอดภัยต้องเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

หมวด 3 หม้อน้ำ

I. บททั่วไป

1. หม้อน้ำและอุปกรณ์ประกอบต่าง ๆ ต้องมีคุณสมบัติตามมาตรฐานที่กำหนด หม้อน้ำที่ผ่านการใช้งานแล้วหรือหม้อน้ำที่ย้ายที่ติดตั้ง ต้องจัดให้วิศวกรรับรองผลการทดสอบความดันที่อนุญาตให้ใช้ได้สูงสุดใหม่
2. ต้องจัดทำป้ายประกาศกำหนดวิธีการทำงานของลูกจ้างเกี่ยวกับการใช้หม้อน้ำ การตรวจสอบอุปกรณ์ประกอบ และการแก้ไขข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน ติดไว้บริเวณที่ลูกจ้างทำงาน
3. ผู้ควบคุมหม้อน้ำต้องมีคุณสมบัติ ผ่านการอบรมตามหลักสูตรผู้ควบคุมหม้อน้ำจากสถาบันของทางราชการ รัฐวิสาหกิจหรือสถาบันอื่น ทั้งนี้ ตามที่อธิบดีประกาศกำหนด

II. การติดตั้ง การซ่อมบำรุง การซ่อมแซม และการใช้

1. การติดตั้งหม้อน้ำและอุปกรณ์ประกอบ สถานที่ติดตั้งหม้อน้ำ ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานที่กำหนดในกฎกระทรวง
2. ในกรณีที่มีการดัดแปลงอย่างใดอย่างหนึ่งเกี่ยวกับหม้อน้ำ ต้องให้วิศวกรรับรองความปลอดภัยก่อนการใช้งาน

III. การควบคุม

มีการทดสอบและรับรองความปลอดภัยในการใช้หม้อน้ำอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยวิศวกรหรือผู้ได้รับอนุญาตพิเศษให้ทดสอบหม้อน้ำตามกฎหมายว่าด้วยวิศวกร แล้วเก็บเอกสารรับรองความปลอดภัยในการใช้หม้อน้ำไว้ให้พนักงานตรวจแรงงานตรวจสอบได้ เว้นแต่หม้อน้ำที่มีอัตราการผลิตไอน้ำเครื่องละตั้งแต่ 20 ตันต่อชั่วโมงขึ้นไปอาจขยายระยะเวลาการทดสอบและรับรองความปลอดภัยในการใช้หม้อน้ำไม่เกิน 5 ปี หากปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีประกาศกำหนด

3.7 กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551

สาระสำคัญ

หมวด 1 บททั่วไป

1. กำหนดให้นายจ้างจัดทำแผนงานด้านความปลอดภัยในการทำงานสำหรับงานก่อสร้าง สำหรับงานก่อสร้างดังต่อไปนี้
 - (1) งานอาคารซึ่งมีพื้นที่รวมกันในหลังเดียวกันเกิน 2,000 ตารางเมตร หรืออาคารที่มีความสูงตั้งแต่ 15 เมตรขึ้นไป และมีพื้นที่รวมกันในหลังเดียวกันเกิน 1,000 ตารางเมตร
 - (2) งานสะพานที่มีช่วงความยาวตั้งแต่ 30 เมตรขึ้นไป หรืองานสะพานข้ามทางแยก หรือทางยกระดับ หรือสะพานกลับรถ หรือทางแยกต่างระดับ
 - (3) งานขุด ซ่อมแซม หรือรื้อถอนระบบสาธารณูปโภคที่ลึกตั้งแต่ 3 เมตร ขึ้นไป
 - (4) งานอุโมงค์หรือทางลอด
 - (5) งานก่อสร้างอื่นที่อธิบดีประกาศ
2. ให้นายจ้างจัดให้มีผู้ควบคุมงานทำหน้าที่ตรวจความปลอดภัยในการทำงานก่อนการทำงานและขณะทำงานทุกขั้นตอนเพื่อให้เกิดความปลอดภัย

3. ให้นายจ้างติดป้ายแสดงหมายเลขโทรศัพท์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอความช่วยเหลือในยามฉุกเฉิน เช่น โรงพยาบาล หน่วยงานดับเพลิง หน่วยงานบรรเทาสาธารณภัยที่ใกล้ที่สุดไว้ ณ เขตก่อสร้างให้เห็นได้ชัดเจน

4. ให้นายจ้างติดหรือตั้งป้ายเตือนและป้ายบังคับในเขตก่อสร้างเพื่อความปลอดภัย เช่น ให้ระวังห้ามเข้าให้สวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล โดยใช้เครื่องหมายหรือข้อความที่เข้าใจง่ายและเห็นได้ชัดเจน

5. ให้นายจ้างจัดให้มีการฝึกอบรมลูกจ้างเกี่ยวกับการทำงานเป็นระยะ ๆ เช่น การใช้เครื่องจักร รหัสสัญญาณ ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

หมวด 2 เขตก่อสร้าง

1. ให้นายจ้างกำหนดบริเวณเขตก่อสร้าง โดยทำรั้วที่มั่นคงแข็งแรงสูงไม่น้อยกว่า 2 เมตร ไว้ตลอดแนวเขตก่อสร้าง และจัดทำป้าย “เขตก่อสร้าง” แสดงให้เห็นได้ชัดเจน

2. ห้ามนายจ้างอนุญาตหรือปล่อยปละละเลยให้ลูกจ้างเข้าพักอาศัยในอาคารซึ่งอยู่ในระหว่างการก่อสร้างหรือในเขตก่อสร้างนั้น เว้นแต่นายจ้างจัดให้มีมาตรการด้านความปลอดภัยและได้รับความเห็นชอบเป็นหนังสือจากวิศวกร

3. ในกรณีที่มีทางร่วมหรือทางแยกในเขตก่อสร้าง ให้นายจ้างติดตั้งป้าย เครื่องหมายเตือนหรือเครื่องหมายบังคับเพื่อแสดงว่าข้างหน้าเป็นทางร่วมหรือทางแยก

หมวด 3 งานไฟฟ้าและการป้องกันอัคคีภัย

1. ให้นายจ้างจัดให้มีแผนผังวงจรไฟฟ้า ซึ่งมีวิศวกรลงนามรับรอง และให้นายจ้างเก็บแผนผังดังกล่าวไว้ ให้นักงานตรวจแรงงานตรวจสอบได้ตลอดเวลา

2. ให้นายจ้างจัดให้มีระบบป้องกันกระแสไฟฟ้ารั่วโดยต่อสายดินสำหรับหม้อแปลงไฟฟ้า แผงไฟฟ้า และอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ติดตั้งอยู่กับที่ทุกชนิด

3. ให้นายจ้างจัดให้มีป้ายที่มีตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ซึ่งสะท้อนแสงได้ เพื่อเตือนให้ระวังอันตรายจากไฟฟ้าที่บริเวณหม้อแปลงไฟฟ้าและแผงไฟฟ้า

4. ต้องไม่เก็บวัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิดไว้ในอาคารซึ่งอยู่ในระหว่างการก่อสร้าง และที่พักอาศัยของลูกจ้างในเขตก่อสร้าง และจัดทำป้าย “อันตราย” “ห้ามสูบบุหรี่” “ห้ามทำให้เกิดประกายไฟหรือพกพาอุปกรณ์สำหรับจุดไฟหรือต่อไฟ”

5. ต้องจัดให้มีเครื่องดับเพลิงแบบเคลื่อนย้ายได้ที่เหมาะสมกับชนิดของเชื้อเพลิง

6. ต้องจัดให้มีทางหนีไฟและบันไดหนีไฟ รวมทั้งป้ายแสดงทางหนีไฟทุกชั้นของอาคารซึ่งอยู่ในระหว่างการก่อสร้าง ทางหนีไฟต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า 1.10 เมตร

7. การก่อสร้างอาคารที่มีความสูงตั้งแต่ 15 เมตรขึ้นไป หรือมีพื้นที่รวมกันในหลังเดียวกันเกิน 2,000 ตารางเมตร ให้นายจ้างจัดให้มีระบบสัญญาณแจ้งเหตุเพลิงไหม้ที่สามารถได้ยินโดยทั่วถึงกันทั้งอาคาร

หมวด 4 งานเจาะและงานขุด

1. จัดให้มีรั้วกันหรือรั้วกันตก แสงสว่าง และป้ายเตือนอันตราย ตามลักษณะของงานก่อสร้างเพื่อให้เกิดความปลอดภัยไว้ตลอดเวลาทำงาน
2. งานอื่นในลักษณะเดียวกันที่ลึกตั้งแต่ 2 เมตรขึ้นไป ให้นายจ้างจัดให้มีการคำนวณ ออกแบบ และกำหนดขั้นตอนการดำเนินการโดยวิศวกรก่อนลงมือปฏิบัติงาน
3. ห้ามให้ลูกจ้างลงไปทำงานในรูเจาะ รูขุด หลุม บ่อ คู ที่มีความลึกเกิน 2 เมตรและกว้างน้อยกว่า 75 เซนติเมตร

หมวด 5 งานก่อสร้างที่มีเสาเข็มและกำแพงพืด

1. ก่อนการใช้งานต้องมีวิศวกรตรวจสอบ บันทึกผลและรับรองผลการตรวจสอบ
2. ผู้บังคับเครื่องตอกเสาเข็มต้องผ่านการฝึกอบรมตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด
3. ต้องมีคู่มือการใช้เครื่องตอกเสาเข็มและคู่มือการใช้สัญญาณ
4. จัดให้มีป้ายพิกัดน้ำหนักยกและป้ายแนะนำการใช้เครื่องตอกเสาเข็ม
5. นายจ้างต้องมีการควบคุมการตอกเสาเข็มให้ปฏิบัติตามกฎหมาย
6. การก่อสร้างกำแพงพืดนายจ้างต้องจัดให้มีวิศวกร ซึ่งมีความรู้ความชำนาญและมีประสบการณ์ ควบคุมการทำงาน ให้เกิดความปลอดภัยต่อลูกจ้างตลอดเวลา

หมวด 6 ค้ำยัน

1. การใช้ค้ำยัน ให้นายจ้างจัดให้มีการคำนวณออกแบบและควบคุมการใช้โดยมีวิศวกรรับรอง
2. ในกรณีที่มีการเทคอนกรีตเหนือค้ำยัน ให้นายจ้างควบคุมการเทคอนกรีตให้เป็นไปตามมาตรฐานของสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

หมวด 7 เครื่องจักรและปั้นจั่น

1. ต้องจัดให้วิศวกรควบคุมตลอดเวลาขณะติดตั้งหรือทดสอบการใช้งานของเครื่องจักรและอุปกรณ์
2. ลูกจ้างที่ทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ต้องมีความชำนาญ และผ่านการอบรม
3. จัดให้มีการตรวจรับรองสภาพของเครื่องจักรและอุปกรณ์ประจำปีตามชนิดและประเภท
4. เมื่อต้องการใช้เครื่องจักรที่มีการเคลื่อนที่ที่ต้องติดตั้งอุปกรณ์เตือน เช่น สัญญาณเสียงและแสง และติดป้ายเตือน
5. ให้ลูกจ้างซึ่งเป็นผู้บังคับปั้นจั่น ผู้ให้สัญญาณแก่ผู้บังคับปั้นจั่น ผู้ยึดเกาะวัสดุ หรือผู้ควบคุมการใช้ปั้นจั่น ผ่านการอบรมหลักสูตรการปฏิบัติหน้าที่และต้องจัดให้มีการอบรมหรือทบทวนการทำงานเกี่ยวกับปั้นจั่น
6. ในการประกอบ การทดสอบ การใช้ และการซ่อมบำรุง ให้นายจ้างปฏิบัติตามรายละเอียดคุณลักษณะของปั้นจั่น และคู่มือการใช้งานที่ผู้ผลิตปั้นจั่นกำหนดไว้

หมวด 8 ลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราวและลิฟต์โดยสารชั่วคราว

1. จัดให้มีการตรวจสอบส่วนประกอบและอุปกรณ์ของลิฟต์ทุกเดือนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีประกาศกำหนด โดยวิศวกรเป็นผู้ควบคุม
2. ให้มีการควบคุมดูแลมิให้บุคคลใดโดยสารลิฟต์ขนส่งวัสดุชั่วคราว และให้ติดป้ายห้ามโดยสารให้เห็นได้ชัดเจน

3. ให้มีลูกจ้างซึ่งอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี และได้รับการฝึกอบรมการใช้ลิฟต์มาแล้วทำหน้าที่บังคับลิฟต์ประจำตลอดเวลาที่ใช้ลิฟต์

หมวด 9 เชือก ลวดสลิง และรอก

1. ควบคุมดูแลให้มีการใช้เชือกหรือลวดสลิงที่มีขนาดเหมาะสมกับรอกและเชือกหรือลวดสลิงดังกล่าว ต้องไม่ฝืดเปื่อยหรือชำรุดจนทำให้ขาดความแข็งแรงทนทาน

2. การใช้เชือก ลวดสลิง และรอก ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีประกาศกำหนด

หมวด 10 ทางเดินชั่วคราวยกระดับสูง

1. ทางเดินชั่วคราวยกระดับสูงตั้งแต่ 150 เซนติเมตรขึ้นไป ต้องจัดสร้างทางเดินนั้นด้วยวัสดุที่มีความแข็งแรง สามารถรับน้ำหนักบรรทุกจรได้ตามสภาพการใช้งานจริง แต่ไม่น้อยกว่า 250 กิโลกรัม/ตารางเมตร มีความกว้างไม่น้อยกว่า 45 เซนติเมตร และต้องมีราวกันหรือรั้วกันตก

2. ทางเดินชั่วคราวที่มีลักษณะเป็นทางลาดชัน ให้จัดให้มีวัสดุป้องกันการลื่นและต้องดูแลให้เกิดความปลอดภัย

หมวด 11 การทำงานในสถานที่ที่มีอันตรายจากการตกจากที่สูง การพังทลาย และการกระเด็นหรือตกหล่นของวัสดุ

1. งานที่สูงจากพื้นดินหรือพื้นอาคารตั้งแต่ 2 เมตรขึ้นไป ต้องจัดให้มีนั่งร้าน บันได ขาหยั่ง หรือม้ายืนที่ปลอดภัยตามสภาพของงานสำหรับลูกจ้างในการทำงานนั้น

2. งานบนที่ลาดชันที่ทำมุมเกิน 30 องศาจากแนวราบและสูงตั้งแต่ 2 เมตรขึ้นไป นายจ้างต้องจัดให้มีนั่งร้านที่เหมาะสมกับสภาพของงาน สายหรือเชือกช่วยชีวิต และเข็มขัดนิรภัยพร้อมอุปกรณ์หรือเครื่องป้องกันอื่นใดที่มีลักษณะเดียวกันตลอดเวลาการทำงาน

3. งานในสถานที่ที่ลูกจ้างอาจได้รับอันตรายจากการพลัดตกหรือถูกวัสดุพังทับ นายจ้างต้องจัดทำราวกันหรือรั้วกันตก ตาข่าย สิ่งปิดกั้น หรืออุปกรณ์ป้องกันอื่นใดที่มีลักษณะเดียวกัน เพื่อป้องกันการพลัดตกของลูกจ้างหรือสิ่งของ ต้องจัดให้มีการใช้สายหรือเชือกช่วยชีวิตและเข็มขัดนิรภัย พร้อมอุปกรณ์หรือเครื่องป้องกันอื่นใดที่มีลักษณะเดียวกัน

4. งานก่อสร้างที่มีปล่องหรือช่องเปิดซึ่งอาจทำให้ลูกจ้างหรือสิ่งของพลัดตก นายจ้างต้องจัดทำฝาปิดที่แข็งแรง ราวกันหรือรั้วกันตกที่มีความสูงไม่น้อยกว่า 90 เซนติเมตร และแผงทึบหรือขอบกันของตกมีความสูงไม่น้อยกว่า 7 เซนติเมตร พร้อมทั้งติดป้ายเตือน

5. การใช้นั่งร้าน นายจ้างต้องกำกับดูแลมิให้ลูกจ้าง

(1) ทำงานบนนั่งร้านเมื่อพื้นนั่งร้านลื่น

(2) ทำงานบนนั่งร้านที่มีส่วนใดชำรุดอันอาจเป็นอันตราย

(3) ทำงานบนนั่งร้านแขวนหรือนั่งร้านแบบกระเช้าขณะฝนตกหรือลมแรงอันอาจเป็นอันตราย

และในกรณีที่เหตุการณ์ดังกล่าวให้รับนั่งร้านดังกล่าวลงสู่พื้นดิน

6. ในกรณีที่ลูกจ้างต้องใช้บันไดไต่ในงานก่อสร้าง นายจ้างต้องจัดหาบันไดที่มีโครงสร้างที่แข็งแรง ทนทานและมีความปลอดภัยในการใช้งาน ตามมาตรฐานของสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

7. ในบริเวณที่อาจมีการพังทลาย หรือการกระเด็นหรือตกหล่นของหิน ดิน ทราย หรือวัสดุต่าง ๆ นายจ้างต้องจัดทำไหลหิน ดิน ทราย หรือวัสดุนั้นให้ลาดเอียงเป็นมุมหรือวิธีการอื่นที่ป้องกันการพังทลาย

8. การทำงานในท่อ ช่อง โพรง อุโมงค์ หรือบ่อที่อาจมีการพังทลาย นายจ้างต้องจัดทำผนังกัน ค้ำยัน หรือใช้วิธีการอื่นใดที่สามารถป้องกันอันตรายนั้นได้

หมวด 12 งานอุโมงค์

1. จัดให้มีการอบรมวิธีทำงานในอุโมงค์และวิธีป้องกันอันตรายแก่ลูกจ้างก่อนเข้าทำงานในอุโมงค์ และต้องอบรมทบทวนหรือเพิ่มเติมเป็นประจำไม่น้อยกว่าเดือนละ 1 ครั้ง

2. ในการขุดเจาะอุโมงค์ ให้นายจ้างจัดให้มีวิศวกรซึ่งมีประสบการณ์ด้านอุโมงค์ และด้านปฐพีวิศวกรรมเป็นผู้ออกแบบและกำหนดวิธีปฏิบัติงานและต้องมีวิศวกรซึ่งมีประสบการณ์ด้านงานขุดเจาะอุโมงค์เป็นผู้ควบคุมงานตลอดเวลา

หมวด 13 งานก่อสร้างในน้ำ

1. ก่อนให้ลูกจ้างทำงานก่อสร้างในน้ำ ให้นายจ้างดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) จัดทำแผนการปฏิบัติงานและป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการทำงานและติดประกาศหรือแจ้งให้ลูกจ้างทราบเป็นลายลักษณ์อักษร

(2) จัดทำแผนฉุกเฉินกรณีเกิดภัยจากธรรมชาติ และจัดให้มีการอบรมและฝึกซ้อมตามแผนฉุกเฉินนั้น

(3) จัดให้มีอุปกรณ์ช่วยชีวิตตามข้อกำหนดของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีหรือหน่วยงานอื่น ๆ

(4) จัดให้มีการตรวจสอบการขึ้นลงของระดับน้ำอย่างสม่ำเสมอ เว้นแต่สภาพของพื้นที่ไม่มีการขึ้นลงของระดับน้ำ

2. การใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าในงานก่อสร้างในน้ำ ต้องจัดหาและดูแลให้อุปกรณ์ไฟฟ้านั้นเป็นชนิดที่สามารถป้องกันน้ำ ความชื้น หรือไอระเหยของสารที่มีความไวไฟ ซึ่งอาจทำให้เกิดไฟฟ้าลัดวงจร การลัดไหม้ หรือการระเบิดได้

3. ในการทำงานบนแคร่ลอยหรือนั่งร้านเหนือพื้นน้ำ ให้นายจ้างจัดให้มี

(1) การยึดโยงหรือติดตรึงโครงสร้างรองรับและโครงเครื่องจักร รวมทั้งอุปกรณ์ที่ติดตั้งบนแคร่ลอยหรือนั่งร้านให้มั่นคงปลอดภัย

(2) สะพานทางเดินและบันไดเชื่อมต่อระหว่างแคร่ลอยกับฝั่งหรือแคร่ลอยที่อยู่ใกล้เคียงให้มั่นคงปลอดภัยตามความจำเป็น

(3) การดูแลให้เกิดความปลอดภัยและรักษาความสะอาดพื้นแคร่ลอยหรือนั่งร้านตลอดเวลาการทำงาน

(4) การสวมใส่ชูชีพตลอดเวลาทำงาน และถ้ามีการทำงานในเวลากลางคืน ชูชีพต้องติดพราวน้ำหรือวัสดุเรืองแสงด้วย

*** หมวด 14 การรื้อถอนทำลาย**

1. การรื้อถอนทำลายสิ่งก่อสร้างที่ต้องขออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร ให้นายจ้างจัดให้มีวิศวกรกำหนดขั้นตอน วิธีการ และควบคุมดูแลการทำงานของลูกจ้างให้มีความปลอดภัย และจัดการอบรม หรือชี้แจงลูกจ้างเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการรื้อถอนทำลายสิ่งก่อสร้างก่อนที่จะเริ่มปฏิบัติงาน

2. การรื้อถอนทำลายสิ่งก่อสร้าง ให้นายจ้างดำเนินการเพื่อความปลอดภัยดังต่อไปนี้

(1) ตัดไฟฟ้า ก๊าซ ประปา ใอน้ำ หรือพลังงานอย่างอื่นที่ใช้อยู่ในสิ่งก่อสร้างที่จะรื้อถอนทำลาย

(2) ขจัดหรือเคลื่อนย้ายสารเคมี ถังก๊าซ วัตถุไวไฟ วัตถุระเบิด หรือวัตถุอันตรายอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกันให้ออกจากบริเวณที่ทำการรื้อถอนทำลายสิ่งก่อสร้างให้ถูกวิธีและปลอดภัย

(3) เอาของแหลมคม กระจุก หรือวัสดุอื่นที่หลุดร่วงหรือแตกได้ง่ายออกให้หมด ก่อนการรื้อถอนทำลาย

(4) จัดให้มีแผงรับวัสดุที่อาจร่วงหล่นจากการรื้อถอนทำลายสิ่งก่อสร้างนั้นและแผงรับวัสดุดังกล่าว ต้องมีความมั่นคงแข็งแรงและขนาดใหญ่เพียงพอที่จะสามารถรองรับวัสดุที่ร่วงหล่นได้อย่างปลอดภัย

(5) จัดให้มีการฉีดน้ำหรือใช้วิธีอื่นที่เหมาะสมเพื่อป้องกันหรือขจัดฝุ่นตลอดเวลาการทำงาน

หมวด 15 การคุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล

นายจ้างต้องจัดและควบคุมดูแลให้มีการใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลตลอดเวลาที่ทำงาน ให้เหมาะสมกับสภาพงานตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง โดยอุปกรณ์ที่ใช้ต้องเหมาะสมกับลักษณะงานและเป็นไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมหรือมาตรฐานอื่นที่อธิบดีประกาศกำหนดและต้องมีการตรวจสอบและอบรมการใช้อุปกรณ์ก่อนการใช้งาน

3.8 กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานประดาน้ำ พ.ศ. 2548

สาระสำคัญ

หมวด 1 งานประดาน้ำ

1. ใช้บังคับกับนายจ้างที่มีลูกจ้างทำงานเกี่ยวข้องกับงานประดาน้ำลึกตั้งแต่ 10 ฟุตแต่ไม่เกิน 300 ฟุต

2. ให้นายจ้างแจ้งสถานที่ที่จะปฏิบัติงานประดาน้ำต่ออธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ตามแบบที่อธิบดีกำหนด ทั้งนี้ไม่น้อยกว่า 7 วันก่อนการปฏิบัติงาน

3. จัดให้ลูกจ้างที่ทำงานประดาน้ำ ได้รับการตรวจสุขภาพตามหลักเกณฑ์ที่อธิบดีกำหนด

4. ลูกจ้างที่ทำงานประดาน้ำ ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง ไม่เป็นโรคตามประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง โรคที่ห้ามทำงานประดาน้ำ และมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์งานประดาน้ำ โดยต้องผ่านการทดสอบตามหลักสูตรที่อธิบดีกำหนด

5. การปฏิบัติงานดำน้ำต้องประกอบด้วยบุคคลต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(1) หัวหน้านักประดาน้ำ

(2) พี่เลี้ยงนักประดาน้ำ

(3) นักประดาน้ำ

(4) นักประดาน้ำพร้อมดำ

(5) ผู้ควบคุมระบบการจ่ายอากาศและติดต่อสื่อสาร

ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับความลึกและข้อกำหนดของกฎหมาย
รายละเอียด ต้องเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดในกฎกระทรวง

4. กฎกระทรวงซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในการทำงาน

4.1 กฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2541)

สาระสำคัญ

1. งานทุกประเภทมีเวลาทำงานปกติวันหนึ่งไม่เกิน 8 ชั่วโมง
 2. งานที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัยของลูกจ้าง ได้แก่
 - (1) งานที่ต้องทำใต้ดิน ใต้น้ำ ในถ้ำ ในอุโมงค์หรือในที่อับอากาศ
 - (2) งานเกี่ยวกับแก๊สมันตภาพรังสี
 - (3) งานเชื่อมโลหะ
 - (4) งานขนส่งวัตถุอันตราย
 - (5) งานผลิตสารเคมีอันตราย
 - (6) งานที่ต้องทำด้วยเครื่องมือหรือเครื่องจักรซึ่งผู้ทำได้รับความสั่นสะเทือนอันอาจเป็นอันตราย
 - (7) งานที่ต้องทำเกี่ยวกับความร้อนจัดหรือความเย็นจัดอันอาจเป็นอันตราย
- ให้นายจ้างกำหนดเวลาการทำงานปกติวันหนึ่งไม่เกิน 7 ชั่วโมง และเมื่อรวมเวลาทั้งสิ้นสัปดาห์หนึ่งไม่เกิน 42 ชั่วโมง

4.2 กฎกระทรวงฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2541)

สาระสำคัญ

ห้ามมิให้นายจ้างให้ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีทำงาน ได้แก่

1. งานเกี่ยวกับความร้อน ความเย็น ความสั่นสะเทือน และเสียงอันอาจ เป็นอันตรายดังต่อไปนี้
 - (1) งานซึ่งทำในที่ที่มีอุณหภูมิในสภาวะแวดล้อมในการทำงาน สูงกว่า 45 องศาเซลเซียส
 - (2) งานซึ่งทำในห้องเย็นในอุตสาหกรรมการผลิตหรือการถนอมอาหารโดยการทำเยือกแข็ง
 - 3) งานที่ใช้เครื่องเจาะกระแทก
 - (4) งานที่มีระดับเสียงที่ลูกจ้างได้รับติดต่อกันเกิน 85 เดซิเบล (เอ) ในการทำงานวันละ 8 ชั่วโมง
2. งานเกี่ยวกับสารเคมีที่เป็นอันตราย วัตถุมีพิษ วัตถุระเบิดหรือวัตถุไวไฟ ดังต่อไปนี้
 - (1) งานผลิตหรือขนส่งสารก่อมะเร็ง
 - (2) งานที่เกี่ยวข้องกับสารไซยาไนด์
 - (3) งานผลิตหรือขนส่งพลุ ดอกไม้เพลิง หรือวัตถุระเบิดอื่นๆ
 - (4) งานสำรวจ ขุดเจาะ กลั่น บรรจุ หรือขนถ่ายน้ำมันเชื้อเพลิง หรือก๊าซ เว้นแต่ในงานในสถาน

บริการน้ำมันเชื้อเพลิง

3. งานเกี่ยวกับจุลชีวันเป็นพิษซึ่งอาจเป็นเชื้อไวรัส แบคทีเรีย รา หรือ เชื้ออื่น ดังต่อไปนี้
 - (1) งานที่ทำในห้องปฏิบัติการชั้นสูตรโรค
 - (2) งานดูแลผู้ป่วยด้วยโรคติดต่อตามกฎหมายว่าด้วยโรคติดต่อ
 - (3) งานทำความสะอาดเครื่องใช้และเครื่องนุ่งห่มผู้ป่วยในสถานพยาบาล
 - (4) งานเก็บ ขน กำจัดมูลฝอยหรือสิ่งปฏิกูลในสถานพยาบาล
4. งานขับหรือบังคับรถยกหรือปั้นจั่นที่ใช้พลังงานเครื่องยนต์หรือไฟฟ้า
5. งานเกี่ยวกับกัมมันตภาพรังสีทุกชนิด

4.3 กฎกระทรวงฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2541)

สาระสำคัญ

1. ให้นายจ้างกำหนดเวลาเริ่มต้นและเวลาสิ้นสุดการทำงานปกติของลูกจ้างในงานขนส่งทางบก วันหนึ่งไม่เกิน 8 ชั่วโมง

2. ห้ามนายจ้างให้ลูกจ้างซึ่งทำหน้าที่ขับขี่ยานพาหนะ ทำงานล่วงเวลาวันแต่จะได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากลูกจ้าง

ในกรณีทำงานล่วงเวลาวันหนึ่งต้องไม่เกิน 2 ชั่วโมง เว้นแต่มีความจำเป็นอันเกิดจากเหตุสุดวิสัย อุบัติเหตุ หรือปัญหาการจราจร

3. ลูกจ้างซึ่งทำหน้าที่ขับขี่ยานพาหนะ นายจ้างต้องจัดให้มีเวลาพักติดต่อกันวันหนึ่งไม่น้อยกว่า 1 ชั่วโมง หลังจากลูกจ้างซึ่งทำหน้าที่ขับขี่ยานพาหนะได้ทำงานมาแล้วไม่เกิน 4 ชั่วโมง หรือนายจ้างและลูกจ้างอาจตกลงกันให้มีเวลาพักครั้งหนึ่งน้อยกว่า 1 ชั่วโมงก็ได้ แต่ต้องไม่น้อยกว่าครึ่งละ 20 นาทีและเมื่อรวมกันแล้วต้องไม่น้อยกว่าวันละ 1 ชั่วโมง

4. ห้ามมิให้นายจ้างให้ลูกจ้างซึ่งทำหน้าที่ขับขี่ยานพาหนะ เริ่มต้นทำงานในวันทำงานถัดไปก่อนครบระยะเวลา 10 ชั่วโมงหลังจากสิ้นสุดการทำงานในวันทำงานที่ล่วงมาแล้ว

5. ในกรณีที่นายจ้างให้ลูกจ้างในงานขนส่งทางบกทำงานล่วงเวลาในวันทำงานและทำงานล่วงเวลาในวันหยุดให้นายจ้างจ่ายค่าตอบแทนเป็นเงินเท่ากับอัตราค่าจ้างต่อชั่วโมงในวันทำงานตามจำนวนชั่วโมงที่ทำ เว้นแต่นายจ้างตกลงจ่ายค่าล่วงเวลาหรือค่าล่วงเวลาในวันหยุดให้แก่ลูกจ้างดังกล่าว

4.4 กฎกระทรวงกำหนดอัตราน้ำหนักที่นายจ้างให้ลูกจ้างทำงานได้ พ.ศ. 2547

สาระสำคัญ

ให้นายจ้างใช้ลูกจ้างทำงานยก แบก หาม หาบ ทุ่น ลาก หรือเข็นของหนักไม่เกินอัตราน้ำหนักโดยเฉลี่ยต่อลูกจ้าง 1 คน ดังต่อไปนี้

- (1) 20 กิโลกรัมสำหรับลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กหญิง อายุตั้งแต่ 15 ปีแต่ยังไม่ถึง 18 ปี
- (2) 25 กิโลกรัมสำหรับลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กชาย อายุตั้งแต่ 15 ปีแต่ยังไม่ถึง 18 ปี
- (3) 25 กิโลกรัมสำหรับลูกจ้างซึ่งเป็นหญิง
- (4) 55 กิโลกรัมสำหรับลูกจ้างซึ่งเป็นชาย

ในกรณีของหนักเกินอัตราน้ำหนักที่กำหนดไว้ ให้นายจ้างจัดให้มีและให้ลูกจ้างใช้เครื่องทุ่นแรงที่เหมาะสม

4.5 กฎกระทรวงว่าด้วยการจัดสวัสดิการในสถานประกอบกิจการ (พ.ศ. 2548)

สาระสำคัญ

1. ให้นายจ้างจัดให้มี

(1) น้ำสะอาดสำหรับดื่มไม่น้อยกว่า 1 ลิตรสำหรับลูกจ้างไม่เกิน 40 คน และเพิ่มขึ้นในอัตราส่วน 1 ลิตรสำหรับลูกจ้างทุก ๆ 40 คน เศษของ 40 คนถ้าเกิน 20 คนให้ถือเป็น 40 คน

(2) ห้องน้ำและห้องส้วมตามแบบและจำนวนที่กำหนด และมีการดูแลรักษาความสะอาดให้อยู่ในสภาพที่ถูกต้องสุขลักษณะเป็นประจำทุกวัน โดยมีห้องน้ำและห้องส้วมแยกสำหรับชายและหญิง และในกรณีที่มีลูกจ้างที่เป็นคนพิการ ให้จัดให้มีห้องน้ำและห้องส้วมสำหรับคนพิการแยกไว้โดยเฉพาะ

2. ในสถานที่ทำงานของลูกจ้าง ให้นายจ้างจัดให้มีสิ่งจำเป็นในการปฐมพยาบาลและการรักษาพยาบาลดังต่อไปนี้

(1) สถานที่ทำงานที่มีลูกจ้างทำงานตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป ต้องจัดให้มีเวชภัณฑ์และยาเพื่อใช้ในการปฐมพยาบาลในจำนวนที่เพียงพอ อย่างน้อยตามรายการดังต่อไปนี้ เช่น กรรไกร แก้วยาล้างและแก้วยาเม็ด เข็มกลัด ถ้วยน้ำ ที่ป้ายยา ปรอทวดใช้ (รวม 28 รายการ)

(2) สถานที่ทำงานที่มีลูกจ้างทำงานในขณะเดียวกันตั้งแต่ 200 คนขึ้นไป ต้องจัดให้มี

- เวชภัณฑ์และยาเพื่อใช้ในการปฐมพยาบาลตาม (1)
- ห้องรักษาพยาบาลพร้อมเตียงพักคนไข้อย่างน้อย 1 เตียง เวชภัณฑ์และยานอกจากที่ระบุไว้ใน

(1) ตามความจำเป็นและเพียงพอแก่การรักษาพยาบาลเบื้องต้น

- พยาบาล ประจำอย่างน้อย 1 คนตลอดเวลาทำงาน
- แพทย์แผนปัจจุบันชั้นหนึ่งอย่างน้อย 1 คน เพื่อตรวจรักษาพยาบาลไม่น้อยกว่า สัปดาห์ละ 2 ครั้ง

และเมื่อรวมเวลาแล้วต้องไม่น้อยกว่าสัปดาห์ละ 6 ชั่วโมงในเวลาทำงาน

3. สถานที่ทำงานที่มีลูกจ้างทำงานในขณะเดียวกันตั้งแต่ 1,000 คนขึ้นไป ต้องจัดให้มี

- เวชภัณฑ์และยาเพื่อใช้ในการปฐมพยาบาลตาม (1)
- ห้องรักษาพยาบาลพร้อมเตียงพักคนไข้อย่างน้อย 2 เตียง เวชภัณฑ์และยานอกจากที่ระบุไว้ใน (1)

ตามความจำเป็นและเพียงพอแก่การรักษาพยาบาลเบื้องต้น

- พยาบาล ประจำอย่างน้อย 2 คนตลอดเวลาทำงาน
- แพทย์แผนปัจจุบันชั้นหนึ่งอย่างน้อย 1 คน เพื่อตรวจรักษาพยาบาลไม่น้อยกว่าสัปดาห์ละ 3 ครั้ง

และเมื่อรวมเวลาแล้วต้องไม่น้อยกว่าสัปดาห์ละ 12 ชั่วโมงในเวลาทำงาน

- ยานพาหนะซึ่งพร้อมที่จะนำลูกจ้างส่งสถานพยาบาลเพื่อให้การรักษาพยาบาลได้

• เรื่องที่ 2.2.2 การนำกฎหมายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานไปสู่การปฏิบัติ

กฎหมายความปลอดภัยในการทำงาน มีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการทำงาน สิ่งแวดล้อมในการทำงาน กระบวนการผลิต เครื่องจักร และอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต รายละเอียดส่วนใหญ่เป็นข้อกำหนดทางด้านวิทยาศาสตร์หรือด้านวิศวกรรม การนำกฎหมายไปสู่การปฏิบัติควรคำนึงถึงเจตนารมณ์ของกฎหมาย และปฏิบัติสอดคล้องกับหลักวิชาการทางวิทยาศาสตร์และวิศวกรรม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการทำงานของลูกจ้างอย่างแท้จริง การยึดหลักนิติศาสตร์โดยไม่นำหลักการทางวิทยาศาสตร์ และวิศวกรรมมาประกอบการพิจารณา อาจนำไปสู่ความเสี่ยงภัยมากขึ้นได้ ตัวอย่างเช่น การที่ลูกจ้างนำตะกั่วมาหลอม และในบริเวณการทำงานมีฝุ่นตะกั่วฟุ้งกระจายเกินมาตรฐาน ตามที่กฎหมายกำหนด นายจ้างจะต้องดำเนินการให้มีการปรับปรุงสภาพการทำงาน เพื่อลดปริมาณฝุ่นของตะกั่วมิให้เกินค่ามาตรฐานที่กฎหมายกำหนด หากนายจ้างจัดท่าระบบระบายอากาศโดยไม่คำนึงถึงหลักการทางวิทยาศาสตร์และวิศวกรรม ทำการติดตั้งระบบการดูดอากาศในตำแหน่งที่ไม่เหมาะสม นอกจากเป็นการลดประสิทธิภาพของระบบระบายอากาศแล้ว ลูกจ้างอาจได้รับอันตรายจากฝุ่นตะกั่วเพิ่มขึ้นหรือมากกว่าเดิม เป็นต้น

ดังนั้น การนำกฎหมายไปสู่การปฏิบัติแต่ละเรื่องนอกจากการศึกษาข้อกฎหมายอย่างละเอียดลึกซึ้งแล้ว ในเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับเทคนิคและวิชาการทางวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมเฉพาะด้าน ควรจะได้มีการหารือร่วมกับผู้เชี่ยวชาญและผู้ชำนาญการด้านนั้นๆ เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมกับลักษณะสภาวะการทำงานอย่างแท้จริง และนำไปสู่การดำเนินการบริหารจัดการต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติตามกฎหมายข้อนั้นๆ ถูกต้องทั้งด้านนิติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ หรือวิศวกรรม มีความปลอดภัยสูงสุดต่อลูกจ้าง

การบริหารจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน จะมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ได้อย่างสูงสุด นายจ้างจะต้องศึกษากฎหมายของทางราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประกอบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน เช่น พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 พร้องกฎกระทรวงและประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมที่ออกตามความในพระราชบัญญัติดังกล่าว พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 เป็นต้น

นอกจากนั้น สถานประกอบการกิจการควรต้องตรวจสอบว่ากฎหมายความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ใช้บังคับนั้นกำหนดให้มีการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจการเรื่องใดบ้าง มีข้อกำหนดให้นายจ้างต้องส่งเอกสาร หรือต้องส่งรายงานเรื่องอะไรบ้าง ต้องส่งเมื่อใด หรือเอกสารหลักฐานใดบ้างที่กฎหมายกำหนดให้มี หรือต้องเก็บรักษาไว้เพื่อการตรวจสอบของพนักงานตรวจแรงงาน สถานประกอบการกิจการจึงควรจัดให้มีระบบการเก็บเอกสารและควบคุมเอกสารที่ดีและง่ายต่อการค้นหา

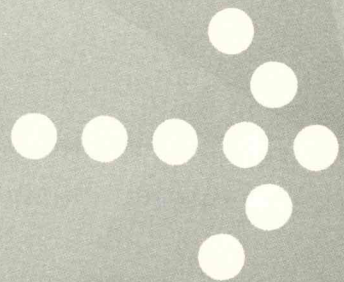
กิจกรรม

คำถามท้ายบท

1. จงอธิบายพัฒนาการของกฎหมายความปลอดภัยในการทำงานของกระทรวงแรงงานที่สำคัญๆ โดยสรุป
2. กฎหมายความปลอดภัยในการทำงานของกระทรวงแรงงานมีทั้งหมดกี่ฉบับ อะไรบ้าง
3. ยกตัวอย่างกฎหมายความปลอดภัยในการทำงานที่บังคับใช้กับสถานประกอบการครอบคลุมกิจการทุกประเภท ทุกขนาด และยกตัวอย่างกฎหมายความปลอดภัยที่กำหนดประเภทและขนาดของสถานประกอบการที่ใช้บังคับ
4. กฎหมายความปลอดภัยในการทำงานของประเทศไทยกำหนดบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามไว้กี่ระดับ อะไรบ้าง และบทลงโทษสูงสุดกำหนดไว้ว่าอย่างไร
5. จงยกตัวอย่างรายงานที่สถานประกอบการต้องส่งตามกฎหมายกำหนด มาสัก 5 เรื่อง
6. ยกตัวอย่างเอกสารที่สถานประกอบการต้องมีไว้ในสถานประกอบการพร้อมที่จะให้พนักงานตรวจแรงงานตรวจสอบ มาสัก 5 เรื่อง

หมวดวิชาที่ 3

การจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

Ε ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

หมวดวิชาที่ 3

การจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

ประกอบด้วยหัวข้อวิชา

- 3.1 แนวคิดการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
- 3.2 แนวคิดมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยของกระทรวงแรงงาน
- 3.3 ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
- 3.4 การประยุกต์ใช้ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในสถานประกอบกิจการ

แนวคิด

1. การจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยเป็นแนวทางในการควบคุมความปลอดภัยและป้องกันอุบัติเหตุต่างๆ ของคนในองค์กรและภายนอกองค์กรตลอดจนชุมชนใกล้เคียง โดยวิทยาการด้านระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยเริ่มต้นขึ้นที่ประเทศอังกฤษภายใต้ชื่อว่า BS 8800 (British Standard 8800 Guide to Occupational Safety Management Systems)
2. กระทรวงแรงงาน มีแนวคิดที่จะกำหนดมาตรฐานให้สถานประกอบกิจการได้มีการนำระบบการจัดการมาใช้ในการดำเนินการจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย โดยนำแนวทางของ Guideline ILO-OSHMS 2001 (ILO Occupational Safety and Health Management Systems 2001) มาเป็นต้นแบบ
3. สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้นำมาตรฐาน BS 8800 มาเป็นต้นแบบในการกำหนดมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย โดยประกาศเป็นมาตรฐาน มอก. 18000 เป็นมาตรฐานที่ให้สถานประกอบการดำเนินการโดยสมัครใจ
4. สถานประกอบกิจการ สามารถนำระบบการจัดการไปใช้ในการลดความเสี่ยงต่ออันตรายและอุบัติเหตุต่างๆ ของผู้ปฏิบัติงานและผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนมีการปรับปรุงการดำเนินงานของธุรกิจให้เกิดความปลอดภัย และช่วยสร้างภาพพจน์ความรับผิดชอบต่อองค์กรต่อพนักงานภายในองค์กร ต่อองค์กรเองและต่อสังคม

วัตถุประสงค์

เมื่อเข้ารับการอบรมในหมวดวิชานี้แล้วผู้เข้าอบรมต้องสามารถ

1. ทราบที่มาและแนวทางของการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
2. ทราบแนวคิดและสาระสำคัญของมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยของกระทรวงแรงงาน
3. อธิบายขั้นตอนและวิธีการดำเนินการระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้
4. สามารถนำแนวคิดระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยไปประยุกต์ใช้ในสถานประกอบกิจการของตนได้

กิจกรรมระหว่างการอบรมและสื่อการสอน

1. ทำแบบประเมินก่อนการอบรมในหลักสูตร
2. ศึกษาจากเอกสารคู่มือประกอบการอบรม
3. ศึกษาจากเอกสารเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. ประเมินตนเองจากการตอบคำถามท้ายบท
2. ทำแบบประเมินหลังการอบรมในหลักสูตร

หัวข้อวิชา 3.1

แนวคิดการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

ประกอบด้วยเรื่อง

- 3.1.1 ที่มาของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
- 3.1.2 แนวทางการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

แนวคิด

ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยเริ่มขึ้นที่ประเทศอังกฤษโดยสถาบันมาตรฐานสหราชอาณาจักร (British Standard Institute) ได้กำหนดมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย BS 8800 ซึ่งมีจุดประสงค์ให้องค์กรใช้เป็นแนวทางในการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในลักษณะของการบูรณาการให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบการจัดการในองค์กร

วัตถุประสงค์

เมื่อเข้ารับการอบรมหัวข้อนี้แล้วผู้เข้ารับการอบรมต้อง

1. ทราบถึงที่มาของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
2. สามารถอธิบายรายละเอียดขององค์ประกอบของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยได้

● เรื่องที่ 3.1.1 ที่มาของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

ความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยในการทำงานของผู้ใช้แรงงาน เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่ทุกคนต้องตระหนัก และใส่ใจตลอดเวลาเพราะผลจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน หรือผลของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น นอกจากจะก่อให้เกิดความสูญเสียแก่ตนเองแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อไปถึงบุตร ภรรยา พ่อแม่ พี่น้องอีกด้วย ซึ่งเป็นความสูญเสียที่เกินกว่าที่คาดคิดหรือเรียกกลับคืนมาได้ บางครั้งอุบัติเหตุยังทิ้งร่องรอยของความขมขื่นเอาไว้อีกตลอดชีวิต เช่น ความพิการ ความเจ็บปวดทรมาน บางธุรกิจอุตสาหกรรม อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นอาจหมายถึงความสิ้นเนื้อประดาตัวไม่เพียงแต่ขององค์กร ยังมีผลต่อสภาพแวดล้อมและสังคมโดยรอบอีกด้วย เช่น ไฟไหม้ โรงงานระเบิด พนักงานและชุมชนโดยรอบได้รับสารเคมีอันตราย ซึ่งอาจถึงแก่ชีวิตได้

ดังนั้นการดำเนินการให้บุคลากรในหน่วยงานมีความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยที่ดีจำเป็นต้องเอาแนวคิดพื้นฐานด้านการจัดการตามที่ได้กล่าวในเรื่องที่ 1.1.2 ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การนำ และการควบคุม มาประยุกต์ใช้ในการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย เพราะการจัดการด้านความปลอดภัยที่ดีจะช่วยลดความสูญเสียต่างๆที่จะเกิดขึ้น

แนวคิดในการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยมาจากปัจจัย 3 ประการคือ

1. ปัจจัยที่เป็นแรงผลักดันจากสังคมที่ต้องการให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานอย่างปลอดภัย มีสถานที่ทำงานที่ปลอดภัย
2. ปัจจัยทางด้านการเมืองทั้งภายในและภายนอกประเทศที่มีความต้องการให้ภาคอุตสาหกรรมให้ความสำคัญต่อความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของผู้ปฏิบัติงานและผู้อยู่อาศัยรอบๆสถานประกอบกิจการ ทำให้มีการผลักดันให้ออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้ปฏิบัติงาน รวมไปถึงลูกค้า และการกำหนดเงื่อนไขทางการค้าของประเทศคู่ค้า
3. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจที่มองว่า การจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในองค์กรเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการควบคุมความสูญเสีย

จากปัจจัยทั้ง 3 ประการนำไปสู่การมองภาพรวมว่าอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในองค์กรเป็นเป้าหมายหนึ่ง ที่องค์กรจะต้องดำเนินการให้ได้ด้วยการจัดสรรงบประมาณ และทรัพยากรให้เหมาะสมทั้งบุคลากร งบประมาณ เวลา หรือองค์ความรู้ต่างๆ การนำระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยไปใช้จะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ช่วยองค์กรลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลผู้ปฏิบัติงานและประการสำคัญคือช่วยลดอัตราการเกิดอุบัติเหตุภายในองค์กรและเป็นการแสดงออกถึงความห่วงใยขององค์กรที่มีต่อพนักงาน นำไปสู่ความมั่นใจในการทำงาน เสริมสร้างคุณภาพขององค์กร อันก่อให้เกิดความได้เปรียบต่อคู่แข่งในตลาดการค้าและเป็นผู้นำในวงการธุรกิจ

สถานประกอบกิจการที่ต้องการดำเนินธุรกิจกับต่างประเทศ จะต้องนำสถานประกอบกิจการเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานต่างๆ ที่มีขึ้นตามกลุ่มเศรษฐกิจที่รวมตัวกันซึ่งมีการกำหนดมาตรฐานระบบขึ้นในหลายๆรูปแบบและมีการพัฒนาและปรับเปลี่ยนไปเรื่อยๆ มาตรการเหล่านี้เป็นเครื่องมือที่ประเทศคู่ค้ากำหนดให้ผู้ผลิตสินค้าดำเนินการ ดังที่เป็นที่รู้จักแพร่หลาย เช่น ISO 9000 ISO 14000 SA 8000 HACCP GMP เป็นต้น(ISO : International Standard Organization, SA : Social Accountability, HACCP : Hazard Analysis Critical Control Point, GMP : Good Manufacture Practice) ข้อกำหนดส่วนหนึ่งของเกณฑ์มาตรฐานเหล่านี้มีเรื่องของการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานอยู่ด้วย ซึ่งหมายถึงสถานประกอบกิจการต้องมีการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานภายในสถานประกอบกิจการและต้องอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่ประเทศคู่ค้ายอมรับ ฉะนั้นผู้บริหารสถานประกอบกิจการจะต้องมีนโยบายอย่างชัดเจนในเรื่องความปลอดภัยในการทำงาน อันจะส่งผลให้การดำเนินการต่างด้านความปลอดภัยในการทำงานของสถานประกอบกิจการมีความชัดเจนและเกิดความถูกต้อง จนสามารถเป็นสถานประกอบกิจการที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน

ในปี ค.ศ.1996 ประเทศอังกฤษโดย British Standard Institute (BSI) ได้กำหนดมาตรฐานขึ้นภายใต้ชื่อว่า BS 8800 Guide to Occupational Health and Safety Management Systems ซึ่งเอกสารฉบับนี้มีพื้นฐานมาจาก HSE Guidance Successful Health and Safety Management HS(G) 65 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้องค์กรใช้เป็นแนวทางในการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในลักษณะของการบูรณาการเพื่อ

1. ลดความเสี่ยงที่มีต่อตัวพนักงานและผู้อื่น
2. ปรับปรุงสภาพการทำงาน
3. ช่วยให้องค์กรสามารถสร้างภาพพจน์ที่ดีในตลาดการค้า

● เรื่องที่ 3.1.2 แนวทางการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

มาตรฐานการจัดการในประเทศไทยได้แบ่งแนวทางการจัดการเป็น 2 แนวทาง คือ

1. ใช้แนวทางของ HSE Guidance Successful Health and Safety Management HS(G) 65
2. ใช้แนวทางการจัดการแบบ ISO 14000 Environmental Management System Standard

1. แนวทางของ HSE Guidance Successful Health and Safety Management HS(G) 65

แนวทางของ HSE Guidance Successful Health and Safety Management HS(G) 65 ประกอบด้วยกระบวนการขั้นตอน ดังนี้

1.1 การทบทวนสถานะเบื้องต้น (Initial Review) องค์กรจำเป็นต้องตรวจสอบสถานะเบื้องต้นเพื่อให้ทราบข้อมูลว่าขอบเขตและการดำเนินงานจะกว้างขวางเพียงใดซึ่งเป็นพื้นฐานก่อนจะปรับปรุงระบบในการทบทวนนี้จำเป็นต้องทราบสถานะพื้นฐาน ดังต่อไปนี้

- ก. กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- ข. แนวทางปฏิบัติที่มีอยู่ในขณะนั้นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
- ค. แนวทางปฏิบัติและผลประกอบการในธุรกิจนั้นๆ
- ง. ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

1.2 นโยบายทางด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (Occupational Health and Safety Policy) ผู้บริหารระดับสูงสุดควรจะมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนและเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งรวมไปถึง

- ก. มีการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยของสถานประกอบกิจการ
- ข. มีความตั้งใจที่จะให้มีทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับการดำเนินกิจกรรมตามนโยบายนี้
- ค. มีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบตั้งแต่ผู้บริหารจนถึงหัวหน้างานในการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในสถานประกอบกิจการ

1.3 การจัดองค์กร (Organizing) รวมไปถึงการกำหนดโครงสร้างในองค์กรและขอบข่ายหน้าที่ความรับผิดชอบ (Organization and Responsibility) ในระบบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ตลอดจนระบบการจัดเก็บเอกสาร

1.4 การวางแผนและการดำเนินการ (Planning and Implementation) ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก ที่จะชี้วัดว่าสิ่งที่ได้วางแผนไว้บรรลุหรือไม่ซึ่งจะประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 3 ประการคือ

- ก. การประเมินความเสี่ยง
- ข. การศึกษาถึงข้อกำหนดของกฎหมายที่ต้องปฏิบัติตาม
- ค. การจัดตั้งระบบการจัดการซึ่งรวมถึงแผนงานต่างๆ วัตถุประสงค์ ทรัพยากรที่ต้องใช้

1.5 การวัดผลการทำงาน (Measurement Performance) จัดให้มีการวัดผลเพื่อให้ทราบว่าระบบการจัดการที่ดำเนินการอยู่มีประสิทธิภาพเพียงใดอันจะนำไปสู่การปรับแผนงาน เป้าหมาย นโยบาย การวัดผลนี้จำเป็นต้องวัดผลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

1.6 การตรวจสอบ (Audit) นอกเหนือจากการตรวจสอบเป็นประจำแล้ว จำเป็นที่จะต้องตรวจสอบลึกลงไปในระบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลว่าระบบการจัดการที่มีอยู่ จะสามารถบรรลุผลที่ต้องการได้ซึ่งรวมถึงข้อมูลจุดอ่อนจุดแข็งของระบบ

1.7 การทบทวนสถานะ (Reviewing Performance) ควรมีการทบทวนสถานะขอบข่ายของการจัดการ อาชีวอนามัย และความปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทราบถึงภาพรวมของระบบการจัดการ ปัจจัยภายนอกและภายในซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามกิจกรรมในระบบการจัดการ

2. แนวทางการจัดการแบบ ISO 14000 Environmental Management System Standard

การจัดการแบบ ISO 14000 Environmental Management System Standard มีองค์ประกอบทั้งสิ้น 5 องค์ประกอบ ได้แก่

- 2.1 นโยบายสิ่งแวดล้อม
- 2.2 การวางแผน
- 2.3 การดำเนินการ
- 2.4 การตรวจสอบและแก้ไข
- 2.5 การทบทวนและการพัฒนา

รูปแบบการจัดการดังกล่าวนี้จะเหมือนกับมาตรฐานการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มอก. 18000 ซึ่งจะกล่าวโดยละเอียดต่อไป

กิจกรรม

คำถามท้ายบท

1. จงอธิบายที่มาของการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
2. จงอธิบายองค์ประกอบหลักของการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ตามแนวทางของ ISO 14000

หัวข้อวิชา 3.2

แนวคิดมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ของกระทรวงแรงงาน

ประกอบด้วยเรื่อง

- 3.2.1 การจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในประเทศไทย
- 3.2.2 ระบบการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ILO-OSHMS 2001
- 3.2.3 แนวคิดของมาตรฐานระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานของกระทรวงแรงงาน

แนวคิด

จากปัญหาการประสบอันตรายจากการทำงานในสถานประกอบกิจการในประเทศไทยที่มีความรุนแรงและส่งผลให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจอย่างมหาศาล กระทรวงแรงงาน ได้มีความพยายามที่จะหามาตรการมาดำเนินการลดการประสบอันตรายจากการทำงานให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งมาตรการหนึ่งก็คือการส่งเสริมให้สถานประกอบกิจการมีการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในสถานประกอบกิจการอย่างเป็นระบบ

กระทรวงแรงงานได้วางแนวทางในการกำหนดมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาระบบความปลอดภัยที่ยั่งยืนภายในสถานประกอบกิจการโดยอาศัยแนวทางของระบบการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ILO-OSHMS 2001 และจะประกาศใช้สำหรับสถานประกอบกิจการ

วัตถุประสงค์

เมื่อเข้ารับการอบรมหัวข้อนี้แล้วผู้เข้ารับการอบรมต้อง

1. อธิบายองค์ประกอบหลักของระบบการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ILO-OSHMS 2001 ได้
2. อธิบายแนวคิดมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยของกระทรวงแรงงานได้

● เรื่องที่ 3.2.1 การจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในประเทศไทย

ปัญหาการประสบอันตรายจากการทำงานและความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากการประสบอันตรายในประเทศไทยที่มีข้อมูลจากสำนักงานกองทุนเงินทดแทน สำนักงานประกันสังคม ที่ได้ศึกษาในหมวดวิชาที่ 1 ซึ่งเห็นว่าปัญหาดังกล่าวยังมีความรุนแรงและก่อให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจ อย่างมหาศาล กระทรวงแรงงานได้มีความพยายามตลอดมาที่จะหามาตรการดำเนินการเพื่อให้สถานประกอบกิจการดำเนินการลดการประสบอันตรายให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากมาตรการส่งเสริมและรณรงค์อย่างต่อเนื่องมานับสิบปี กระทรวงแรงงานยังได้ผลักดันให้มีกฎหมายความปลอดภัยในการทำงานออกมาใช้บังคับ เพื่อให้ครอบคลุมสถานประกอบกิจการ ซึ่งจากประสบการณ์ของกระทรวงแรงงานและประสบการณ์ของประเทศอื่นๆ ซึ่งชี้ว่า ถ้าสถานประกอบกิจการไม่มีการจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่เป็นรูปธรรมแล้ว จะไม่สามารถดำเนินการด้านความปลอดภัยได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ดังนั้น กระทรวงแรงงานจึงได้ผลักดันให้มีกลไกการบริหารจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานขึ้นในสถานประกอบกิจการ ให้มีการมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบ ตลอดจนสร้างการมีส่วนร่วมของแรงงานขึ้น โดยการออกกฎหมายกำหนดให้มีเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับต่างๆ คณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน และหน่วยงานความปลอดภัยในสถานประกอบกิจการ และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบด้านความปลอดภัยในการทำงานไว้ด้วย กฎหมายด้านความปลอดภัยในการทำงานทั้งหลายแม้จะครอบคลุมด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยเกือบทุกเรื่องก็ตามแต่ก็ยังไม่สอดคล้องตามกรอบของระบบการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย

ในปี 2553 กระทรวงแรงงานได้ประกาศกำหนดมาตรฐานแรงงานไทย (มรท.8001-2553) เรื่องความรับผิดชอบทางสังคมของธุรกิจไทย (ข้อกำหนด) เพื่อพัฒนาให้ผู้ประกอบการส่งออกของไทยได้ดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิแรงงาน ซึ่งสอดคล้องกับข้อกำหนดของบริษัทเจ้าของสินค้าจากประเทศคู่ค้า โดยที่ มรท.8001-2553 จะครอบคลุมถึงระบบการจัดการ การใช้แรงงานบังคับ ค่าตอบแทนการทำงาน ชั่วโมงการทำงาน การเลือกปฏิบัติ วินัยและการลงโทษ การใช้แรงงานเด็ก การใช้แรงงานหญิง เสรีภาพในการสมาคมและการร่วมเจรจาต่อรอง สวัสดิการ และความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน อย่างไรก็ตาม มาตรฐาน มรท. 8001-2553 นี้ เป็นมาตรฐานสมัครใจ การนำไปปฏิบัติจึงขึ้นอยู่กับสถานประกอบกิจการ

มาตรฐานระบบการจัดการอื่นที่ใช้ในประเทศไทยของภาคธุรกิจอุตสาหกรรมมีหลายมาตรฐาน เช่น ISO 9000 ISO 14000 SA 8000 HACCP GMP ซึ่งทุกมาตรฐานส่งผลดีประการหนึ่ง คือ เรื่องความปลอดภัยในการทำงาน มาตรฐานการจัดการด้านความปลอดภัยที่ประกาศใช้สำหรับประเทศไทยแล้ว คือ มาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มอก. 18000 โดยสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในองค์กร และใช้เป็นข้อกำหนดในการตรวจประเมินองค์กรเพื่อให้การรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ซึ่งเป็นมาตรฐานที่สถานประกอบกิจการดำเนินการโดยสมัครใจ

ในส่วนของกระทรวงแรงงานได้มีการดำเนินการผลักดันให้มีการพิจารณากำหนดนโยบายระดับชาติและพัฒนาไปสู่การออกกฎหมายให้สถานประกอบกิจการมีระบบการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัยขึ้น โดยอาศัยต้นแบบระบบการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัยขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (Guidelines on Occupational Safety and Health Management Systems ILO-OSHMS 2001) ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ในการออกกฎกระทรวง โดยอาศัยอำนาจของพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554

● เรื่องที่ 3.2.2 ระบบการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย

ILO-OSHMS 2001

ผู้จัดทำ: ดร. วิมลรัตน์

กระทรวงแรงงานได้วางแนวทางในการกำหนดมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาระบบความปลอดภัยที่ยั่งยืนภายในสถานประกอบการโดยการโดยอาศัยแนวทางของระบบการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัยขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (Guidelines on Occupational Safety and Health Management Systems ILO-OSHMS 2001) ซึ่งจะขอลำถึงวัตถุประสงค์และองค์ประกอบหลักของระบบการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ILO-OSHMS 2001 เพื่อความเข้าใจดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของระบบการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ILO-OSHMS 2001

1. เพื่อการคุ้มครองคนงานจากอันตรายและขจัดการบาดเจ็บ การเจ็บป่วย โรค อุบัติการณ์ และการเสียชีวิตจากการทำงาน
2. เพื่อใช้ในการจัดทำกรอบงานระดับชาติสำหรับระบบการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัยซึ่งมักจะสนับสนุนโดยกฎหมายของรัฐ
3. เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการจัดทำมาตรฐานโดยสมัครใจ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
4. เพื่อการบูรณาการส่วนต่างๆของระบบการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในองค์กรให้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายและการจัดการโดยรวม
5. เพื่อจูงใจสมาชิกทั้งหมดขององค์กร ในการประยุกต์หลักการและวิธีการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัยที่เหมาะสม ในการปรับปรุงการดำเนินงานความปลอดภัยและอาชีวอนามัยอย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบหลักของระบบการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ILO-OSHMS 2001 ในองค์กร ได้แก่

1. นโยบาย (Policy)

1.1 นโยบายความปลอดภัยและอาชีวอนามัย (Occupational Safety and Health Policy)

นโยบายความปลอดภัยและอาชีวอนามัยควรเกิดจากการร่วมพิจารณาจากฝ่ายนายจ้าง ผู้แทนคนงาน และจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร ควรมีลักษณะที่เหมาะสมกับองค์กรทั้งขนาดและกิจกรรมขององค์กร ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มีความชัดเจน มีการลงวันที่ และลงนามหรือประทับตรารับรองโดยนายจ้างหรือผู้รับผิดชอบ มีการประกาศให้พนักงานทราบโดยทั่วกันและมีการทบทวนเพื่อความเหมาะสม

1.2 การมีส่วนร่วมของพนักงาน (Worker Participation)

- นายจ้างต้องจัดมาตรการในการมีส่วนร่วมของพนักงานในเรื่องของความปลอดภัยและอาชีวอนามัย
- ลูกจ้างและผู้แทนลูกจ้างด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยได้รับการปรึกษาหารือหรือรับทราบ และได้รับการฝึกอบรมด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยทุกเรื่อง รวมทั้งมาตรการต่างๆในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน
- จัดสรรเวลาและทรัพยากรให้ลูกจ้างและผู้แทนลูกจ้างเพื่อการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการบริหารจัดการ การวางแผนและการนำไปปฏิบัติตามแผน การประเมินผลและการแก้ไขปรับปรุงระบบการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย
- การจัดตั้งคณะกรรมการความปลอดภัยและอาชีวอนามัยให้สามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การจัดองค์กร (Organizing)

2.1 หน้าที่และความรับผิดชอบ (Responsibility and Accountability)

นายจ้างมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการคุ้มครองความปลอดภัยและสุขภาพของลูกจ้างและแสดงภาวะผู้นำในการดำเนินกิจกรรมความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในองค์กร มีการจัดโครงสร้างองค์กร กระบวนการจัดการบุคคล มีการกำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในระบบจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ทั้งในเรื่องของการดำเนินงาน การพัฒนา การทบทวน การประเมิน และการรายงานผลการดำเนินการ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคน

2.2 สมรรถนะและการฝึกอบรม (Competence and Training)

นายจ้างควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและสมรรถนะด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยเพียงพอ มีการกำหนดความรู้ ความสามารถที่จำเป็นต่อองค์กร และจัดการฝึกอบรมให้กับสมาชิกทุกคนได้ทราบทั่วกัน โดยผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีการประเมินว่าผู้รับการอบรมด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย มีความรู้และความเข้าใจที่จะสามารถปฏิบัติงานอย่างปลอดภัย การฝึกอบรมของคนงานจะต้องไม่เสียค่าใช้จ่าย รวมทั้งการฝึกอบรม ทบทวน พื้นฟูความรู้ที่มีประสิทธิภาพและความเหมาะสมกับช่วงเวลา

2.3 การจัดทำเอกสารระบบความปลอดภัยและอาชีวอนามัย (Occupational Safety and Health Management System Documentation)

การจัดทำเอกสารระบบความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ขึ้นอยู่กับขนาดและลักษณะขององค์กร โดยเอกสารของระบบจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ต้องครอบคลุมถึง

- นโยบาย วัตถุประสงค์ การมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบ อันตรายหรือความเสี่ยงที่สำคัญ การดำเนินการป้องกันและควบคุมแก้ไข รวมทั้งมาตรการการดำเนินงาน และวิธีปฏิบัติการ
- มีการเขียน แสดงไว้อย่างชัดเจน ได้รับการทบทวนเป็นระยะ ปรับปรุงตามความจำเป็น และแจ้งให้สมาชิกได้ทราบ
- จัดทำบันทึก จัดการและเก็บรักษาไว้ ณ จุดทำงาน สามารถบ่งชี้และตรวจสอบย้อนหลังได้ โดยมีการกำหนดระยะเวลาการจัดเก็บไว้
- คนงานมีสิทธิในการรับทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อมในการทำงานของตน รวมทั้งการเคารพในความลับส่วนบุคคล
- บันทึกความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ควรครอบคลุมในเรื่องการบาดเจ็บ การเจ็บป่วย โรคและอุบัติเหตุจากการทำงาน ข้อกำหนดทางกฎหมาย บันทึกการสัมผัสสภาพแวดล้อมการทำงานของคนงาน การเฝ้าระวังสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของคนงาน มีการบันทึกผลการตรวจติดตามทั้งเชิงรุกและเชิงรับ

2.4 การสื่อสาร (Communication)

มีมาตรการและขั้นตอนการดำเนินงานในการสื่อสารเพื่อรับทราบข่าวสาร การจัดทำเอกสารสื่อสารภายในและภายนอกองค์กรที่เกี่ยวกับความปลอดภัยและอาชีวอนามัย โดยมีการสื่อสาร ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับความปลอดภัยฯ ระหว่างระดับบริหารและหน่วยปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง มีการนำความคิดเห็น ความห่วงใย และข้อเสนอแนะของคนงาน และผู้แทนของคนงานมาพิจารณา และตอบสนอง

3. การวางแผนและการนำไปปฏิบัติ (Planning and Implementation)

3.1 การทบทวนเบื้องต้น (Initial Review)

ระบบการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัยและการจัดการต่างๆที่เกี่ยวข้องควรได้รับการประเมินผลโดยการทบทวนเบื้องต้นตามความเหมาะสม สำหรับองค์กรที่ยังไม่มีระบบการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัยอยู่ก่อนหรือกรณีที่เป็นองค์กรตั้งใหม่ ผลการทบทวนเบื้องต้น จะถูกใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดตั้งระบบการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย การทบทวนเบื้องต้นควรดำเนินการโดยบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะ ซึ่งในการทบทวนเบื้องต้น ควรจะชี้แจง คาดการณ์ และประเมินอันตราย และความเสี่ยงต่อสุขภาพที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมการทำงาน และควรตรวจสอบความเพียงพอของการควบคุม ป้องกัน และการวิเคราะห์ข้อมูลการเฝ้าระวังสุขภาพของพนักงาน ตลอดจนสามารถชี้แจงกฎหมายและข้อบังคับต่างๆได้ ทั้งนี้ ผลการทบทวนเบื้องต้น ควรจัดทำเป็นเอกสารและนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจการนำระบบการจัดการด้านความปลอดภัยฯ ไปปฏิบัติ รวมทั้งเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องของระบบการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย

3.2 การวางแผน การพัฒนา และการนำระบบไปปฏิบัติ (System Planning, Development and Implementation)

การวางแผนควรมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างระบบการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัยเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับของรัฐ และให้มียุทธศาสตร์ประกอบต่างๆของระบบการจัดการความปลอดภัยฯ โดยให้มีการปรับปรุงการดำเนินงานด้านนี้อย่างต่อเนื่อง และควรมีการวางแผนและมาตรการด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยให้มีความเพียงพอ เหมาะสม มีประสิทธิผลในการคุ้มครองสุขภาพพนักงาน มาตรการต่างๆ ที่ดำเนินการต้องบรรลุวัตถุประสงค์ มีการจัดลำดับความสำคัญ ในการเตรียมแผนการดำเนินงานและกิจกรรมในแต่ละมาตรการ ต้องกำหนดระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ และเกณฑ์การวัดผลการปฏิบัติที่ชัดเจน นอกจากนี้ ต้องจัดหาทรัพยากรที่เพียงพอ ทั้งทรัพยากร บุคคล งบประมาณ และการสนับสนุนทางเทคนิค โดยมาตรการในการวางแผนควรครอบคลุมการพัฒนาและนำไปปฏิบัติในทุกองค์ประกอบของระบบการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย

3.3 วัตถุประสงค์ความปลอดภัยและอาชีวอนามัย (Occupational Safety and Health Objectives)

ควรกำหนดวัตถุประสงค์ความปลอดภัยและอาชีวอนามัยที่สามารถบรรลุได้ มีความสอดคล้องกับนโยบายความปลอดภัยและอาชีวอนามัยขององค์กร และอ้างอิงผลจากการทบทวนเบื้องต้นและทบทวนครั้งต่อๆ มา วัตถุประสงค์ความปลอดภัยฯ ควรเหมาะสมกับขนาดและลักษณะกิจกรรมขององค์กร เป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ มุ่งมั่นในการคุ้มครองความปลอดภัยและอาชีวอนามัยให้กับพนักงานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับความเป็นจริงและทำได้ และจัดทำเป็นเอกสารพร้อมทั้งสื่อสารให้ทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องทราบ รวมทั้งมีการประเมินผลเป็นระยะๆ

3.4 การป้องกันอันตราย (Hazard Prevention)

3.4.1 มาตรการในการป้องกันและควบคุม

อันตรายและความเสี่ยงต่อความปลอดภัยและสุขภาพของพนักงาน ควรได้รับการชี้แจงและประเมินอย่างต่อเนื่อง มีการดำเนินมาตรการป้องกันและการควบคุมตามลำดับความสำคัญ คือ การกำจัด ควบคุมที่แหล่งกำเนิด การลดอันตราย / ความเสี่ยง และจัดอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลให้กับพนักงาน มาตรการป้องกันเหล่านี้ มีการจัดทำเป็นขั้นตอนการดำเนินงานหรือป้องกันและควบคุมอันตราย โดยทำการปรับให้เหมาะสมกับอันตรายและความเสี่ยงขององค์กรที่เผชิญอยู่ เป็นไปตามกฎหมาย และหลักการปฏิบัติที่ดี และมีการทบทวน การดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ

3.4.2 การจัดการการเปลี่ยนแปลง

การเปลี่ยนแปลงภายในองค์กรไม่ว่าจะเป็นเรื่องของบุคลากร กระบวนการผลิตใหม่และขั้นตอนการทำงาน ฯลฯ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงภายนอกองค์กร เช่น การแก้ไขกฎหมาย การรวมองค์กร เทคโนโลยีใหม่ ด้านความปลอดภัย ฯลฯ อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อความปลอดภัยและอาชีวอนามัยได้ ดังนั้น จึงควรมีการประเมินและเตรียมการป้องกันก่อนที่จะเริ่มการเปลี่ยนแปลง ควรมีมาตรการที่ประกันว่าสมาชิกขององค์กรที่ได้รับผลกระทบ จากการเปลี่ยนแปลงจะได้รับทราบและได้รับการฝึกอบรมอย่างเหมาะสม

คนใหม่ไม่ effect, เปลี่ยน layout, เปลี่ยน
เครื่องจักร มี effect on person

3.4.3 การป้องกัน การเตรียมพร้อม และตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน

ควรจัดให้มีการรักษาไว้ซึ่งมาตรการการป้องกัน การเตรียมพร้อม และตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน โดยขึ้นกับกิจกรรมและสถานการณ์ที่มีแนวโน้มในการเกิดอุบัติเหตุและเหตุฉุกเฉิน โดยมาตรการทั้งหมดต้องสอดคล้องกับขนาด และลักษณะกิจกรรมขององค์กร

3.4.4 การจัดซื้อ จัดหา

ควรจัดให้มีและรักษาไว้ซึ่งขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อให้แน่ใจว่าได้มีการซื้อและการประเมินผล ตามข้อกำหนดความปลอดภัยและอาชีวอนามัยขององค์กรและมีการกำหนดคุณลักษณะในการจัดซื้อ จัดหา และเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ รวมทั้งมีการเตรียมการให้ปฏิบัติอย่างถูกต้องตามข้อกำหนดก่อนใช้งาน

3.4.5 การจ้างเหมา ดูแลหน่วยงานภายนอก

ข้อกำหนดด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยขององค์กร ควรได้ถูกนำไปใช้กับผู้รับเหมาและคนงานของผู้รับเหมา สำหรับผู้รับเหมาที่เข้ามาดำเนินการในพื้นที่ขององค์กร ควรจะกำหนดเรื่องความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในการประเมินผลและคัดเลือกผู้รับเหมา มีการสื่อสารและประสานงานอย่างต่อเนื่องที่ครอบคลุมถึงอันตราย วิธีการปฏิบัติงาน การป้องกันและการควบคุมอันตราย และการดำเนินการด้านความปลอดภัยฯ ต่างๆ เช่น การรายงานการประสบอันตราย การฝึกอบรม การตรวจติดตาม และการปฏิบัติตามขั้นตอนด้านความปลอดภัยฯ ขององค์กร

4. การประเมินผล (Evaluation)

4.1 การตรวจติดตามและการวัดผลการปฏิบัติงาน (Performance Monitoring and Measurement)

การตรวจติดตามและการวัดผลการปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยควรมีการวางแผนและกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานเป็นระยะๆ มีการมอบหมายอำนาจ หน้าที่ และความรับผิดชอบในการตรวจติดตามในระดับต่างๆ ของโครงสร้างการบริหารจัดการให้มีดัชนีชี้วัดผลการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับขนาดและลักษณะกิจกรรมและวัตถุประสงค์ด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยขององค์กร ในการวัดผลการปฏิบัติงานควรใช้ทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ การตรวจติดตามควรมีทั้งเชิงรุกและเชิงรับ ความถี่ในการตรวจติดตามและการวัดผลการปฏิบัติงานขึ้นกับนโยบายและวัตถุประสงค์ด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยและการควบคุมความเสี่ยง และควรมีการบันทึกไว้

1. น.

4.2 การสอบสวนการบาดเจ็บ การเจ็บป่วย และอุบัติเหตุจากการทำงานและผลกระทบต่อความปลอดภัยและอาชีวอนามัย (Investigation of Work-related Injuries, Illness, Diseases and Incidents, and Their Impact on Safety and Health Performance)

การสอบสวนการบาดเจ็บ การเจ็บป่วย โรค และอุบัติเหตุจากการทำงาน จะสามารถบ่งชี้ความล้มเหลวในส่วนใดส่วนหนึ่งของระบบการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ซึ่งการสอบสวน ควรดำเนินการ โดยผู้มีความรู้ความสามารถ และให้คนงานและผู้แทนคนงานมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม แล้วนำเสนอผลการสอบสวนต่อคณะกรรมการความปลอดภัยและอาชีวอนามัยเพื่อให้ข้อเสนอแนะที่เหมาะสม นำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข ซึ่งมาตรการแก้ไขดังกล่าวเป็นการป้องกันการบาดเจ็บ การเจ็บป่วย โรค และอุบัติเหตุจากการทำงานมิให้เกิดขึ้นซ้ำอีก และควรจัดทำรายงานผลการสอบสวน และมาตรการดำเนินการแก้ไข

4.3 การตรวจสอบ (Audit)

จัดให้มีการเตรียมการเพื่อตรวจสอบเป็นระยะๆ โดยตรวจสอบการคงมีอยู่ ความเพียงพอ และประสิทธิภาพของระบบการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย และองค์ประกอบของระบบในการคุ้มครองความปลอดภัยและสุขภาพคนงาน ควรมีนโยบายและโครงการตรวจสอบที่มีการกำหนดความสามารถผู้ตรวจสอบ ขอบเขต ความถี่ วิธีการ และการรายงานผลการตรวจสอบไว้ การตรวจสอบต้องประเมินองค์ประกอบต่างๆของระบบการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย รวมทั้งส่วนปลีกย่อยของระบบด้วย และผลการตรวจสอบจะสามารถบ่งชี้ประสิทธิภาพการดำเนินการระบบการจัดการฯ ได้ จากนั้นควรสื่อสารผลการตรวจสอบไปยังผู้เกี่ยวข้องเพื่อการแก้ไข และการดำเนินการตรวจสอบต้องทำภายใต้การมีส่วนร่วมของพนักงานตามความเหมาะสม

4.4 การทบทวนการจัดการ (Management Review)

ในการทบทวนการจัดการ ควรจะประเมินกลยุทธ์โดยรวมของระบบการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัยว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ตามแผนที่วางไว้หรือไม่ ควรให้มีการประเมินการบรรลุความต้องการโดยรวมขององค์กร ของคนงาน และของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และควรประเมินความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการความปลอดภัยฯ นโยบายและวัตถุประสงค์ด้วย ตลอดจนให้มีการบ่งชี้มาตรการที่จำเป็นในการแก้ไขข้อบกพร่องอย่างทันกาล ควรมีการรับความคิดเห็นรวมทั้งการจัดลำดับความสำคัญเพื่อการวางแผนที่เหมาะสม นอกจากนี้ ควรมีการกำหนดความถี่และขอบเขตการทบทวนระบบการจัดการความปลอดภัยฯ ซึ่งการทบทวนการจัดการควรพิจารณาจากผลการสอบสวนการประสบอันตรายจากการทำงาน การติดตาม และการวัดผลการปฏิบัติงาน นอกจากนั้นสิ่งที่ค้นพบจากการทบทวนการจัดการควรมีการบันทึกและสื่อสารไปยังผู้รับผิดชอบในส่วนต่างๆ รวมทั้งคณะกรรมการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย

5. การดำเนินการปรับปรุง (Action for Improvement)

5.1 การป้องกันและการแก้ไข (Preventive and Corrective Action)

ควรจัดให้มีการเตรียมการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่พบจากการตรวจติดตาม และวัดผลการปฏิบัติงานของระบบการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย สำหรับการตรวจสอบระบบและการทบทวนการจัดการควรมี การเตรียมการ ชี้บ่งและการวิเคราะห์สาเหตุพื้นฐานของการไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับความปลอดภัย และการตรวจสอบประสิทธิภาพของการแก้ไขและป้องกัน และเมื่อการประเมินผลระบบการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย แล้วพบว่า มาตรการป้องกันยังไม่เพียงพอควรได้มีการเพิ่มมาตรการต่างๆให้เหมาะสม

5.2 การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Continual Improvement)

ควรจัดทำและคงไว้ซึ่งมาตรการในการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องขององค์ประกอบในระบบการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย และของระบบโดยรวม โดยพิจารณาวัตถุประสงค์ความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ผลการชี้แจงและประเมินอันตรายและความเสี่ยง ผลการตรวจติดตามและวัดผลการปฏิบัติ การสอบสวนสาเหตุการประสบอันตรายจากการทำงาน การปรับปรุงแก้ไข ผลการทบทวนการจัดการ ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการความปลอดภัยฯ การเปลี่ยนแปลงของกฎหมายข้อบังคับ ข่าวสารใหม่ๆ ผลการดำเนินงานคุ้มครองและส่งเสริมสุขภาพ และเปรียบเทียบผลการดำเนินการกับองค์กรอื่นๆ เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยอย่างต่อเนื่อง

● เรื่องที่ 3.2.3 มาตรฐานระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงาน ของกระทรวงแรงงาน

มาตรฐานระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานของกระทรวงแรงงานตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 2 ใช้แนวทางของระบบการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ILO-OSHMS 2001 โดยมุ่งหวังให้สถานประกอบกิจการได้นำมาตรฐานนี้ไปใช้ในองค์กรอันจะช่วยในการสร้างความปลอดภัย แก้ไขปัญหาการประสบอันตรายและความสูญเสีย และมีระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ **50 คนขึ้นไป ต้องทำแบบแผนกม.**

มาตรฐานระบบการจัดการความปลอดภัยในการทำงานของกระทรวงแรงงาน ประกอบด้วย

1. นโยบายด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1.1 นายจ้างต้องให้ผู้แทนลูกจ้างมีส่วนร่วมในการจัดทำนโยบายด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน **มท ๑๖๐.**

1.2 นโยบายดังกล่าวต้องทำเป็นหนังสือพร้อมทั้งลงนามรับรองนโยบายนั้น และให้เผยแพร่โดยปิดประกาศในที่เปิดเผย ณ สถานที่ทำงานของลูกจ้าง **ไม่ติด 400,000 บาท 1. นโยบาย 2. หนังสือ จอว ๒๕๕๖ + ลูกจ้าง มท ๑๖๐,๐๐๐**

1.3 นายจ้างต้องให้การสนับสนุนโดยจัดสรรเวลาและทรัพยากรเพื่อให้สามารถนำนโยบายไปสู่การนำระบบไปปฏิบัติ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของสถานประกอบกิจการ

2. การจัดการองค์กรด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

2.1 นายจ้างต้องเป็นผู้นำในการจัดทำระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานและต้องแต่งตั้งลูกจ้างระดับบริหารอาวุโสเพื่อทำหน้าที่ ดังนี้

ก. ควบคุมดูแลการดำเนินงานของระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงาน

ข. รายงานผลการดำเนินงานของระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานต่อนายจ้าง

ค. ส่งเสริมให้ลูกจ้างทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินการของระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงาน

2.2 นายจ้างต้องจัดให้มีการฝึกอบรมและให้ความรู้แก่ลูกจ้าง ดังนี้

ก. มีการฝึกอบรมหรือสอนงานแก่ลูกจ้างใหม่ ลูกจ้างที่เปลี่ยนหน้าที่การปฏิบัติงาน หรือไปทำงาน ณ สถานที่อื่น ที่อาจเกิดอันตรายเพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการทำงาน

ข. มีการฝึกอบรมความสามารถเฉพาะเพื่อให้ลูกจ้างมีความรู้ประสบการณ์และทักษะที่เพียงพอในการปฏิบัติงานเฉพาะด้าน เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการทำงาน

ค. มีการฝึกอบรมทบทวนให้แก่ลูกจ้างเป็นระยะๆ ทั้งนี้ให้นายจ้างจัดให้มีการประเมินผลการฝึกอบรมลูกจ้างทุกคน

2.3 นายจ้างต้องจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเพื่อความปลอดภัยในการทำงานและเอกสารแสดงขั้นตอนการทำงานที่ปลอดภัยเพื่อให้ลูกจ้างปฏิบัติงานในหน้าที่ให้เกิดความปลอดภัย และมีการควบคุมลูกจ้างให้มีการปฏิบัติตามคู่มือและเอกสารนั้น **ไม่มี ปรับ 400,000 / จ. ทดพบใน ส.ค. ๒๕๖๓ ลูกจ้าง ๖ คน**

2.4 นายจ้างต้องจัดให้มีการจัดทำเอกสาร การบันทึกเอกสารซึ่งอาจอยู่ในรูปสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การจัดเก็บ การค้นหา การทบทวนและการปรับปรุงเอกสารในระบบการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน และลูกจ้างต้องสามารถเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมในการทำงานและสุขภาพอนามัยได้ รวมทั้งต้องมีระบบการรักษาความลับส่วนบุคคลที่จำเป็นด้วย

3. แผนการดำเนินงานและการนำไปปฏิบัติ โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

3.1 นายจ้างจะต้องจัดให้มีการชี้แจง ประเมินอันตรายและความเสี่ยงต่อสุขภาพและความปลอดภัยที่เกิดขึ้น จากการทำงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงานด้วยวิธีการที่เหมาะสม และต้องจัดทำมาตรการในการป้องกันอันตราย และควบคุมความเสี่ยงตามสภาพของงาน *วิเคราะห์อันตรายที่ก่อ*

3.2 นายจ้างต้องจัดให้มีการเฝ้าระวังสภาพแวดล้อมในการทำงานและการเฝ้าระวังสุขภาพของลูกจ้าง โดยผู้ที่มีความสามารถเฉพาะจากภายในหรือภายนอกสถานประกอบการ *อันแก่ไรส่วที่เกินกำหนด ถือว่าผิดปกติแล้ว*

3.3 นายจ้างต้องจัดทำแผนป้องกัน และเตรียมความพร้อม สำหรับตอบโต้เหตุฉุกเฉิน ตามความเสี่ยงของสถานประกอบการ *ความเสีย, ฉุกเฉิน คือทำแนว*

3.4 นายจ้างต้องจัดให้มีการฝึกซ้อมแผนป้องกัน และเตรียมความพร้อมสำหรับตอบโต้เหตุฉุกเฉิน อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง *เพิ่มเพิ่มทักษะ, โยนหมวก 1.1ไฟ*

3.5 กรณีที่สถานประกอบการจำเป็นต้องมีผู้รับเหมาเข้ามาทำงาน ให้นายจ้างจัดทำข้อกำหนดด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานให้ผู้รับเหมาปฏิบัติและใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมิน และคัดเลือกผู้รับเหมา *ให้มิดูมื่อการทำงานต้องผู้รับเหมา*

3.6 นายจ้างต้องจัดให้มีระบบการสอบสวนหาสาเหตุของการบาดเจ็บ การเจ็บป่วย โรค อุบัติเหตุ และเหตุการณ์เกือบเกิดอุบัติเหตุที่เกิดจากการทำงาน รวมทั้งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของลูกจ้าง และต้องกำหนดมาตรการการป้องกัน เพื่อมิให้เกิดเหตุซ้ำอีก *ต้องสอบสวนสาเหตุ 24 ชม. คปอ. พิจารณาแนวทางแก้ไข*

4. การประเมินผลและการทบทวนการจัดการ โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

คทมร่วมมือ

4.1 นายจ้างต้องจัดทำเกณฑ์การชี้วัดผลการปฏิบัติงานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และจัดทำขั้นตอนการประเมินผล รวมทั้งดำเนินการตามขั้นตอนนั้น

4.2 นายจ้างต้องจัดให้มีการตรวจประเมินระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง โดยผู้มีความสามารถเฉพาะจากภายในหรือภายนอกสถานประกอบการซึ่งเป็นอิสระจากกิจกรรมที่ถูกตรวจสอบ และแจ้งผลการตรวจประเมินเพื่อการพัฒนาระบบให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4.3 นายจ้างต้องจัดให้มีการทบทวนการจัดการ โดยบุคคลที่นายจ้างแต่งตั้งร่วมกับคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานในสถานประกอบการ อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

4.4 นายจ้างต้องเก็บบันทึกผลการตรวจประเมินระบบ และบันทึกการทบทวนการจัดการ ไว้ในสถานประกอบการ

5. การดำเนินการปรับปรุง โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

นายจ้างต้องจัดให้มีแผนงาน และการดำเนินการสำหรับการปรับปรุงทุกองค์ประกอบในระบบ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานในระบบการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของสถานประกอบการ

กิจกรรม

คำถามท้ายบท

1. จงอธิบายองค์ประกอบหลักของระบบการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ILO-OSHMS 2001
2. จงอธิบายแนวคิดของมาตรฐานระบบการจัดการความปลอดภัยในการทำงานของกระทรวงแรงงานมาพอสังเขป

หัวข้อวิชา 3.3

ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยของสำนักงาน มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

ประกอบด้วยเรื่อง

- 3.3.1 ขอบข่ายของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มอก. 18000
- 3.3.2 สาระสำคัญของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย : ข้อกำหนดตาม มอก. 18001-2554

แนวคิด

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้กำหนดอนุกรมมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (มอก. 18000) โดยนำมาตรฐาน BS 8800 ของประเทศอังกฤษ เป็นแนวทาง และอาศัยหลักการตามระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14000 มาเป็นต้นแบบในการกำหนดมาตรฐาน เพื่อให้ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย เข้ากันได้กับระบบการจัดการอื่นๆขององค์กร และได้มีข้อกำหนดตาม มอก. 18001-2554 ให้ผู้ประกอบการได้นำมาตรฐานนี้ไปใช้ปฏิบัติโดยมีเป้าหมายเพื่อลดและควบคุมความเสี่ยงอันตรายของลูกจ้างและผู้เกี่ยวข้อง ปรับปรุงการดำเนินงานของธุรกิจให้เกิดความปลอดภัยและช่วยสร้างภาพพจน์ความรับผิดชอบขององค์กรต่อพนักงานในองค์กร ต่อองค์กรเองและต่อสังคม

วัตถุประสงค์

เมื่อเข้ารับการอบรมหัวข้อนี้แล้วผู้เข้ารับการอบรมต้อง

1. ทราบถึงขอบข่ายของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มอก. 18000
2. อธิบายสาระสำคัญของข้อกำหนด ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มอก. 18001-2554 ได้

● เรื่องที่ 3.3.1 ขอบข่ายของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มอก. 18000

กระทรวงอุตสาหกรรมและกระทรวงแรงงานได้ตระหนักถึงปัญหาความปลอดภัยในการทำงานและสุขภาพอนามัยของผู้ใช้แรงงาน จึงได้มอบหมายให้สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมกำหนดอนุกรมมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (มอก. 18000) ขึ้น ในปี 2540 เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานต่างๆนำไปปฏิบัติ ทั้งนี้ได้มีจุดมุ่งหมายเพียงการแก้ไขปัญหาอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน แต่ยังครอบคลุมถึงแนวทางในการป้องกันมิให้เกิดปัญหาสุขภาพและอุบัติเหตุต่างๆ ต่อผู้ปฏิบัติงานและสังคมโดยรวม ทั้งภายในองค์กรเองและภายนอกองค์กร ตลอดจนชุมชนใกล้เคียง

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (Occupational Health and Safety Management System Standards) ตามอนุกรมมาตรฐาน มอก. 18000 นี้ กำหนดขึ้นโดยใช้ BS 8800 :1996 Guide to Occupational Health and Safety Management Systems เป็นแนวทาง และอาศัยหลักการของระบบการจัดการตามอนุกรมมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14000 เพื่อให้ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยเข้ากันได้กับระบบการจัดการอื่นๆ ในองค์กร

อนุกรมมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มอก. 18000 นี้ ประกอบด้วย

1. มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย : ข้อกำหนดตามมาตรฐานเลขที่ มอก. 18001-2542 (Occupational Health and Safety Management System : Specification)
2. มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย : ข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับหลักการระบบและเทคนิคในทางปฏิบัติ ตามมาตรฐานเลขที่ มอก. 18004 (Occupational Health and Safety Management System : General Guidelines on Principle, Systems and Supporting Technique)
3. มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย : แนวทางการกำหนด ความสามารถของผู้ตรวจประเมินระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มอก. 18012-2548
4. มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย : แนวทางการตรวจประเมินระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มอก. 18011-2549

วัตถุประสงค์ของมาตรฐานนี้คือเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการจัดทำระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยขององค์กรและพัฒนาปรับปรุงระบบให้ดียิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่องในด้านต่างๆ คือ

1. ลดความเสี่ยงต่ออันตรายและอุบัติเหตุต่างๆของพนักงานและผู้เกี่ยวข้อง
2. ปรับปรุงการดำเนินงานของธุรกิจให้เกิดความปลอดภัย
3. ช่วยสร้างภาพพจน์ความรับผิดชอบขององค์กร ต่อพนักงานภายในองค์กร ต่อองค์กรเอง และต่อสังคม

ขั้นตอนหลักในการจัดทำระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มีดังต่อไปนี้

1. **นโยบายอาชีวอนามัยและความปลอดภัย** ผู้บริหารระดับสูงสุดขององค์กรจะต้องกำหนดนโยบายและจัดทำเป็นเอกสารพร้อมทั้งลงนามเพื่อแสดงเจตจำนงด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยแล้วมอบหมายให้มีการดำเนินการตามนโยบายพร้อมทั้งจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นในการดำเนินการ ต้องให้พนักงานทุกระดับเข้าใจนโยบาย ได้รับการฝึกอบรมที่เหมาะสมและมีความสามารถที่จะปฏิบัติงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบรวมทั้งส่งเสริมให้เข้ามามีส่วนร่วมในระบบการจัดการ

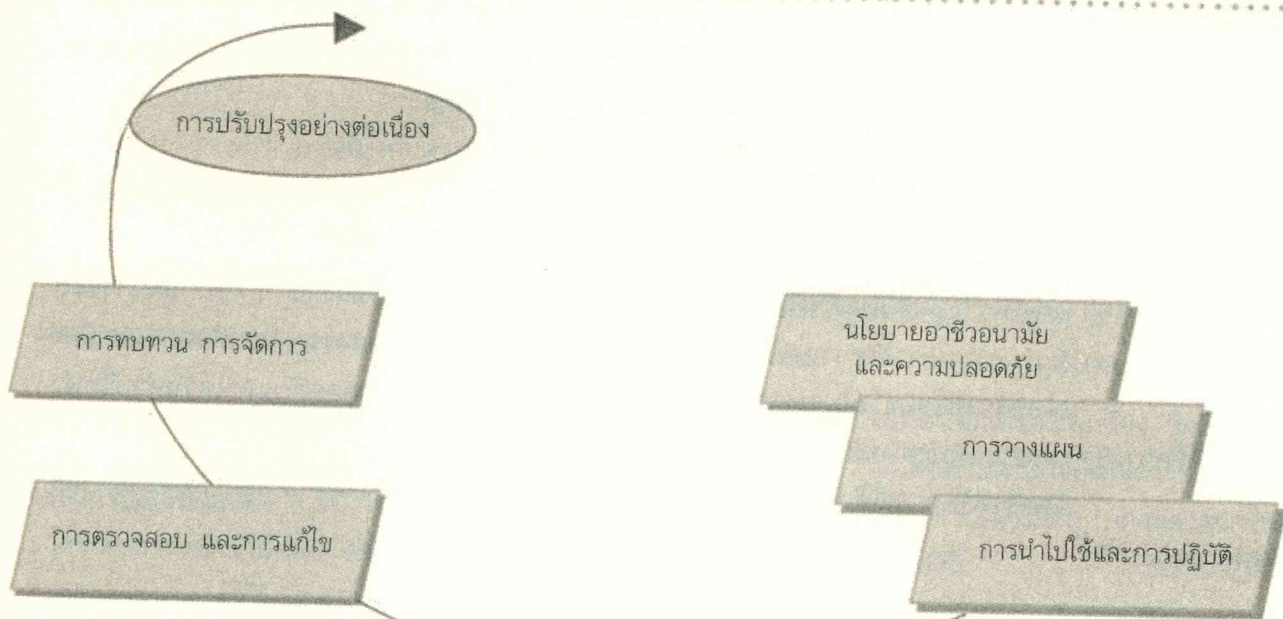
2. การวางแผน ที่รวมไปถึงการชี้บ่งอันตรายและประเมินความเสี่ยง รวมทั้งชี้บ่งข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อใช้ในการจัดทำแผนงานควบคุมความเสี่ยง การวัดผล และการทบทวนระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยได้อย่างเหมาะสมพร้อมทั้งกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อให้สามารถจัดสรรทรัพยากรได้ถูกต้องทั้งด้านงบประมาณและบุคลากร **ทำนบนอกส**

3. การนำไปใช้และการนำไปปฏิบัติ องค์กรต้องนำแผนงานที่กำหนดไว้มาปฏิบัติโดยมีผู้บริหารระดับสูงเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ จัดให้มีการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อให้มีความรู้และความสามารถที่เหมาะสมและจำเป็น จัดทำและควบคุมเอกสารให้มีความทันสมัย มีการประชาสัมพันธ์เพื่อปลูกจิตสำนึกให้ทุกคนในองค์กรตระหนักถึงความรับผิดชอบร่วมกัน ให้ความสำคัญและร่วมมือกันนำไปใช้ปฏิบัติพร้อมทั้งควบคุมการปฏิบัติให้มั่นใจว่ากิจกรรมดำเนินไปด้วยความปลอดภัยและสอดคล้องกับแผนงานที่วางไว้รวมถึงมีการเตรียมความพร้อมสำหรับกรณีที่เกิดภาวะฉุกเฉินขึ้น

4. การตรวจสอบและแก้ไข ผู้บริหารขององค์กรต้องกำหนดให้มีการตรวจติดตามผลการปฏิบัติงานเป็นระยะๆ โดยการตรวจประเมิน เพื่อวัดผลการปฏิบัติและหาข้อบกพร่องของระบบ แล้วนำไปวิเคราะห์หาสาเหตุและทำการแก้ไข แล้วบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

5. การทบทวนการจัดการ ผู้บริหารระดับสูงขององค์กรจะต้องกำหนดให้มีการทบทวนระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย จากผลการดำเนินงาน ผลการตรวจประเมินรวมทั้งปัจจัยต่างๆที่เปลี่ยนแปลงไป นำมาปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อลดความเสี่ยงอย่างต่อเนื่องและกำหนดแผนงานในเชิงป้องกัน

เมื่อองค์กรได้นำระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยมาใช้ในองค์กรโดยดำเนินการตามองค์ประกอบทั้ง 6 โดยลำดับ ดังรูป จะทำให้การจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในองค์กรมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งผลให้อุบัติเหตุและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพเนื่องจากการทำงานของพนักงานลดลง พนักงานจะมีขวัญ กำลังใจดี และหากมีการนำมาตราฐานดังกล่าวมาปฏิบัติอย่างถาวรแล้ว จะทำให้เกิดการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งต่อมากจึงได้กำหนดเป็นระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย: ข้อกำหนดตาม มอก. 18001-2542

รูปแบบระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

• เรื่องที่ 3.3.2 สารสำคัญของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย : ข้อกำหนดตาม มอก. 18001-2554

สารสำคัญของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย : ข้อกำหนดตาม มอก. 18001-2554 มีดังต่อไปนี้

1. ขอบข่าย
2. การนำไปใช้
3. บทนิยามหรือคำจำกัดความที่ใช้ในระบบ
4. ข้อกำหนดของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

4.1 ข้อกำหนดทั่วไป

องค์กรต้องจัดทำระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่เป็นลายลักษณ์อักษร มีการนำไปปฏิบัติรักษาไว้ และมีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ตามข้อกำหนดที่ระบุไว้ในมาตรฐานนี้

องค์กรต้องกำหนดขอบข่ายของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยขององค์กร และจัดทำเป็นเอกสาร

4.2 นโยบายอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

ผู้บริหารระดับสูงขององค์กรต้องกำหนดนโยบาย โดยจัดทำเป็นเอกสารพร้อมทั้งลงนาม เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย นโยบายดังกล่าวต้อง

1. เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินธุรกิจ
2. เหมาะสมกับลักษณะ ขนาด และระดับความเสี่ยงขององค์กร
3. เป็นกรอบในการกำหนด และทบทวนวัตถุประสงค์
4. แสดงความมุ่งมั่นในการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อกำหนดอื่นๆ ที่องค์กรเกี่ยวข้องหรือได้ทำ

ข้อตกลงไว้

5. แสดงความมุ่งมั่นในการป้องกันอันตราย ความเจ็บป่วยจากการทำงาน ที่เกิดกับลูกจ้างและผู้มีส่วนได้เสีย และปรับปรุงระบบการจัดการและผลการดำเนินการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง

6. ให้ลูกจ้างมีส่วนร่วมในระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยและได้รับคำปรึกษา แนะนำให้มีความรู้ความสามารถอย่างพอเพียงที่จะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างปลอดภัย

7. จัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอและเหมาะสมในการดำเนินการให้บรรลุตามนโยบายอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

ผู้บริหารระดับสูงขององค์กรต้องเผยแพร่ให้ลูกจ้างและผู้มีส่วนได้เสียได้รับทราบและเข้าใจจุดมุ่งหมายของนโยบาย เพื่อให้เกิดความตระหนักในความรับผิดชอบด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย และต้องทบทวนตามระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้มั่นใจว่านโยบายที่กำหนดขึ้นยังมีความเหมาะสมกับองค์กร

4.3 การวางแผน

4.3.1 การป้องกันอันตรายและการประเมินความเสี่ยง

องค์กรต้องจัดทำขั้นตอนการดำเนินงานสำหรับการป้องกันอันตราย และการประเมินความเสี่ยงทุกกิจกรรมและสภาพแวดล้อมในการทำงานของลูกจ้างและผู้มีส่วนได้เสียอย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้ในการพิจารณา กำหนดมาตรการการควบคุมความเสี่ยง

ขั้นตอนการดำเนินงานสำหรับการป้องกันอันตรายและการประเมินความเสี่ยงต้องครอบคลุมถึง

- (1) กิจกรรมที่ทำเป็นประจำและที่ไม่เป็นประจำ
- (2) กิจกรรมของผู้รับเหมา บุคคลภายนอกที่มาใช้บริการ และผู้เยี่ยมชมในสถานที่ทำงาน
- (3) พฤติกรรมของมนุษย์ ชีตความสามารถ และปัจจัยอื่นๆ ของมนุษย์
- (4) การป้องกันอันตรายที่เกิดจากภายนอกสถานที่ทำงานซึ่งสามารถทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัยต่อบุคคลากรภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรภายในสถานที่ทำงาน
- (5) อันตรายที่เกิดขึ้นในบริเวณที่ใกล้เคียงกับสถานที่ทำงานขององค์กร โดยเป็นงานที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมภายใต้การกำกับดูแลขององค์กร
- (6) โครงสร้างพื้นฐาน อุปกรณ์ และวัสดุต่างๆ ภายในสถานที่ทำงานที่จัดเตรียมโดยองค์กร หรืออื่นๆ
- (7) การเปลี่ยนแปลงหรือข้อเสนอมให้มีการเปลี่ยนแปลงวัสดุอุปกรณ์ กระบวนการ วิธีปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมต่างๆ ในองค์กร
- (8) การปรับปรุงระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย รวมถึงการเปลี่ยนแปลงชั่วคราว และมีผลกระทบต่อการทำงาน กระบวนการ และกิจกรรมต่างๆ
- (9) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความเสี่ยงและการควบคุมความเสี่ยง
- (10) การออกแบบพื้นที่ทำงาน กระบวนการ การติดตั้ง เครื่องจักร และอุปกรณ์ ขั้นตอนการดำเนินการและการจัดการเกี่ยวกับงาน (work organization) ภายในองค์กร รวมถึงการประยุกต์ตามขีดความสามารถของมนุษย์

การป้องกันอันตรายและการประเมินความเสี่ยงขององค์กรต้อง

- (1) กำหนดขึ้นโดยคำนึงถึงขอบข่าย ลักษณะของกิจกรรม และระยะเวลา เพื่อให้มั่นใจว่าเป็นเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ
- (2) ป้องกันอันตราย จัดลำดับความสำคัญและจัดเตรียมเป็นเอกสารของความเสี่ยงต่างๆ และกำหนดมาตรการควบคุมต่างๆ ตามความเหมาะสม

สำหรับการจัดการการเปลี่ยนแปลง องค์กรต้องป้องกันอันตรายและความเสี่ยง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในองค์กร ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยหรือกิจกรรมต่างๆ ก่อนที่จะทำการเปลี่ยนแปลง การกำหนดมาตรการควบคุม หรือเปลี่ยนแปลงมาตรการควบคุมที่มีอยู่ ต้องพิจารณาใช้มาตรการการลดความเสี่ยง ตามลำดับ หรือใช้มาตรการหลายมาตรการร่วมกัน ดังนี้

- (1) การกำจัด
- (2) การเปลี่ยนหรือทดแทน
- (3) การควบคุมทางด้านวิศวกรรม

- (4) การควบคุมทางด้านการบริหารจัดการ การเตือนอันตราย และ/หรือให้สัญญาณ
- (5) การใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล

ถ้ามีการดำเนินกิจกรรมใหม่หรือมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงกิจกรรม องค์กรต้องแก้ไขแผนงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ให้เหมาะสม

องค์กรต้องทบทวนการชี้บ่งอันตรายและการประเมินความเสี่ยงตามช่วงเวลาที่กำหนด

องค์กรต้องจัดทำและเก็บบันทึกตามที่กำหนดในข้อ 4.5.4

• เก็บไว้ที่เก็บเอกสาร

4.3.2 กฎหมายและข้อกำหนดอื่นๆ : สอดคล้อง ทั่วๆไป

องค์กรต้องจัดทำขั้นตอนการดำเนินงานสำหรับการชี้บ่ง และการติดตามข้อกำหนดของกฎหมายและข้อกำหนดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัย และได้นำมาใช้ในระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

องค์กรต้องมั่นใจว่าข้อกำหนดของกฎหมายและข้อกำหนดอื่นๆ ที่องค์กรนำมาประยุกต์ใช้ ได้มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการจัดทำระบบการจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มีการนำไปปฏิบัติ และรักษาไว้ในองค์กร

องค์กรต้องสื่อสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและข้อกำหนดอื่นๆ ไปยังผู้ปฏิบัติงานภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรและผู้มีส่วนได้เสีย

องค์กรต้องจัดทำและเก็บบันทึกตามที่กำหนดในข้อ 4.5.4

4.3.3 วัตถุประสงค์ และแผนงาน

องค์กรต้องจัดทำวัตถุประสงค์ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่เป็นเอกสารในทุกระดับ และทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในองค์กร

วัตถุประสงค์ต้องวัดผลได้ และสอดคล้องกับนโยบายอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ซึ่งประกอบไปด้วย ความมุ่งมั่นในการป้องกันอันตราย ความเจ็บป่วยจากการทำงาน การปฏิบัติตามกฎหมายและข้อกำหนดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือทำข้อตกลงไว้ รวมทั้งการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

การกำหนดและทบทวนวัตถุประสงค์ องค์กรต้องคำนึงถึงกฎหมายและข้อกำหนดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้ทำข้อตกลงไว้ และพิจารณาถึงความเสี่ยงด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย รวมถึงทางเลือกด้านเทคโนโลยีการเงิน การปฏิบัติการ และข้อกำหนดทางธุรกิจ รวมถึงมุมมองของผู้มีส่วนได้เสีย

องค์กรต้องจัดทำแผนงาน (หนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งแผนงาน) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยแผนงานอย่างน้อยต้องรวมถึง

(1) การกำหนดความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่ ในระดับและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในองค์กร

(2) วิธีการและกรอบเวลาดำเนินการ

แผนงานต้องได้รับการติดตามและทบทวนอย่างสม่ำเสมอตามแผนที่กำหนดเป็นระยะๆ และปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม

องค์กรต้องจัดทำและเก็บบันทึกตามที่กำหนดในข้อ 4.5.4

นโยบาย

↓
วัตถุประสงค์

↓
เป้าหมาย

↓

4.4 การนำไปใช้และการปฏิบัติ

4.4.1 ทรัพยากร บทบาท อำนาจหน้าที่และภาระรับผิดชอบ

ผู้บริหารระดับสูงต้องแสดงความมุ่งมั่นเพื่อให้มั่นใจว่ามีทรัพยากรที่จำเป็นอย่างเพียงพอในการจัดทำระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มีการนำไปปฏิบัติ รักษาไว้ และมีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

ผู้บริหารระดับสูงต้องเป็นผู้นำในการแสดงความรับผิดชอบด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย และดูแลให้มีการปรับปรุงระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง

องค์กรต้องกำหนดโครงสร้างองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย บทบาท อำนาจหน้าที่และภาระรับผิดชอบของลูกจ้างภายในองค์กรเป็นเอกสารและสื่อสารให้ทราบอย่างทั่วถึง

องค์กรต้องแต่งตั้งผู้แทนฝ่ายบริหารด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยจากสมาชิกในคณะผู้บริหารขององค์กรเพื่อปฏิบัติงานโดยมีความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่ดังนี้

(1) ดูแลให้ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่ได้จัดทำขึ้น มีการนำไปปฏิบัติ และรักษาไว้ให้เป็นไปตามข้อกำหนดในมาตรฐานนี้อย่างต่อเนื่อง

(2) รายงานผลการดำเนินการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยต่อผู้บริหารระดับสูง เพื่อนำไปใช้ในการทบทวนระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

(3) ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

ความรับผิดชอบของผู้แทนฝ่ายบริหารด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยอาจรวมถึงการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

4.4.2 ความสามารถ การฝึกอบรม และการมีจิตสำนึก

องค์กรต้องมั่นใจว่าลูกจ้างและผู้มีส่วนได้เสียที่ปฏิบัติงานภายใต้การกำกับดูแลขององค์กร ซึ่งมีผลกระทบด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยมีความสามารถ โดยมีพื้นฐานจากการศึกษา การฝึกอบรมทักษะ และประสบการณ์ที่เหมาะสม

องค์กรต้องขี้งความจำเป็นในการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงและระบบการจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ต้องจัดให้มีการฝึกอบรมหรือวิธีการใดๆ ให้สอดคล้องกับความจำเป็นในการฝึกอบรมที่กำหนด และประเมินประสิทธิผลของการฝึกอบรมหรือวิธีการใดๆ

องค์กรต้องจัดทำขั้นตอนการดำเนินงาน เพื่อให้มั่นใจว่าลูกจ้างและผู้มีส่วนได้เสียภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรมีความตระหนักถึง

(1) ผลกระทบที่สำคัญต่ออาชีวอนามัยและความปลอดภัย ทั้งที่เกิดขึ้นจริงหรือมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นจากกิจกรรมการปฏิบัติงานนั้นๆ รวมทั้งพฤติกรรมและประโยชน์ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ที่ได้รับการปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากร

(2) บทบาท ความรับผิดชอบและความสำคัญในการบรรลุตามนโยบายอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ขั้นตอนการดำเนินงาน และข้อกำหนดของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย รวมถึงข้อกำหนดการเตรียมความพร้อมและการตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน (ดูข้อ 4.4.7)

(3) ผลเสียที่อาจเกิดขึ้นจากการไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนการดำเนินงานที่กำหนด

ขั้นตอนการดำเนินงานสำหรับการฝึกอบรม ต้องครอบคลุมถึงความแตกต่างของระดับความ
รับผิดชอบ ความสามารถ ทักษะการใช้ภาษา การอ่านออกเขียนได้และระดับความเสี่ยง
องค์กรต้องจัดทำและเก็บบันทึกตามที่กำหนดในข้อ 4.5.4

4.4.3 การสื่อสาร การมีส่วนร่วมและการปรึกษา

4.4.3.1 การสื่อสาร

องค์กรต้องจัดทำขั้นตอนการดำเนินงานสำหรับการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับอันตราย
และระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยขององค์กร ที่รวมถึง

- (1) การสื่อสารภายในองค์กรระหว่างระดับและหน่วยงานต่างๆ ขององค์กร
- (2) การสื่อสารกับผู้รับเหมา บุคคลภายนอกที่มาใช้บริการ และผู้เยี่ยมชมในสถาน
ที่ทำงาน
- (3) การรับ จัดทำเป็นเอกสาร และตอบสนองต่อคำแนะนำ และความคิดเห็นที่ได้
รับจากผู้มีส่วนได้เสียภายนอก

องค์กรจะต้องจัดทำและเก็บบันทึกตามที่กำหนดในข้อ 4.5.4

4.4.3.2 การมีส่วนร่วมและการปรึกษา

องค์กรต้องจัดทำขั้นตอนการดำเนินงานสำหรับการมีส่วนร่วมและการปรึกษา
ซึ่งรวมถึง

- (1) การมีส่วนร่วมของลูกจ้างและการเตรียมการต่างๆ เพื่อ
 - (1.1) การชี้บ่งอันตราย การประเมินความเสี่ยง และการกำหนดมาตรการ
ควบคุมอย่างเหมาะสม
 - (1.2) การสอบสวนอุบัติการณ์
 - (1.3) การกำหนดและทบทวนนโยบาย และวัตถุประสงค์
- (2) การปรึกษาหรือการให้ข้อมูลกับผู้รับเหมา หรือผู้มีส่วนได้เสีย เมื่อเกิดการ
เปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่มีผลกระทบต่ออาชีวอนามัยและความปลอดภัย

4.4.4 เอกสารในระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

องค์กรต้องมีเอกสารในระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยอย่างเพียงพอ
เพื่อให้การจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เอกสารเหล่านี้อาจอยู่ในรูปใดก็ได้ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์

เอกสารในระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยต้องประกอบด้วย

- (1) นโยบายและวัตถุประสงค์ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
- (2) ขอบข่ายของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
- (3) เอกสารในระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่องค์กรจัดทำขึ้น ต้องอธิบาย
องค์ประกอบหลักของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยและความสัมพันธ์ของเอกสารในระบบและ
เอกสารที่อ้างอิงอื่นๆ

บันทึกถือเป็นเอกสารประเภทหนึ่ง ซึ่งต้องจัดทำขึ้นตามข้อกำหนดที่ระบุในมาตรฐานนี้ และ
ที่องค์กรเห็นว่าเป็นความจำเป็นเพื่อให้การวางแผน การปฏิบัติการ และการควบคุมการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับ
ความเสี่ยงด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดทำและการควบคุมให้เป็นไปตาม
ข้อ 4.4.5

4.4.5 การควบคุมเอกสาร

องค์กรต้องจัดทำขั้นตอนการดำเนินงานสำหรับการเก็บรักษาและควบคุมเอกสาร เพื่อให้
มั่นใจว่าเอกสารมีความทันสมัยและใช้ได้ตามวัตถุประสงค์ โดยอย่างน้อยต้องมีการควบคุม ดังนี้

- (1) อนุมัติเอกสารว่ามีความเพียงพอก่อนการนำไปใช้
- (2) ทบทวน ปรับปรุงเอกสาร (ถ้าจำเป็น) และอนุมัติใหม่
- (3) มั่นใจว่าการเปลี่ยนแปลงและสถานะปัจจุบันของเอกสารได้มีการระบุไว้
- (4) มั่นใจว่ามีเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ณ จุดปฏิบัติงาน
- (5) มั่นใจว่าเอกสารยังคงอ่านได้ง่ายและมีการชี้บ่งไว้อย่างชัดเจน
- (6) มั่นใจว่าเอกสารต่างๆ จากภายนอกซึ่งได้รับงานพิจารณาโดยองค์กรแล้วว่าเป็นความ
จำเป็นสำหรับการวางแผนและการดำเนินการระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยได้รับการชี้บ่งและ
มีการควบคุมการแจกจ่าย
- (7) ป้องกันการนำเอกสารที่ล้าสมัยแล้วไปใช้โดยไม่ตั้งใจและมีการชี้บ่งที่ชัดเจนสำหรับ
เอกสารที่ยกเลิกแล้วแต่มีความจำเป็นต้องเก็บไว้ใช้อ้างอิง

องค์กรต้องจัดทำและเก็บบันทึกตามที่กำหนดในข้อ 4.5.4

- (5) มั่นใจว่าเอกสารยังคงอ่านได้ง่ายและมีการชี้บ่งไว้อย่างชัดเจน
- (6) มั่นใจว่าเอกสารต่างๆ จากภายนอกซึ่งได้รับงานพิจารณาโดยองค์กรแล้วว่าเป็นความ
จำเป็นสำหรับการวางแผนและการดำเนินการระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยได้รับการชี้บ่งและ
มีการควบคุมการแจกจ่าย
- (7) ป้องกันการนำเอกสารที่ล้าสมัยแล้วไปใช้โดยไม่ตั้งใจและมีการชี้บ่งที่ชัดเจนสำหรับ
เอกสารที่ยกเลิกแล้วแต่มีความจำเป็นต้องเก็บไว้ใช้อ้างอิง

องค์กรต้องจัดทำและเก็บบันทึกตามที่กำหนดในข้อ 4.5.4

4.4.6 การควบคุมการปฏิบัติงาน

องค์กรต้องพิจารณาถึงการปฏิบัติงานและกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอันตรายต่างๆ ที่ได้
ชี้บ่งไว้ว่าเป็นความจำเป็นต้องดำเนินการเพื่อจัดการความเสี่ยงด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ซึ่งรวมถึง
การจัดการการเปลี่ยนแปลงตามข้อ 4.3.1 ด้วย

สำหรับการปฏิบัติงานและกิจกรรมดังกล่าวข้างต้น องค์กรต้องนำไปปฏิบัติและรักษาไว้ซึ่ง

- (1) การควบคุมการปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับองค์กรและกิจกรรมต่างๆ ขององค์กร โดยต้อง
บูรณาการการควบคุมการปฏิบัติงานกับระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยขององค์กรที่มีอยู่เดิม
- (2) การควบคุมที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อและจัดจ้าง
- (3) การควบคุมที่เกี่ยวข้องกับผู้รับเหมาและผู้เยี่ยมชมในสถานที่ทำงาน

(4) เอกสารขั้นตอนการดำเนินงานที่ครอบคลุมสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งหากไม่ได้จัดทำไว้ อาจนำไปสู่การไม่บรรลุนโยบายและวัตถุประสงค์ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

(5) การปฏิบัติตามเกณฑ์การควบคุมปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ ซึ่งหากไม่ได้กำหนดไว้ อาจนำไปสู่การไม่บรรลุนโยบายตามวัตถุประสงค์ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

(6) การเตือนอันตรายในกิจกรรมที่มีความเสี่ยง

องค์กรต้องจัดทำและเก็บบันทึกตามที่กำหนดในข้อ 4.5.4

4.4.7 การเตรียมความพร้อมและการตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน

องค์กรต้องจัดทำขั้นตอนการดำเนินงานสำหรับการเตรียมความพร้อมและการตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน

(1) ชี้บ่งภาวะฉุกเฉินที่อาจจะเกิดขึ้นได้

(2) ตอบโต้ภาวะฉุกเฉินที่เกิดขึ้น

องค์กรต้องตอบโต้ภาวะฉุกเฉินที่เกิดขึ้นและป้องกัน หรือบรรเทาผลเสียทางด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่จะเกิดขึ้นตามมา

ในการวางแผนตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน องค์กรต้องพิจารณาถึงการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกหรือผู้มีส่วนได้เสียทั้งในด้านความช่วยเหลือและการแจ้งเหตุ

องค์กรต้องทดสอบขั้นตอนการดำเนินงานสำหรับตอบโต้ภาวะฉุกเฉินที่ใช้อยู่ในองค์กรตามช่วงเวลาที่กำหนดและให้ผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมตามความเหมาะสม พร้อมทั้งตรวจสอบอุปกรณ์ที่ใช้ในภาวะฉุกเฉินเป็นระยะๆ

องค์กรต้องทบทวน ปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินงานสำหรับการเตรียมความพร้อมและการตอบโต้ภาวะฉุกเฉินตามช่วงเวลาที่กำหนด เมื่อจำเป็นโดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังการทดสอบหรือฝึกซ้อม หรือการเกิดภาวะฉุกเฉิน

องค์กรต้องจัดทำและเก็บบันทึกตามที่กำหนดในข้อ 4.5.4

4.5 การตรวจสอบและการแก้ไข

4.5.1 การติดตามตรวจสอบและการวัดผลการดำเนินการ

องค์กรต้องจัดทำขั้นตอนการดำเนินงานสำหรับการติดตามตรวจสอบและการวัดผลการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ โดยขั้นตอนการดำเนินงานต้องครอบคลุมถึง

(1) การวัดทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสมตามความจำเป็นขององค์กร

(2) การติดตามตรวจสอบระดับความสำเร็จของการบรรลุวัตถุประสงค์ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยขององค์กร

(3) การติดตามตรวจสอบประสิทธิผลของการควบคุมทั้งด้านสุขภาพและความปลอดภัย

(4) การวัดผลการดำเนินการเชิงรุกจากการติดตามตรวจสอบความสอดคล้องในการดำเนินการตามแผนงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย การควบคุมและเกณฑ์ควบคุม

(5) การวัดผลการดำเนินการเชิงรับจากหลักฐานความเจ็บป่วยจากการทำงาน อุบัติการณ์ หรือความบกพร่องทางด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่เกิดขึ้น

(6) การบันทึกข้อมูลและผลการติดตามตรวจสอบและการวัดผลการดำเนินการที่เพียงพอต่อการนำไปวิเคราะห์เพื่อดำเนินการปฏิบัติการแก้ไขและปฏิบัติการป้องกัน

ในกรณีที่มีการใช้เครื่องมือเพื่อตรวจวัด ต้องจัดทำขั้นตอนการดำเนินงานที่แสดงถึง

- (1) ความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้
- (2) วิธีการเก็บ ตรวจวัด และวิเคราะห์ตัวอย่าง
- (3) การดูแลรักษาและการซ่อมบำรุงอย่างเหมาะสม
- (4) การสอบเทียบ (calibration) หรือการทวนสอบ (verify) หรือทั้งสองอย่าง ตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้หรือก่อนนำไปใช้งาน โดยเทียบกับมาตรฐานที่สามารถสอบกลับไปยังมาตรฐานระดับระหว่างประเทศ หรือระดับประเทศ ในกรณีที่ไม่มีมาตรฐานดังกล่าวให้บันทึกวิธีการสอบเทียบหรือการทวนสอบนั้นไว้ด้วย

องค์กรต้องจัดทำและเก็บบันทึกตามที่กำหนดในข้อ 4.5.4

4.5.2 การประเมินผลการปฏิบัติ

องค์กรต้องจัดทำขั้นตอนการดำเนินงานสำหรับการประเมินผลการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อกำหนดอื่นๆ ตามช่วงเวลาที่กำหนด เพื่อแสดงความมุ่งมั่นในการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อกำหนดอื่นๆ

องค์กรต้องเก็บบันทึกผลการประเมินความสอดคล้องตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้

องค์กรต้องจัดทำและเก็บบันทึกตามที่กำหนดในข้อ 4.5.4

4.5.3 การสอบสวนอุบัติการณ์ ความไม่สอดคล้องตามข้อกำหนด การปฏิบัติการแก้ไขและการปฏิบัติการป้องกัน

4.5.3.1 การสอบสวนอุบัติการณ์

องค์กรต้องจัดทำขั้นตอนการดำเนินงานสำหรับการสอบสวน และวิเคราะห์อุบัติการณ์ การสอบสวนต้องทำในเวลาที่เหมาะสม เพื่อ

(1) ค้นหาความบกพร่องทางด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยหรือปัจจัยอื่นที่อาจเป็นสาเหตุร่วมต่อการเกิดอุบัติการณ์

(2) ชี้แจงความจำเป็นในการปฏิบัติการแก้ไข

(3) ชี้แจงโอกาสในการปฏิบัติการป้องกัน

(4) ชี้แจงโอกาสในการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

(5) สื่อสารผลการสอบสวน

องค์กรต้องจัดทำและเก็บบันทึกตามที่กำหนดในข้อ 4.5.4

4.5.3.2 ความไม่สอดคล้องตามข้อกำหนด การปฏิบัติการแก้ไขและการปฏิบัติการป้องกัน
องค์กรต้องจัดทำขั้นตอนการดำเนินงานสำหรับการปฏิบัติการแก้ไขและการปฏิบัติ
การป้องกันข้อบกพร่องที่พบจากการติดตามตรวจสอบ การวัดผลการดำเนินการ การตรวจประเมิน ซึ่งรวมถึง
รายงานสภาพการปฏิบัติงานที่ไม่ปลอดภัย พฤติกรรมเสี่ยง โดยครอบคลุมถึง

(1) ชี้บ่งและแก้ไขความไม่สอดคล้องตามข้อกำหนด เพื่อบรรเทาสิ่งบ่งชี้ที่จะเกิดขึ้น
(2) สืบสวนหาสาเหตุของความไม่สอดคล้องตามข้อกำหนด และดำเนินการเพื่อ
หลีกเลี่ยงการเกิดซ้ำ

(3) ประเมินความจำเป็นในการดำเนินการปฏิบัติการป้องกัน และดำเนินการตาม
ความเหมาะสม เพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดขึ้น

(4) บันทึกผลและสื่อสารผลของการปฏิบัติการแก้ไขและการปฏิบัติการป้องกัน

(5) ทบทวนประสิทธิผลของการปฏิบัติการแก้ไขและการปฏิบัติการป้องกัน

ในกรณีที่การปฏิบัติการแก้ไขและการปฏิบัติการป้องกันก่อให้เกิดอันตรายใหม่ หรือ
มีการเปลี่ยนแปลงอันตราย องค์กรต้องมีการประเมินความเสี่ยงใหม่ก่อนการดำเนินการ (ดูข้อ 4.3.1)

การปฏิบัติการแก้ไขหรือการปฏิบัติการป้องกันใดๆ เพื่อกำจัดสาเหตุของความไม่
สอดคล้องตามข้อกำหนดต้องเหมาะสมกับขนาดของปัญหาและสอดคล้องกับความเสี่ยงที่มีอยู่

การเปลี่ยนแปลงใดๆ ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติการแก้ไขและการปฏิบัติการป้องกัน
ต้องดำเนินการตามระบบเอกสารของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

องค์กรต้องจัดทำและเก็บบันทึกตามที่กำหนดในข้อ 4.5.4

4.5.4 การจัดทำและเก็บบันทึก

องค์กรต้องจัดทำขั้นตอนการดำเนินงานสำหรับการชี้บ่ง การรวบรวม การทำดัชนี การจัดเก็บ
การรักษา และการทำลายบันทึกด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย บันทึกต้องชัดเจน เข้าใจง่าย สามารถชี้บ่ง
และสามารถสลับกลับไปยังกิจกรรมต่างๆ ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย รวมทั้งต้องมีการเก็บรักษาบันทึก
ให้สามารถเรียกมาใช้งานได้ง่าย มีการป้องกันการเสียหาย การเสื่อมสภาพและการสูญหาย และต้องมีการกำหนด
ระยะเวลาในการเก็บรักษาเพื่อเป็นหลักฐานที่แสดงว่าเป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐานนี้

4.5.5 การตรวจประเมินภายใน

องค์กรต้องมั่นใจว่าการตรวจประเมินภายใน ตามระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความ
ปลอดภัย ได้ดำเนินการตามช่วงเวลาตามแผนที่กำหนดไว้ เพื่อ

(1) พิจารณาระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

(1.1) สอดคล้องตามแผนการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่กำหนดไว้รวมถึง
ข้อกำหนดของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความความปลอดภัยนี้

(1.2) ได้นำไปปฏิบัติอย่างเหมาะสมและสามารถรักษาระบบไว้ได้

(1.3) มีประสิทธิผลเป็นไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์กร

(2) จัดเตรียมข้อมูลผลการตรวจประเมินแก่ฝ่ายบริหาร

โปรแกรมการตรวจประเมินต้องมีการวางแผน จัดทำ มีการนำไปปฏิบัติ และรักษาไว้โดยองค์กรบนพื้นฐานของผลการประเมินความเสี่ยงในกิจกรรมต่างๆ ขององค์กร และผลการตรวจประเมินครั้งที่ผ่านมา องค์กรต้องจัดทำขั้นตอนการดำเนินงานเรื่องการตรวจประเมินภายใน เพื่อระบุถึง

(1) ความรับผิดชอบ ความสามารถ และข้อกำหนดต่างๆ ของการวางแผนและการดำเนินการตรวจประเมิน การรายงานผลการตรวจประเมิน และการจัดเก็บบันทึกที่เกี่ยวข้อง

(2) การกำหนดเกณฑ์การตรวจประเมิน ขอบข่าย ความถี่ และวิธีการตรวจ

การคัดเลือกผู้ตรวจประเมินและการดำเนินการตรวจประเมินต้องมั่นใจในการยึดถือตามวัตถุประสงค์ และมีความเป็นกลางในกระบวนการตรวจประเมิน (ดู มอก. 18011 และ มอก. 18012)

องค์กรต้องจัดทำและเก็บบันทึกตามที่กำหนดในข้อ 4.5.4

4.6 การทบทวนการจัดการ

ผู้บริหารระดับสูงต้องทบทวนระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยขององค์กรตามช่วงเวลา ที่วางแผนไว้เพื่อให้มั่นใจว่าระบบยังมีความเหมาะสม พอเพียง และมีประสิทธิผลอย่างต่อเนื่อง

การทบทวนต้องรวมถึงการประเมินโอกาสเพื่อการปรับปรุง และความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

ข้อมูลสำหรับการทบทวนการจัดการต้องรวมถึง

- (1) ผลการดำเนินการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยทั้งหมด
- (2) ระดับความสำเร็จของการบรรลุวัตถุประสงค์ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
- (3) ผลการตรวจประเมินภายในและผลปฏิบัติตามกฎหมายและข้อกำหนดอื่นๆ
- (4) การสื่อสารจากผู้มีส่วนได้เสียภายนอกองค์กร รวมทั้งข้อร้องเรียน
- (5) ผลการมีส่วนร่วมและการปรึกษา
- (6) สถานะของการสอบสวนอุบัติการณ์ การปฏิบัติการแก้ไข การปฏิบัติการป้องกัน
- (7) การติดตามผลจากการประชุมครั้งที่ผ่านมา
- (8) การเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ รวมทั้งการพัฒนาของกฎหมายและข้อกำหนดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชีวอนามัยและความปลอดภัยขององค์กร
- (9) ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

ผลจากการทบทวนการจัดการต้องแสดงความมุ่งมั่นให้มีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและต้องรวมถึงการตัดสินใจและการดำเนินการใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงในสิ่งต่อไปนี้

- (1) ผลการดำเนินการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
- (2) นโยบายและวัตถุประสงค์ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
- (3) ทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็น
- (4) ประเด็นอื่นๆ ของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

ผลจากการทบทวนการจัดการต้องนำไปสื่อสารและให้คำปรึกษาได้
องค์กรต้องจัดทำและเก็บบันทึกตามที่กำหนดในข้อ 4.5.4

กิจกรรม

คำถามท้าทาย

1. จงบอกขั้นตอนหลักของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยตาม มอก. 18000
2. จงยกตัวอย่างวิธีปฏิบัติตามข้อกำหนดของ มอก. 18001-2554 มาสัก 3 ตัวอย่าง

หัวข้อวิชา 3.4

การประยุกต์ใช้ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ในสถานประกอบการ

ประกอบด้วยเรื่อง

- 3.4.1 แนวทางการประยุกต์ใช้ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในสถานประกอบการ
- 3.4.2 การตรวจประเมิน

แนวคิด

การนำระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยไปใช้ในสถานประกอบการนั้น สถานประกอบการจะต้องศึกษาระบบและขั้นตอนการดำเนินงานในระบบทุกขั้นตอน และสื่อสารให้ทุกคนในสถานประกอบการได้รับทราบ มีการตรวจประเมินระบบและแก้ไขข้อบกพร่อง

การตรวจประเมินมีวัตถุประสงค์เพื่อการรักษาและการปรับปรุงระบบ สถานประกอบการที่นำระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยไปใช้ จึงต้องตรวจประเมินเพื่อให้ทราบถึงผลคล่องหรือความบกพร่องของระบบการจัดการ อันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาระบบการจัดการและการขอการรับรองด้วย

วัตถุประสงค์

เมื่อเข้ารับการอบรมในหัวข้อวิชานี้แล้วผู้เข้ารับการอบรมต้องสามารถ

1. นำแนวคิดระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยไปใช้ในสถานประกอบการไปประยุกต์ใช้ในสถานประกอบการได้
2. อธิบายแนวทางการตรวจประเมินระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในสถานประกอบการได้

● เรื่องที่ 3.4.1 แนวทางการประยุกต์ใช้ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในสถานประกอบกิจการ

กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน กำหนดให้เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหารมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ การส่งเสริม สนับสนุน และติดตามการดำเนินการเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานให้เป็นไปตามแผนงานโครงการ เพื่อให้มีการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานที่เหมาะสมกับสถานประกอบกิจการ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหาร ต้องพิจารณาถึงข้อกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงาน ระบบมาตรฐานการจัดการและข้อกำหนดต่างๆ และจัดทำแผนงานโครงการด้านความปลอดภัยในการทำงานในหน่วยงาน ที่รับผิดชอบให้สอดคล้องกัน ตลอดจนติดตามการปฏิบัติตามแผนงานโครงการ ประเมินผลการดำเนินการ ตรวจสอบการดำเนินการให้สอดคล้องกับข้อกำหนดและปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ

ขั้นตอนหลักในการนำระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยไปประยุกต์ใช้

การนำระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยไปประยุกต์ใช้ในสถานประกอบกิจการนั้นสถานประกอบกิจการ จะต้องศึกษาระบบและขั้นตอนการดำเนินงานในระบบทุกขั้นตอน กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง วิธีการดำเนินการตาม ขั้นตอนต่างๆ และสื่อสารให้ทุกคนในองค์กรได้รับทราบถึงการดำเนินการในระบบ ขั้นตอนหลักในการนำระบบไปใช้มี ดังนี้

1. ศึกษากระบวนการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่จะนำไปใช้ในสถานประกอบกิจการ เอกสารที่เกี่ยวข้อง ในระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงคู่มือการจัดทำระบบการจัดการ ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ขั้นตอนการปฏิบัติงาน วิธีการปฏิบัติงานและเอกสารสนับสนุนอื่นๆ
2. ประชุมฝ่ายบริหารเพื่อชี้แจงและขอการสนับสนุนในการจัดทำระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
3. ตั้งคณะกรรมการดำเนินการและบุคลากรที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลการดำเนินงานของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
4. กำหนดนโยบายอาชีวอนามัยและความปลอดภัยวางแผนการจัดการระบบจัดทำวิธีการปฏิบัติและคำแนะนำที่จำเป็น
5. ลงมือปฏิบัติตามระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่ได้กำหนดขึ้น
6. ตรวจสอบติดตามและตรวจสอบประเมินระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย เพื่อติดตามและตรวจสอบว่า ระบบเป็นไปตามแผนและข้อกำหนดของมาตรฐานและได้มีการนำไปใช้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง
7. แก้ไขข้อบกพร่องที่พบจากการตรวจสอบประเมินระบบ และปรับปรุงระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
8. ทบทวนระบบการจัดการจากผลการดำเนินงาน

ผู้บริหารระดับสูงที่รับผิดชอบต้องดำเนินการทบทวนระบบการจัดการจากผลการดำเนินการตรวจสอบติดตามและการตรวจสอบประเมินระบบ รวมทั้งพิจารณาจากปัจจัยต่างๆ แล้วนำมาปรับนโยบาย แผนงาน เป้าหมาย เพื่อให้แน่ใจว่าระบบ การจัดการยังคงมีความเหมาะสม เพียงพอ มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล และต้องมีการดำเนินการปรับปรุงระบบ การจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยให้เกิดผลอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยมีการทบทวนการจัดการ ผลการดำเนินการ ของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยทั้งหมด ผลการดำเนินการในรายละเอียดแต่ละเรื่อง การเปลี่ยนแปลง โครงสร้างองค์กร กฎหมายใหม่ๆ การนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้หรือข้อปฏิบัติและการดำเนินการที่ดีกว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ผลการดำเนินการแก้ไขปัญหา ประสิทธิภาพในการบริหาร ระบบการจัดการ โดยจัดให้มีการประชุมทบทวน โดยมีผู้บริหารสูงสุดของสถานประกอบกิจการนั้นเป็นประธานในการประชุม และมีคณะทำงานบริหารระบบเข้าร่วมประชุมพร้อมกัน

ผลของการประชุมทบทวนระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยทุกเรื่องต้องถูกบันทึกไว้ในรายงานการประชุม ในกรณีที่มีการดำเนินการต่อเนื่องต้องระบุผู้รับผิดชอบในการดำเนินการด้วยและต้องมีการติดตามการปฏิบัติภายหลังการดำเนินการด้วย

การแต่งตั้งบุคลากรที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลการดำเนินงานของระบบจัดการ

สถานประกอบกิจการจะต้องแต่งตั้งบุคลากรที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลการดำเนินงานของระบบจัดการ โดยแต่งตั้งจากบุคลากรระดับบริหารอาวุโส เพื่อปฏิบัติงานในหน้าที่

1. ควบคุมดูแลการดำเนินงานของระบบการจัดการความปลอดภัยในการทำงาน
2. รายงานผลการดำเนินงานของระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงาน
3. ส่งเสริมให้ลูกจ้างทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินการของระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงาน

โดยพิจารณาคุณสมบัติของบุคลากรระดับบริหารอาวุโส เช่น ความเป็นผู้นำ มีความเข้าใจในระบบ มีความสามารถในการบริหารจัดการ มีทักษะในการพูดอธิบายให้คนอื่นเข้าใจ มีความตั้งใจและเห็นความสำคัญด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มีความสามารถในการจูงใจ เป็นที่ยอมรับ ได้รับความเชื่อถือจากบุคลากรหน่วยงานอื่นๆ และได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงเป็นอย่างดี

นอกจากนี้ควรแต่งตั้งคณะทำงานที่ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อร่วมกันจัดทำระบบ และนำระบบไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมถูกต้องทั่วทั้งองค์กร คณะทำงานดังกล่าว ควรประกอบด้วย ผู้แทนจากฝ่ายผลิต ฝ่ายบำรุงรักษา ฝ่ายวิศวกรรม ฝ่ายบุคคล และผู้แทนจากฝ่ายลูกจ้าง เป็นต้น

เอกสารที่เกี่ยวข้อง ในระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ได้แก่

1. เอกสารคู่มือการจัดทำระบบการจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

สถานประกอบกิจการจะต้องจัดทำคู่มือการจัดทำระบบการจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คู่มือนี้จะต้องสอดคล้องกับมาตรฐานระบบการจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่กำหนดไว้ สารสำคัญของคู่มือนี้ควรประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ ขอบเขต คำนิยามที่เกี่ยวข้อง ข้อกำหนดของระบบการจัดการ ขั้นตอนการปฏิบัติแบบฟอร์มต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง แผนผังการจัดองค์กร และเอกสารอ้างอิง

2. เอกสารขั้นตอนการปฏิบัติงาน

หมายถึงเอกสารที่แสดงเกี่ยวกับลำดับขั้นตอนในการจัดทำระบบการจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในแต่ละเรื่อง เช่น ขั้นตอนการกำหนดนโยบายจะประกอบด้วยขั้นตอนการปฏิบัติอย่างไรบ้าง ขั้นตอนการชี้บ่งอันตรายและการประเมินความเสี่ยงจะประกอบด้วยขั้นตอนการปฏิบัติอย่างไรบ้าง

เอกสารขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างน้อยต้องประกอบด้วย วัตถุประสงค์ ขอบเขต ผังขั้นตอนการปฏิบัติ รายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติ และแบบบันทึกที่เกี่ยวข้อง เอกสารขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ควรจัดทำได้แก่

1. ขั้นตอนการกำหนดนโยบายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน
2. ขั้นตอนการจัดองค์กรด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

3. ขั้นตอนการดำเนินงานและการนำไปปฏิบัติ ประกอบด้วยเรื่องดังต่อไปนี้

- (1) การชี้ปองอันตรายและการประเมินความเสี่ยง
- (2) การเฝ้าระวังสภาพแวดล้อมในการทำงาน
- (3) การเฝ้าระวังสุขภาพของลูกจ้าง
- (4) การจัดทำแผนป้องกันและเตรียมความพร้อมสำหรับเหตุฉุกเฉิน
- (5) การฝึกซ้อมแผนป้องกันและเตรียมความพร้อมสำหรับโต้ตอบเหตุฉุกเฉิน
- (6) การประเมินและการคัดเลือกผู้รับเหมา
- (7) การสอบสวนอุบัติเหตุและเหตุการณ์เกือบเกิดอุบัติเหตุ

4. ขั้นตอนการประเมินผลและการทบทวนการจัดการ ประกอบด้วยเรื่องดังต่อไปนี้

- (1) การติดตามตรวจสอบ และการวัดผลการปฏิบัติ
- (2) การตรวจประเมินระบบการจัดการ
- (3) การแก้ไขและการป้องกัน
- (4) การทบทวนการจัดการ

5. ขั้นตอนการดำเนินการปรับปรุง ซึ่งระบุขั้นตอนการปฏิบัติเมื่อพบปัญหาและข้อบกพร่องจากการตรวจสอบ แล้วมีการแจ้งผู้เกี่ยวข้องให้เสนอแผนการแก้ไขและปรับปรุง กำหนดเวลาแล้วเสร็จและการรายงานผล

3. เอกสารวิธีการปฏิบัติงาน

เป็นเอกสารที่ระบุถึงรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการทำงานในแต่ละเรื่องให้เป็นไปตามข้อกำหนด เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานปฏิบัติให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการปฏิบัติงานที่นอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดให้จัดทำ และเป็นวิธีการปฏิบัติงานที่ควบคุมและป้องกันอันตราย

4. เอกสารสนับสนุน

เป็นเอกสารอื่นๆ นอกเหนือจากเอกสารที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งสถานประกอบกิจการจะต้องมีไว้เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน เช่น แบบบันทึกต่างๆ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

● เรื่องที่ 3.4.2 การตรวจประเมิน

การนำระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยไปใช้ในสถานประกอบการนั้น เมื่อได้มีการดำเนินการในระบบทุกขั้นตอนแล้ว เพื่อให้ทราบถึงความสอดคล้องหรือความบกพร่องของการจัดการจึงต้องมีการตรวจประเมินระบบเพื่อการรักษาและการปรับปรุงระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

การตรวจประเมิน หมายถึง กระบวนการที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบ อิสระและเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานและทำการประเมินอย่างไม่ลำเอียงเพื่อพิจารณาถึงขอบเขตของการบรรลุต่อหลักเกณฑ์ในการตรวจ

ภาระงานของการตรวจประเมินก็คือ พิสูจน์ว่าระบบได้จัดทำขึ้น มีความสอดคล้องต่อข้อกำหนด ข้อกฎหมาย และได้นำไปใช้ปฏิบัติ ตลอดจนมีประสิทธิผล

1. ประเภทของการตรวจประเมิน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การตรวจประเมินภายในหรือการตรวจสอบโดยบุคคลที่หนึ่ง (1st Party or Internal Audit) เป็นการตรวจสอบโดยองค์กรเป็นผู้ตรวจสอบตนเอง

2. การตรวจประเมินภายนอก ประกอบด้วย

2.1 การตรวจประเมินโดยบุคคลที่สองหรือการตรวจประเมินผู้ขาย (2nd Party or Supplier Audit) เป็นการตรวจสอบโดยลูกค้า หรือบุคคลอื่นที่มีส่วนร่วม หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย

2.2 การตรวจประเมินโดยบุคคลที่สาม (3rd Party Audit) เป็นการตรวจสอบอิสระอย่างเป็นกลาง โดยองค์กรที่เป็นบุคคลที่สามารถตรวจสอบนี้จะมีวัตถุประสงค์เพื่อการจดทะเบียนรับรองและ/หรือตรวจสอบความสอดคล้องตามข้อกำหนด

การตรวจประเมินภายใน

มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- ให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของมาตรฐานที่มีการนำไปปฏิบัติ
- ให้ได้หลักฐานที่แสดงถึงการปฏิบัติตามระบบ
- เป็นเครื่องมือในการรักษา และ ปรับปรุงระบบ
- ให้ผู้บริหารทราบถึงสมรรถนะของระบบ

บทสรุปประเมิน

- ① ท้องใจดีไหม (ตรวจ.)
- ② ทำทุกใน

การตรวจประเมินภายนอกโดยบุคคลที่ 2

มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- ทราบสมรรถนะของผู้ขาย
- คัดเลือกผู้ขายรายใหม่
- ตรวจสอบและชี้บ่งข้อบกพร่องของผู้ขาย
- ติดตามผลการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้ขาย
- ช่วยผู้ขายในการปรับปรุง

การตรวจประเมินภายนอกโดยบุคคลที่ 3

มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- ประเมินความสามารถในการทำตามข้อกำหนด
- ให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- ให้การรับรองหรือเพื่อการจดทะเบียน

2. ลักษณะของการตรวจประเมิน

แบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

- การตรวจประเมินระบบ (System Audit)
เป็นการตรวจพิจารณากระบวนการบริหารงานที่ได้จัดทำไว้เป็นเอกสาร เปรียบเทียบกับข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่จะอาจจะไม่สมบูรณ์ โดยวิเคราะห์เอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง ผู้ตรวจต้องมีความรู้จริงเกี่ยวกับข้อกำหนด โดยดำเนินการก่อนหรือควบคู่กับ Compliance Audit
- การตรวจประเมินความสอดคล้องกับข้อกำหนด (Compliance Audit)
เป็นการตรวจสอบการปฏิบัติตามระบบที่กำหนดไว้ โดยพิจารณาความแตกต่างระหว่างเอกสารกับการปฏิบัติจริง สุ่มตัวอย่างการดำเนินงานในกิจกรรมต่างๆ สัมภาษณ์ผู้ที่ปฏิบัติงานจริง ดำเนินการให้ได้หลักฐานแสดงผลการดำเนินงาน และต้องดำเนินการโดยผู้ที่มีความเป็นอิสระ

3. หลักการตรวจประเมิน

สิ่งที่ต้องพิจารณาเพื่อให้ได้หลักฐานในการตรวจประเมินได้แก่

1. การตรวจสอบเอกสาร (Paper)
2. การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง (People)
3. การสังเกตการปฏิบัติ (Practice) โดยสังเกตสิ่งที่เกี่ยวข้องกับ
 - วัตถุดิบ ผลิตภัณฑ์
 - เครื่องจักร อุปกรณ์ เครื่องมือ
 - พื้นที่/สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน
 - ผู้ปฏิบัติงาน

4. ขั้นตอนการตรวจประเมินตามหลักสากล(Audit Stages)

ขั้นตอนที่ 1 การตรวจเอกสาร (Document Review) ว่าองค์กรจัดสร้างระบบ และเขียนระเบียบการปฏิบัติงานในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องกับระบบการจัดการเพียงพอและสอดคล้องต่อข้อกำหนดที่ระบุไว้หรือไม่

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจการปฏิบัติ (On Site Audit) เป็นการตรวจเพื่อดูการนำระบบการจัดการที่ได้จัดทำขึ้นเป็นเอกสารไว้ไปใช้ปฏิบัติ ส่วนนี้คือการตรวจจริงตามกิจกรรมในหน่วยงานต่างๆ และบันทึกหลักฐานที่ตรวจพบ

กระบวนการในการตรวจประเมินประกอบด้วย

1. การเตรียมการและการวางแผนการตรวจประเมิน (Preparing and Planning the Audit) ครอบคลุมถึงการจัดทำแผนการตรวจประเมิน กำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตของการตรวจประเมิน การคัดเลือกและแต่งตั้งผู้ตรวจประเมิน การจัดทำกำหนดการตรวจประเมิน แจ้งผู้รับการตรวจประเมินและการยืนยันกลับ ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง เตรียมและจัดทำรายการตรวจประเมิน (Check List) เช่นข้อกำหนดของมาตรฐาน ประเด็นสำคัญต่างๆในกระบวนการทำงาน รายงานการตรวจประเมินครั้งก่อน ข้อปัญหาต่างๆ ที่รู้กัน ข้อคิดเห็นของผู้ตรวจประเมินคนอื่นๆ และการบรรยายสรุปให้กับทีมผู้ตรวจประเมิน

2. การดำเนินการตรวจประเมิน (Executing the Audit) เป็นการดำเนินการตรวจเพื่อรวบรวมหลักฐานที่สอดคล้องกับข้อกำหนด การทบทวนและประเมินหลักฐาน และการสรุปสิ่งที่ตรวจพบ การหาข้อมูลและหลักฐาน แสดงผลการดำเนินงานในกิจกรรมต่างๆ โดยพิจารณาเลือกสถานที่ที่จะตรวจประเมิน สุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนเพียงพอ สัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน ตรวจสอบสภาพแวดล้อมในพื้นที่ต่างๆ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร วัตถุดิบ ผลิตภัณฑ์ การปฏิบัติงานจริงของกิจกรรมต่างๆ บันทึกผลการปฏิบัติงานและเอกสารที่ใช้

3. การรายงานผลการตรวจประเมิน (Reporting the Audit) ควรครอบคลุมหัวข้อต่างๆ ได้แก่ สรุปภาพรวมของการตรวจประเมิน ผลการตรวจประเมิน สิ่งที่ตรวจพบ (ข้อบกพร่อง และข้อสังเกต) สิ่งที่ได้รับจากการตรวจประเมินจะดำเนินการต่อ

4. การตรวจติดตามผลการแก้ไข (Follow up Audit for Corrective Action) เมื่อตรวจประเมินแล้วพบข้อบกพร่องผู้ตรวจประเมินต้องแจ้งให้ผู้บริหารระดับสูงพิจารณาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาและดำเนินการแก้ไข กำหนดให้มีผู้รับผิดชอบในการตรวจติดตามความคืบหน้าการแก้ไขข้อบกพร่อง และทุกหน่วยงานควรร่วมมือกันติดตามผลการแก้ไขข้อบกพร่อง

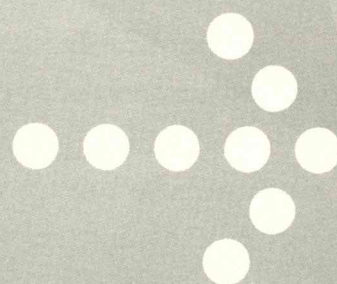
การติดตามผลอาจติดตามผล โดยการทวนสอบบันทึกผลการปฏิบัติงาน ตรวจสอบเอกสารที่มีการแก้ไข หรือจัดทำใหม่ ตรวจประเมินการปฏิบัติงานภายหลังแก้ไขแล้ว และตรวจประเมินในการตรวจประเมินครั้งต่อไป

กิจกรรม

คำถามท้าทาย

1. จงอธิบายแนวทางการนำระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยไปใช้ในสถานประกอบการ
2. ประเภของการตรวจประเมินมีอะไรบ้างอธิบายพอเข้าใจ
3. ถ้าท่านต้องการให้มีการตรวจประเมินระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในสถานประกอบการของท่าน ท่านมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร

ภาคผนวก

CONSUL

ACQUARO

กฎกระทรวง

กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย
อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ๒๕๕๓

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ และมาตรา ๑๐๓ วรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๕๑ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๓ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎกระทรวงนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ ๒ ให้เพิ่มความต่อไปนีในหมวด ๑/๑ ระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงาน ข้อ ๒๒/๑ ข้อ ๒๒/๒ ข้อ ๒๒/๓ และข้อ ๒๒/๔ แห่งกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. ๒๕๔๙

“หมวด ๑/๑

ระบบการจัดการด้านความปลอดภัยแรงงาน

ข้อ ๒๒/๑ สถานประกอบกิจการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไป ให้นายจ้างจัดให้มีระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานของสถานประกอบกิจการ ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

- (๑) นโยบายด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน
- (๒) โครงสร้างการบริหารด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน
- (๓) แผนงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานและการนำไปปฏิบัติ
- (๔) การประเมินผลและการทบทวนการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

(๕) การดำเนินการปรับปรุงด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน
การจัดทำระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระยะเวลา หลักเกณฑ์ และวิธีการที่อธิบดีประกาศกำหนด

ให้นายจ้างปรับปรุงและพัฒนาระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

ข้อ ๒๒/๒ ให้นายจ้างดำเนินการให้เป็นไปตามระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานตามข้อ ๒๒/๑ และมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) ควบคุมดูแลการดำเนินการตามระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงาน
- (๒) ส่งเสริมให้ลูกจ้างทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงาน

ในกรณีที่ผู้แทนนายจ้างระดับบริหารเป็นผู้ดำเนินการแทนนายจ้างตามวรรคหนึ่ง ให้รายงานผลการดำเนินการตามระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานต่อนายจ้าง

ข้อ ๒๒/๓ ให้นายจ้างจัดทำเอกสารเกี่ยวกับการจัดให้มีระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานตามข้อ ๒๒/๑ เก็บไว้ในสถานประกอบกิจการและเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสองปีนับแต่วันจัดทำ และพร้อมที่จะให้พนักงานตรวจแรงงานตรวจสอบ

ข้อ ๒๒/๔ นายจ้างต้องจัดให้ลูกจ้างสามารถเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานได้”

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๓

เฉลิมชัย ศรีอ่อน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. ๒๕๔๙ ที่ใช้บังคับในปัจจุบันไม่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงาน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้การดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของสถานประกอบกิจการเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ สมควรเพิ่มข้อกำหนดเกี่ยวกับระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานเพื่อให้การดำเนินการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของสถานประกอบกิจการมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน
เรื่อง กำหนดมาตรฐานอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล
พ.ศ. ๒๕๕๔

โดยที่พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. ๒๕๕๔ กำหนดให้นายจ้างจัดและดูแลให้ลูกจ้างสวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลที่ได้มาตรฐานตามที่อธิบดีประกาศกำหนด

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. ๒๕๕๔ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบด้วยมาตรา ๓๓ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง กำหนดมาตรฐานอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๔”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ มาตรฐานอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล ได้แก่ มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มาตรฐานขององค์การมาตรฐานสากล (International Standardization and Organization : ISO) มาตรฐานสหภาพยุโรป (European Standards : EN) มาตรฐานประเทศออสเตรเลียและประเทศนิวซีแลนด์ (Australia Standards/New Zealand Standards : AS/NZS) มาตรฐานสถาบันมาตรฐานแห่งชาติประเทศสหรัฐอเมริกา (American National Standards Institute : ANSI) มาตรฐานอุตสาหกรรมประเทศญี่ปุ่น (Japanese Industrial Standards : JIS) มาตรฐานสถาบันความปลอดภัยและอนามัยในการทำงานแห่งชาติประเทศสหรัฐอเมริกา (The National Institute for Occupational Safety and Health : NIOSH) มาตรฐานสำนักงานบริหารความปลอดภัย และอาชีวอนามัยแห่งชาติ กรมแรงงาน ประเทศสหรัฐอเมริกา (Occupational Safety and Health Administration : OSHA) และมาตรฐานสมาคมป้องกันอัคคีภัยแห่งชาติสหรัฐอเมริกา (National Fire Protection Association : NFPA) ทั้งนี้ ให้เหมาะสมกับชนิดหรือประเภทของงานที่ลูกจ้างปฏิบัติ

ประกาศ ณ วันที่ ๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๔

อัมพร นิตสิริ

อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน
เรื่อง กำหนดแบบแจ้งการเกิดอุบัติเหตุร้ายแรง หรือการประสบอันตรายจากการทำงาน
พ.ศ. ๒๕๕๔

โดยที่พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. ๒๕๕๔ มาตรา ๓๔ วรรคสอง กำหนดให้สถานประกอบกิจการแจ้งการเกิดอุบัติเหตุร้ายแรงหรือการประสบอันตรายจากการทำงานต่อพนักงานตรวจความปลอดภัยตามแบบที่อธิบดีกำหนด

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. ๒๕๕๔ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการกำจัดการผิดกฎหมายและเสรีภาพของบุคคลซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๓ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง กำหนดแบบแจ้งการเกิดอุบัติเหตุร้ายแรง หรือการประสบอันตรายจากการทำงาน พ.ศ. ๒๕๕๔”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ การแจ้งเป็นหนังสือในกรณีที่สถานประกอบกิจการเกิดอุบัติเหตุร้ายแรง หรือลูกจ้างประสบอันตรายจากการทำงาน ตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ให้เป็นไปตามแบบ สปร. ๕ ท้ายประกาศนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๔

อัมพร นิติสิริ

อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

เรื่อง สัญลักษณ์เตือนอันตราย เครื่องหมายเกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน และข้อความแสดงสิทธิและหน้าที่ของนายจ้างและลูกจ้าง

พ.ศ. ๒๕๕๔

โดยที่พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. ๒๕๕๔ มาตรา ๑๗ กำหนดให้นายจ้างติดประกาศสัญลักษณ์เตือนอันตราย เครื่องหมายเกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน และข้อความแสดงสิทธิและหน้าที่ของนายจ้างและลูกจ้างตามที่อธิบดีประกาศกำหนด

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการกำหนดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๓ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจึงออกประกาศไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง สัญลักษณ์เตือนอันตราย เครื่องหมายเกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน และข้อความแสดงสิทธิและหน้าที่ของนายจ้างและลูกจ้าง พ.ศ. ๒๕๕๔”

ข้อ ๒ให้นายจ้างติดประกาศสัญลักษณ์เตือนอันตราย เครื่องหมายเกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ให้เหมาะสมกับลักษณะและสภาพการทำงานในที่ที่เห็นได้ง่าย ณ สถานที่ประกอบกิจการ

ข้อ ๓ให้นายจ้างติดประกาศข้อความแสดงสิทธิและหน้าที่ของนายจ้างและลูกจ้างในที่ที่เห็นได้ง่าย ณ สถานที่ประกอบกิจการ ซึ่งต้องประกอบด้วยข้อความต่อไปนี้

(๑) นายจ้างและลูกจ้างมีหน้าที่ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. ๒๕๕๔

(๒) นายจ้างมีหน้าที่จัดและดูแลสถานประกอบกิจการและลูกจ้างให้มีสภาพการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติงานของลูกจ้าง มิให้ลูกจ้างได้รับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ และสุขภาพอนามัย

(๓) นายจ้างมีหน้าที่จัดและดูแลให้ลูกจ้างสวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลที่ได้มาตรฐาน ถ้าลูกจ้างไม่สวมใส่อุปกรณ์ดังกล่าวให้นายจ้างสั่งให้หยุดการทำงานจนกว่าลูกจ้างจะสวมใส่อุปกรณ์นั้น

(๔) นายจ้างมีหน้าที่จัดให้ผู้บริหาร หัวหน้างาน และลูกจ้างทุกคนได้รับการฝึกอบรมให้สามารถบริหารจัดการและดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานได้อย่างปลอดภัยก่อนการเข้าทำงาน เปลี่ยนงาน เปลี่ยนสถานที่ทำงาน หรือเปลี่ยนแปลงเครื่องจักรหรืออุปกรณ์

(๕) นายจ้างมีหน้าที่แจ้งให้ลูกจ้างทราบถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการทำงานและแจกคู่มือปฏิบัติงานให้ลูกจ้างทุกคนก่อนที่ลูกจ้างจะเข้าทำงาน เปลี่ยนงาน หรือเปลี่ยนสถานที่ทำงาน

(๖) นายจ้างมีหน้าที่ติดประกาศ คำเตือน คำสั่ง หรือคำวินิจฉัยของอธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน พนักงานตรวจความปลอดภัย หรือคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน แล้วแต่กรณี

(๗) นายจ้างเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

(๘) ลูกจ้างมีหน้าที่ให้ความร่วมมือกับนายจ้างในการดำเนินการส่งเสริมด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยคำนึงถึงสภาพของงานและหน้าที่รับผิดชอบ

(๙) ลูกจ้างมีหน้าที่แจ้งข้อบกพร่องของสภาพการทำงานหรือการชำรุดเสียหายของอาคาร สถานที่ เครื่องมือ เครื่องจักร หรืออุปกรณ์ ที่ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเองต่อเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน หัวหน้างาน หรือผู้บริหาร

(๑๐) ลูกจ้างมีหน้าที่สวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลที่นายจ้างจัดให้และดูแลให้สามารถใช้งานได้ตามสภาพและลักษณะของงานตลอดระยะเวลาทำงาน

(๑๑) ในสถานที่ที่มีสถานประกอบกิจการหลายแห่ง ลูกจ้างมีหน้าที่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของนายจ้าง และสถานประกอบกิจการอื่นที่ไม่ใช่ของนายจ้างด้วย

(๑๒) ลูกจ้างมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการเลิกจ้าง หรือถูกโยกย้ายหน้าที่การงานเพราะเหตุที่ฟ้องร้องเป็นพยาน ให้หลักฐาน หรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานต่อพนักงานตรวจความปลอดภัย คณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน หรือศาล

(๑๓) ลูกจ้างมีสิทธิได้รับค่าจ้างหรือสิทธิประโยชน์อื่นใด ในระหว่างหยุดการทำงานหรือหยุดกระบวนการผลิตตามคำสั่งของพนักงานตรวจความปลอดภัย เว้นแต่ลูกจ้างที่จงใจกระทำการอันเป็นเหตุให้มีการหยุดการทำงานหรือหยุดกระบวนการผลิต

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๔

อาทิตย์ ฮัสโม

อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

แบบแจ้งการเกิดอุบัติเหตุร้ายแรง หรือการประสบอันตรายจากการทำงาน
ตามมาตรา ๓๔ (๑) และ (๒) แห่งพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน
พ.ศ. ๒๕๕๔

- (๑) ชื่อสถานประกอบกิจการ.....
เลขทะเบียนการค้า.....ประเภทกิจการ.....ที่ตั้งเลขที่.....
หมู่ที่.....ตรอก/ซอย.....ถนน.....ตำบล/แขวง.....
อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....
จำนวนลูกจ้างทั้งหมด.....คน
- (๒) ความเสียหายจากการเกิดอุบัติเหตุร้ายแรง หรือการประสบอันตรายจากการทำงาน
☐ เสียชีวิต จำนวน.....ราย ตามบัญชีแนบท้าย (ระบุชื่อ-สกุล อายุ เพศ ตำแหน่ง)
☐ บาดเจ็บ/เจ็บป่วย จำนวน.....ราย ตามบัญชีแนบท้าย (ระบุชื่อ-สกุล อายุ เพศ ตำแหน่ง)
☐ ทรัพย์สินเสียหาย จำนวนบาท
☐ มีการหยุดการผลิต
- (๓) สถานที่เกิดเหตุ.....
วัน/เดือน/ปี ที่เกิดเหตุ.....เวลา.....น.
- (๔) สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุร้ายแรง หรือการประสบอันตรายจากการทำงาน.....
.....
.....
- (๕) การดำเนินการแก้ไขและป้องกันการเกิดซ้ำ กรณีเกิดเหตุตามมาตรา ๓๔(๒).....
.....
.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

ลงชื่อ.....นายจ้าง/ผู้รับมอบอำนาจ
(.....) ประทับตรา/ถ้ามี
ตำแหน่ง.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

(โปรดอ่านด้านหลัง)

หมายเหตุ

พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. ๒๕๕๔

มาตรา ๓๔ ในกรณีที่สถานประกอบกิจการใดเกิดอุบัติเหตุร้ายแรง หรือลูกจ้างประสบอันตรายจากการทำงานให้นายจ้างดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) กรณีที่ลูกจ้างเสียชีวิต ให้นายจ้างแจ้งต่อพนักงานตรวจความปลอดภัยในทันทีที่ทราบโดยโทรศัพท์ โทรสาร หรือวิธีอื่นใดที่มีรายละเอียดพอสมควร และให้แจ้งรายละเอียดและสาเหตุเป็นหนังสือภายในเจ็ดวันนับตั้งแต่วันที่ลูกจ้างเสียชีวิต

(๒) กรณีที่สถานประกอบกิจการได้รับความเสียหายหรือต้องหยุดการผลิต หรือมีบุคคลในสถานประกอบกิจการประสบอันตรายหรือได้รับความเสียหาย อันเนื่องมาจากเพลิงไหม้ การระเบิด สารเคมีรั่วไหล หรืออุบัติเหตุร้ายแรงอื่น ให้นายจ้างแจ้งต่อพนักงานตรวจความปลอดภัยในทันทีที่ทราบโดยโทรศัพท์ โทรสาร หรือวิธีอื่นใด และแจ้งเป็นหนังสือโดยระบุสาเหตุอันตรายที่เกิดขึ้น ความเสียหาย การแก้ไขและวิธีการป้องกันการเกิดซ้ำอีกภายในเจ็ดวันนับตั้งแต่วันที่เกิดเหตุ

(๓) กรณีที่มีลูกจ้างประสบอันตราย หรือเจ็บป่วยตามกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน เมื่อนายจ้างแจ้งการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยต่อสำนักงานประกันสังคมสังคมตามกฎหมายดังกล่าวแล้ว ให้นายจ้างส่งสำเนาหนังสือแจ้งนั้นต่อพนักงานตรวจความปลอดภัยภายในเจ็ดวันด้วย

การแจ้งเป็นหนังสือตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามแบบที่อธิบดีประกาศกำหนดและเมื่อพนักงานตรวจความปลอดภัยได้รับแจ้งแล้ว ให้ดำเนินการตรวจสอบและหามาตรการป้องกันอันตรายโดยเร็ว

มาตรา ๕๗ นายจ้างผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๓๔ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

แบบรายงานผลการฝึกซ้อมดับเพลิงและฝึกซ้อมอพยพหนีไฟ

๑. ข้อมูลสถานประกอบการ

- ๑.๑ ชื่อสถานประกอบการ.....
สาขา.....ประเภทกิจการ.....
ที่อยู่ เลขที่.....หมู่ที่.....ซอย.....ถนน.....
แขวง/ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....
- ๑.๒ จำนวนลูกจ้าง/พนักงาน/ผู้ที่เกี่ยวข้อง รวม.....คน
- ๑.๓ ลักษณะที่ตั้งของสถานประกอบการ
- ☐ เป็นสถานที่ที่มีหลายสถานประกอบการตั้งอยู่รวมกัน
ระบุชื่ออาคาร/สถานที่.....
- ☐ เป็นสถานประกอบการเดี่ยว (ข้ามไปตอบข้อ ๒)
- ๑.๔ กรณีเป็นสถานที่ที่มีหลายสถานประกอบการตั้งอยู่รวมกัน
- ☐ ลูกจ้างที่ทำงานอยู่ภายในอาคารเดียวกันและในวันและเวลาเดียวกันของนายจ้างทุกราย
ในสถานที่นั้นทำการฝึกซ้อมพร้อมกัน
- ☐ ลูกจ้างที่ทำงานอยู่ภายในอาคารเดียวกันและในวันและเวลาเดียวกันของนายจ้างทุกราย
ในสถานที่นั้นไม่ได้ทำการฝึกซ้อมพร้อมกัน

๒. รายงานผลการดำเนินการ

- ๒.๑ วัน/เดือน/ปีที่ทำงานฝึกซ้อม.....
- ๒.๒ มีการฝึกซ้อมครั้งที่ผ่านมาเมื่อ (วัน/เดือน/ปี).....
- ๒.๓ จำนวนผู้ที่เข้าร่วมในการฝึกซ้อม.....คน
- ๒.๔ ผลการดำเนินงานการฝึกซ้อมดับเพลิงและฝึกซ้อมอพยพหนีไฟ
- ☐ ไม่ดี ☐ พอใช้ ☐ ดี ☐ ดีมาก

๓. ดำเนินการฝึกซ้อมโดย

- ☐ ได้รับความเห็นชอบแผนและรายละเอียดการฝึกซ้อมดับเพลิงและฝึกซ้อมอพยพหนีไฟจากอธิบดีหรือ
ผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายตามหนังสือ.....เลขที่.....ลงวันที่.....โดยได้แนบ
เอกสารให้ความเห็นชอบมาด้วยแล้ว
- ☐ ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตจากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานดำเนินการฝึกซ้อมให้คือ.....
เลขที่ใบอนุญาต.....โดยได้แนบสำเนาใบอนุญาตและหนังสือรับรองแสดงการฝึกซ้อมมา
มาด้วยแล้ว

ลงชื่อ.....นายจ้าง
(.....)
วันที่.....

บันทึกผลการตรวจสอบและรับรองระบบไฟฟ้าและบริภัณฑ์ไฟฟ้า
กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน

ข้าพเจ้า.....อายุ.....ปี
ที่อยู่เลขที่.....หมู่ที่.....ตรอก/ซอย.....ถนน.....
แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....
โทรศัพท์.....ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมระดับ.....
สาขาวิศวกรรมไฟฟ้าแขนงไฟฟ้ากำลังตามกฎหมายว่าด้วยวิศวกรเลขทะเบียน.....
ตั้งแต่วันที่.....ถึงวันที่.....และไม่อยู่ในระหว่างถูกสั่งพักหรือเพิกถอนใบอนุญาตดังกล่าว
พร้อมแนบสำเนาใบอนุญาตมาด้วยแล้วโดย
☐ ได้ขึ้นทะเบียนตามมาตราหรือ
☐ ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา๑๑(ในนามนิติบุคคล)

แห่งพระราชบัญญัติความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ทะเบียนหรือ
ใบอนุญาตเลขที่.....ตั้งแต่วันที่.....ถึงวันที่.....

ข้าพเจ้าได้ดำเนินการตรวจสอบระบบไฟฟ้าและบริภัณฑ์ไฟฟ้าของสถานประกอบการ
ชื่อสถานประกอบการ.....
ประกอบกิจการ.....
ชื่อนายจ้าง/ผู้กระทำการ.....
ตั้งอยู่เลขที่.....หมู่ที่.....ตรอก/ซอย.....ถนน.....
แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....
โทรศัพท์.....เมื่อวันที่.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าระบบไฟฟ้าและบริภัณฑ์ไฟฟ้าของสถานประกอบการแห่งนี้ สามารถใช้งาน
ได้อย่างปลอดภัยตามรายละเอียดและเงื่อนไขของการตรวจสอบและเอกสารแนบเพิ่มเติม(ถ้ามี)ทั้งนี้ต้องมีการใช้งาน
อย่างถูกวิธีและมีการบำรุงรักษาตามหลักวิชาการข้าพเจ้าจึงลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

ลงชื่อ.....
(.....)
วิศวกรผู้ตรวจสอบ

ลงชื่อ.....
(.....)
นายจ้าง/ผู้กระทำการ

หมายเหตุ วิศวกรผู้ตรวจสอบ หมายถึง วิศวกรตามคำนิยาม “วิศวกร” ในกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหาร จัดการ
และดำเนินการด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับไฟฟ้า พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็นผู้ตรวจสอบ
และรับรองระบบไฟฟ้าและบริภัณฑ์ไฟฟ้าจนกว่าจะได้มีบุคคลที่ขึ้นทะเบียนตามมาตราหรือนิติบุคคลที่ได้รับใบอนุญาต
ตามมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. ๒๕๕๔

๑. ข้อมูลทั่วไป

- ระบบไฟฟ้าที่ใช้ในสถานประกอบกิจการ.....โวลต์.....เฟส.....สาย
- ขนาดเครื่องวัดหน่วยไฟฟ้า.....แอมแปร์.....โวลต์.....เฟส.....สาย
หมายเลขเครื่องวัด.....
- ปริมาณการใช้พลังงานไฟฟ้าสูงสุดในรอบ ๑๒ เดือนที่ผ่านมา.....กิโลวัตต์
- หม้อแปลงกำลัง จำนวน.....เครื่อง รวม.....เควีเอ
- เครื่องกำเนิดไฟฟ้า/เครื่องกำเนิดไฟฟ้าสำรอง จำนวน.....เครื่อง รวม.....เควีเอ
- ผู้รับผิดชอบระบบไฟฟ้า ๑.ตำแหน่ง.....
๒.ตำแหน่ง.....
- แบบการติดตั้งระบบไฟฟ้าจริง (As built Drawing)
☐ มี ☐ ไม่มี เหตุผล.....

๒. รายการตรวจสอบ

อุปกรณ์	รายการตรวจสอบ	ใช้ได้	ควรปรับปรุง	ต้องแก้ไข	คำแนะนำ/ความเห็น
๒.๑ แรงสูง	๒.๑.๑ สายอากาศ : - สภาพเสา - การประกอบอุปกรณ์หัวเสา - สายยึดโยง (Guy Wire) - การพาดสาย (สภาพสายระยะห้อยยาน) - ระยะห่างของสายกับอาคาร สิ่งก่อสร้าง หรือต้นไม้ - การติดตั้งล่อฟ้าและสภาพ - สภาพของจุดต่อสาย - การต่อลงดินและสภาพ				

อุปกรณ์	รายการตรวจสอบ	ใช้ได้	ควรปรับปรุง	ต้องแก้ไข	คำแนะนำ/ความเห็น
	๒.๑.๒ การติดตั้งเครื่องปลดวงจรต้นทาง (ส่วนของผู้ใช้ไฟ) : - ครอบฟิวส์คัตเอาท์ - สวิตช์ตัดตอน (Disconnecting Switch) - RMU - อื่น ๆ				
	๒.๑.๓ อื่น ๆ :				
๒.๒ หม้อแปลง	๒.๒.๑ หม้อแปลงลูกที่..... ขนาด.....kVA แรงดัน.....V Impedance Voltage.....% ชนิด ☐ Oil ☐ Dry ☐ อื่น ๆ				
	๒.๒.๒ การติดตั้ง ☐ นักร้าน ☐ แบบแขวน ☐ ลานหม้อแปลง ☐ ในห้องหม้อแปลง ☐ อื่น ๆ				
	๒.๒.๓ เครื่องป้องกันกระแสเกินด้านไฟเข้า แบบ..... พิกัดกระแส.....A				
	๒.๒.๔ การต่อสายแรงต่ำและแรงสูงที่หม้อแปลง				
	๒.๒.๕ การติดตั้งล่อฟ้าแรงสูง (Lightning Arrester)				
	๒.๒.๖ การติดตั้งครอบฟิวส์คัตเอาท์				
	๒.๒.๗ การป้องกันการสัมผัสส่วนที่มีไฟฟ้า				

อุปกรณ์	รายการตรวจสอบ	ใช้ได้	ควรปรับปรุง	ต้องแก้ไข	คำแนะนำ/ความเห็น
	๒.๒.๘ สายดินกับตัวถังหม้อแปลงและล่อฟ้า แรงสูง				
	๒.๒.๙ สายดินของหม้อแปลง - สภาพหลักดินและจุดต่อ - สายต่อหลักดิน ชนิด.....ขนาด.....mm ² - สภาพสายดินและจุดต่อ				
	๒.๒.๑๐ สภาพภายนอกหม้อแปลง - สารดูดความชื้น - สภาพบุชชิ่ง - ปริมาณและการรั่วซึมของน้ำมันหม้อแปลง - อุณหภูมิหม้อแปลง				
	๒.๒.๑๑ สภาพแวดล้อมหม้อแปลง - การระบายอากาศ - ความชื้น - สภาพรั้วกัน/ลานและการต่อลงดิน - สภาพทั่วไป				
	๒.๒.๑๒ อื่น ๆ :				
๒.๓ ตู้เมนสวิตช์	๒.๓.๑ ตู้เมนสวิตช์ที่..... รับจากหม้อแปลงที่..... ☐ ติดตั้งภายนอกอาคาร ☐ ติดตั้งภายในอาคาร ☐ อื่น ๆ..... - สภาพทั่วไป - จุดต่อสายและจุดต่อบัสบาร์ - ที่ว่างเพื่อปฏิบัติงานที่จุดติดตั้งตู้เมนสวิตช์ - แสงสว่างเหนือที่ว่างเพื่อปฏิบัติงาน - การต่อฝาก - การป้องกันส่วนสัมผัสที่มีไฟฟ้า - ป้ายชื่อและแผนภาพเส้นเดียว (Single Line Diagram) ของเมนสวิตช์				

อุปกรณ์	รายการตรวจสอบ	ใช้ได้	ควรปรับปรุง	ต้องแก้ไข	คำแนะนำ/ความเห็น
	๒.๓.๒ เครื่องป้องกันกระแสเกิน ชนิด..... IC.....kA แรงดัน.....V พิกัดกระแส ATA AFA				
	๒.๓.๓ สายดินของแผงสวิตช์ - สภาพหลักดินและจุดต่อ - สายต่อหลักดิน ชนิด.....ขนาด.....mm ² - สภาพสายดินและจุดต่อ				
	๒.๓.๔ อุณหภูมิของอุปกรณ์ ☐ ปกติ ☐ ผิดปกติ				
	๒.๓.๕ อื่น ๆ :				
๒.๔ แรงต่ำ ภายในอาคาร	๒.๔.๑ วงจรเมน (Main Circuit) ๒.๔.๑.๑ สายเข้าเมนสวิตช์ - สายเฟสชนิด.....ขนาด.....mm ² - สายนิวทรัลชนิด.....ขนาด.....mm ² เดินใน ☐ ท่อร้อยสาย (Conduit) ☐ รางเดินสาย (Wire Way) ☐ รางเคเบิล (Cable Tray) แบบ..... ☐ ลูกถ้วยร่ายยัดสาย (Rack) ☐ อื่น ๆ.....				
	๒.๔.๑.๒ รางเดินสายและรางเคเบิล - สภาพการติดตั้งและใช้งาน - ความต่อเนื่องทางไฟฟ้าการต่อฝากและ การต่อลงดิน				

อุปกรณ์	รายการตรวจสอบ	ใช้ได้	ควรปรับปรุง	ต้องแก้ไข	คำแนะนำ/ความเห็น
	๒.๔.๑.๓ สภาพฉนวนสายไฟ				
	๒.๔.๑.๔ สภาพจุดต่อของสาย				
	๒.๔.๑.๕ การป้องกันความร้อนจากการเหนี่ยวนำ				
	๒.๔.๑.๖ อุณหภูมิของอุปกรณ์ ○ ปกติ ○ ผิดปกติ				
	๒.๔.๑.๗ อื่น ๆ :				
	๒.๔.๒ แผงย่อยที่..... ตำแหน่งหรือพื้นที่ติดตั้ง..... รับจากตู้เมนสวิตช์ที่..... ๒.๔.๒.๑ การติดตั้ง ○ ภายนอกอาคาร ○ ภายในอาคาร ○ อื่น ๆ..... - สภาพทั่วไป - จุดต่อสายและจุดต่อบัสบาร์ - ที่ว่างเพื่อปฏิบัติงานที่จุดติดตั้งแผงย่อย - แสงสว่างเหนือที่ว่างเพื่อปฏิบัติงาน - การต่อฝาก - การป้องกันส่วนสัมผัสที่มีไฟฟ้า				
	๒.๔.๒.๒ เครื่องป้องกันกระแสเกินของแผงย่อย ชนิด..... ICkA แรงดัน.....V พิกัดกระแส ATA AFA				
	๒.๔.๒.๓ สายดินของแผงย่อย - สายดินชนิด.....ขนาด.....mm ² - สภาพสายดินและจุดต่อ				

- หมายเหตุ : ๑. แผงย่อยคือแผงวงจรที่ต่อจากตู้เมนสวิตช์
๒. ใช้เอกสารการตรวจสอบแผงย่อย ๑ ฉบับ ต่อ ๑ แผงย่อย

อุปกรณ์	รายการตรวจสอบ	ใช้ได้	ควรปรับปรุง	ต้องแก้ไข	คำแนะนำ/ความเห็น
	๒.๔.๒.๔ อุณหภูมิของอุปกรณ์ ○ ปกติ ○ ผิดปกติ				
	๒.๔.๒.๕ อื่น ๆ :				
๒.๕ บริภัณฑ์ไฟฟ้า	ชื่อบริภัณฑ์ไฟฟ้า..... ๒.๕.๑ การติดตั้ง				
	๒.๕.๒ สภาพภายนอก				
	๒.๕.๓ อื่น ๆ :				

หมายเหตุ หากมีบริภัณฑ์ไฟฟ้าอื่นที่จำเป็นต้องตรวจสอบเพิ่มเติม (เช่น มอเตอร์ไฟฟ้าตู้เย็นหรือเครื่องทำน้ำดื่ม เครื่องทำความร้อนเครื่องเชื่อมไฟฟ้า เป็นต้น) ให้จัดทำเป็นเอกสารแนบ

๓. สรุปผลการตรวจสอบระบบไฟฟ้าและบริภัณฑ์ไฟฟ้า

- **ใช้งานได้** ทั้งนี้ระบบไฟฟ้าและบริภัณฑ์ไฟฟ้าต้องมีการบำรุงรักษาอย่างถูกวิธีและตามหลักวิชาการทางด้านวิศวกรรมศาสตร์
- **ใช้งานได้** แต่ต้องแก้ไขตามรายงานการตรวจสอบภายใน.....วัน

ความเห็นและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

วิศวกรผู้ตรวจสอบ

วันที่.....วัน

บรรณานุกรม

กองตรวจความปลอดภัย. “กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2549”. ประกาศในราชกิจจานุเบกษา 21 มิถุนายน 2549.

กองตรวจความปลอดภัย. “สรุปสาระสำคัญของกฎหมายความปลอดภัยในการทำงาน”. กรุงเทพมหานคร : บริษัท บพิธการพิมพ์ จำกัด, 2546.

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. “คู่มือการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับหัวหน้างาน”. กรุงเทพมหานคร : หจก. อรุณการพิมพ์, 2560.

ชาญชัย อาจินสมาจาร. “เทคนิคการบริหารแผนใหม่”. ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ชัยยุทธ ชวลิตนิธิกุล. “ความปลอดภัยในการทำงานสำหรับเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน เล่ม 1”. กรุงเทพฯ : บริษัท เมฆาเพรส จำกัด, พิมพ์ครั้งที่ 1.

ชัยยุทธ ชวลิตนิธิกุล. “โครงการศึกษาวิจัย การจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานของสถานประกอบกิจการ”. บริษัท เรียงสาม กราฟฟิค ดีไซน์ จำกัด, 2546.

ถาวร โชติชื่น. “คู่มือบริหารงานบริหารคน”. หจก. วิเจ พรินต์ติ้ง. พิมพ์ครั้งที่ 2, 2544.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. “อาชีวอนามัยและความปลอดภัย หน่วยที่ 8-15”. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. พิมพ์ครั้งที่ 1, 2546.

สุริยวดี ราชกุลชัย. “การบริหารสำนักงาน”. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. “คู่มือการจัดทำระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มอก. 18001”. พิมพ์ครั้งที่ 1, สิงหาคม 2543.

สำนักงานกองทุนเงินทดแทน. “สถิติการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานปี 2555”. สำนักงานประกันสังคม.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. “การสำรวจการทำงานของประชากรทั่วราชอาณาจักร ไตรมาสที่ 2 เมษายน-มิถุนายน พ.ศ. 2556”. กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นายสุเมธ	มโหสถ	อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน
นายสุวิทยา	จันทวงศ์	รองอธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน
นายอภิญา	สุจิตตานันท์	รองอธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน
นายทศพล	กฤตวงศ์วิมาน	รองอธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

คณะผู้จัดทำและเรียบเรียง

นายวิเลิศ	เจตยานุวัตร
นางลัดดา	ตั้งจินตนา
นางสาวรุ่งระวี	เสรีธวัลย์
นายเกียรติศักดิ์	บุญสนอง
นายอำนาจ	ภูระหงษ์

ผู้เรียบเรียงและปรับปรุงแก้ไข

นางสุมาลี	ชนะชาญมงคล	ครั้งที่ 1
พ.อ.อ.ทวีศักดิ์	ศรีสมบุญ	ครั้งที่ 2
พ.อ.อ.ทวีศักดิ์	ศรีสมบุญ	ครั้งที่ 3
เจ้าหน้าที่กลุ่มงานทะเบียนฯ สปร.		ครั้งที่ 4
คณะกรรมการปรับปรุงคู่มือการฝึกอบรม		ครั้งที่ 5
หลักสูตรความปลอดภัย อาชีวอนามัย		
และสภาพแวดล้อมในการทำงาน		